Сергей Влахов

Руски пословици

Наука и изкуство

СЕРГЕЙ
ВЛАХОВ

РУСКИ ПОСЛОВИЦИ

С БЪЛГАРСКИ ПРЕВОДИ И СЪОТВЕТКИ

СЕРГЕЙ
ВЛАХОВ

Руски пословици

С БЪЛГАРСКИ
ПРЕВОДИ
И СЪОТВЕТКИ

НАУКА
И ИЗКУСТВО
СОФИЯ 1980

Речникът съдържа 1700 от най-популярните, срещани най-често в руската литература пословици (и поговорки), които са неразделна съставна част от езиковото богатство на всеки носител на руската реч. Съдържанието им е разкрито с преводи на български език, както и чрез подбрани български съответки — пословици и поговорки, събрани предимно в известни сборници на този вид народно творчество. Книгата е предназначена за преводачи, за изучаващи и преподаващи руски език, за фолклористи, етнографи, лингвисти, както и за всички любители на руската литература и народните умотворения.

Индекс С-3

СЪДЪРЖАНИЕ

ПРЕДГОВОР

Пословица, поговорка трудно поддаются переводу. Они своеобразны и сопротивляются пересадке на чужую почву. Буквальный перевод — слово за слово — может их убить.

С. Маршак

Предлаганата на читателя книга е руско-български речник на пословици (и поговорки). Бихме искали да го разглеждаме като звено в поредицата лексикографски пособия, издавани у нас в помощ на онези, които работят с руски език — превеждат, учат, четат: речник на думи[1]; речник на свободни словосъчетания[2]; речник на устойчиви словосъчетания[3]; речник на паремии (пословици и поговорки); речник на крилати фрази (в процес на подготовка).

Целта на речника, като на всеки речник, е да подпомогне читателя в преодоляването на езиковата бариера, особено висока при такива единици, каквито са пословицата и поговорката. Не случайно Самуил Маршак, гениален преводач, говори за съпротивата, която те оказват при «пресаждането им на чужда почва»; тази съпротива е наистина голяма, дори в случаите, когато чуждата почва е сроден, братски език. Нашата книга е опит за преодоляване на тази съпротива, опит за такова пресаждане.

Предназначена е за най-широк кръг читатели. Ще си служат с нея преводачи — от руски на български и от български на руски; ще търсят помощ от нея изучаващите и преподаващите руски език — ученици, студенти, преподаватели; ще я разгръщат писателят и журналистът, общественикът, лингвистът и

[1] Напр., Руско-български речник под ред. на С. Влахов, А. Людсканов и Г. А. Тагамлицкая. Т. I—II. С., Наука и изк., 1960.

[2] Л. Муцков, С. Влахов. Беспредложное и предложное управление глаголов в русском языке (Словарь-справочник). С., Нар. просв., 1966; С. Влахов, Л. Муцков. Неглагольная лексико-синтаксическая сочетаемость. Словарь-справочник. С., Нар. просв., 1974.

[3] Руско-български фразеологичен речник под общ. ред. на С. Влахов. С., Наука и изк., 1980.

етнографът, фолклористът и литературоведът, социологът и философът; с удоволствие ще я чете, та дори и не като речник, любителят на руската литература, на острата афористична мисъл, на майсторското умение с малко думи да се каже много.

Подборът на материала е извършен предимно по признака «популярност», т. е. подбрани са 1700 от най-познатите на съветския човек, най-често срещаните в руската литература пословици и поговорки (последните са сравнително малко, тъй като са влезли отчасти в Руско-българския фразеологичен речник). Включени са предимно по-ярките, образни, излъчващи хумор единици, и сравнително по-малко от «чистите» афоризми и нравоучения от типа МЕНЬШЕ ГОВОРИ, ДА БОЛЬШЕ ДЕЛАЙ; почти не са представени и «метеорологичните» и «земеделските» обобщения, лишени от подтекст и метафоричност, тъй като превеждането им не представлява особена трудност.

Всички руски пословици са взети от съветски сборници и речници (по-важните са изброени по-долу в списъка на източниците), като основното ядро е оформено от книгата на В. П. Жуков и двата списъка на Г. Л. Пермяков.

Строеж на речника

Основната част на речника е изградена от речникови статии, включващи руска пословица с евентуалните ѝ варианти, български превод(и) и български съответки, една или повече; част от статията са и близките по смисъл, донякъде синонимни руски единици. За варианти, които имат азбучно място, различно от това на основната пословица, са правени препратки, насочващи към нея. На края на речника са дадени два показалеца — на българските пословици-съответки (I) и на руски реалии и други подлежащи на осмисляне думи (II).

Подреждането на речниковите статии (и препратките) е строго азбучно — по първата (при еднакви първи — по втората и т. н.) дума на заглавната пословица; разделените с чертица думи се смятат за цели (напр., БОГ-ТО); думите в скоби не се включват в общия азбучен ред.

Номерацията фиксира азбучното място на всяка пословица с оглед на най-лесното ѝ намиране чрез препратка или показалец I; такова препращане — към номер вместо дума — се оказа по-икономично и по-удобно за читателя.

Препратките са направени за варианти или много близки синоними, азбучното място на които не съвпада с мястото на основната пословица. По начало в статията на последната би трябвало да се събират всички включени в речника нейни ва-

рианти, но за икономия на място се дават само съседните по азбучен ред, а останалите фигурират във вид на препратки, както вече беше казано.

Строеж на речниковата статия

Речниковата статия съдържа следните елементи — всички или някои от тях:

1. *Руска пословица* (или поговорка) в общоприетата ѝ най-популярна форма; сравнително рядко в скоби са поставени факултативните ѝ компоненти — някои думи, които разширяват състава ѝ, включително начало или край, които не винаги се употребяват.

2. *Вариантите* (в скоби, непосредствено след основната форма, понякога съкратени с многоточие) са по-рядко употребявани форми, но при нужда отделни части от тях са обхванати от превода на основната пословица.

3. *Авторски превод* на пословицата (на нов ред) се прави не в зависимост от наличността или липсата на подходящи български съответки, тъй като последните много рядко дават достатъчно пълна представа за съдържанието, образа, емоционалната обагреност, националния колорит на оригинала. Не се дава превод само при пълно покритие на руската единица с някоя българска пословица. По замисъл на автора преводът трябва да бъде максимално близък до първообраза (но не буквален, не дума по дума!), т. е. да предава както смисъла и вътрешната форма, така и духа, настроението, атмосферата, с които е наситена руската пословица; с други думи, желателно е този превод да наподобява «естествена» пословица с аналогично съдържание. За да се осветли превежданата пословица от различните ѝ страни, често се дават по два, три и повече варианти на превода.

4. *Обяснения* към руската пословица и *употребата* ѝ (ситуацията) следват непосредствено българския превод (последния от вариантите му, ако са повече) при нужда да се допълни, доизясни съдържанието ѝ; пак в случай на нужда следва ситуацията — положенията, при които пословицата се използва в живата реч. Тези обяснения най-често са заемани от сборника на В. П. Жуков и други съветски пособия.

5. *Българските съответки* (на нов ред, след «Ср.») имат за цел, както и преводите, да разкрият съдържанието на съответната руска пословица. Както между аналогичните по съдържание думи от два езика, така още повече между пословиците, трудно може да се говори за подобие. Има наистина и такива руски и български единици, които си приличат като близнаци

и в този случай съкращението «ср.», т. е. «сравни», трябва да се разбира като знак за равенство, а руската и съответната българска пословица да се вземат за еквиваленти; но това се случва доста рядко. Повечето български съответки се различават в една или друга степен от изходната руска единица — по обем на значението, по стил, начин на употреба, та дори и по метафоричност. За да може максимално пълно да се обхване съдържанието на превежданата фраза, в статията обикновено се включват по повече от една българска пословица и нейни варианти, както и фразеологични единици от непословичен тип.

Малкото многозначни пословици са разработени по същия начин с тази само разлика, че в случаите, когато могат да имат общ за двете значения превод или обща съответка, те се дават на първо място; по-надолу следват преводи и др. елементи за всяко значение поотделно.

Повечето съответки са взети от изброените в източниците сборници и речници; източникът е посочен (със съкращение) след всяка съответка или след група, свързани със съюза «или» варианти на съответки. Малкото пословици с неизвестен или ненамерен източник (чути, срещнати в различни текстове) са отбелязани с буквата «Н».

Съответките са подредени, доколкото това е било възможно, по степен на близост до първообраза. Понякога, най-често на последно място, се поместват (в скоби) български съответки, които обикновено не бива да се използват в превод на художествен текст поради ярката си национална обагреност.

Формата на българските пословици-съответки при нужда е умерено осъвременена с оглед доближаването ѝ до нормите на говоримия днес български език; така вместо «секи» (всеки), «челяк» (човек), «фтичка» (птичка), «влък» (вълк), «са» (се) и др. са дадени литературните им форми. Турцизми, които могат да затруднят читателя, особено младия, са преведени (в квадратни скоби).

6. *Руски синоними* (условно казано) на руската основна единица се дават в края на статията (на нов ред след *«Вж. също»*), за да я свържат с близки в тематично отношение единици. Целта е да се разшири тематичният кръг, към който тя принадлежи, което от своя страна допринася за осмислянето ѝ. В повечето случаи такива «синоними» са концентрирани в статията на най-популярната от групата близки единици пословица. Такова групиране позволява да се компенсира донякъде и липсата на тематичен показалец, който при евентуално разширено издание трябва да заеме своето място в книгата. Освен това връзката между статиите значително разширява избора на

преводи и съответки в границите на дадена тематична група.

И накрая — едно напомняне за преводачите. Както във всички речници, и тук дадените преводи и съответки не бива да се смятат за готови, подходящи за всички случаи решения: речниковият превод дава обобщено, така да се каже «оголено», съдържанието на превежданата единица; за предаването на срещната в превеждания текст пословица приложените съответствия — преводи и съответки — могат да се окажат неподходящи—и за получаването на контекстуален превод преводачът ще трябва да създаде собствена «пословица»; дадените в речника могат да му послужат за модел.

Работата върху пословиците беше изключително интересна. И същевременно мъчна и продължителна. Освен огромния материал, който трябваше да се прерови, наложиха се и много консултации поради липсата на най-обикновени пословици в писмените източници и разликите в мненията за смисъла им. Авторът дължи специална благодарност на всички, които с желание, с цената на не малко време и сили му помогнаха в намирането на съответки и оформянето на преводи. Това са на първо място рецензентите — проф. Н. М. Дилевски, Стефан Илчев и Йорданка Д. Коцева, без чиито компетентни бележки и предложения речникът не би станал това, което е. Особено задължен е авторът на доц. Евдокия Метева, Елена Метева, Манол Наков, Елена Андреева, Гена Дончева, Михаил Матлиев — доброволни консултанти, за множеството интересни и ценни решения, за търпението им, за отнетото време.

Този речник, като всеки друг, има своите недостатъци и пропуски. Някои се знаят отсега. Това са, на първо място, липсата на увод за съпоставителното проучване на пословици, липсата на тематичен показалец, който би позволил по-широкото използване на речника с оглед предметното съдържание на пословиците, липсата на лексикални показалци, руски и български, които биха помогнали за по-лесното откриване на търсените единици по отделните им компоненти. Несполуки сигурно има и в подбора (защо е включена една, а е отпаднала друга пословица), и в подреждането на материала, и най-вече в превеждането и представянето на български съответки. Повече от сигурно е, че между хилядите български пословици и у П. Р. Славейков, и особено в Сборниците за народни умотворения, сравнително най-слабо застъпени пряко от автора, ще се намерят такива, които са пропуснати. Авторът с благодарност ще приеме всички и всякакви бележки, целящи отстраняването на подобни слабости.

С. Влахов

ИЗТОЧНИЦИ

Руски

ЖУКОВ В. П. Словарь русских пословиц и поговорок. М., «Сов. энц.», 1966.
ПЕРМЯКОВ Г. Л. Материалы для паремиологического минимума. Полторы тысячи русских пословиц, поговорок . . ., наиболее распространенных в живой разговорной речи. (Циклостилно изд.).
ПЕРМЯКОВ Г. Л. 538 русских народных изречений . . . (Материал для лингвострановедческого паремиологического эксперимента). (Циклостилно изд.). М., 1975.
ФЕЛИЦИНА В. П., Ю. Е. Прохоров. Русские пословицы, поговорки и крылатые выражения. Лингвострановедческий словарь под ред. Е. М. Верещагина и В. Г. Костомарова. М., «Рус. яз.», 1979.
РУССКИЕ пословицы и поговорки. Ответств. ред. В. К. Соколова. М., «Наука», 1969.
ЖИГУЛЕВ А. М. Русские народные пословицы и поговорки М., «Моск. раб.», 1965.
ПОМЕРАНЦЕВА Э. В. Русские пословицы и поговорки. М. «Дет. лит.», 1973.
ДАЛЬ В. Пословицы русского народа. Сборник. М., Гос. изд худ. лит., 1957.
ДАЛЬ В. Толковый словарь живого великорусского языка. Т I-IV. М., 1955.

Български

подредени по азбучен ред на съкращенията — вдясно)

РУСЕВ Р. Английски пословици. Подбр. и прев. . . С., «Наука и изк.», 1967. АП
АРНАУДОВ М. Български пословици и гатанки. Отбор и характер. от. . . С., «Хемус», 1949. Арн.
ИКОНОМОВ Н. И. Балканска народна мъдрост. Успо-

редици на бълг., ср., тур., рум., гр. и алб. пословици и поговорки. Съст... С., БАН, 1968. — БНМ

МИНКОВ Цв. Пословици. Гатанки. Отбрал и ред... Българско народно творчество, т. 12. С., «Бълг. писател», 1963. — БНТ

НИКОЛОВА-ГЪЛЪБОВА Ж., К. Гълъбов. Българско-немски фразеологичен речник. С., «Наука и изк.», 1968. — БНФР

БЪЛГАРСКИ тълковен речник. Изд. 3. С., «Наука и изк.», 1973. — БТР

ОТБОР народни пословици, гатанки и ладанки. С., Щаб на действ. армия, 1917 (Войн. библ.) — ВБ

КАРАВЕЛОВ Л. Памятники народного быта болгар. Кн. 1. М., 1861. — Кар.

ГАНЕВА В., Л. Атанасов. Мъдростта на вековете. Мисли, афоризми, крилати изречения и народни мъдрости ... С., «Наука и изк.», 1970. — МВ

Неизвестен или ненамерен източник — Н

НИКОЛОВА-ГЪЛЪБОВА Ж., К. Гълъбов. Немско-български фразеологичен речник. С., «Наука и изк.», 1958. — НБФР

ГАНЕВ Н. Френски пословици. С. — Пловдив, Хр. Г. Данов, 1932. — Н. Г.

НЕМСКИ пословици и българските им съответки. С., «Наука и изк.», 1974. — НП

РУСКО-български речник. Т. 1—2. С., «Наука и изк.», 1960. — РБР

РЕЧНИК на съвременния български книжовен език. Т. 1—3. С., БАН, 1955—1958. — РСБКЕ

МИЛЕВ Ал., Б. Николов. Й. Братков. Речник на чуждите думи в българския език. Изд. 4, С. «Наука и изк.», 1978. — РЧД

СБОРНИК за народни умотворения. Т. I - XXXVI. С., 1889—1926. — СбНУ

СЛАВЕЙКОВ П. Р. Български притчи или пословици и характерни думи. Събр. от . . Под ред. на М. Арнаудов. С., «Бълг. пис.», 1954. Сл.
ФРЕНСКИ пословици и българските им съответки. С., «Наука и изк.», 1967. ФП
НИЧЕВА К., С. Спасова—Михайлова, Кр. Чолакова. Фразеологичен речник на българския език. Т. 1—2. С., БАН, 1974—1975. ФРБЕ
ГРИГОРОВ М., К. Кацаров. 5000 български пословици и поговорки. Изд. 2. Ч. 1—2. С., «Наука и изк.», 1969. 5000

УСЛОВНИ СЪКРАЩЕНИЯ

букв. буквално (за максимално близък по смисъл превод)
Вар. вариант (на основната пословица)
ирон. иронична употреба
ист. историческо значение
обикн. обикновено
остар. остаряла пословица (но не излязла от употреба).

Отбелязаните със звездичка (*) думи са обяснени в показалец II.

Руско-
български
речник
на пословици
и поговорки

1. **АВОСЬ ДА КАК-НИБУДЬ ДО ДОБРА НЕ ДОВЕДУТ**

(*Вар.:* **Авось до добра не доведёт; Авось да небось — хоть брось; Авось небосю — ро̀дной брат**

«Някак си» и «дано» не довеждат до добро.
С «дано» далеч не се отива.
Ср. Чунким, санким и белким са троица братя *(Сл.)*.

2. **АЗБУКА — К МУДРОСТИ СТУПЕНЬКА**

Чети А-Бе — те са към мъдростта стъпало.
Букварът сляпото окато прави.
Ср. Който знае книга, той има четири очи *(БНТ)*.
Човек без книга — пън недодялан *(5000)*.

3. **АЛМАЗ И В ГРЯЗЙ ВИДЕН**

Елмазът и в калта личи.
Вж. също **Золото и в грязѝ блестит** (485).

4. **АЛТЫННОГО* ВЀШАЮТ, ПОЛТИННОГО* ЧЕСТВУЮТ**

Пара̀ открадна — бесят те, алтъни грабиш — честват те.
Вж. също **Что сходит с рук вора̀м, за то ворѝшек бьют** (1654).
Закон, что паутѝна: шмель проско̀чит, а муха увя̀знет (465).

5. **АМИНЕМ КВАШНЙ* НЕ ЗАМЕСИШЬ**

С амин тесто не мож замеси.
Ср. Амин сандък не пълни *(Сл.)*.
Амин нощви не пълни *(СбНУ)*.
Лозе не ще молитва, ами мотика *(Сл.)*.
Лозе не ще дядо Попа, иска чичо Пота *(Сл.)*.
Вж. също **Аминем сыт не будешь** (6).
Бог-то бог, да и сам не будь плох (67).
Молитву твори, да муку клади (762).
На бога надейся, а сам не плоша̀й (790).

6. **АМИНЕМ СЫТ НЕ БУДЕШЬ**

Амин не насища.
Молитва корем не пълни.
Вж. също **Аминем квашнѝ не замесишь** (5).

7. АРТЕЛЬЮ ГОРОДА БЕРУТ

Сговорна дружина и град превзема.
Вж. също **Берись дружно, не будет грузно** (48).

8. АРТЕЛЬЮ ХОРОШО И НЕДРУГА БИТЬ

Задружно се и враг надвива.
Ср. Сговорна дружина от сеймени се не бои *(Сл.)*.
Вж. също **Берись дружно, не будет грузно** (48).

9. БАБА С ВОЗУ — КОБЫЛЕ ЛЕГЧЕ

Слезе жената — олекне на колата, *или*
Като слезе жената, по-леко върви колата, *или (букв.)*
(Слезе ли) жената от колата, олеква на кобилата. *(Казва се, когато напускането на някого е добре дошло за останалите)*.
Ср. Прав ти път *(ФРБЕ)*.

10. БАБИЙ КАДЫК* НИЧЕМ НЕ ЗАГОРОДИШЬ — НИ ПИРОГОМ*, НИ КУЛАКОМ *(Вар.:* **Бабий кадык не заткнёшь ни пирогом, ни рукавицей***)*.

Женски уста с нищо не се запушват — ни с пита блага, ни с тояга.
Ср. Сто възли да ѝ вържеш на езика, пак няма да мълчи *(5000)*.
Вж. също **Чужой рот не заткнуть ни кулаком, ни пирогом** (1669).
На чужой роток не накинешь платок (843).

11. БАБУШКА (ЕЩЁ) НАДВОЕ СКАЗАЛА (: ЛИБО ДОЖДИК, ЛИБО СНЕГ, ЛИБО БУДЕТ, ЛИБО НЕТ)

И тъй, и инак каже баба (: я вали, я не, или дъжд, или снегове).
1. *(Неизвестно е дали ще се сбъдне очакваното, желаното.)*
Ср. Я стане, я не (стане) *(АП)*.
Я камилата, я камиларя *(ФРБЕ)*.
Я мечката, я мечкаря *(Сл.)*.
Баба е на два пътя (*или* ума) *(Н)*.

Вж. също **Это (ещё) вилами по воде писано** (1685).
2. (*Не се знае дали казаното отговаря на истината.*)
Я е било, я не.
Ср. Да видиш, да не вярваш *(5000)*.
Кой го знае, от каква вълна му е капата *(5000)*.

12. БАРСКАЯ ХВОРЬ — МУЖИЦКОЕ ЗДОРОВЬЕ

На господаря болестта — за селяка е здраве.
Ср. Неговата болест, моето здраве *(Сл.)*.

13. БАРЫШУ́ НАКЛА́Д БОЛЬШОЙ БРАТ

На печалбата е загубата бате.
Ср. Кяра и зарара са (стари) ортаци *(Сл.)*.
Кяр до глезени, зарар до колене *(5000)*.
Ако би търговеца все печелил, печелко биха го нарекли, а не търговец *(Сл.)*.

14. БЕ́ГЛОМУ ОДНА ДОРОГА, А ПОГО́НЩИКАМ СТО

Беглецът един път хваща, потерята — сто.
Ср. Който бяга, в един път бяга, потерята в сто го гони *(Сл.)*.

15. БЕДА БЕДУ РОДИ́Т, ТРЕТЬЯ САМА БЕЖИ́Т

Беда ражда беда, а третата идва сама.
Вж. също **Беда никогда не приходит одна** (20).

16. БЕДА ВСЕМУ НАУЧИТ

Ср. Неволята на ум учи (НП).
Вж. също **Беды мучат, да уму́ учат** (28).

БЕДА ВЫМУЧИТ, ДА И ВЫУЧИТ — *вж.* 28.

17. БЕДА КРА́СИТ* ЧЕЛОВЕКА, КАК КИПЯТО́К РАКА

Бедата краси челяка, като врялата вода — рака.
Ср. Зачервил се рака от добро *(Сл.)*.
Вж. също **Беда только рака кра́сит** (22).

18. БЕДА НЕ ЖИВЁТ ОДНА

Беда не стои сама.
Вж. също **Беда никогда́ не приходит одна** (20).

19. БЕДА НЕ ПО́ ЛЕСУ ХОДИТ, А ПО́ ЛЮДЯМ

Бедата не ходи по гората, а по хората.
Ср. Болестта не ходи по гората, а по хората *(Сл.)*.

20. БЕДА НИКОГДА́ НЕ ПРИХОДИТ ОДНА (*Вар.:* **Беда не приходит одна: сама идёт и другую ведёт.**)

Беда никогда не идва сама.
Никое зло не идва самò.
Ср. Нещастието никога не идва самò *(5000)*.
Една беля не е беля, ако не води други *(5000)*.
Беля беля ражда (*или* води) *(Сл.)*.
Една беля да е, с шекер да я храня *(Сл.)*.
Вж. също **Беда беду родит, третья сама бежит** (15).
Беда не живёт одна (18).
Лихà беда одну беду нажѝть, другая сама прибежѝт (696).
Пришла беда, отворяй ворота̀ (1219).

21. БЕДА СКОРО ХОДИТ

На бедата са бързи краката.
Бедата е крилата, *или (букв.)*
Бедата бързо ходи.
Ср. За злото не трябва да пращат, то самò идва *(5000)*.

22. БЕДА ТОЛЬКО РАКА КРА̀СИТ*

Бедата краси само рака.
Вж. **Беда кра̀сит человека, как кипяток рака** (17).

БЕДА ХОДИТ НЕ ПÒ ЛЕСУ, А ПÒ ЛЮДЯМ — *вж.* **19.**

23. БЕДНЀЕ ВСЕХ БЕД, КОГДА ДЕНЕГ НЕТ

Най-злите злини са като няма пари.
Ср. Безпаричната болест е по-тежка от тежката болест *(Сл.)*.
Без пари здраве — суха болест *(Гер.)*.
Голо здраве — готова болест *(Сл.)*.

24. БЕДНОСТЬ ЛЮБВѝ НЕ ПОМЀХА

Бедността не е пречка за любовта.

25. БЕДНОСТЬ НЕ ПОРОК

Ср. Бедността не е порок *(Н)*.
Сиромашията не е грях *(НП)*.
За сиромашия никого не са обесили *(5000)*.
За нямане срама няма *(Сл.)*.

26. БЕДНЯКУ̀ И НА МА̀СЛЕНИЦЕ ПОСТ

Беднякът и на заговезни пости, *или*
И заговезни пост са за бедняка.

27. БЕДУ̀ И НА КРИВЫХ ОГЛÒБЛЯХ НЕ ОБЪЀДЕШЬ

От бедата и с лъжа не мож се отърва.
Вж. също **На грех мастера нет** (810).

28. **БЁДЫ МУЧАТ, ДА УМУ́ УЧАТ**

Бедите мъчат, ала на ум учат.
Ср. Неволята ум дава на човека *(5000)*.
Вж. също **Беда всему научит** (16).

БЁДЫ ХОДЯТ ПО̀ ЛЮДЯМ, А НЕ ПО̀ ЛЕСУ — *вж.* 19.

29. **БЕЗ ВЕТРА И ТРАВА НЕ КОЛЫШЕТСЯ**

Без вятър и трева се не люлее.
Ср. Доде вятър не повее, гората не се люлее *(Сл.)*.
Ако не светне, не гръмнува *(5000)*.

30. **БЕЗ ДЕЛА ЖИТЬ, ТОЛЬКО НЕБО КОПТИ́ТЬ***

Без работа да седиш, все едно небето да крепиш, *или (букв.)* да кадиш.

31. **БЕЗ ДЕТЕЙ ГО̀РЕ, А С ДЕТЬМИ ВДВО̀Е**

Без деца мъка, а с деца дваж по̀ мъка.
Ср. Един вика от деца, друг вика за деца *(5000)*.

32. **БЕЗ КОТА̀ МЫША̀М МА̀СЛЕНИЦА**

Котката щом я няма, мишките заговяват.
Ср. Няма котката, играят мишките, *или*
Играят мишките, че няма котката *(Сл.)*, *или*
Разиграли са се мишките, че я няма котката *(БРФР)*.
Дето няма котка, там мишките зияфет [гощавка] си правят *(Сл.)*.
Разиграло се магарето, че умрял самарджията *(БТР)*.
Вж. също **Поп в гости, чѐрти на пого̀сте** (1177).

33. **БЕЗ МЕНЯ МЕНЯ ЖЕНИ́ЛИ**

Без мене ме оженили *(Казваме обикн. за себе си, когато нещо е решено или направено от мое име, но без мое знание или съгласие)*.

34. **БЕЗ МУ́КИ НЕТ НАУ́КИ**

Ср. Без мъка няма наука *(Сл.)*.
Вж. също **Корень учения го̀рек, да плод его сладок** (609).

35. **БЕЗ СОЛИ, БЕЗ ХЛЕБА ХУДА̀Я БЕСЕДА**

Без хляб, без сол беседа не става.
Ср. Без ядене, без пиене сладки приказки не биват *(Сл.)*.

36. **БЕЗ СПОТЫ́ЧКИ И КОНЬ НЕ ПРОБЕЖИ́Т**

И кон се препъва, кога препуска.
Вж. също **Конь о четырёх ногах, да спотыка̀ется** (604).

37. БЕЗ ТОПОРА НЕ ПЛОТНИК*, БЕЗ ЛОПАТЫ НЕ ОГОРОДНИК(,БЕЗ ИГЛЫ НЕ ПОРТНОЙ)

Без брадва няма дърврар, ни без лопата градинар (,нито без игла терзия [шивач]).
Ср. Без алейт [сечиво], няма занаят *(Сл.)*.
Всеки занаят си иска и халатя [сечивото] *(Сл.)*.

38. БЕЗ ТРУДА НЕ ВЫНЕШЬ (И) РЫБКУ ИЗ ПРУДА*

Не мож току-така и рибка да извадиш от река, *или*
Не можеш без мъка и рак от реката измъкна.
Ср. Сухи гащи риба не ядат *(Сл.)*.
Без мокри гащи раци не се хващат *(Сл.)*.
Суха пола риба не яде *(Сл.)*.
Без захмет [труд] не се яде мед. *(Сл.)*.
Вж. също **Чтобы рыбку съесть, надо в воду лезть** (1656).
Лакома кошка до рыбки, да в воду лезть не хочется (670).
Не разгрызть орѐха — не съесть ядра (952).
Любишь кататься, люби и саночки возить (718).

39. БЕЗ ТРУДА НЕТ ДОБРА

Без будуване няма добруване, *или (букв.)*
Без труд няма хаир.
Ср. Без мъка няма сполука *(АП)*.
Вж. също **Ни от камня плода, ни от лентяя добра** (1016).

БЕЗДЕЛЬЕ — МАТЬ ВСЕХ ПОРОКОВ *вж.* **681.**

40. БЕЗРОГАЯ КОРОВА, ХОТЬ ШИШКОЙ, ДА БОДНЁТ

И безрога кравата налита да боде.
Ср. Хем шуто [безрого], хем боде *(РСБКЕ)*.
Вж. също **Бодливой корове бог рог не даёт** (68).

41. БЕЙ БЫКА, ЧТО НЕ ДАЁТ МОЛОКА

Вола и да биеш, няма мляко да добиеш.
Бий бичѐ, че не дава млекце.
Ср. Търся грозде на трън, *или*
Търся на трън кравай *(ФРБЕ)*.
Търся огън на ланско (*или* пусто, старо) огнище *(ФРБЕ)*.
Търся вълна под езика на бълхата *(ФРБЕ)*.
Търся от мъртъв кон подкови *(ФРБЕ)*.
Вж. също **Захотелось молочка от бычка** (473).

42. БЕЙ СОРО́КУ И ВОРОНУ, ДОБЬЁШЬСЯ И ДО БЕЛОГО ЛЕБЕДЯ

Почни свраки и гарги да биеш, и до бял лебед ще стигнеш (т. е. започни от малкото, обикновеното, пък като добиеш опит, ще можеш да постигнеш и нещо по-голямо).

43. БЕЛ СНЕГ, ДА НЕ ВКУСЕН, ЧЁРЕН МАК, ДА БОЯ́РЕ ЕДЯ́Т

Бял е снегът, ама не е сладък, чер е макът, ама боляри го ядат.

44. БЕЛЫЕ РУ́ЧКИ ЧУЖИЕ ТРУДЫ ЛЮБЯТ

Ср. Белите ръце обичат чужди трудове *(Гер.)*.
Бели ръчички с чужди парички *(Гер.)*.
Бели ръце — чужд труд *(5000)*.

45. БЕРЕГИ́ ДЕ́НЕЖКУ НА ЧЁРНЫЙ ДЕНЬ

Скътай пари за черни дни.
Ср. Пази бели пари за черни дни *(Сл.)*.
За старини потуряй на страни *(Сл.)*.

46. БЕРЕГИ́ ПЛАТЬЕ СНО́ВУ, А ЧЕСТЬ СМО́ЛОДУ *(Вар.:* **Береги честь смолоду***)*

Дрехата от нова я пази, а честта — от младини.

47. БЕРЕЖЁНОГО (И) БОГ БЕРЕЖЁТ

Ср. Човек, дорде се пази, и бог го пази *(Сл.)*.
Пази се, да те пази и господ *(Сл.)*.
Покритото мляко котки го не лочат *(или* не се праши*)* *(5000)*.
Вж. също **Опа́сливого коня́ и зверь не берёт** (1056).

БЕРЕЖЛИ́ВОГО КОНЯ́ И ЗВЕРЬ В ПО́ЛЕ НЕ БЕРЁТ — *вж.* **1056.**

48. БЕРИ́СЬ ДРУ́ЖНО, НЕ БУДЕТ ГРУЗНО

Работи задружно, да не ти е трудно.
Ср. Сговорна дружина планина повдига *(5000)*.
Вж. също **Дружно — не грузно, а врозь — хоть брось** (396).
Артелью города́ беру́т (7).
Артелью хорошо и не́друга бить (8).

49. БЕССТЫЖЕГО ГОСТЯ ИЗ ИЗБЫ ПИВОМ НЕ ВЫГОНИШЬ

Ако искаш да изгониш гост дебелоок, не го черпи с бира, *или (букв.)*
Нахален гост не се изгонва с бира.

50. **БЕССТЫЖЕМУ НАПЛЮЙ В ГЛАЗА, А ОН ГОВОРИТ: БОЖЬЯ РОСА**

Заплюй безсрамника в очите, ще рече — от бога росица.
Вж. **Ему хоть плюй в глаза, а он говорит: божья роса** (416).

51. **БЕШЕНА СОБАКА И ХОЗЯИНА КУСАЕТ**

Бясно куче и стопанина си хапе.
Ср. Бясно куче и стопанина си не познава *(Сл.)*

БИЛИ ФОМУ ЗА ЕРЁМИНУ ВИНУ — *вж.* **876.**

52. **БИТАЯ ПОСУДА ДВА ВЕКА ЖИВЁТ**

Строшен съд два века живее.
Ср. Счупена стомна повече трае *(БРФР)*.
Кърпеното повече трае *(Сл.)*.
Кърпеното здраво носи *(БНТ)*.
Вж. също **Скрипучее дерево долго стоит** (1378).

53. **БИТОГО, ПРОЛИТОГО ДА ПРОЖИТОГО НЕ ВОРОТИШЬ**

Строшено, изляно и преживяно се не връща.
Ср. Миналото се не връща, само се преглъща *(5000)*.
Вж. също **Что с возу упало, то пропало** (1650).

54. **БЛИЖНЯЯ КОПЕЕЧКА ДОРОЖЕ ДАЛЬНЕГО РУБЛЯ**

Близката паричка е по-скъпа от далечната жълтичка.
Вж. също **Не сули журавля в небе, дай синицу в руки** (977).

55. **БЛИЖНЯЯ СОЛОМКА ЛУЧШЕ ДАЛЬНЕГО СЕНЦА**

От далечното сено близката слама е по-добро.
Ср. Дай ми по-добре днес хляб и сол, а не утре печена кокошка *(5000)*.
По-добре днес едно яйце, а не утре една кокошка, *или*
Днешното яйце от утрешната кокошка е по-добро *(Сл.)*.
Вж. също **Не сули журавля в небе, дай синицу в руки** (977).

56. **БЛИЗ НОРЫ ЛИСА НА ПРОМЫСЛЫ НЕ ХОДИТ**

Край дупката си лиса не ловува.
Ср. Вълкът, дето конакува, пакост не прави *(БНТ)*, *или*
Вълкът около леглото си пакост не прави *(Сл.)*.
Вж. също **Плоха та птица, которая гадит в своём гнезде** (1122).

57. **БЛИЗОК ЛОКОТЬ, ДА НЕ УКУ̀СИШЬ**

Лакътят близо, ама не мож го захапа (,т. е. изглежда лесно, но няма как да се постигне).
Ср. Очи пълни, ръце празни *(Сл.)*.
Вода газя, жаден ходя *(ФРБЕ)*.
Коня водя — пеша ходя *(Н.)*.
Вж. също **Хоть ви̇̀дит о̀ко, да зуб неймёт** (1596).

58. **БЛИЗОРУ̀К: ЧЕРЕЗ ХЛЕБ ДА ЗА ПИРОГ***

Кьорав бил — през хляба посяга за симид.

59. **БОГ НАПИТА̀Л, НИКТО НЕ ВИДА̀Л (,А КТО И ВИ̇̀ДЕЛ, ТОТ НЕ ОБИ̇̀ДЕЛ)**

Да̀де бог храна, сполай му за това *(Казва се при ставане от трапезата)*.

60. **БОГ НЕ ВЫ̀ДАСТ — СВИНЬЯ НЕ СЪЁСТ**

Ако господ рече, всичко ще мине добре, *или (букв.)*
Бог ако не предаде, няма и свиня да изяде *(Поговорка за безгрижна самоувереност, убеденост, че всичко ще мине добре)*.

БОГ ПЛУТА̀ МЁТИТ — *вж.* **62.**

61. **БОГ ПРАВДУ ВИДИТ, ДА НЕ СКОРО СКАЖЕТ**

букв. Истината бог я вижда, ала скоро няма да я каже.
Ср. Господ забавя (*или* Забавя бог), ама не забравя *(Сл.)*.

62. **БОГ ШЁЛЬМУ МЁТИТ**

Мошеника и господ го с нишан бележи.
Ср. Бележил го господ *(Сл.)*.
На лошия човек господ дал нишан *(БНТ)*.
Пази боже от белязан човек, *или*
От белязан далеч бягай, *или*
От белязан човек да се пазиш *(Сл.)*.

63. **БОГАТОМУ И ЧЁРТ КОЛЫБЁЛЬ КАЧАЕТ**

На богатия и дявола помага, *или (букв.)*
На богатия и дявол му люлката люлее.
Ср. На богатия и петлите му носят яйца *(Арн.)*.

64. **БОГАТОМУ НЕ СПИТСЯ, БОГАТЫЙ ВО̀РА БОИТСЯ**

Богатият го сън не лови — бои се от крадци.

БОГАТОМУ ТЕЛЯ̀ТА, А БЕДНОМУ РЕБЯ̀ТА — *вж.* **1505.**

65. БОГАТСТВО НЕ ГРЕХ, А ДО ГРЕХА ДОВОДИТ

Богатството грях не е, ала до грях ще доведе

66. БОГАТЫЙ БЕРЕЖЁТ РО̀ЖУ, А БЕДНЫЙ ОДЕЖУ

Богатият си пази муцуната, а бедният калцуните.

67. БОГ-ТО БОГ, ДА И САМ НЕ БУДЬ ПЛОХ

Господ си е башкà, ама и ти не бъди будала

Вж. също **Аминем квашнѝ не замесишь** (5)

68. БОДЛИВОЙ КОРОВЕ БОГ РОГ НЕ ДАЁТ

Ср. На бодлива крава бог рога не дава *(РСБКЕ)*.

Вж. също **Нѐ дал бог свинье рогов, а бодỳща была бы** (912).

Не дай бог свинье рогов, а мужикỳ бàрства (911).

Безрогая корова, хоть шѝшкой, да боднёт (40).

69. БОЙСЯ ГОСТЯ СТОЯЧЕГО

Да те е страх от гост, дето стои (прав).

Вж. **Не страшен гость сидя̀чий, а страшен гость стоя̀чий** (971).

70. БОЛЕЗНЬ ПРИХОДИТ ПУДА̀МИ*, А УХОДИТ ЗОЛОТНИКА̀МИ*

Болестта с оки влиза, на драмчета излиза.

Ср. Болестта лесно дохожда, мъчно си отхожда *(Гер.)*.
Болестта дохожда с кон, а си отива с кола *(5000)*.
Болестта влиза през голямата порта, а си отива през иглени уши *(БНФР)*.

Вж. също **Здоровье выходит пудàми, а входит золотникàми** (476).

71. БОЛЬНОМУ И МЁД НЕВКУ̀СЕН, А ЗДОРОВЫЙ И КАМНИ ЕСТ

Болният и мед не ще, здравият и камъни яде, *или (букв.)*.
На болния и мед не се услажда, а здравият и камъни яде.

72. БОЛЬШАЯ РЫБА МАЛЕНЬКУЮ ЦЕЛИКО̀М ГЛОТАЕТ

Голяма риба гълта малката цяла.

Ср. Големите риби ядат по-малките *(Сл.)*.

73. БОЛЬШОЙ, ДА ДУРНОЙ, МАЛЕНЬКИЙ, ДА УДА̀ЛЕНЬКИЙ

Голям, ама ахмак, малък ама юнак.

Ср. Хората се мерят не педей, а на ум *(5000)*.
Врабчето е малко, но само си мъти пилците *(Н)*.
Вж. също **Велик верблю̀д, да во̀ду во̀зят; мал со̀боль, да на голове носят** (154).
Мал со̀кол, да на руке но̀сят; велик верблю̀д, да во̀ду во̀зят (731).
Велик осёл, да во̀ду во̀зят; мал со̀кол, да на руке носят (157).
Велико̀ — да боло̀то, мала̀ — да нивка (161).
Мал золотни̇̀к, да до̀рог (729).
Велика̀ Федора, да ду̀ра (159).

74. БОЛЬШОМУ КОРАБЛЮ — БОЛЬШОЕ (И) ПЛАВАНЬЕ

За голям кораб — голямо плаване.
Ср. Голямата риба голяма вода иска *(Арн.)*.
Голяма риба в малка (*или* плитка) вода не живее *(Сл.)*.
В малка вода едра риба не стои *(5000)*.
Вж. също **Кому много дано̀, с того много взы̀щется** (596).

75. БОРОДА ВЫРОСЛА, А УМА̀ НЕ ВЫНЕСЛА

Поникнала му брада, ама го няма ума.
Ср. Брадата дошла, умът не дошел *(Сл.)*.
Брадата му подранила, умът му окъснял *(Сл.)*.
Вж. също **Под но̀сом взошло̀, а в голове не посеяно** (1157).
До лы̀сины до̀жил, а ума не на̀жил (367).

76. БОРОДА МИ̇̀НИНА*, А СОВЕСТЬ ГЛИ̇̀НЯНА

Брада голяма, ала съвест няма, *или (букв.)* Брада като на Минин, пък съвестта глинена.
Ср. Брада царска, глава воденичарска *(Сл.)*.
Брада сива, глава дива *(Сл.)*.
Вж. също **По бородѐ Авраа̀м, а по делам Хам** (1125).

77. БОРОДА С ЛОКОТО̀К, А УМА̀ С НОГОТО̀К

Лакът брада, празна глава.
Ср. Умът не е в брадата, ами в главата *(Сл.)*.
Вж. също **С бороды как есть Авраа̀м, а на дѐле сосновый чурба̀н** (1280).

78. БОЯТЬСЯ ВОЛКО̀В — БЫТЬ БЕЗ ГРИБО̀В

От вълци като ме е страх, без гъби се прибрах.
Вж. **Волко̀в бояться — в лес не ходи̇̀ть** (186).

79. **БОЯТЬСЯ НЕСЧАСТЬЯ — И СЧАСТЬЯ НЕ ВИДАТЬ**

Бягаш ли от неволя, и сполуката ще бяга от теб, *или*
Боиш ли се от нещастие, не намираш и щастие.

80. **БРАНЬ НА ВОРОТУ НЕ ВИСНЕТ**

Никоя псувня (*или* хула) не увисва на врата.
Ср. Дума дупка не прави *(Сл.)*.
Вж. също **Слово не обух — в лоб не бьёт** (1388).

81. **БРАТ БРАТОМ, СВАТ СВАТОМ, А ДЕНЕЖКИ НЕ РОДНЯ**

Братът си е брат, сватът — сват, ама парите ни не са рода.
Ср. Братя сме, братя, ама кесиите ни не са сестри *(Сл.)*.
Вж. също **Дружба дружбой, а табачок врозь** (395).

82. **БРАТ ЗА БРАТА НЕ ОТВЕТЧИК** (*Вар.:* . . . **не плательщик).**

Брат за брата не отговаря, *или*
Брат за брата борч не плаща.

83. **БРЕХАТЬ — НЕ ЦЕПОМ* МОТАТЬ**

Да плещиш с езика, не е като да въртиш мотика.
Вж. също **Хвастать — не косить, спина не болит** (1570).

84. **БУДЕТ И НА НАШЕЙ (МОЕЙ, ТВОЕЙ) УЛИЦЕ ПРАЗДНИК***

Ще дойде и на нашата (моята, твоята и т. н.) улица празник.
Ср. И на нашата улица ще дойде празник (*или* Великден) *(ФРБЕ)*.
Ще дойде и на наше село сбора *(ФРБЕ)*.
И на нашата улица ще съмне (*или* ще огрее слънце) *(ФРБЕ)*.
Ще дойде слънцето и пред наш'те врата *(Сл.)*.
Ще дойде и моя Коледа, *или*
До-ще Великден и за мене, *или*
До-ще и за мене добър ден *(Сл.)*.
Ще протече вода и на мойта воденица *(Сл.)*.
Отели-ще се и наш'та крава *(Сл.)*.
Ще пропее и нашият петел *(Сл.)*.
Ще дойде време на нашата кукувица да прокука *(5000)*.
Улови-ще и нашата хрътка заек *(Сл.)*.

85. **БУДЕТ СВИНКА — БУДЕТ И ЩЕТИНКА**

Има ли свиня, и четина ще има.

Ср. Ако има в паницата, ще има и в лъжицата *(Сл.)*.
Ако има в кошарата, ще има и в попарата *(Сл.)*.
Ако има в хамбара, ще има и у брашнара *(БНМ)*.

86. БУДЬ БЕЗ ХВОСТА, ДА НЕ КАЖИСЬ КУРГУЗ*

И без куйрук да си, не се дръж като гудж [без опашка или с отрязана опашка] (т е. не показвай слабостта си, в колкото и тежко положение да се намираш).

87. БУДЬ ЛИШЬ МЁД, МУХ МНОГО НАЛЕТЙТ

Мед има ли, мухите ще надойдат.
Ср. Пълно да ти е гърнето, достовете [приятелите] са готови *(Сл.)*.
Има ли чорба, чорбалановци колкото щеш *(Сл.)*.
Вж. също **Было бы корыто, а свиньи бўдут** (99).
Где мёд, там и мўхи (256).

88. БЫЛ БЫ КУСОК, НАЙДЁТСЯ И РОТОК

Комат да има, уста ще се намери.
Вж. **Было бы корыто, а свиньи бўдут** (99).

89. БЫЛ БЫ СВАТ НАСКВОЗЬ СВЯТ, КАБЫ ДУША НЕ ПРОСЙЛА БАРЫША

Свят светец би бил свата, ама го блазни парата.

90. БЫЛ КОНЬ, ДА ИЗЪЕЗДИЛСЯ (*Вар.:* **Был конь, да заèзжен, был мòлодец, да подèржан).**

Довчера аждрахан [буен кон], днес не чиня пукнат гологан, *или*
Бил юнак, ама свършил (т. е. не съм вече онова, което бях. *За някого, който е загубил предишните си качества, сила, тежест, влияние, дух)*.
Ср. Вълкът като остарее, на кучетата маскара [посмешище) става *(Сл.)*.
Вж. също **Укатàли сйвку крутые гòрки** (1542).

91. БЫЛА БЫ ГОЛОВА, А ШАПКА НАЙДЁТСЯ

Глава да има, калпак ще се намери.
Ср. Глава има ли — капи много *(5000)*, *или*
Глава да има, калпаци много *(Сл.)*.

92. БЫЛА БЫ ОХОТА, А РАБОТА НАЙДЁТСЯ (*Вар.:* **. . . залàдится любàя рабòта).**

Работа се намира, стига ищах да има.

93. БЫЛА̀ БЫ ПА̀ДАЛЬ, А ВОРОНЬЁ НАЛЕТЍТ

Мърша да има — гарвани много.
Вж. **Бы̀ло бы коры̀то, а свиньи будут** (99).

94. БЫЛА БЫ СОБАКА, А КАМЕНЬ НАЙДЁТСЯ

Куче има ли, камък ще се намери.
Ср. Което куче искат да обесят, казват бясно е *(Сл.)*.
Вж. също **Была̀ бы спина̀, найдётся вина̀** (95).
Быть собаке битой, найдётся и камень (101).

95. БЫЛА̀ БЫ СПИНА̀ — НАЙДЁТСЯ ВИНА̀

Гърбина да има — вина ще се намери (, т. е. като има някой за набеждаване, ще се намери и за какво да бъде на̀беден).
Ср. Рекат ли да те обесят, винаги лошо се намира *(5000)*.
Вж. също **Была̀ бы собака, а камень найдётся** (94).

96. БЫЛА̀ БЫ ШЕЯ, А ХОМУТ НАЙДЁТСЯ

Врат да има, (пък) хомот ще се намери.
Ср. Магаре ли си, самари много *(Гер.)*.
Имаш ли гръб, самари триста *(БТР)*.
За магарето самар винаги ще се намери *(БРФР)*.

97. БЫЛИ БЫ КОСТИ, А МЯ̀СО НАРАСТЁТ

Да са костите налице, пък месото ще порасте (, т. е. ако се е запазило, ако е налице важното, същественото, ще дойде и останалото, второстепенното, подробностите).

98. БЫЛО БЫ БОЛОТО, А ЧЁРТИ БУДУТ

Има ли мегдан за дяволии, и дяволи ще се намерят, *или (букв.)*.
Да има блато, пък дяволи ще има (, т. е. има ли условия за тъмни и съмнителни дела — афѐри, шмекерии, мошеничество, ще се намери и кой да ги върши).

99. БЫЛО БЫ КОРЫТО, А СВИНЬИ БУДУТ

Има ли копаня, ще има и свини.
Ср. Има ли чорба, чорбалановци колкото щеш *(Сл.)*.
Има ли комат, кучета много *(Сл.)*.
Вж. също **Была̀ бы па̀даль, а воронье̇ налети̇т** (93).
Был бы кусо̀к, найдётся и рото̀к (88).
Будь лишь мёд, мух много налети̇т (87).
Где мёд, там и му̀хи (256).
Хлеба нет — друзей как не быва̀ло (1577).

БЫЛО БЫ ХОТЕНЬЕ — БУДЕТ И УМЕНЬЕ — *вж.* 268.

100. **БЫЛЬ МОЛОДЦУ НЕ УКОР**
Юнак за минало се не кори (, т. е. станалото станало, *или* било каквото било — в смисъл, че не си струва да корим някого, *обикн.* мъж, за неговото минало).

101. **БЫТЬ СОБАКЕ БИТОЙ, НАЙДЁТСЯ И ПАЛКА**
Ако кучето е за бой, сопа ще се намери.
Вж. **Была бы собака, а камень найдётся** (94).

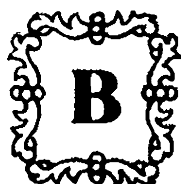

102. **В БРЮХЕ СОЛОМА, А ШАПКА С ЗАЛОМОМ**
Плява в мешината, ама капата килната.
Мешината нефела, а на главата капела.
Вж. **На брюхе шёлк, а в брюхе щёлк** (793).

103. **В ГЛАЗА НЕ ХВАЛИ, ЗА ГЛАЗА НЕ КОРИ**
Пред мен не ме хвали, зад мен не ме хули.
В очи не хвали, зад гърба не хули.

104. **В ГОРНУ И ЖЕЛЕЗО ПЛАВИТСЯ**
В пещта и желязо се топи.
Вж. също **Сила соломy ломит** (1360).

105. **В ГОСТЯХ — ИЛЬЯ, А ДОМА — СВИНЬЯ**
На гости — света вода, а у дома свиня.
Вж. **В людях — ангел, дома — чёрт** (118).

106. **В ГОСТЯХ ХОРОШО, А ДОМА ЛУЧШЕ**
На гости — хубаво, но по-хубаво — в къщи.
Ср. Домке-ле, (домец,) нигде ми те няма (*РБР*).
Далеко ходи, но и за дома мисли (*5000*).
Вж. също **Своя хатка — родная матка** (1345).

107. **В ДОЖДЬ ИЗБЫ НЕ КРОЮТ, А В ВЁДРО И САМА НЕ КАПЛЕТ**
Ср. Кога е дъждовно, къщата не се покрива; кога е ясно, не капе (*Сл.*).

108. **В ДОЛГ ДАВАТЬ — ДРУЖБУ ТЕРЯТЬ**

Ср. Давай пари назаем, да си загубиш приятелите (*БНМ*).

109. **В ДО̀МЕ ПОВЁШЕННОГО О ВЕРЁВКЕ НЕ ГОВОРЯ̀Т**

В дома на обесен не се говори за въже.
Ср. На обесник в къщата въже не окачай (*Сл.*).

110. **В ДОРО̀ГЕ И ИГО̀ЛКА ТЯЖЕЛА̀** (*Вар.:* ... **тя̀жесть**)

На път и иглата тежи.
Ср. На дълъг път и дрехата тежи (*ФП*).
Вж. също **На большо̀м путѝ и ма̀лая но̀ша тяжела̀** (791).

111. **В ДРА̀КЕ ВОЛО̀С НЕ ЖАЛЕЮТ**

В бой се косата не жали.

112. **В КАЖДОЙ ШУТКЕ ЕСТЬ ДОЛЯ ПРАВДЫ**

Във всяка шега има зрънце истина.
Ср. Всяка шега наполовин е истина (*Сл.*).

113. **В КАМЕНЬ СТРЕЛЯ̀ТЬ — ТОЛЬКО СТРЁЛЫ ТЕРЯ̀ТЬ**

Стреляш ли в скалите — нахалост са ти стрелите.
Вж. също **Во̀ду толо̀чь — вода̀ и будет** (177).

114. **В КО̀И-ТО ВЁКИ РАЗ, ДА И ТО НЕ ПРО НАС**

Веднъж за толкоз време, пък и то не за мене.
Вж. **Есть-то есть, да не про вашу честь** (424).

115. **В ЛЕС ДРОВ НЕ ВО̀ЗЯТ, В КОЛО̀ДЕЦ ВОДЫ НЕ ЛЬЮТ**

Не се носят в гората дърва, не се налива в кладенец вода.
Ср. (Ходя да) нося дърва в гората (*ФРБЕ*).
Нося вода в реката (*5000*), *или* в морето (*ФРБЕ*).
Като ходиш на баня, няма топла вода да носиш (*Н.*).
Вж. също **В Ту̀лу со своим самоваром не ѐздят** (136).

116. **В ЛЕСУ̀ ДУБ РУБЛЬ, А В СТОЛЍЦЕ ПО РУБЛЮ̀ СПИЦА**

По рубла е в гората дъба, а спицата — в града.
Вж. също **За мо̀рем телу̀шка — полу̀шка, да рубль перево̀зу** (447).

117. **В ЛЕСУ̀ И МЕДВЁДЬ АРХИМАНДРИТ**

В гората и мечокът е архимандрит.
Вж. **На безрыбье и рак рыба** (789).

118. **В ЛЮДЯ̀Х — А̀НГЕЛ, ДО̀МА — ЧЁРТ** (*Вар.:* **В людя̀х — а̀нгел, не жена, до̀ма с мужем — сатана̀**).
Пред хората — ангел, у дома — дявол.
С хората ангел, не жена, с мъжа си в къщи — сатана.
Ср. Пред хората хвърля мед, а на своите жлъчка и оцет *(5000)*.
На гости драг, в къщи — враг *(5000)*.
Вж. също **В гостя̀х — Илья̀, а до̀ма — свинья̀** (105).

119. **В НОГА̀Х ПРА̀ВДЫ НЕТ**
Да стоиш прав файда няма *(Казва се при покана към гост да седне; букв. «няма правда в нозете» е свързано със средновековните начини за съдебно дирене на истината чрез биене по краката)*.
Ср. Седни (*или* Седнете), да сядат сватовете [покана към гостенин в къщи, където има момиче] *(Н)*.
По-добре да седиш, отколкото да стоиш *(Н)*.

120. **В ОГОРО̀ДЕ БУЗИНА̀, А В КЍЕВЕ ДЯ̀ДЬКА**
букв. В градината — бъз, а във Киев — вуйчо (за пълна безсмислица, нелогичност в речта, в разсъжденията на някого).
Ср. Нерде Шам, нерде Багдад [Де е Шам, пък де е Багдад *(БНМ)*.
Вятър варен, сняг печен *(ФРБЕ)*.
Лани дето умря кобилата, жива ли е *(5000)*.
Дрън, дрън, три и половина *(5000)*.
Вж. също **Ты бли̇же к де̇лу, а он про ко̀зу бѐлу** (1497).
Ключѝ в карма̀не, а амба̀р сгоре̇л (577).

121. **В ОДНО̀ ПЕРО̀ И ПТѝЦА НЕ РОДѝТСЯ**
И от едно гнездо са пилета различни по перо (т.е. хората не биват еднакви по качествата си).
Вж. също **Из одно̀й кле̇тки, да не равны̀ дѐтки** (517).

122. **В ОДНО̀ У̀ХО ВОШЛО̀, В ДРУГО̀Е ВЫ̀ШЛО**
В едното ухо влезе, от другото излезе.
Ср. От едното влиза, от другото излиза *(ФРБЕ)*.
Оттук влиза, оттам излиза *(ФРБЕ)*.

123. **В ОДНО̀М КАРМА̀НЕ — ВОШЬ НА АРКА̀НЕ, В ДРУГО̀М — БЛОХА̀ НА ЦЕПѝ**
В единия джоб — впримчена въшка, в другия — бълха на верижка.

Ср. (В джобовете) с трън да завъртиш, няма що да закачиш *(ФРБЕ)*.
Пребиваме се като две пари в кесия *(ФРБЕ)*.
(Нямам) спукана (*или* пукната, счупена) пара, *или*
(Нямам) пукнат грош (мангър, петак и т. н.) *(ФРБЕ)*.
Безпарична треска ме гази *(5000)*.
Вж. също **В одном карма̀не смерка̀ется, а в друго̀м заря занима̀ется** (124).

124. **В ОДНО̀М КАРМА̀НЕ СМЕРКА̀ЕТСЯ, А В ДРУГО̀М ЗАРЯ ЗАНИМА̀ЕТСЯ**

В единия джоб се свечерява, а в другия — зора зазорява.
Вж. **В одном карма̀не — вошь на арка̀не, в друго̀м — блоха̀ на цепи̇̀** (123).

125. **В ПО̀ЛЕ И ЖУК МЯ̀СО**

В полето и бръмбарът (, т. е. като няма друго) е храна.
Вж. **На безрыбье и рак рыба** (789).

126. **В РАСПЛО̀ХЕ И МЕДВЕДЬ ТРУСЛЍВ**

В у̀плах и мечката я страх.
Ср. От страх и умният изгубя ума си *(Сл.)*.

127. **В РИМЕ БЫЛ, А ПАПЫ НЕ ВИДАЛ**

Ср. В Рим ходил, папата не видял *(5000)*.
В Цариград живял, царя не видял *(5000)*, *или*
Ходил на Стамбол, а царя не видял *(Сл.)*.
(На хорото играли, гайдата не видяли. *Сл.*)

128. **В СВОЀЙ НОРЀ И ХОРЁК ХОРО̀Ш**

В своя дупка не е лош и порът.
Вж. **Всяк кули̇̀к в своём боло̀те велик** (222).

129. **В СВОЁМ ГНЕЗДЀ И ВОРО̀НА КО̀РШУНУ ГЛАЗА̀ ВЫКЛЮЕТ**

В гнездото си и врана ще изкълве на ястреб очите.
Вж. също **На своём пепели̇̀ще и ку̀рица бьёт** (831).
Всяк кули̇̀к в своём боло̀те вели̇̀к (222).

130. **В СЕМЬЀ НЕ БЕЗ УРО̀ДА**

Ср. Няма стадо без мърша *(РСБКЕ)*, *или*
Стадо без мърша не бива *(Сл.)*.
Няма нива без плевел *(НБФР)*.
Няма жито без плява *(НБФР)*.
Вж. също **Не все со̀сны в лесу̀ корабѐльные** (898).

131. В СЛЕПО́М ЦАРСТВЕ КРИВО́Й — ЦАРЬ

Ср. В царството на слепите и едноокият е цар *(Н)*.
В кьоравото царство слепи царуват *(БНМ)*.
В селото на слепите с едно око който е, кмет става *(Сл)*.
Вж. също **В царстве слепы́х и криво́й зря́чий** (138).
На безрыбье и рак рыба (789).

132. В СОГЛАСНОМ СТАДЕ И ВОЛК НЕ СТРАШЕН

Сговорно стадо и вълк не плаши, *или (букв.)*
За сговорно стадо и вълкът не е страшен.
Ср. Сговорна дружина от сеймени [турски стражари] се не бои *(Сл.)*.
Която овца се дели от стадото, вълкът я изяда *(Сл.)*.

133. В ТЕМНОТЕ́ И ГНИЛУ́ШКА СВЕТИТ

В тъмното и гнилак свети.
Вж. също **На безрыбье и рак рыба** (789).

134. В ТЕСНОТЕ́, ДА НЕ В ОБИ́ДЕ

На тясно да сме, сърдити да не сме.
В затвор да сме, в раздор да не сме.
На тясно, ама в мир.
Ср. Сърце да е широко *(ФРБЕ)*.

135. В ТИХОМ О́МУТЕ ЧЕ́РТИ ВОДЯТСЯ (*Вар.:* **В тихом болоте . . .**)

В тих въртоп дяволи се въдят.
Ср. От тихата вода да те е страх повече *(Сл.)*.
В тиха вода по-високо поли дигай *(Сл.)*.
Пази се от скрития (*или* покрит) въглен *(Сл.)*.
Вж. също **Тихие во́ды глубоки́** (1482).
Тихая вода́ берега́ подмыва́ет (1481).
Тиха́ вода́, да о́муты глубоки́ (1480).

136. В ТУ́ЛУ* СО СВОИМ САМОВАРОМ НЕ Е́ЗДЯТ

Със свой самовар в Тула се не ходи.
Ср. (Ходя да) нося дърва в гората *(ФРБЕ)*.
Нося вода в реката *(5000)*, *или* в морето *(ФРБЕ)*.
Вж. също **В лес дров не во́зят, в коло́дец воды́ не льют** (115).

В УБО́РЕ И ПЕНЬ ХОРО́Ш — *вж.* 863.

137. В ХВА́СТИ НЕТ СЛА́СТИ

Да се хвалиш сам не е кеф голям. *или*
Самохвалството не е сладко.

Ср. Който се хвали, сам се квари *(Сл.)*.
Вж. също **Грѐчневая каша сама себя хвалит** *(във 2 зн.)* **(304).**

138. В ЦАРСТВЕ СЛЕПЫХ И КРИВОЙ ЗРЯ̀ЧИЙ

В кьораво царство и едноокият е окат.
Вж. **В слепом царстве кривой — царь** (131).

139. В ЧУЖИХ РУКАХ КАЛАЧ* СЛА̀ЖЕ

В чужди ръце коматът е по-сладък.
Ср. Чуждото е все по-хубаво и по-сладко *(Сл.)*.
Чуждият хляб е по-сладък *(НП)*.
Вж. също **В чужих руках ло̀моть вели̇к** (140).

140. В ЧУЖИХ РУКАХ ЛО̀МОТЬ ВЕЛИ̇К (*Вар.:* ... **ло̀моть всегда ши̇ре**).

И малък комат в чужди уста голям се вижда, *или* *(букв.)* Коматът в чуждите ръце е (винаги) голям.
Ср. Людското е все по-голямо *(5000)*.
Чуждата кокошка е по-голяма (от нашата гъска), *или* нам се види патка, *или* мисирчи, *или* по-големи яйца носи *(Сл.)*.
Чуждото яйце е с два жълтъка *(Сл.)*.
У чужда коза по-много лой *(Сл.)*.
Вж. също **В чужих руках калач сла̀же** (139).
В чужом рте кусо̀к вели̇к (145).
Хороша̀ ры̀ба на чужо̀м блюде (1588).

141. В ЧУЖОЙ МОНАСТЫРЬ СО СВОИМ УСТА̀ВОМ НЕ ХО̀ДЯТ (*Вар.:* ... **не су̀йся**).

В чужд манастир със свой устав не ходи.
Ср. В чужд манастир свой псалтир не чети, *или* Със сво́й псалтир в чужд манастир не ходи *(Сл.)*.
В старо село нов адет не бива *(5000)*.
Като си дошел на селото ни, ще играеш и (на) хорото ни *(Сл.)*.
Вж. също **В чужом до̀ме не ука̀зывают** (143).
У себя как хочешь, а в гостя̀х — как веля̇т (1528).

142. В ЧУЖОМ ГЛАЗУ̀ СУЧО̀К ВИДИМ, А В СВОЁМ (И) БРЕВНА̀ НЕ ЗАМЕЧА̀ЕМ

В чуждото око виждаме сламката, а в своето не забелязваме и гредата.
Ср. Вижда косъма в окото на брат си, а не вижда гредата в своето *(Сл.)*.
Очите всичко виждат, сал себе си не виждат *(5000)*.

Вж. също **Других не суди, на себя погляди** (392).
Мети всяк перед своими ворòтами (747).
Чужое видишь под лесом, а своего не видиш под носом (1663).
Чья бы корова мычала, а твоя бы молчала (1675).
Свои грехѝ за спинòй, а чужие перед собой (1328).

143. **В ЧУЖОМ ДÒМЕ НЕ УКÀЗЫВАЮТ**

В чужд дом не заповядвай.
Вж. **В чужой монастырь со своим устàвом не хòдят** (141).

144. **В ЧУЖÒМ ПИРỲ ПОХМÈЛЬЕ**

От чужд гуляй махмурлук (за неприятности по чужда вина).
Ср. Едни яли ягориди [недозряло грозде], други хванали скомина *(5000)*.
Един пие, а друг плаща *(5000)*.
Плащам (заради някого) счупените грънци *(Н)*.
Той пие, мене хваща *(Н)*.
(Нешко крал, Обрешко да плаща. *Сл.*).
Вж. също **Ваши пьют, а у наших с похмèлья гòловы болят** (150).
Не бей Фомỳ за Ерёмину винỳ (876).

145. **В ЧУЖОМ РТЕ КУСÒК ВЕЛЙК**

В чуждата уста хапката е голяма.
В чужда уста и малката хапка голяма се вижда.
Вж. **В чужих рукàх лòмоть велùк** (140).

146. **ВАЛЙ ВÒЛКУ НА ХÒЛКУ**

Вълкът всичко носи *или (букв.)*
Трупай на гърба на вълка (, т. е. стоварвай вината върху набедения, беззащитния, който няма възможност да се оправдава, да се брани. *Казва се, когато за грешки или пропуски се обвиняват едни и същи хора*).
Ср. На вълка името работи, а злото всеки го струва *(Сл.)*.
Вълкът носи името, лисицата си върши работата *(БНТ)*.
Вж. също **Валù на сèрого, сèрый всё свезёт** (147).
На вòлка только слава, а овèц таскàет Савва (799).

147. **ВАЛЙ НА СÈРОГО, СÈРЫЙ ВСЁ СВЕЗЁТ**

Товари вълка, як му е гърба.
Вж. **Валù вòлку на хòлку** (146).

148. ВАМ ПОЮТ, А НАМ НАВЕТКИ ДАЮТ

На вас ви пеят, та ние да си опичаме акъла, *или*
Казват ви на вас, да се чуе у нас.
Вж. също **Кошку бьют, невестке повѐтки дают** (621).

149. ВАРВАРА МНЕ ТЁТКА, А ПРАВДА СЕСТРА

Варвара ми е леля, а правдата сестра (т. е. ми е по-близка).

150. ВАШИ ПЬЮТ, А У НАШИХ С ПОХМЕЛЬЯ ГОЛОВЫ БОЛЯТ

Вашите пият, а на нашите свят им се вие.
Вж. **В чужом пиру похмѐлье** (144).

151. ВАШИМИ БЫ УСТАМИ ДА МЁД ПИТЬ.

букв. С вашите уста медовина да пиете *(Като отговор при добри пожелания, предричане. утеха и т. н.)*
Ср. Златни ти уста *(ФРБЕ)*.
От твоите уста в божите уши *(Сл.)*.
Чул те господ *(Н)*.

ВЕЗДЕ ХОРОШО, ГДЕ НАС НЕТ — *вж.* **1470.**

152. ВЕК ДОЖИЛ, ДА УМА НЕ НАЖИЛ

(Цял) живот изживя, (ала) акъл не събра.
Голям станал, ала на ум не пораснал.
Ср. Остаре, побеле, а умът му не дойде, *или*
Главата му побеле, умът му не дойде *(Сл.)*.
Вж. също **До лысины дожил, а ума не нажил** (367).
Под носом взошло, а в голове не посеяно (1157).

153. ВЕК ЖИВИ, ВЕК УЧИСЬ (, А ДУРАКОМ ПОМРЁШЬ)

Цял живот живей, цял живот учи (и пак ще си умреш глупак).
Ср. Човек се учи, доде умре, и пак остава ненаучен, *или*
Човек доде е жив, все се учи и пак ненаучен умира, *или*
Човек се учи до смърт *(Сл.), или*
Докато човек умре, все ум събира и пак без ум умира *(5000)*.

154. ВЕЛИК ВЕРБЛЮД, ДА ВОДУ ВОЗЯТ; МАЛ СОБОЛЬ, ДА НА ГОЛОВЕ НОСЯТ

Камилата — голяма, ала вода пренася; самурът — малък, а го носят за украса.

Вж. също **Большой, да дурной, маленький да удàленький** (73).

155. ВЕЛИК ВОИН ЗА СТАКАНОМ ВИНÀ

На чашка всеки е герой, *или (букв.)*
На чаша вино голям герой ставаш.

156. ВЕЛИК ВЫРОС, А УМÀ НЕ ВЫНЕС

Голям станал, а на ум не пораснал.
Вж. **Под нòсом взошлò, а в головè не посèяно** (1157).

157. ВЕЛИК ОСЁЛ, ДА ВÒДУ ВÒЗЯТ; МАЛ СÒКОЛ, ДА НА РУКÈ НÒСЯТ

Магарето голямо, пък вода вози; соколът малък, пък го на ръка носят.
Вж. също **Большой, да дурной, маленький, да удàленький** (73).

158. ВЕЛИК ТЕЛОМ, ДА МАЛ ДЕЛОМ

Снага голяма, ама в работата го няма.
Ср. Голяма на бой, а работа немой (*Сл.*).
И тополата е голяма, ала сянка не прави (*Н*).

159. ВЕЛИКÀ ФЕДОРА, ДА ДỲРА (*Вар.:* **Велика фигỳра, да дỳра**).

Снажна е момата, ала не ѝ чини главата.
Ср. Тъпанът е голям, а е празен (*Сл.*).
Глава голяма, ама мозък (*или* ум) няма (*Сл.*).
Вж. също **Большой да дурной, маленький да удàленький** (73).

160. ВЕЛИКÀ ЧЕСТЬ, ДА НÈЧЕГО ЕСТЬ

Титлата е голяма, а за ядене няма.
Ср. Голяма фирма, бедно положение (*ФРБЕ*).
Вж. също **На брю̀хе шёлк, а в брю̀хе щёлк** (793).

161. ВЕЛИКÒ — ДА БОЛÒТО, МАЛÀ — ДА НИВКА

Голямо — ама блато, малка — ама нивица.
Вж. също **Большой, да дурной, маленький, да удàленький** (73).

162. ВЕРЁВКА ХОРОШÀ ДЛИННАЯ, А РЕЧЬ КОРÒТКАЯ

Добро е въжето дълго, а словото късо, *или*
Въжето е добро дълго, а речта — къса.

163. **ВЕРЬ БОЛЬШЕ ГЛАЗÀМ, ЧЕМ УШÀМ**

Вярвай повече на очите, а по-малко на ушите.
Вж. също **Не верь ушам, верь своим очам** (889).

164. **ВЕСНÀ КРАСНÀ ЦВЕТÀМИ, А ОСЕНЬ СНОПÀМИ**

Красна е пролетта с цветя, а есента — с жита, *или*
Пролетта е хубава с цветята, а есента — с житата.

165. **ВЕЧЕР ПОКАЖЕТ, КАКÒВ БЫЛ ДЕНЬ**

Денят се познава по вечерта, *или (букв.)*
Вечерта ще покаже, какъв е бил денят.
Вж. също **Хвали день по вечеру** (1565).

166. **ВЗДУ̀МАЛА ВОРÒНА ГУСЮ ПОДРАЖАТЬ, ДА ОБМОРÒЗИЛА НÒГИ**

Намислила гаргата като гъска да плава, пък не успяла, *или (букв.)*
Наумила си гарга на гъска да подражава, ала и измръзнали краката.
Вж. също **Куда конь с копытом, туда и рак с клешнёй** (662).

167. **ВЗЯЛ ЛЫЧКО, ОТДАЙ РЕМЕШÒК**

Взел си (да се препашеш) лико, върни коланче.
Ср. Назаем брашно тъпкано се връща *(5000)*.

168. **ВЗЯЛСЯ ЗА ГУЖ*, НЕ ГОВОРИ, ЧТО НЕ ДЮЖ**

Хванеш ли се за òка, не викай не мога.
Ср. Уловил ли си се на хорото, ще играеш (*или* доиграй го) *(Сл.)*.
Хванеш ли се на хорото, трябва да играеш *(БНМ)*.
Вж. също **Назвался груздём, полезàй в ку̀зов** (856).
Кто в кони пошёл, тот и вòду вози̇̀ (631).
Пошёл в попы̀, служи̇̀ и панихиды (1207).
Кто сказал А, должен сказать и Б (653).

ВИДÀТЬ ПТИЦУ ПО ПОЛЁТУ — *вж.* **171.**

169. **ВИ̇̀ДЕЛИ ГЛАЗА, ЧТО ПОКУПÀЛИ, ХОТЬ ЛÒПНИ, ДА ЕШЬ**

Очите са видяли, що са купували — щеш не щеш, ще ядеш.
Ср. Пениш се, не пениш, ще те изям (— пари съм дал), *или (диал.)*

Пениш се, не пениш, ке те ядам (па̀ри съм дал) *(ФРБЕ)*.

Вж. също **Мыло не мыло, дѐнежки пло̀чены** (783).
Плачьте о̀чи: са̀ми вѝдели, что покупа̀ли (1118).

ВЍДИТ О̀КО (*или* **ГЛАЗ) ДА ЗУБ НЕЙМЁТ** — *вж.* 1596.

170. ВЍДИТ СОБАКА МОЛОКО̀, ДА РЫЛО КОРОТКО̀

Вижда мляко кутрето, ала не стига до гърнето.
Вж. **Хоть видит о̀ко, да зуб неймёт** (1596).

171. ВИДНА̀ ПТИЦА ПО ПОЛЁТУ (*Вар.:* **Вѝдно птицу. . .**).

Птицата си личи по летежа.
Ср. Свраката по цвърченето, сокола по хвърченето *(Сл.)*.
Вж. също **Знать сову̀ по полёту** (484).
Вѝдно со̀кола по полёту (172).

ВЍДНО СОВУ̀ ПО ПОЛЁТУ — *вж.* 484.

172. ВЍДНО СО̀КОЛА ПО ПОЛЁТУ (, А ДО̀БРА МО̀ЛОДЦА ПО ПО̀СТУПИ)

Сокол си личи по летежа (, а добър юнак — по вървежа).
Вж. също **Видна̀ птица по полёту** (171).

173. ВЛЕЗ ПО ПОЯС, ПОЛЕЗА̀Й И ПО ГОРЛО

Хлътнеш ли до пояс, ще затънеш и до гуша.
Вж. също **Полез по горло, лезь и по̀ уши** (1170).

174. ВМЕСТЕ ТЕСНО, А ВРОЗЬ СКУЧНО

Ср. Да сме заедно — тясно; да сме по-башка — тъжно *(Сл.)*.
Вж. също **Не вижу — душа мрёт, увижу — с душѝ прёт** (891).

175. ВО ВСЯКОМ ПОДВО̀РЬЕ СВОЁ ПОВЀРЬЕ

Всеки метох със своя обичай
Вж. също **Что го̀род, то но̀ров, что деревня, то обы̀чай** (1637).

ВО ТЬМЀ И ГНИЛУ̀ШКА СВЕТИТ — *вж.* 133.

176. ВОДА КАМЕНЬ ТОЧИТ

Водата и камък дълбае.
Вж. също **Капля камень долбит** (567).

177. **ВО̀ДУ (В СТУПЁ) ТОЛО̀ЧЬ — ВОДА И БУДЕТ**

Вода (в хаван) да кълцаш — пак вода.
Вж. **В камень стреля̀ть — только стрѐлы теря̀ть** (113).

178. **ВОЕВОДОЮ БЫТЬ, НЕ БЕЗ МЁДУ ЖИТЬ**

Ако си кмет, няма да ти липсва мед.
Бъди кмет, ще имаш и мед.
Вж. също **Своя̀ рука владыка** (1343):

179. **ВОЛА̀ ЗОВУТ НЕ ПИВО ПИТЬ, А ХОТЯ̀Т НА НЁМ ВО̀ДУ ВОЗЍТЬ**

Не викат вола за черпня, а да носи вода.
Ср. Магарето викали на сватба — или вода няма, или дърва няма *(Сл.)*.
Поканили магарето на сватба, па му турили самара на гърба, *или*
Канили магарето на сватба, но му заръчали да вземе и самара *(5000)*.

180. **ВОЛК ВОЛКА НЕ СЪЕСТ**

Вълк вълк яде ли?
Вж. **Во̀рон во̀рону глаз не вы̀клюет** (196).

ВОЛК И ИЗ СЧЁТА ОВЁЦ КРАДЁТ (*или* **БЕРЁТ**) — *вж.* **623**.

181. **ВОЛК И КАЖДЫЙ ГОД ЛИНЯ̀ЕТ, А НРАВА НЕ МЕНЯ̀ЕТ** (*Вар.:* ... **а всё сер бывает**).

Ср. Вълкът козината си мени, а нрава си не променя *(РСБКЕ)*.
Стар вълк зъбите си не мени *(Сл.)*.
Вълк куче не става *(Сл.)*.
Душа излиза, нрав не излиза *(РСБКЕ)*.
Вж. също **Как во̀лка ни кормѝ, он всё в лес глядѝт** (541).

ВОЛК И СЧЍТАННУЮ ОВЦУ (*или* **ИЗ СЧЍТАННЫХ ОВЁЦ**) **КРАДЁТ** — *вж.* **623**.

182. **ВОЛК КОНЮ̀ НЕ ТОВАРИЩ**

Вълкът с кон не дружи.
Вж. също **Гусь свинье не товарищ** (310).

183. **ВОЛК ТАВРА̀ НЕ ЗНАЕТ** (*Вар.:* ... **не разбира̀ет**).

Вълкът дамга̀ не знае.
Вж. също **Крадёт волк и счѝтанную овцу** (623).

ВО̀ЛКА БОЯ́ТЬСЯ — В ЛЕС НЕ ХОДИ́ТЬ — *вж.* 186.

184. **ВО̀ЛКА НА СОБА́К В ПО̀МОЩЬ НЕ ЗОВИ́.**

Срещу кучета вълка на помощ не викай.

185. **ВО̀ЛКА НО̀ГИ КОРМЯ́Т**

Вълка краката го хранят.

Ср. Вълкът сам си върши работата, затова му е и вратът дебел *(Сл.)*.

Вж. също **За̀йца но̀ги но̀сят, во̀лка зу́бы ко̀рмят** (463)

ВО̀ЛКИ СЫ́ТЫ И О̀ВЦЫ ЦЀЛЫ — *вж.* 487.

186. **ВОЛКО̀В БОЯ́ТЬСЯ — В ЛЕС НЕ ХОДИ́ТЬ**

Страх ли те е от вълци, не ходи в гората.

Ср. Който го е страх от вълци (*или* мечка), да не ходи в гората *(БРФР)*.

Който се плаши от птиците, той не сее гръсти *(Гер.)*.

Който се бои от врабците, той просо не сее *(Сл.)*.

Ако се боеше дядо от врабците, просо не щеше да сее *(5000)*.

Вж. също **Боя́ться волко̀в — быть без грибо̀в** (78).

187. **ВО̀ЛКУ ВЕРЬ В ТОРОКА̀Х***

На жив вълк да му нямаш вяра, *или (букв.)*

На вълк му вярвай само кога е закачен на седлото.

Ср. На жив вълк опашката се не мери *(Сл.)*, *или*

Вълкът, доде е жив, опашката му не се мери *(БНТ)*.

188. **ВО̀ЛКУ СЀНОМ БРЮ́ХА НЕ НАБЬЁШЬ**

На вълк търбухът със сено не се натъпква.

Ср. Вълк слама яде ли? *(Сл.)*.

189. **ВО̀ЛОС ДО̀ЛОГ, ДА УМ КОРО̀ТОК**

Косата му гъста, главата му пуста.

Косата дълга, а умът къс.

Ср. Дългокоса, плиткоумна *(БНТ)*.

Вж. **На головѐ гу́сто, а в головѐ пу́сто** (807).

190. **ВОЛЬНО̀ СОБА́КЕ НА ВЛА́ДЫКУ БРЕХА̀ТЬ**

На куче, ако му кефне, и по владика ще лае.

191. **ВО̀ЛЬНОМУ ВО̀ЛЯ (, СПАСЁННОМУ РАЙ, БЀШЕНОМУ ПО̀ЛЕ, ЧЁРТУ БОЛО̀ТО)**

(букв.) За свободния — свобода (, за спасения — рай,

за бесния — поле, за дявола — блато). *(Казва се, обикн. само първата част, на някого, който постъпва на своя глава, без да слуша съвети и доводи).*
Каквото правиш, за себе си го правиш.
Прави каквото щеш, *или* Троши си главата.
Твоя (Ваша) работа, *или* Твоя (Ваша) воля.

192. ВОР НА ВО̀РЕ НЕ ИЩЕТ

Крадец на крадеца кусур не връзва.
Вж. също **У во̀ра ворова̀ть только врѐмя теря̀ть** (1508).
Во̀рон во̀рону глаз не вы̀клюет (196).

193. ВОР У ВО̀РА ДУБЍНКУ УКРА̀Л

Крадец окрал крадеца, *или (букв).*
Крадец на крадец сопата взел.
Ср. Това се вика майстория, кога хайдутин от хайдутин открадне гащите *(Сл.).*
Вж. също **Вор у мошенника шапку снял** (194).
Напоро̀лся плут на мошенника (862).

194. ВОР У МОШЕННИКА ШАПКУ СНЯЛ

Крадецът от мошеник шапка задигнал.
Вж. също **Вор у во̀ра дубѝнку укра̀л** (193).

195. ВОРОБЀЙ В РУКЕ ЛУЧШЕ, ЧЕМ ДЕСЯТЬ НА КРЫШЕ

Едно врабче в ръка е по-добре от десет на стреха.
Ср. Неуловените птички по хиляда за пара *(Сл.).*
Вж. също **Не сулѝ журавля̀ в небе, а дай синицу в ру̀ки** (977).

196. ВО̀РОН ВО̀РОНУ ГЛАЗ НЕ ВЫКЛЮЕТ

Ср. Гарван гарвану око не вади *(Гер.).*
Вълкът вълк не дави *(НБФР).*
Хайдутин от хайдутин се не страхува *(Сл).*
Вж. също **Волк во̀лка не съест** (180).
Вор на во̀ре не ищет (192).

ВО̀РОН СО̀КОЛОМ НЕ БЫВАЕТ *вж.* 198.

197. ВОРОНА ЗА̀ МОРЕ ЛЕТА̀ЛА, А УМА̀ НЀ ДОСТА̀ЛА

Отвъд море гарга ходила, а с ум не се сдобила.
Вж. **И за̀ море лета̀ла, а воро̀ной верну̀лась** (489).

198. **ВОРОНЕ СО̀КОЛОМ НЕ БЫВА̀ТЬ**

Ср. От врана сокол не става *(Сл.)*
Враната гълъб не става *(5000)*.
От магаре кон нѐ става *(Сл.)*.

199. **ВО̀РУ ПОТАКА̀ТЬ, ЧТО САМОМУ̀ ВОРОВА̀ТЬ**

Затвориш ли пред обир очи, обирач ставаш и ти, *или*
Към крадец снизхождение е не по-малко престъпление.
Вж. също **Что самому̀ ворова̀ть, что во̀ру стремя̀нку держать** (1651).

200. **ВОТ ТЕБЕ, БАБУШКА, И Ю̀РЬЕВ ДЕНЬ**

Ср. На ти, бабо, Гергьовден *(Сл.)*.
Те ти, булка, Спасовден *(ФРБЕ)*.

201. **ВОТ ТЕБЕ БОГ, А ВОТ ПОРО̀Г**

Тук е софрата, а ей ти вратата. *или (букв.)*
Иконите са тук, а вратата там.
(Казва се някому, когато го изгонват, като му сочат вратата).
Ср. Ей полето, ей ти коня *(Сл.)*.

ВПОТЬМА̀Х И ГНИЛУ̀ШКА СВЕТИТ — *вж.* 133.

202. **ВРАНЬЁ НЕ СПО̀РО: ПОПУ̀ТАЕТ СКОРО**

Лъжата не е сгода — ще се объркаш скоро.
Ср. На лъжата краката са къси *(Сл.)*.
Вж. също **Лжѝву нужно па̀мятну быть** (688).

203. **ВРАНЬЮ КОРОТКИЙ ВЕК**

На лъжите са четени (*или* броени) дните.

ВРАТЬ — НЕ ЦЕПО̀М МОТА̀ТЬ — *вж.* 83.

204. **ВРАЧУ̀, ИСЦЕЛИСЯ САМ** *(ирон.)*

Лекарю, излекувай (първом) себе си *(Така се отговаря на ония, които корят други, а не виждат себе си)*.
Вж. също **Людѐй лѐчит, а сам из боля̀тков нейдёт** (724).

205. **ВРЕМЯ — ДЕНЬГИ**

Ср. Времето е пари *(Н)*.

206. **ВРЕМЯ — ЛУЧШИЙ ЛЕКАРЬ** (*Вар.: . . .* **врач**).

Ср. Времето е най-добрият лекар *(Н)*.
Времето лекува всичко *(5000)*.

207. **ВРИ, ДА НЕ ЗАВИРАЙСЯ**

Лъжи ама с мярка, *или*
Ако лъжеш, с мярка лъжи, *или*
Лъжи, ама не се забравяй.

ВСЁ БУДЕШЬ ЗНАТЬ — СКОРО СОСТАРИШЬСЯ — *вж.* **755.**

208. **ВСЕ ДЕВУШКИ ХОРОШИ: И ОТКУДА ТОЛЬКО ЗЛЫЕ ЖЁНЫ БЕРУТСЯ?**

Добри са всички моми, откъде ли са злите жени?
Ср. Мома мила, а невеста гнила *(Сл.)*.
Харна мома — лоша невеста *(Сл.)*.

209. **ВСЕ ДОРОГИ ВЕДУТ В РИМ**

Ср. Всички пътища водят за Рим *(Н)*.

210. **ВСЕ ЗА ОДНОГО, ОДИН ЗА ВСЕХ**

Всички за един, един за всички.
Вж. **Один за всех, все за одного** (1039).

211. **ВСЕ МИНЁТСЯ, ОДНА ПРАВДА ОСТАНЁТСЯ**

Всичко отминава, правдата остава.
Ср. Правдата е вечна *(5000)*.
Вж. също **Правда в огне не горит и в воде не тонет** (1210).

212. **ВСЕ МЫ ЛЮДИ, ВСЕ (МЫ) ЧЕЛОВЕКИ**

Всички сме хора, всички сме човеци (, т. е. всеки може да сгреши. *Казва се като оправдание на човешките слабости*).
Ср. Човещина е *(БТР)*.

ВСЁ ПЕРЕМЕЛЕТСЯ — МУКА БУДЕТ *вж.* 1112.

ВСЕ ПУТИ ВЕДУТ В РИМ — *вж.* 209.

213. **ВСЁ ХОРОШО, ЧТО ХОРОШО КОНЧАЕТСЯ**

Добро е всичко, щом добре завършва.
Вж. също **Конец — делу венец** (602).

214. **ВСЕМ МИЛ НЕ БУДЕШЬ**

Не може да си мил на всички.
Вж. **На всех не угодишь** (801).

215. **ВСЕМУ СВОЁ ВРЕМЯ**

Всичко с времето си.
Ср. Всичко си има времето (*Сл.*).
Всяко нещо на времето си (*Сл.*).
Вж. също **Всякому овощу своё время** (236).

216. **ВСЕХ ЗЛЫДНЕЙ ЗЛЕЕ ЗЛАЯ ЖЕНА**

От злите най-зла е злата жена.
Ср. По-лош душманин няма човек от зла жена (*Сл.*).
Няма по-лошо от зла жена (*Сл.*).
От огън и от вода по-лошо е злата жена (*Сл.*).

217. **ВСЕХ СЛАДОСТЕЙ НЕ ПЕРЕЁШЬ, ВСЕГО ДОБРА НЕ ПЕРЕНОСИШЬ**

Не можеш да изпоизлапаш, да изпоносиш всичко на света.

218. **ВСКАЧЬ НЕ НАПАШЕШЬСЯ**

С препускане не се оре, *или*
Препуском оран се не оре.
Вж. също **Что скоро, то (и) не споро** (1652).

219. **ВСКОРМИ ВОРОНА, ОН ТЕБЕ ОЧИ ВЫКЛЮЕТ**

Ср. Храни гарга, да ти изкълве очите (*Сл.*).
Храни вълк през зимата, да те изяде през лятото (*Сл.*).
Храни куче, да те лае (*Сл*).
Мий магаре, да ти плати с удари (*5000*).
Вж. също **Выкормили змейку на свою шейку** (244).

220. **ВСЯ СЕМЬЯ ВМЕСТЕ, ТАК ДУША НА МЕСТЕ**

Всички свои у дома — спокойна душа.

221. **ВСЯК ЕРЕМЕЙ ПРО СЕБЯ РАЗУМЕЙ** (*остар.*)

Всеки да играе, както (сам) си знае.
Всеки да прави, както му се прави.
Всеки робува на ума си,
Всеки с акъла си, *или*
Всеки да си шета на акъла.

ВСЯК ЗНАЕТ, ГДЕ ЕГО САПОГ ЖМЁТ — *вж.* 230.

222. **ВСЯК КУЛИК* В СВОЁМ БОЛОТЕ ВЕЛИК** (*Вар.:* **Всяк кулик на своей кочке велик**).

Всяка кекерица е в блатото си царица.

Ср. Всеки петел на бунището си пее *(Сл.)*.
Всяко куче на двора си *(или* пред вратата си; у дома си) лае *(Сл.)*.
Всяка кокошка на седалището си е петел *(Сл.)*.
Всеки камък тежи на мястото си *(РСБКЕ)*.
Вж. също **В своèй норè и хорëк хорòш** (128).
Хозяин в домỳ, что медведь в борỳ (1580).
Где соснà взрослà, там она и краснà (265).
В своём гнездè и ворòна кòршуну глазà вы̀клюет (129).

223. **ВСЯК КУЛЍК* СВОЁ БОЛÒТО ХВАЛИТ**

Всеки щъркел своето блато хвали.
Ср. Всеки мечкар своята мечка хвали *(Сл.)*.
Всяко птиче своето гнездо хвали *(Сл.)*.
Вж. също **Кàждая кỳрица свой насèст хвалит** (536).
Всякая лисà свой хвост хвалит (228).
Всякому своя рòжа глянется (239).
Всяк купец свой товàр хвалит (224).

224. **ВСЯК КУПЕЦ СВОЙ ТОВÀР ХВАЛИТ**

Всеки търговец си стоката хвали.
Ср. Всяка циганка своите вретена *(или* решета) хвали, *или* Всеки мечкар казва, че неговата мечка по-хубаво играе *(5000)*.
Вж. също **Всякий цыган свою кобылу хвалит** (234).
Всяк кулик своё болòто хвалит (223).

ВСЯК МОЛОДÈЦ НА СВОЙ ОБРАЗÈЦ — *вж.* 231.

225. **ВСЯК ПО СВÒЕМУ С УМÀ СХÒДИТ**

Всеки играе, както си знае, *или (букв.)*
Всеки си по своему лудее.
Ср. Всеки си е башка луд *(БРС, НБФР)*.
Всички сме луди, кой много, кой малко *(Сл.)*.
Вж. също **У всякого барона своя фантазия** (1509).

226. **ВСЯК (САМ) СВОЕГÒ СЧАСТЬЯ КУЗНÈЦ**

Късмета си всеки сам кове, *или (букв.)*
Всеки (сам) е ковач на щастието си.

ВСЯК СВЕРЧÒК ЗНАЙ СВОЙ ШЕСТÒК — *вж.* 483.

227. **ВСЯКАЯ ВИНА ВИНОВАТА**

За никоя грешка няма прошка.

Сметка се държи за всички вини (, т. е. не се прощава и най-малкото провинение — за строго, придирчиво отношение).

228. **ВСЯКАЯ ЛИСА СВОЙ ХВОСТ ХВАЛИТ**

Всяка лисица опашката си хвали.
Вж. също **Всяк кулѝк своё болòто хвалит** (223).

229. **ВСЯ̀КАЯ СОСНА̀ СВОЕМУ БО̀РУ ШУМИТ**

Всяка ела шуми за своята гора (, т. е. всеки постъпва според интересите си, като прави каквото може за «своите» хора, които са му близки в едно или друго отношение).

Ср. Всеки дърпа (*или* тегли) чергата към себе си *(ФРБЕ)*.
Всеки тегли въглена към своето яйце *(Сл.)*.
Вж. също **Своя̀ рубашка ближе к телу** (1342).

230. **ВСЯ̀КИЙ ЗНАЕТ, ГДЕ ЕГО САПО̀Г ЖМЁТ**

Ср. (Всеки знае), къде го стяга (*или* стиска) чепика (*или* обувката, калеврата, ботуша, опинъка) *(ФРБЕ)*.
Всеки знае, де го трепе самарят *(Сл.)*.
Вж. също **Всякому своя̀ болячка больна̀** (238).
Своя̀ болячка — большой желва̀к (1337).

231. **ВСЯКИЙ МОЛОДЁЦ НА СВОЙ ОБРАЗЁЦ**

Всеки е орел по свой модел
Всеки юнак със свой мустак.
Вж. също **У всякой пта̀шки свой зама̀шки** (1514).
У всякого скота̀ своя̀ пестрота̀ (1512).

ВСЯКИЙ ПО-СВОЕМУ С УМА̀ СХО̀ДИТ — *вж.* **225.**

232. **ВСЯКИЙ ПОП ПО-СВОЕМУ ОБЕДНЮ СЛУЖИТ**

Всеки поп по своему си литургия служи.
Вж. също **У всякого Мирона свой приёмы** (1510).

ВСЯКИЙ С УМА̀ СХО̀ДИТ ПО-СВОЕМУ — *вж.* **225.**

233. **ВСЯКИЙ СПЛЯ̀ШЕТ, ДА НЕ КАК СКОМОРО̀Х***

Всеки знае да играе, но не като игралец.
Може всеки да танцува, ама не като танцьор (*За разликата между майстора и обикновения изпълнител или любител*).

234. ВСЯКИЙ ЦЫГАН СВОЮ КОБЫЛУ ХВАЛИТ

Ср. Всеки циганин своя кон хвали *(Сл.)*
Всеки хвали свойто пале *(НП)*.
Всеки си хвали краставото магаре *(5000)*.
Вж. също **Всяк купец свой товар хвалит** (224).

235. ВСЯКОЕ СЕМЯ ЗНАЕТ СВОЁ ВРЕМЯ

Семето си знае времето, *или*
Всяко семе знае свойто време.
Вж. **Всякому овощу своё время** (236).

236. ВСЯКОМУ ОВОЩУ СВОЁ ВРЕМЯ

Ср. Всяка овошка на времето си зрее *(Сл.)*.
Всяко нещо на времето си *(Сл.)*.
Всяко нещо на времето, и копривата на велики пости *(Сл.)*.
Вж. също **Всему своё время** (215).
Всякое семя знает своё время (235).
До поры до времени не сеют семени (368).

237. ВСЯКОМУ СВОЁ И НЕМЫТО БЕЛО

Ср. Всекиму неговото немито е бяло *(Сл.)*.
Всеки си хвали краставото магаре *(5000)*.
Всекиму свойто се чини най-хубаво *(Сл.)*.
Вж. също **Своё дитя и горбато, да мило** (1326).

238. ВСЯКОМУ СВОЯ БОЛЯЧКА БОЛЬНА

Свойта си болка най-боли.
Ср. Комуто е стрелата в реброто, него и боли *(Сл.)*.
Всеки знае, де го трепе самарят *(Сл.)*.
Вж. също **Своя болячка — большой желвак** (1337).

239. ВСЯКОМУ СВОЯ РОЖА ГЛЯНЕТСЯ

Всеки своя си сурат харесва.
Ср. Всекиму своето се чини най-хубаво *(Сл.)*.
Всеки си хвали булчето *(Сл.)*.
Вж. също **Всяк кулик своё болото хвалит** (223).

ВСЯКОМУ ФРУКТУ СВОЁ ВРЕМЯ — *вж.* **236.**

240. ВЧЕРА НЕ ДОГОНИШЬ, А ОТ ЗАВТРА НЕ УЙДЁШЬ

Вчера се не стига, утре се не разминава.

241. ВЫБИРАЙ ЕПАНЧУ* ПО ПЛЕЧУ

Избирай си наметалото според тялото.

Вж. също **По одёжке протя̀гивай но̀жки** (1140).

242. ВЫБИРА̀Й ЖЕНУ НЕ В ХОРОВО̀ДЕ, А В ОГОРО̀ДЕ

Не избирай булка на мегдан, а на бостан.

243. ВЫБИРА̀Л, ВЫБИРА̀Л, А КРИВО̀ГО КОНЯ̀ ВЗЯЛ

Избирал си кон, избирал, пък с кьорав си заминал.
Ср. Кой много избира, сляпо намира *(Н)*.
Избира като мечката гнили круши *(Сл.)*.
Който избира, той примира *(БНТ)*.

244. ВЫКОРМИЛИ ЗМЀЙКУ НА СВОЮ ШЀЙКУ

Изгледахме си змийче за наш'то си вратле.
Ср. Прегърни змия, да те ухапе *(5000)*.
Храни куче да те лае *(Сл.)*.
Вж. също **Вскормѝ во̀рона, он тебе о̀чи вы̀клюет** (219).

245. ВЫПАЛИШЬ — ПУ̀ЛИ НЕ ПОЙМА̀ЕШЬ, ВЫМОЛВИШЬ — СЛОВА НЕ ВОРОТИШЬ

Изстрелян куршум не се хваща, изтървана дума се не връща.
Вж. също **Слово не воробѐй, вы̀летит — не пойма̀ешь** (1387)

246. ВЫСОКО̀ ЛЕТА̀ЕШЬ, ГДЕ-ТО СЯ̀ДЕШЬ

Летиш на високо, де ли ще да кацнеш.
Ср. Високо хвърка, а ниско каца *(Сл)*.
Който хвърчи високо, той ниско пада *(БНТ)*.
Вж. също **Летѐла птичка высоко̀, а села недалеко̀** (685).
Молодой жура̀вль, высоко̀ лета̀ет, да низко садѝтся (766).
Хорошо поёшь, где-то сядешь (1594).

247. ВЫШЕ ГОЛОВЫ̀ НЕ ПРЫГНЕШЬ

Главата си (*или* Боя си) не можеш надскочи.
Ср. Вода въз баир не върви *(Сл.)*.
Вж. също **Выше себя̀ не пры̀гнешь** (252).
Выше меры и конь не скачет (250).
Выше своего но̀са не пры̀гнешь (251).
Выше головы̀ но̀са не поды̀мешь (248).
Не стоять бровя̀м выше лба (970).
Выше лба у̀ши не растут (249).

248. ВЫШЕ ГОЛОВЫ НО̀СА НЕ ПОДЫ̀МЕШЬ

От главата по-нагоре нос се не вири.
Вж. също **Выше головы̀ не прыгнешь** (247).

249. ВЫШЕ ЛБА У́ШИ НЕ РАСТУТ

Ср. По-горе от лоба ушите не растат *(Сл.)*.
Вж. също **Не стоя́ть бровя́м вы́ше лба** (970).
Выше головы́ не пры́гнешь (247).

250. ВЫШЕ МЕРЫ И КОНЬ НЕ СКАЧЕТ

Пряко сили и кон не препуска.
Вж. също **Выше головы́ не пры́гнешь** (247).

251. ВЫШЕ СВОЕГО́ НО́СА НЕ ПРЫГНЕШЬ

От носа си по-високо не мож скочи.
Вж. също **Выше головы́ не пры́гнешь** (247).

252. ВЫШЕ СЕБЯ́ НЕ ПРЫГНЕШЬ

Не можеш се надскочи.
Вж. **Выше головы́ не пры́гнешь** (247).

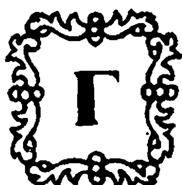

253. ГДЕ БАБА — ТАМ РЫНОК, ГДЕ ДВЕ — ТАМ БАЗАР

Една жена да е — пазар, две — пазарище.
Вж. **Две бабы — базар, три — ярмарка** (330).

254. ГДЕ БАБЫ ГЛАДКИ, ТАМ ВОДЫ НЕТ В КАДКЕ

Дето са булките гиздави, няма кой за вода да иде.
Ср. Гизда къща не гизди *(Сл.)*.
Хубост къща не крепи *(5000)*.

255. ГДЕ ВОДА БЫЛА, ТАМ И БУДЕТ

Ср. Дето е текла вода, пак ще тече *(Сл.)*.

ГДЕ ВОЛЧИЙ ЗУБ, А ГДЕ ЛИСИЙ ХВОСТ — *вж.* 893.
ГДЕ ДРОВА РУБЯТ, ТАМ ЩЕПКИ ЛЕТЯТ — *вж.* 684.

256. ГДЕ МЁД, ТАМ И МУХИ

Дето има мед, там са и мухите, *или (букв.)*
Където меда, там и мухите.
Вж. **Будь лишь мёд, мух много налетит** (87),
Было бы корыто, а свиньи будут (98).

257. ГДЕ НАШЕ НЕ ПРОПАДАЛО (*Вар.:* **Где наша не пропадала**).

(Ще се опитам, ще рискувам, пък) каквото ще да става, *или* да става каквото ще (*Казва се при вземане на решение за рисковано, със съмнителен изход действие*).

Ср. Веднъж ще се мре (, два пъти не) (*Сл.*).

Вж. също **Двум смертям не бывать, а одной не миновать** (*във 2 зн.*) (334).

Семь бед — один ответ (1353).

258. ГДЕ НЯНЕК МНОГО, ТАМ ДИТЯ БЕЗНОГО

Бавачки много — детето безного.

Вж. **У семи нянек дитя без глàза** (1529).

259. ГДЕ ПИРОГ*, ТАМ И ЛЁГ, ГДЕ БЛИНЫ*, ТАМ И МЫ, ГДЕ ДУБИНА, ТАМ МЫ МИМО

Тук чорба, ще се спра, там палачинки, ей ни сегинка, де(то) има сопа голяма, там ни няма.

Вж. **Где щи да каша, там место наше** (270).

260. ГДЕ ПИРОЖÒК*, ТАМ И ДРУЖОК

Където е коматчето, там е и другарчето.

Вж. **Где щи да каша, там место наше** (270).

261. ГДЕ ПРЫЖКÒМ, ГДЕ БОЧКÒМ, А ГДЕ И НА КАРÀЧКАХ

Къде бегом, къде пълзешком, пък къде и клечешката.

262. ГДЕ РУ̀КИ И ОХОТА, ТАМ СПОРАЯ РАБОТА

Ако има щене и ръце, работата ще спори добре.

263. ГДЕ СЁРДЦЕ ЛЕЖИТ, ТУДА И ÒКО БЕЖИТ

Ср. Дето сърцето лежи, там и окото лети (*НП*).

264. ГДЕ СИЛОЙ ВЗЯТЬ НЕЛЬЗЯ, ТАМ НÀДОБНА УХВАТКА (*Вар.:* **Где силой не возьмёшь, там хитрость на подмогу**).

Където не може сила, там похват (*или* колай, чалъм) помага.

Вж. **Хитростью поймàешь даже львà, силой не поймàешь и сверчкà** (1573).

Не волчий зуб, так лисий хвост (893).

Не гонкой волка бьют, уловкой (908).

Там, где не помогает лом, пускают в ход отмычку (1469).

265. **ГДЕ СОСНА ВЗРОСЛА̀, ТАМ ОНА И КРАСНА̀**

Дето е расла елхата, там ѝ е красотата.
Ср. Всеки камък тежи на мястото си *(РСБКЕ)*.
Вж. също **Всяк кули̇̀к в своём боло̀те велик** (222).

266. **ГДЕ ТОНКО, ТАМ И РВЁТСЯ**

Ср. Дето е тънко, там се къса *(Сл.)*.
Въжето се къса, дето е най-тънко *(5000)*.
Тоягата дето е тънка, там се троши *(Сл.)*.
Дървото се превива, дето е най-тънко *(Сл.)*.
Вж. също **Мёрзлой роже да метель в глаза̀** (745).

267. **ГДЕ ХВОСТ НАЧАЛО, ТАМ ГОЛОВА МОЧАЛО**

Дето е опашката начело, там е главата нефела.
Ср. Тежко на главата, когато опашката заповядва *(Сл.)*.
Опашката на главата не заповядва *(Сл.)*.

268. **ГДЕ ХОТЕНЬЕ, ТАМ И УМЕНЬЕ**

С искането идва и моженето.
Да искаш, значи да можеш.

269. **ГДЕ ЧЁРТ НЕ СЛАДИТ, ТУДА БАБУ ПОШЛЁТ**

Дето е безсилен сатаната, там праща жената.
Ср. Дето *(или* Що) дявола не може, вика бабата да (му) поможе *(Сл.)*.

270. **ГДЕ ЩИ* ДА КАША*, ТАМ И МЕСТО НАШЕ**

Дето има чорба и каша, там е мястото наше.
Ср. Седни — ох, стани — ох, сложи пита, не се дига *(Сл)*.
Вж. също **Где пирог, там и лёг, где блины̀, там и мы, где дубина, там мы мимо** (259).
Где пирожо̀к, там и дружок *(260)*.

ГЛАЗ ВИДИТ, ДА ЗУБ НЕЙМЁТ *вж.* **1596.**

271. **ГЛАЗА̀ — ЗЀРКАЛО ДУШИ̇̀**

Очите са огледало на душата.
Ср. Окото е огледало на сърцето *(БНМ)*.
Вж. също **Лицо̀ — зѐркало души̇̀** (697).

272. **ГЛАС НАРОДА — ГЛАС БОЖИЙ** *(остар.)*

Ср. Глас народен — глас божи *(РСБКЕ)*.

273. **ГЛУПОСТЬ ВО̀ВРЕМЯ ЛУЧШЕ, ЧЕМ УМ НЕКСТАТИ**

Навреме глупост по-добре от не навреме ум.

274. **ГЛУПЫМ СЛОВА̀М — ГЛУПОЕ У̀ХО**

За думи на глупци — глупави уши.

Ср. За всяка стока си има купувач *(Н)*.
За слепите продавачи има и слепи купувачи *(БНТ)*.

275. **ГЛУХОМУ ПОП ДВЕ ОБЕДНИ НЕ СЛУЖИТ** (*Вар.:* **Глухому два раза обедню не служат**).

За глух се две литургии не служат *(Казва се като отговор на молба или настояване да се повтори казаното, т. е. при нежелание да се повтаря)*.

Ср. Попа не чука девет пъти за глухите баби *(Сл.)*.
За глухите баби два пъти камбана не бие *(5000)*.
Са̀мо във воденицата се казва два пъти едно и също нещо *(БРФР)*.

Вж. също **Слушай у̀хом, а не брю̀хом** (1393).

276. **ГЛЯ̀ЖЕНОЕ ЛУЧШЕ ХВА̀ЛЕНОГО**

От хваленото видяното е по-добро.

Ср. По-добре да вярваш своите очи, а не чужди речи *(Сл.)*.
Не вярвай, доде не видиш с очите си *(Сл.)*.

Вж. също **Не верь уша̀м, верь своим оча̀м** (889).

277. **ГОВОРИШЬ ПО СЕКРЕТУ, А ВЫЙДЕТ ВСЕМУ СВЕТУ**

Кажеш го на ухото, пък гръмва из селото.

Ср. Кажеш го на ухо, а се чуе през девет плета *(Н)*.
Знаят само попът, кметът и цялото село *(БРФР)*.
Само той да знае и цялото село *(Сл.)*.

Вж. също **Скажи с у̀ха на̀ ухо, узна̀ют с угла на̀ угол** (1363).
Сказал дру̀гу, а пошло по кругу (1365).
Свинья бо̀рову, а бо̀ров всему городу (1323).

278. **ГОЛОВА С ЛУКО̀ШКО, А УМА НИ КРО̀ШКИ**

Глава като кош, а ум ни за грош.

Ср. Защо му е глава, кога му е празна *(5000)*.

Вж. също **Голова, что чан, а ума ни на капустный кочан** (279).

279. **ГОЛОВА, ЧТО ЧАН, А УМА̀ НИ НА КАПУСТНЫЙ КОЧАН**

Ср. Глава голяма, ама мозък няма *(Сл.)*.

Вж. също **Голова с лукошко, а ума ни крошки** (278).
Лоб широк, а мо̀згу мало (700).
Мо̀лодец с воз, а ума̀ с накопыльник нету (764).

280. **ГОЛОД И ВОЛКА ИЗ ЛЕСУ ГОНИТ**

Ср. Гладът и вълка от гората изкарва (*Сл.*).
Гладен вълк и сред селото влиза (*Сл.*).

281. **ГОЛОД ЛУЧШАЯ ПРИПРАВА**

Гладът е най-добрата подправка.
Ср. Гладен не отбира, а каквото намира (*Сл.*).
Вж. също **Голод не тётка** (283).

282. **ГОЛОД ЛУЧШИЙ ПО̀ВАР**

Гладът е най-добрият готвач.
Ср. Гладен гост и качамак ядва (*Сл.*).
Жадна мечка и росата ближе (*НП*).
(Гладен ли си,) и печени киселици ще ядеш (*ФРБЕ*).
Вж. също **Голод не тётка** (283).

283. **ГОЛО̀Д НЕ ТЁТКА (, ПИРОЖКА̀* НЕ ПОДСУНЕТ)**

С глада на глава не се излиза.
С глад шега не бива.
Ср. Глад не глади (*Сл.*).
Глад село пали (*БНТ*).
Глад глава загубя (*Сл.*).
Глад срам не познава (*Сл.*).
Вж. също **Голод лучшая приправа** (281).
Голод лучший по̀вар (282).
Голодному Федоту и репа в охоту (287).

284. **ГОЛОДНОЕ БРЮХО К УЧЕНИЮ ГЛУХО**

Гладен (*или* Празен) търбух за учение глух.
Ср. Глад от баене не взема (*Сл.*).
Гърло с думи се не пълни (*Сл.*).
Вж. също **Соловья баснями не кормят** (1416).

ГОЛОДНОЙ КУМЀ ОБЕД (*или* ХЛЕБ) НА УМЀ — *вж.* **1517.**

285. **ГОЛОДНОЙ КУРИЦЕ ПРОСО СНИТСЯ**

Ср. Гладна кокошка просо сънува (*Сл.*).
Вж. също **У голодной кумѐ хлеб на умѐ** (1517).

286. **ГОЛОДНОМУ РАБО̀ТА НА УМ НЕ ИДЁТ**

Гладен за работа не помисля.
Ср. С гладна мешина [корем, търбух] дърва се не секат (*Сл.*).
С гладни кучета овце се на вардят (*Сл.*).

Вж. също **Не до пляски, не до шутки, когда пусто в желудке** (914).

287. ГОЛОДНОМУ ФЕДОТУ И РЕПА В ОХОТУ

Гладен и ряпа лапа.

Ср. Гладен гост и качамак ядва *(Сл.)*.
Гладен не отбира, а каквото намира *(Сл.)*.
Гладен човек със сух хляб се наяда *(Сл.)*.
Гладно куче и гол кокал гризе *(БНТ)*.
Гладна сватя по-напред за хляб се свати *(Сл.)*.
На гладна сватя и дивяк [качамак] е сладък *(Сл.)*.
Гладна мешина [корем, търбух] хляб не пробира *(Сл.)*.
На гладния и сухите кори са сладки *(Сл.)*.

Вж. също **Голод не тётка** (283).

288. ГОЛОЙ ОВЦЫ НЕ СТРИГУТ

Гола овца се не стриже.

Ср. Гол от обир се не бои *(Сл.)*.
Хвани босия, та му събуй опинците *(Гер.)*.
Хвани слепия, та му извади очите *(Сл.)*.
(Ще вземеш) на босия цървулите *(ФРБЕ)*.

Вж. също **С голого, как со свя̀того** (1286).
Голый, что святой, беды не боится (290).
Голому разбой не страшен (289).
На голом, что на свя̀том, нечего взять (808).

289. ГОЛОМУ РАЗБОЙ НЕ СТРАШЕН

Ср. Гол от обир се не бои, *или*
Сиромах се от обир не бои *(Сл.)*.
Голият и хиляда злодеи не могат да го съблекат *(5000)*.

Вж. също **Голой овцы не стригу̀т** (288).

290. ГОЛЫЙ, ЧТО СВЯТОЙ (, БЕДЫ НЕ БОИТСЯ) *(остар.)*.

Голият е като светия (— няма страх от беда).

Вж. също **Голой овцы не стригу̀т** (288).

291. ГОЛЬ НА ВЫДУМКИ ХИТРА̀

На голтака акъла му щрака.

Ср. Сиромах човек — жив (*или* готов) дявол *(БНТ)*.
Сиромах човек — готова лъжа *(БНТ)*.
Човек е в нужда досетлив *(Сл.)*.
Неволята ум дава на човека *(5000)*.
Голтаците много знаят *(Сл.)*.

Вж. също **Нужда̀ хитрее мудреца̀** (1025).
Проголодаешься, так обо всём догадаешься (1223).
Нужда̀ скачет, нужда̀ пляшет, нужда̀ песенки поёт (1024).

292. ГОРА РОДИЛА МЫШЬ

Планината родила мишка.
Ср. Напънала се планина да роди, че родила мишка *(Сл.)*.
Много крякане, малко яйца *(Арн.)*.
Вж. също **Из большой тучи да малая капля** (508).

293. ГОРА С ГОРОЙ НЕ СХОДИТСЯ, А ЧЕЛОВЕК С ЧЕЛОВЕКОМ СОЙДЁТСЯ

(*Вар.:* **Гора с горой не сдвинется, а человек с человеком свидется**).
Ср. Планина с планина се не събира *(Сл.)*.
Гора с гора се не събира, човек с човек се събира *(Сл.)*.

294. ГОРБАТОГО МОГИЛА ИСПРАВИТ (, УПРЯМОГО — ДУБИНА)

Гърбавия го оправя гроба (, а вироглавия — сопа).
Ср. Гърбавия гробът му оправя гърбицата, *или* Гърбицата в гроба се оправя *(Сл.)*.
Гърбавия ще оправи гроба, а губатия [устатия] сопата *(Гер.)*.
Криво дърво само брадвата го оправя *(Н)*.
Вж. също **Как волка ни корми, он всё в лес глядит** (541).
Каков в колыбѐльку, таков и в могилку (549).
Чёрного кобеля̀ не отмоешь добела̀ (1634).

295. ГОРДОСТЬ — ГЛУПОСТИ СОСЕД

Гордостта е съседка на глупостта.
Вж. **Гордым быть — глупым слыть** (296).

296. ГОРДЫМ БЫТЬ — ГЛУПЫМ СЛЫТЬ

Вирнат носа — глупава глава, *или (букв.)*.
Горделивецът минава за глупак.
Ср. Глупостта и гордостта са посестрими *(НБФР)*.
Вж. също **Гордость глупости сосед** (295).
Спесь не ум (1424).

ГОРЕ ОДНОГО̀ ТОЛЬКО РАКА КРАСИТ — *вж.* **22.**

297. ГОРСТЬЮ МОРЯ НЕ ИСЧЕРПАЕШЬ

С шепа море се не изгриба.

Ср. Морето с лъжица не се изчерпва *(5000)*.
Вж. също **Моря веслом не расплещешь** (771).

298. **ГОРШКУ С КОТЛОМ НЕ БИТЬСЯ** (*Вар.:* **Горшку с котлом неловко биться, и должно скоро расшибиться).**
Гърне с котел се не бие (,че скоро ще да се разбие).
Ср. Ако камък удари гърнето, тежко на гърнето; ако гърнето удари камъка, тежко пак на гърнето *(Сл.)*.
Вж. също **Горшок котлу не товарищ** (299).
Против рожна не попрёшь (1230).

299. **ГОРШОК КОТЛУ НЕ ТОВАРИЩ**
Гърне с котел не другарува.
Вж. също **Горшку с котлом не биться.** (298).

300. **ГОРШОК КОТЛУ СМЕЁТСЯ, А ОБА ЧЁРНЫ**
Присмяло се гърнето на котлето, пък черни и двете.
Ср. Присмяло се гърнето на котела, че е черен *(НБФР)*.
Присмял се хърбел на щърбел *(Сл.)*.
Присмяло се гърнето на тенджерата, че нямала дръжка *(Сл.)*.
Присмяло се гърнето на похлупака си *(Сл.)*.
Присмяла се кука на криво дърво *(Сл.), или*
Присмяла се кука на крива бука *(5000)*.
Вж. също **Не смейся горо̀х, не лучше бобо̀в** (963).

301. **ГОРЬКА̀ РАБОТА, ДА СЛАДОК ХЛЕБ**
Горчив е трудът, ала сладък хлябът.
Ср. Без захмет [труд] не се яде мед *(Сл)*.

ГОРЯ БОЯТЬСЯ — СЧАСТЬЯ НЕ ВИДА̀ТЬ — *вж.* **79.**

ГОСПОДЬ НЕ ВЫДАСТ — СВИНЬЯ НЕ СЪЕСТ — *вж.* **60.**

302. **ГОТОВЬ ЛЕТОМ САНИ, А ЗИМОЙ ТЕЛЕГУ**
Лете стягай шейната, а зиме — колата.
Ср. Отдалеко, да ти е леко *(Сл.)*.
Зиме купувай капела, а лете кожух *(Н)*.

303. **ГРЕХ ДА БЕДА НА КОГО НЕ ЖИВЁТ?**
Грехът и бедата — всекиму до главата.
Вж. също **На грех мастера нет** (810).

304. **ГРЁЧНЕВАЯ КАША* САМА СЕБЯ ХВАЛИТ**
Каша от ѐлда сама се хвали.

1. *(Доброто няма нужда да го хвалят.)*
Доброто от реклама нужда няма.
Ср. Добрата стока сама се хвали *(Сл.)*.
Вж. също **Хороший товар сам себя хвалит** (1591).
2. *(За самохвалството).*
Ср. Хвалете ме уста, да ме хвалят и другите *(БРФР)*.
Вж. също **В хвасти нет сласти** (137).

305. **ГРОЗА БЬЁТ ПО ВЫСОКОМУ ДЕРЕВУ**
Гръм по високо дърво удря.

ГРОЗЕН СОН, ДА МИЛОСТИВ БОГ — *вж.* **1444.**

306. **ГРОМ ГРЕМИТ НЕ ИЗ ТУЧИ, А ИЗ НАВО́ЗНОЙ КУЧИ**
Не гърми от небето гневливо, а от бунище смрадливо.
Ср. Нека те рита ат, да те не рита магаре *(Сл.)*.
Нека те лае копой, да те не лае бясно куче *(Сл.)*.

307. **ГРОМ НЕ ГРЯНЕТ, МУЖИК НЕ ПЕРЕКРЕСТИТСЯ**
Докато не гръмне от небото, не си прекръстя челото.
Ср. Кога види зор, тогаз търси бога *(Сл.)*.
Вж. също **На охоту ехать — собак кормить** (823).

308. **ГРЯЗЬЮ ИГРАТЬ, ЛИШЬ РУКИ МАРАТЬ**
Играеш ли си с кал, оплескваш се цял.
Ср. Който гази калта, ще се окаля *(Сл.)*.
Вж. също **Углём играть, лишь руки марать** (1538).

309. **ГУБА́ НЕ ДУРА, ЯЗЫК НЕ ЛОПАТКА, ЗНАЕТ, ЧТО СЛАДКО**
Не е глупава устата, езикът не е лопатка, знае кое е сладко.

310. **ГУСЬ СВИНЬЕ НЕ ТОВАРИЩ**
Ср. Гъска на свиня другар не бива *(Сл.)*.
Вж. също **Волк коню́ не товарищ** (182).
Пеший конному не товарищ (1115).
Сапог лаптю не брат (1316).

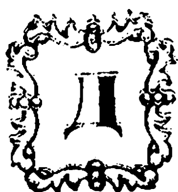

ДАВШИ СЛОВО — КРЕПИСЬ, А НЕ ДАВШИ — ДЕРЖИСЬ — *вж*. 910.

311. **ДАЙ БОГ НАШЕМУ ТЕЛЯТИ ВОЛКА ПОЙМАТИ**
Ср. Дай боже наш'то теле да изяде вълка *(Сл.)*.

312. **ДАЙ ВОРУ ЗОЛОТУЮ ГОРУ, ВОРОВАТЬ НЕ ПЕРЕСТАНЕТ**
Дай му ти златни планини, крадецът не престава да краде.

313. **ДАЙ ЕМУ ПАЛЕЦ — ОН И РУ́КУ ОТКУ́СИТ**
Дай му пръст — отхапва ти ръката.
Ср. Покажи му пръст, улови ще те за цяла шепа *(Сл.)*
Ако му дадеш похлупака, ще ти иска и гърнето *(Гер.)*
Вж. също **Дай с ноготок, запросит с локоток** (314).
Дай чёрту палец, а он и всю ру́ку (315).
Дали Федюшке грош, он просит алтын (320).
Посади свинью за стол, она и ноги на стол (1187).

314. **ДАЙ С НОГОТОК, ЗАПРОСИТ С ЛОКОТОК**
Дай му колкото нокът, ще ти иска колкото лакът.
Вж. **Дай ему палец — он и всю ру́ку отку́сит** (313).

315. **ДАЙ ЧЁРТУ ПАЛЕЦ, А ОН И ВСЮ РУ́КУ**
Дай на дявола пръст, да ти вземе цялата ръка.
Ср. Дай му пръст — да ти сграбчи ръката *(БНМ)*.
Вж. също **Дай ему палец — он и ру́ку отку́сит** (313).

316. **ДАЙ ЧЁРТУ УХВАТИТЬСЯ ЗА ОДИН ВОЛОС, А ОН И ЗА ВСЮ ГО́ЛОВУ**
Дадеш ли на дявола да те улови за един косъм, отиде цялата глава.
Ср. Отстъпиш ли малко, ще отстъпиш и много *(ФП)*.
Вж. също **Коготок увяз — всей птичке пропасть** (589).

317. **ДАЙ ЯЙЧКО, ДА ЕЩЁ ОБЛУ́ПЛЕННОЕ**
Дай му яйчице, ама обелено да е.
Ср. Намерила баба хапано, ама иска щипано, *или*
Намерила баба скубано, а че иска щипано *(ФРБЕ)*.

Дай му жито, дай му чувал, че ги занеси и на воденицата *(5000)*.
Дай му кон, че му дай и седло *(5000)*.
Вж. също **Ему замеси, да и в рот положи** (415).
Посади свинью за стол, она и ноги на стол (1187).

ДАЛ СЛОВО — ДЕРЖИСЬ, А НЕ ДАЛ — КРЕПИСЬ — *вж.* **910.**

318. ДАЛЕКО́ КУЛИКУ́* ДО ПЕТРОВА ДНЯ

Има(ш) още да потича(ш), *или*
Много хляб има още да ядеш, докато стигне(ш) *някого или* докато се научи(ш), докато стане(ш) майстор. (*Казва се на или за някого, който не може да се мери с друг или който далеч не е съвършен*).

Ср. Не мога да стъпя (*или* да се меря) на кутрето (*или* малкия пръст) *на някого (ФРБЕ)*.
Има още много хляб да ядеш *(Н)*.
Не мога да капна (*или* полея) вода на малкия пръст, *или*
Не струвам колкото малкия пръст *на някого (ФРБЕ)*.
Не мога да вържа (*или* изтрия, обърна) обувките *на някого, или*
Не мога (*или* не съм достоен) да обърна чехъла (*или* чехлите) *на някого (ФРБЕ)*.
От врана сокол не става *(Сл.)*.

319. ДАЛИ ОРЕХОВ БЕЛКЕ, КОГДА ЗУБО́В НЕ СТАЛО

Дали на катерицата орехи, след като ѝ изпадали зъбите.

Ср. Когато станало морето медено, сиромахът си загубил лъжицата *(Сл.)*.
Кога рекъл сиромахът да тропне, то се скъсал тъпанът *(Сл.)*.
Кога господ дава брашното, дяволът взема чувала*(Сл.)*.

320. ДАЛИ ФЕДЮШКЕ ГРОШ*, ОН ПРОСИТ АЛТЫН*

Дали на Федюшка грош, той иска три.

Ср. Дали Марку две, а той иска три *(Сл.)*.
Дай му кон, че му дай и седло *(Сл.)*.
Дали му прасе, а той иска на прасето и майка му *(Сл.)*.
Видяла камилата уши, ама иска и рога *(Сл.)*.

Вж. също **Дай ему палец — он и ру́ку откусит** (313).

321. **ДАЛЬНИЕ ПРО̀ВОДЫ — ЛИШНИЕ СЛЁЗЫ**

Далечно изпращане — повече сълзи (*за продължително изпращане*)

322. **ДАРЁНОМУ КОНЮ В ЗУБЫ НЕ СМОТРЯТ**

На подарен кон зъбите се не гледат.

Ср. На харизано магаре петалата се не гледат (*РСБКЕ*). На харизано магаре зъбите се не гледат (*или* за подковите не гледай) (*Сл.*). (Харизвали на Панка магаре, той му гледал зъбите. *Сл.*).

323. **ДАРОВО̀Е ЛЫКО ЛУЧШЕ КУ̀ПЛЕННОГО РЕМНЯ**

Харизано лико — от купен ремък по-добро.

Ср. Без пари оцет по-сладък от мед (*Сл.*). Харизан оцет от мед по-сладък (*Сл.*).

324. **ДАРОВО̀Й РУБЛЬ ДЁШЕВ, НАЖИВНО̀Й ДО̀РОГ**

Харизаната пара е евтина, спечелената — скъпа.

ДАРОВО̀МУ КОНЮ̀ В ЗУ̀БЫ НЕ СМОТРЯТ — *вж.* 322.

325. **ДАЮТ — БЕРЍ, БЬЮТ — БЕГЍ**

Дават ли — еж, бият ли — беж.

Ср. Канят ли те — еж, гонят ли те — беж, *или* Когато те канят — еж, когато те гонят — беж (*Сл.*), *или* Гонят ли те — беж, дават ли ти — еж (*Гер.*).

326. **ДВА КОТА̀ В ОДНОМ МЕШКЀ НЕ УЛЕЖАТСЯ**

В една торба два котака не стоят.

Вж. също **Два медведя в одной берлоге не живут** (327).

327. **ДВА МЕДВЕДЯ В ОДНОЙ БЕРЛОГЕ НЕ ЖИВУТ**

Ср. Две мечки в една бърлога не живеят (*Сл.*). Два бика в една чарда не живеят (*Сл.*). Два петела на едно бунище не могат да пеят (*БНМ*). В една къща двама господари не биват (*НП*).

Вж. също **Два кота̀ в одном мешкѐ не улежатся** (326). **Двум собакам одной кости не поделить** (335).

ДВА РАЗА МО̀ЛОДУ НЕ БЫТЬ — *вж.* 1373.

328. **ДВА САПОГА̀ — ПА̀РА**

Два ботуша — чифт. (*Казва се във връзка с голяма при-*

лика между двама души, обикн. по отношение на отрицателните им качества).

Ср. От един дол дренки *(ФРБЕ), или*

От един пазар грънци *(БРФР).*

Търкулнало се гърнето, та си намерило похлупака, *или*

Търкулнала се тенджерата, та си намерила похлупака *(ФРБЕ).*

Каквото куко, таквоз и пипе *(ФРБЕ).*

Хвани едного за краката, та удари другия по главата *(Сл.).*

Изгори едина, че посипи другия *(ФРБЕ).*

Вземи едина, та удари другия (5000).

Изгори Павла, та посипи Петра *(ФРБЕ).*

(Намерили се Куко и Пипе. *Сл.*).

Вж. също **Каков Ана̀нья, такова̀ у него и Мела̀нья** (547). **Каково̀ лукошко, такова ему и покрышка** (561). **Хрен редьки не слаще** (1604).

329. **ДВАЖДЫ В ГОД ЛЁТА НЕ БЫВАЕТ**

Веднъж в годината е лято, *или (букв.)*

Две лета в годината не биват.

Ср. Два пъти Великден не бива *(Н).*

Вж. също **Сколько ни жить, а два раза мо̀лоду не быть** (1373).

330. **ДВЕ БАБЫ — БАЗАР, ТРИ ЯРМАРКА**

Две жени пазар, три — панаир.

Ср. Три жени — (цял) пазар *(БРФР).*

Две циганки — цяло хоро *(Сл.).*

Вж. също **Где баба — там рынок, где две — там базар** (253).

331. **ДВЕ ГОЛОВЁШКИ ГОРЯТ ВМЕСТЕ СВЕТЛЁЕ**

Две главни, като не са сами, по-добре горят, *или*

Главните, кога са две, светят по-добре.

Вж. **Одна головня̀ и в печи̇ не горит, а две и в поле не га̀снут** (1046).

332. **ДВЕ СОБАКИ ДЕРУТСЯ, А ТРЕТЬЯ КОСТЬ ГРЫЗЁТ**

Две кучета се давят, пък кокала за третото остава.

Ср. Двама се карат, третият печели *(РСБКЕ).*

Вж. също **Орлы бьются, мо̀лодцам перья достаются** (1060). **Пастухи̇ за чубы̇, а волки за овец** (1104).

333. **ДВЕ СОБАКИ ГРЫЗУТСЯ, ТРЕТЬЯ НЕ ПРИСТАВАЙ** (*Вар.:* **Две собаки дерутся, третья не суйся).**

Две кучета се давят, стой, трето, настрана.
Ср. Кога се карат двоица, трети яде бой *(Сл.)*.
Вж. също **Свои собаки грызутся, чужая не приставай** (1330).

334. **ДВУМ СМЕРТЯ́М НЕ БЫВАТЬ, А ОДНОЙ НЕ МИНОВАТЬ**

1. Със смърт разминаване няма *(за неизбежността на смъртта)*.
Ср. Две смърти не биват, а без една не може *(Сл.)*.
От две смърти никой не умира *(Сл.)*.
Вж. също **Раньше смерти не умрёшь** (1259).
2. Каквото ще става, да става, *или* да става каквото ще *(За взето решение да се рискува и надеждата, че всичко ще мине добре, че ще се намери благоприятен изход от опасно положение)*.
Ср. Веднъж ще се мре (, два пъти не), *или*
Един път ще се мре *(Сл.)*.
Вж. също **Где наше не пропадало** (257).
Семь бед один ответ (1353).

335. **ДВУМ СОБАКАМ ОДНОЙ КОСТИ НЕ ПОДЕЛИТЬ**

Две кучета един кокал не могат раздели.
Ср. Две кучки в едно корито не ядат *(Сл.)*.
Две кобили от една торба не зобят *(НП)*.
Два ата на едни ясли не могат да бъдат *(Сл.)*.
Вж. също **Два медведя в одной берлоге не живут** (327).

ДВУХ СМЕРТЕ́Й НЕ БЫВАТЬ, А ОДНОЙ НЕ МИНОВАТЬ — *вж.* **334.**

336. **ДЕ́ВИЧИЙ СТЫД ДО ПОРОГА (, А ПЕРЕСТУПИЛА, ТАК И ЗАБЫЛА)**

Ср. Momински срам до прага *(Сл.)*. (, прекрачи ли прага, забравя се веднага).

337. **ДЕ́ЛА НЕ ДЕЛАЙ, А ОТ ДЕ́ЛА НЕ БЕГАЙ**

Ср. Работа не работи и от работа не бягай *(Сл.)*. *(За пълно безразличие към работата, за пълна незаинтересованост от резултатите ѝ)*.

338. **ДЕЛО В ШЛЯПЕ**

Работата (ми) е в кърпа вързана (*букв.* в шапката).

Ср. Имам го в кърпа вързано (*ФРБЕ*).
Опечена ми е работата (*ФРБЕ*).

339. ДЕЛО МА̀СТЕРА БОИТСЯ

Ср. Всяка работа от майстора се бои (*Сл.*).
Всичко си иска майстора (*5000*).

340. ДЕЛО МА̀СТЕРА УЧИТ

Работата учи майстора, *или*
Майстора работата го учи.
Ср. Работата на ум учи (*Сл.*).
Никой научен не се ражда (*Сл.*).
Вж. също **Навык ма̀стера ставит** (853).

341. ДЕЛО НЕ ВОЛК, В ЛЕС НЕ УЙДЁТ

Работата не е вълк, няма да избяга в гората.
Вж. **Дело не медведь, в лес не убежит** (343).

342. ДЕЛО НЕ МАЛИНА, ЗА̀ ЛЕТО НЕ ОПАДЁТ

Работата не е като малината, да окапе преди зимата.
Вж. **Дело не медведь, в лес не убежит** (343).

343. ДЕЛО НЕ МЕДВЕДЬ, В ЛЕС НЕ УБЕЖИТ

Работата не е мечка да избяга в гората (, т. е. търпи отлагане. *Казва го оня, който не бърза да свърши някаква работа — бави, протака, отлага*).
Ср. Работата няма да избяга (*БНФР*).
Работата не е сърна (*или* заек) да избяга (*БРФР*).
Вж. също **Дело не со̀кол, не улетит** (344).
Дело не малина, за̀ лето не опадёт (342).
Над нами не каплет (854).
Не под дождём — подождём (941).

344. ДЕЛО НЕ СО̀КОЛ, НЕ УЛЕТИТ

Работата не е сокол да отлети (*или* да хвръкне).
Вж. **Дело не медведь, в лес не убежит** (343).

345. ДЕЛО, ЧАСОМ ОПО̀ЗДАННОЕ, ГО̀ДОМ НЕ НАВЕРСТА̀ЕШЬ

Закъснение от час не се наваксва с година, *или*
С час закъснялото с година не се наваксва, *или*
Забавеното с час наваксва се с години.
Загубиш ли час — с година не можеш навакса.
Вж. също **Упу̀щенный час навёрстывается года̀ми** (1555).

346. **ДЕЛУ ВРЕМЯ, ПОТЕХЕ ЧАС**

Ден за труда, час за веселба, *или (букв.)*.
Времето ни е за труд, за забава — час ни стига.
Ср. По-напред работата, после играта *(БНФР)*.
По-напред да добием, че тогаз да попием *(Сл.)*.
Вж. също **Кончил дело, гуляй смело** (603).

347. **ДЕНЕГ ВВОЛЮ, ДА ЕЩЁ ПОБОЛЕ**

До насита пари, че още добави.
Ср. Колкото повече има, толкоз повече се лакоми *(Сл.)*.

ДЕНЕЖКА СЧЁТ ЛЮБИТ *вж.* **354.**

348. **ДЕНЬ ГОД КОРМИТ**

Ср. Ден година храни *(БНТ)*.
Месец храни годината *(Сл.)*.

349. **ДЕНЬ ДА НОЧЬ — СУТКИ ПРОЧЬ**

Минат ден, минат два — седмицата отлетя *(за еднообразно всекидневие, за безцелно животуване)*.
Ср. Ден да мине (друг да дойде) *(ФРБЕ)*.

350. **ДЕНЬГА̀ ДЕНЬГУ̀ РОДИТ**

Пара̀та пара̀ ражда.
Ср. Пари при пари отиват *(БНМ)*.
Парицата грош ражда *(Сл.)*.
Вж. също **Дѐньги к деньга̀м** (353).

351. **ДЕНЬГА̀ НА ДЕНЬГУ̀ НАБЕГАЕТ**

Пара̀ се с пара̀ застъпва.
Вж. **Дѐньги к деньга̀м** (353).

352. **ДЀНЬГИ ДЕЛО НАЖИВНО̀Е** (*Вар.:* **Деньги не голова, наживно̀е дело**).

Парата не е като главата — спечелва се.
Пари (щом) са, спечелват се.
Парите са въпрос на печалба.

353. **ДЀНЬГИ (ИДУТ) К ДЕНЬГА̀М**

Ср. Пари при пари отиват *(БНМ)*.
Дето има, там се стича *(Сл.)*.
Де отиваш, малко? — При много *(БНТ)*.
Вж. също **Деньга̀ деньгу̀ родит** (350).
Куда деньга̀ пошла, там и ко̀пится (659).
Деньга̀ на деньгу̀ набегает (351).

ДЀНЬГИ НЕ ГОЛОВА, НАЖИВНО̀Е ДЕЛО — *вж.* **352.**

354. ДЀНЬГИ СЧЁТ ЛЮБЯТ

Парите искат броене.

Ср. Парите и дваж да ги броиш, не е зле *(Сл.).*
Парите се не бранят, и дваж да ги броиш *(5000).*
Парите и на път да ги намериш, чети ги *(Сл.).*
От хесап [сметка] глава не боли *(Сл.).*

355. ДЕРЕВО ГНЁТСЯ, ПОКА МО̀ЛОДО

Ср. Дървото се превива, докато е младо *(РСБКЕ).*
Доде е младо дървото, превиваш го накъдето щеш, *или*
Дорде е дървото младо, вие се навсякъде *(Сл.).*
От старо дърво обръч не става *(Сл.).*

Вж. също **Старого пса к цѐпи не приучишь** (1433).

356. ДЕРЕВО УЗНАЮТ ПО ПЛОДАМ (, А ЧЕЛОВЕКА ПО ДЕЛАМ) (*Вар.:* **Дерево смотри в плодах, а человека в делах**).

Дърво по плода се познава (,а човек — по каквото прави), *или*

Дървото се познава по плода, а човек по дела.

Вж. също **Ценно дерево по плоду** (1614).

357. ДЕРЖИ ГО̀ЛОВУ В ХО̀ЛОДЕ, ЖИВОТ В ГО̀ЛОДЕ, А НО̀ГИ В ТЕПЛЀ

Дръж си главата на хлад, корема на глад, а нозете на топло.

358. ДЕРЖИ СОБАКУ НА ЦЕПЍ, А ЯЗЫК НА СЕМЍ

Кучето с синджир вържи, а езика — с три.

Вж. също **Ешь пирог с грибàми, а язык держи за зубàми** (426).

ДЕСЯТНИКУ РУБЛЬ, А РАБОТНИКУ ПОЛТИНА *вж.* **1251.**

359. ДЕСЯТЬЮ ОТМЀРЬ, ОДНОВА̀ ОТРЕЖЬ

Десет пъти мери, веднъж отрежи.

Вж. **Семь раз примерь, один раз отрежь** (1354).

360. ДЕШЁВАЯ РЫБКА — ПЛОХАЯ Ю̀ШКА

От евтина риба — лоша чорба.

Ср. На евтино месо (*или* мляко) чорбата не е сладка (5000).

От евтино месо чорбата зад плет *(Сл.)*.
Вж. също **Дёшево да гнило, дòрого, да мило** (361).

361. **ДЁШЕВО, ДА ГНИЛО, ДÒРОГО, ДА МИЛО**
Ср. Евтино, ама гнило, скъпо, че мило *(Сл.)*.
Вж. също **Дешёвая рыбка — плохая юшка** (360).
Хорошо дёшево не бывает (1592).

362. **ДИТЯ НЕ ПЛАЧЕТ, МАТЬ НЕ РАЗУМЕЕТ**
Детето ако не плаче, майката се не сеща.
Ср. Детето догде не заплаче, майка му не му дава да бозае *(Сл.)*.
Който проси, той никога гладен не остава *(Сл.)*.

ДЛЯ ГЛУХОГО ДВА РАЗА ОБЕДНЮ (*или* **ДВЕ ОБЕДНИ**) **НЕ СЛУЖАТ** — *вж.* **275.**

363. **ДЛЯ ДРУГА (НЕТ КРУГА) И СЕМЬ ВЁРСТ* НЕ ОКÒЛИЦА***
За мил приятел и седем версти не са път.
Ср. За брата до море, за либе през море *(5000)*.

364. **ДЛЯ МАТУШКИ КНЯГИНИ УГОДНЫ ДЫНИ, А ДЛЯ БАТЮШКИНА ПУЗА НАДО АРБУЗА**
На нашата княгиня ѝ се яде диня, а на търбуха на княза пъпеш [му] мяза.
Вж. също **На вкус и цвет товарищей нет** (797).

365. **ДЛЯ МИЛОГО ДРУЖКÀ И СЕРЁЖКУ ИЗ УШКÀ**
Ср. За либе за доброто и обичката от ухото *(Сл.)*.

ДЛЯ МЍЛОГО ДРУЖКÀ СЕМЬ ВЁРСТ НЕ ОКÒЛИЦА — *вж.* **363.**

ДЛЯ ТОГО ЩУКА В МОРЕ, ЧТОБЫ КАРАСЬ НЕ ДРЕМАЛ — *вж.* **835.**

366. **ДО БОГА ВЫСОКÒ, ДО ЦАРЯ̀ ДАЛЕКÒ** *(остар.)*
Ср. Бог високо, цар далеко *(Сл.)*.

367. **ДО ЛЫСИНЫ ДÒЖИЛ, А УМÀ НЕ НÀЖИЛ**
Темето му оголя, пък умът не увря.
Ср. Главата му побеля, умът му не дойде, *или* Остаре, побеле, а умът му не дойде *(Сл.)*.
Брада посивяла, глава подивяла *(5000)*.

Вж. също **До старости дожил, а ума не нажил** (370).
Век дожил, да ума не нажил (152).
Под носом взошло, а в голове не посеяно (1157).

368. **ДО ПОРЫ ДО ВРЕМЕНИ НЕ СЕЮТ СЕМЕНИ**

Преди да му е време, не се сее се е, *или*
Сее се семето, кат' му дойде времето.
Вж. **Всякому овощу своё время** (236).

369. **ДО СВАДЬБЫ ЗАЖИВЁТ**

Докат' се ожениш, ще ти мине, *или (букв.)*
До свадбата ще заздравее *(Казва се обикн. като утешение на дете, което е паднало, ударило се е, наранило се е).*
Ср. Юнак без рана не бива *(Сл.).*
Ще (му) мине като на кученце (*или* на кутре) *(Н).*

370. **ДО СТАРОСТИ ДОЖИЛ, А УМА НЕ НАЖИ**

Доживя до старини, ала с ум не се сдоби.
Вж. също **До лысины дожил, а ума не нажил** (67).

371. **ДОБР МАРТЫН, КОЛИ ЕСТЬ АЛТЫН*, ХУД РОМАН, КОЛИ ПУСТ КАРМАН.**

Добър е тоз, който има грош, който няма грош, той е лош, *или (букв.)*
Добър е Мартин, щом има алтън, лош е Роман без гологан.
Ср. Ако си богат, всекиму си сват *(Сл.).*
Ако имаш пари, всеки те иска за татко *(НП).*
Който дава папо, нему викам тато *(Н).*
Вж. също **За свой грош везде хорош** (452).

372. **ДОБРАЯ ПОСЛОВИЦА НЕ В БРОВЬ, А ПРЯМО В ГЛАЗ**

Пословицата, ако е добра, бие право в целта.
Добрата пословица хваща място.

373. **ДОБРАЯ СЛАВА ДО ПОРОГА, А ХУДАЯ — ЗА ПОРОГ**

Добрата слава е до прага, а лошата — отвъд бяга, *или*
Добра мълва е до праг, а лоша — през праг.
Вж. също **Добрая слава лежит, а худая бежит** (374).

374. **ДОБРАЯ СЛАВА ЛЕЖИТ, А ХУДАЯ БЕЖИТ** (*Вар.:* **Добрая слава дома,** *или* **в углу,** *или* **за печкой, сидит, а худая по миру,** *или* **по дорожке, бежит).**

Добрата слава (си в къщи) седи, а лошата търчи (ли търчи).
Ср. Добрата реч иде надалеч, а лошата още по-далеч *(Сл.)*.
Хубавото далеч се чува, а лошото още по-далеч *(Сл.)*.
Вж. също **Дòбрая слава до порòга, а худая за порòг** (373).

375. **ДÒБРАЯ СЛАВА ЛУЧШЕ БОГАТСТВА**
Доброто име е по-ценно от богатство.
Добра слава, по-добра и от злато.
Ср. Честта е по-скъпа от парите *(Сл.)*.

ДОБРÒ ТОМУ ВРАТЬ, КТО ЗА МÒРЕМ БЫВАЛ — *вж.* **1490.**

376. **ДÒБРОЕ НАЧАЛО ПОЛДЕЛА ОТКАЧАЛО** (*Вар.:* **Дòброе начало — половина дела**).
Добре започнатото е наполовина свършено, *или*
Започнеш добре — отхвърлиш полвин гайле.
Ср. Захванатата работа преполовена (*или* свършена) се брои *(Сл.)*.
Половин работа — свършена се казва *(Сл.)*.
Вж. също **Лихà бедà начало** (695).

377. **ДÒБРОЕ СЛОВО ЛУЧШЕ МЯГКОГО ПИРОГÀ***
Добрата дума от погача е по-сладка.
Ср. Със сладките приказки душата се наслаждава, а сърцето се наяжда *(5000)*.
Добрата дума цена няма *(5000)*.

378. **ДÒБРОМУ САВВЕ ДОБРАЯ И СЛÀВА**
За добрия Сава добра слава.
Вж. също **Каков Савва, таковà и слава** (555).

379. **ДÒБРЫМ СЛОВОМ И БЕЗДОМНЫЙ БОГАТ**
С блага дума и беднякът е богат.
Ср. Добра дума скъпа не бива *(Сл.)*.
Добра реч пари не струва *(Сл.)*.
Вж. също **Ласковое слово не трудно, а споро** (672).

ДОВОДЧИКУ ПЕРВЫЙ КНУТ — *вж.* **381.**

ДОГОНЯЙ ВЕТРА В ПОЛЕ — *вж.* **529.**

380. **ДОЖДИК ВЫМОЧИТ, А КРЕПКО СОЛНЫШКО ВЫСУШИТ**

Дъждец те навали, слънчице те изсуши.
Вж. също **После грозы́ вёдро, после горя радость** (1190).

381. **ДОКАЗЧИКУ ПЕРВЫЙ КНУТ**

Първият камшик — за доносчика.

382. **ДОЛГ НЕ РЕВЁТ, А СПАТЬ НЕ ДАЁТ**

Борч не гълчи, но не можеш затвори очи.
Борч не реве, но да мигнеш не ще ти даде.
Ср. Който е длъжен, той е тъжен. (*Сл.*).
Борчлия ни сладко яде, ни сладко пие (*Сл.*).

383. **ДОЛГ ПЛАТЕЖО̀М КРАСЕН**

Ср. Дълг с плащане е добър (*Сл*). [, т. е. на добро и зло се отвръща със същото].
1. **Ср.** Заем се дава, да се връща (*Сл.*).
Услуга за услуга (*Сл.*).
2. **Ср.** Назаем брашно тъпкано се връща (*5000*).
Пито-платено (*ФРБЕ*).

ДОЛГИЕ ПРО̀ВОДЫ — ЛИШНИЕ СЛЁЗЫ — *вж.* **321.**

384. **ДОЛГО РАССУЖДАЙ, ДА СКОРО ДЕЛАЙ**

Дълго мисли, ама бързо прави.
Вж. също **Семь раз примерь, один раз отрежь** (1354).

385. **ДО̀МА И СОЛО̀МА ЕДО̀МА**

У дома и сламата е храна.

386. **ДО̀МА И СТЀНЫ ПОМОГАЮТ**

У дома и стените помагат.

387. **ДО̀МА ЩИ* БЕЗ КРУП,* А В ЛЮДЯХ ШАПКА В РУБЛЬ**

У дома — пирон-чорба (*или* клин-чорба), пред хората — калпак за стотак.
В къщи умира от глад, а вън — калпак за стотак.
Вж. също **На брю̀хе шёлк, а в брю̀хе щёлк** (793).

ДОМАШНЕГО ВО̀РА НЕ УБЕРЕЖЁШЬСЯ — *вж.* **1072.**

388. **ДОМАШНИЙ ТЕЛЁНОК НЕ В ПРИМЕР ДОРО̀ЖЕ ЗАМОРСКОЙ КОРОВЫ**

По скъпо си е нашето теле от кравата отвъд море, *или (букв.)*
Наше теле къде по скъпо от чужбинска крава.
Ср. Свое яйце от чужда кокошка е по-добро *(Сл.)*.
Вж. също **Свой дурак лучше чужо̀го умного** (1332).
Свой золотничо̀к чужо̀го куда доро̀же (1333).

ДОНОСЧИКУ ПЕРВЫЙ КНУТ — *вж.* **381.**

389. **ДОРОГА̀ ЛОЖКА К ОБЁДУ**

Лъжица за обяд е нужна, *или (букв.)*
Ценна е лъжицата за обед (, т. е. ценно, важно, приятно е полученото навреме, в нужния момент).
Ср. Който дава навреме, двойно дава *(БНМ)*, *или*
Дваж дава,който навреме дава *(БНФР, БРФР)*.
Вж. също **До̀рого яичко к великому дню** (390).

ДО̀РОГО, ДА МИЛО, ДЁШЕВО, ДА ГНИЛО — *вж.* **361.**

390. **ДО̀РОГО ЯИЧКО К ВЕЛИКОМУ ДНЮ**

Скъпо е яйцето за Великден.
Ср. Като мине Великден, червените яйца пара̀ не струват *(Сл.)*.
Вж. също **Дорога̀ ложка к обёду** (389).

ДОСТАЛОСЬ ПО КУСКУ̀, А КТО СМЕЛ, ТОТ ДВА СЪЕЛ — *вж.* **656.**

ДРОВА̀ В ЛЕС НЕ ВОЗЯТ — *вж.* **115.**

ДРОВА̀ РУБЯТ, ЩЕПКИ ЛЕТЯТ — *вж.* **684.**

ДРУГ ПОЗНАЁТСЯ В БЕДЕ (*или* **В НЕСЧАСТЬЕ)** — *вж.* **397.**

391. **ДРУГА ИЩЍ, А НАЙДЁШЬ — БЕРЕГЍ**

Приятел си търси, а намериш ли — добре го пази.

392. **ДРУГИХ НЕ СУДИ, НА СЕБЯ ПОГЛЯДИ**

Други не съди, себе си погледни.
Ср. Погледни по-напред себе си, после приказвай за другите *(НБФР)*.
Вж. също **В чужо̀м глазу̀ сучо̀к видим, а в своём (и) бревна̀ не замечаем** (142).

393. **ДРУЖБА ДРУЖБОЙ, А ДЀНЬГАМ СЧЁТ**

Дружбата си е дружба, ама парите са башка.
Вж. **Дружба дружбой, а табачо̀к врозь** (395).

394. **ДРУЖБА ДРУЖБОЙ, А СЛУЖБА СЛУЖБОЙ**

Дружбата си е дружба, а службата служба.
Ср. Службата си е служба, дружбата — дружба *(5000)*.

395. **ДРУЖБА ДРУЖБОЙ, А ТАБАЧО̀К ВРОЗЬ**

Дружбата си е дружба, ама тютюнеца да се не меша.
Ср. Бате, бате! Ама сиренето ще се плати *(Сл.)*.
Дружбата си е дружба, ама сиренцето е с пари *(Н)*.
Приятелството си е приятелство, сиренето с пари *(БРФР)*.
Братство за братство, сирене за пари *(Гер.)*.
Вж. също **Дружба дружбой, а деньгам счёт** (393).
Хлебцем вместе, а табачко̀м врозь (1579).
Брат братом, сват сватом, а дѐнежки не родня̀ (81).
Счёт дружбе не помѐха (1460).
Хлеб вместе, а табачо̀к попола̀м (1574).

ДРУЖНОМУ СТАДУ И ВОЛК НЕ СТРАШЕН — *вж.* 132.

396. **ДРУЖНО — НЕ ГРУЗНО, А ВРОЗЬ — ХОТЬ БРОСЬ**

Вкупом — не тежи, а сам — зарежи, *или*
Заедно да носиш — не тежи, а сам — не върви.
Вж. **Берись дружно, не будет грузно** (48).

397. **ДРУЗЬЯ ПОЗНАЮТСЯ В БЕДЀ**

Ср. Приятел в нужда се познава *(5000)*.
Приятел се познава в неволя, както златото в огъня *(Сл.)*.
Вж. също **Конь познаётся при горѐ, а друг при бедѐ** (605).

398. **ДУМАЕШЬ О ХОРО̀МАХ, А ПОМОГЛА ЩЀПКА**

Чакаш от дворци, пък тресчица те спаси.

399. **ДУМЫ ЗА ГОРА̀МИ, А БЕДА ЗА ПЛЕЧА̀МИ** (*Вар.:* **. . ., а смерть за плеча̀ми**).

Умът ти далече, пък бедата (*или* смъртта) дошла вече.
Вж. също **Смерть не за гора̀ми, а за плеча̀ми** (1398).

ДУ̀РА СПИТ, А СЧАСТЬЕ В ГОЛОВА̀Х ЛЕЖИТ — *вж.* **402.**

400. **ДУРАК ДУРАКОМ И ОСТАНЕТСЯ**

Вари го, печи го, (с ориз тъпчи го,) глупакът глупак си остава.

Ср. Ще поумнее, кога му закука кукувица на гроба (*5000*).
Телето си е пак теле (*Сл.*).
Родил се теле, умрял вол (*5000*).

Вж. също **Когда свинья на белку залает, тогда и дурак поумнеет** (583).
Дурака хоть в ступе толки, всё останется дураком (406).

ДУРАК И ПОСУЛЁННОМУ РАД — *вж.* **1253.**

ДУРАК КИНЕТ КАМЕНЬ В ВОДУ — ДЕСЯТЬ УМНЫХ НЕ ДОСТАНУТ — *вж.* **1037.**

401. **ДУРАК КРАСНОМУ РАД**

Глупак на червено се радва.
Ср. Лудо на шарено се радва (*Н*).

402. **ДУРАК** (*или* **ДУРА**) **СПИТ, А СЧАСТЬЕ В ГОЛОВАХ ЛЕЖИТ**

Глупакът спи, пък късметът до леглото му стои.

ДУРАК УЗЕЛ ЗАВЯЖЕТ, УМНЫЙ НЕ РАЗВЯЖЕТ — *вж.* **1551.**

403. **ДУРАКА ПОШЛЁШЬ, А ЗА НИМ И САМ ПОЙДЁШЬ**

Глупака изпрати, па след него тръгни.
Ср. Пусни лудия на път, тръгни та го търси (*Сл.*).
(Пратѝ Мара за вода, иди Баро по нея. *Сл.*).

404. **ДУРАКА УЧИТЬ, ЧТО В БЕЗДОННУЮ КАДЬ ВОДУ ЛИТЬ**

Бъчва без дъно пълни ли се, глупав на ум учи ли се?
или (*букв.*)
Глупак да учиш — бъчва без дъно да пълниш.
Вж. също **Дурака учить, что мёртвого лечить** (405).

405. **ДУРАКА УЧИТЬ, ЧТО МЁРТВОГО ЛЕЧИТЬ**

Щур да вразумиш, все едно умрял да изцериш.
Вж. също **Дурака учить, что в бездонную кадь воду лить** (404).

406. **ДУРАКА ХОТЬ В СТУПЕ ТОЛКИ, ВСЁ ОСТАНЕТСЯ ДУРАК**

Глупака и в хаван да чукаш, остава си глупак.
Вж. **Дурак дуракòм и останется** (400).

407. **ДУРАКÀМ ЗАКОН НЕ ПИСАН**

Законите не са за щурия, *или*
За луд закони няма (, т. е. глупаците не знаят законите и не им се подчиняват. *Казва се за човек, който според говорещия постъпва неразумно, нелогично, в разрез със здравия смисъл).*
Ср. Виж му ума, че му крой аба *(Сл.)*.

ДУРАКÀМ И В АЛТАРЕ НЕ СПУСКАЮТ — *вж.* **410.**

408. **ДУРАКÀМ СЧАСТЬЕ**

Щастието на глупци помага, *или*
Глупавите се раждат с късмет.
Ср. Хубавата ябълка свинята я яде *(Сл.)*.
Хубавата круша мечката я яде *(Сл.)*.
Вж. също **Счастье дуракòв любит** (1457).

409. **ДУРАКÒВ ДО МОСКВЫ НЕ ПЕРЕВЕШАЕШЬ**

Глупци чак до Москва да бесиш, няма да се свършат (,т. е. толкоз са много).
Ср. Ако да носеха всички луди звънци, желязото би станало 100 гроша оката *(Сл.)*.
Вж. също **На наш век дуракòв хватит** (819).

410. **ДУРАКÒВ И В АЛТАРЕ БЬЮТ** *(Вар.:* **Дуракòв и в церкви бьют).**

Глупците и в олтара (*или* църквата) бой ядат (,т. е. не им се прощава и когато са в изгодно положение).

411. **ДУРАКÒВ НЕ ОРУТ, НЕ СЕЮТ, А СÀМИ РОДЯТСЯ** *(Вар.:* **Дуракòв не сеют, не жнут,. . .).**

Ср. Лудите несеяни никнат *(Сл.)*, *или*
Глупците никнат, без да ги сееш *(НБФР)*.

ДУРАКУ ЗАКОН НЕ ПИСАН — *вж.* **407.**

412. **ДУРНÀЯ ГОЛОВА НОГАМ ПОКОЮ НЕ ДАЁТ**

Като е глупава главата, нямат мира краката.
Ср. На къс ум — дълги крака *(НП)*.
Ако няма ум, крака няма ли? *(Сл.)*.

Който го няма в главата, трябва да го има в краката (*НБФР*), *или*
Който е слаб в главата, трябва да е здрав в краката (*БРФР*).
Като ти е слаб умът, да ти е як гърбът (*5000*).

ДУРНУ́Ю ТРАВУ ИЗ ПОЛЯ ВОН — *вж.* **1610.**

ДУРНЫЕ ВЕСТИ НЕ ЛЕЖАТ НА МЕСТЕ — *вж.* **1611.**

413. **ДУРНЫЕ ПРИМЕРЫ ЗАРАЗИТЕЛЬНЫ**
Лошите примери са заразителни.

ДЫМА БЕЗ ОГНЯ́ НЕ БЫВАЕТ — *вж.* **1007.**

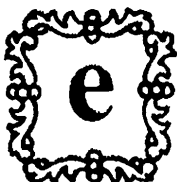

414. **ЕДЕШЬ НА ДЕНЬ, ХЛЕБА БЕРИ НА НЕДЕЛЮ** (*Вар.:* **Едешь на неделю, бери хлеба на две**).
Тръгваш за ден, хляб вземи за седем.

415. **ЕМУ ЗАМЕСИ, ДА И В РОТ ПОЛОЖИ** (*Вар.:* **Ему разжуй, поднеси, да . . .**)
(Сдъвчи му,) поднеси му, че и в устата сложи му, *или* (*букв.*)
На него му омеси, па му в устата сложи.
Ср. Дай му жито, дай му чувал, че го занеси и на воденицата (*5000*).
Вж. също **Дай яичко, да ещё облу́пленное** (317).

416. **ЕМУ, ХОТЬ ПЛЮЙ В ГЛАЗА, А ОН ГОВОРИТ: БОЖЬЯ РОСА**
Ср. Ти го плюеш по лицето, пък той се прави, че му капе роса от небето (*Сл.*).
И в очите го плюеш, пак не мига (*5000*).
Вж. също **Бесстыжему наплюй в глаза̀, а он говорит: божья роса** (50).

ЕСЛИ Б ЗНАЛ, ГДЕ УПАДУ, ПОДЛОЖИЛ БЫ СОЛОМКИ — *вж.* 533.

417. **ЕСЛИ Б ЮНОСТЬ УМЕЛА, ЕСЛИ Б СТАРОСТЬ МОГЛА** (*Вар.*: **Если б молодость . . .**).

Ср. Ако младостта знаеше и ако старостта можеше! *(5000)*.
Да би младо знаяло, да би старо можало! *(Н)*.
(Вж. също **Кабы мòлодости опыт, а старости силы** (534).

418. **ЕСЛИ (ДОЛГО) БИТЬ — И ЗАЙЦА МОЖНО НАУЧИТЬ НА БАРАБАНЕ ИГРАТЬ**

С бой и заек ще научиш барабан да бие.
Вж. също **И медведя приневолишь, так в ноги кланяется** (495).

419. **ЕСЛИ БЫ ДА КАБЫ (ДА) ВО РТУ РОСЛИ БОБЫ** (*или* **ГРИБЫ), — БЫЛ БЫ НЕ РОТ, А (ЦЕЛЫЙ) ОГОРОД**

Ако зарзавата никнеше в устата, нямаше да е уста, а — леха.
Ако бяха тъй нещата, гъби да растат в устата, то не би било уста, а—гора (*Казваме, когато някой ни досажда с това, че вечно се надява на «ако» — ако беше тъй, ако можеше онъй . . .)*.
Вж. също **Кабы бабушка не бабушка, так была бы она дедушкой** (532).

420. **ЕСЛИ СЛАДОК — РАСКЛЮЮТ, ЕСЛИ ГОРЕК — РАСПЛЮЮТ**

Сладък — ще те изядат, горчив — ще те раздерат.

421. **ЕСТЬ В ГОРШКЀ МОЛОКО̀, ДА РЫЛО КОРОТКО̀**

Има мляко в гърнето, ала го не стига котѐто.
Вж. **Хоть видит о̀ко, да зуб неймёт** (1596).

ЕСТЬ, ДА НЕ ПРО ВАШУ ЧЕСТЬ — *вж.* 424.

422. **ЕСТЬ И НА ЧЁРТА ГРОМ**

Ще падне и връз дявола гръм (, т. е. и от силния винаги има някой още по-силен, та всеки ще си получи заслуженото, бил той и самият сатана).

Ср. (Всеки) си намира майстора (*или* бача си, кръстника) *(ФРБЕ)*.
И гробарите ги закопават *(5000)*.
Вж. също **Таска̀л волк, потащили и во̀лка** (1471).

423. **ЕСТЬ КВАС*, ДА НЕ ПРО ВАС**

Има квас, ама не за вас *(Ироничен отговор на въпроса, дали има еди-какво си — за нещо, което не е за всички, не се дава на всекиго).*
Има, ама няма.
Ср. Сакаш, ама нема *(Н).*
Вж. също **Есть-то есть, да не про вашу честь** (424).

424. **ЕСТЬ-ТО ЕСТЬ, ДА НЕ ПРО ВАШУ ЧЕСТЬ**

Че има, има, ама не за господина.
Вж. също **Есть квас, да не про вас** (423).
В кòи-то веки раз, да и то не про нас (114).
Хорошà Мàша, да не наша (1585).
Хорош кус, да не для наших уст (1582).

425. **ЕХАЛА РАЗЗЯВА, ДА И ПОПАЛА МНЕ ОГЛÒБЛЕЙ ПРЯМО В РОТ**

Карал си заплес колата, па ми се напъхал в устата, *или* Вървял блъсни-габър, па цял ми се наврял с колата в устата.
Ср. Вилата била крива, та очите му избила *(5000).*

426. **ЕШЬ ПИРОГ* С ГРИБÀМИ, А ЯЗЫК ДЕРЖИ ЗА ЗУБÀМИ**

Яж си просеника, па си дръж езика, *или*
Яж си комата, па си свивай устата *(Съвет за някого да не приказва повече, отколкото трябва).*
Вж. също **Щи хлебай, да помèньше бай** (1684).
Держѝ собàку на цепи, а язык на семѝ (358).

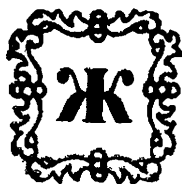

ЖÀЛЕТЬ АЛТЫН — ОТДАТЬ ПОЛТИНУ — вж. 917.

427. **ЖÀЛУЕТ ЦАРЬ, ДА НЕ ЖÀЛУЕТ ПСАРЬ*** *(остар.)*
Ср. Царят дава, пъдарят не дава *(БНФР).*

428. **ЖДАТЬ ДА ДОГОНЯТЬ — НЕТ ХУЖЕ**

Чакай и гони — еднакво тежи (,т. е. еднакво неприятно е да чакаш и да гониш).

429. **ЖЕНА БЕЗ МУЖА — ВДОВЫ ХУЖЕ**

Без мъжа си жена — от вдовица по-сама.
Ни вдовица, ни мома, без мъжа си жена.

430. **ЖЕНА НЕ ГУСЛИ, ПОИГРАВ, НА СТЕНКУ НЕ ПОВЕСИШЬ**

Булката не е свирка да й се насладиш, па на стена да я окачиш.
Ср. Жената не е ямà, да я отпориш, когато искаш *(5000)*.
Жената не е шега *(Сл.)*.

431. **ЖЕНИТЬСЯ БЕДА, НЕ ЖЕНИТЬСЯ БЕДА; ТРЕТЬЯ БЕДА — НЕ ДАДУТ ЗА МЕНЯ**

Да се женя — беля, да не се женя — беля; а трета беля — не ще ме тя.

432. **ЖЕНИТЬСЯ — ПЕРЕМЕНИТЬСЯ**

Като се задоми, ще се промени *(Казва се за лекомислен, вятърничав човек с надеждата, че като се ожени, ще влезе в пътя)*.

433. **ЖИВА ДУША КАЛАЧИКА* ХОЧЕТ** *(Вар.: . . .* чает*)*.

И той душица, иска му се мекица (, т. е. всекиму се иска нещо привлекателно, приятно, съблазнително).
Ср. И аз душа нося *(ФРБЕ)*.

434. **ЖИВАЯ СОБАКА ЛУЧШЕ МЁРТВОГО ЛЬВА**

По добре живо куче, отколкото умрял лъв.
Ср. По-добре жива мишка, а не умрял аслан [лъв]. *(Сл)*.

435. **ЖИВЁМ, ХЛЕБ ЖУЁМ**

Живеем *или* Караме я криво-ляво, не се оплакваме, *или* Средна хубост *(Обикн. като отговор на въпроса «Как живеете?» «Как сте?»,* понякога с преднамерена неопределеност, без уточняване).

436. **ЖИЗНЬ ПРОЖИТЬ — НЕ ПОЛЕ ПЕРЕЙТИ** *(Вар.:* **Жизнь пережить. . .; Жизнь изжить — не лапоть сплесть**).

Поле се лесно прекосява, живот се трудно преживява, *или (букв.)*
Живот да изживейш, не е като поле да прекосиш.

437. **ЖИЛА СОБАКОЙ, ОКОЛЕЛА ПСОМ**

Живя като куче, умря като псе.

438. **ЖУРАВЛЬ В НЕБЕ НЕ ДОБЫЧА**
Жеравът в небето — не е в ръцете, *или* *(букв.)* не е плячка.
Вж. **Не сулѝ журавля̀ в небе, дай синѝцу в ру̀ки** (977).

ЗА БИТОГО ДВУХ НЕБИТЫХ ДАЮТ — *вж.* **451.**

439. **ЗА БОЛЬШИ́М ПОГОНИШЬСЯ — И МА̀ЛОЕ ПОТЕРЯЕШЬ**
Гониш ли голямото — и малкото загубваш.
Ср. Който ламти за много, изгубва и малкото *(5000)*, *или* Който търси многото, той загубва и малкото *(Сл.)*.
Който презира малкото, няма да види и голямото *(5000)*.
Който се цели в много врабчета, не удря ни едно *(НП)*.
Вж. също **Погонишься за лу̀чшим, потеряешь ху̀дшее** (1154).
Пошли по шерсть, а вернулись стрѝженными (1209).

440. **ЗА ГЛАЗА̀ И ЯЙЦА̀ НЕЛЬЗЯ КУПИТЬ**
Слепешката не се купуват и яйцата, *или* *(букв.)*.
Слепешком и яйце не бива да се купи.
Ср. (Не купувай) котка в торба *(Н)*.

441. **ЗА ДВУМЯ ЗАЙЦАМИ ПОГОНИШЬСЯ, НИ ОДНОГО НЕ ПОЙМАЕШЬ**
Ср. Ако гониш два заека, це мож хвана ни един, *или* Който гони два заека, и двата изпуща (*или* не стига ни един) *(Сл.)*.
С един камък две птички се не убиват *(Сл.)*.
Две дини под една мишница се не носят *(Сл.)*.
От два стола та в средата (*или* на земята) *(ФРБЕ)*.
С един пръст иска десет чепа да затъкне *(Сл.)*.

ЗА ДУРНО̀Й ГОЛОВО̀Й И НОГА̀М НЕПОКО̀Й — *вж.* **412.**

442. **ЗА КРОХО̀Й ПОГНАЛСЯ, ДА БЕЗ ЛО̀МТЯ ОСТАЛСЯ**
За троха заламтял, комата изтървал.

Ср. На триците скъп, на брашното евтин *(ФРБЕ)*.
Вж. също **За малым погонишься — большое потеряешь** (443).
Не жалей алтына, отдашь полтину (917).

443. ЗА МАЛЫМ ПОГОНИШЬСЯ—БОЛЬШОЕ ПОТЕРЯЕШЬ

Като гониш малкото, ще изтърveш голямото.
Вж. **За крохой погнался, да без ломтя остался** (442).

ЗА МОЁ ЖЕ ДОБРО, ДА МНЕ ЖЕ В РЕБРО — *вж.* 448.

444. ЗА МОЙ ЖЕ ГРОШ*, ДА Я ЖЕ НЕ ХОРОШ

За мойте си пари пък мене ме [illegible]ри.
Хем пари му давам, хем съм л[illegible].
Вж. също **За наше добро, да нам же рожон в ребро** (448).

445. ЗА МОРЕМ ВЕСЕЛЬЕ, ДА ЧУЖОЕ, А У НАС ГОРЕ, ДА СВОЁ

Отвъд море веселба, ама чужда, у нас тъга, ама своя.
Вж. **Своя печаль дороже чужой радости** (1341).

446 ЗА МОРЕМ И СИНИЦА — ПТИЦА

В чужбина и врабчето е птица.

447. ЗА МОРЕМ ТЕЛУШКА-ПОЛУШКА*, ДА РУБЛЬ ПЕРЕВОЗУ

Отвъд море — за грош теле, ама за превоз жълтичка
Вж. също **В лесу дуб рубль, а в столице по рублю спица** (116).

448. ЗА НАШЕ ДОБРО, ДА НАМ ЖЕ РОЖОН В РЕБРО

Ние — с добро, пък на нас — с ръжен в ребро.
Ср. Дай на сляп очи, да избоде и твоите *(5000)*.
Вж. също **У Фили пили, да Филю ж и били** (1535).
Ты его добром, а он тебя колом (1498).
За мой же грош, да я же не хорош (444).

449. ЗА НЕИМЕНИЕМ ГЕРБОВОЙ*, ПИШЕМ НА ПРОСТОЙ

Като няма специална, пишем на обикновена (хартия).
Ср. Който няма черноока, целува и гурелива *(5000)*.
Вж. също **На безрыбье и рак рыба** (789).

450. ЗА ОДИН РАЗ ДЕРЕВА НЕ СРУБИШЬ

Ср. С един замах не се отсича дърво *(Сл.)*.

С една брадва (*или* един удар) дървото не пада (*Сл.*).
С едно удряне гвоздей не се забива (*Сл.*).
Вж. също **Москва не сразу строилась** (772).

451. **ЗА ОДНОГО БИТОГО ДВУХ НЕБИТЫХ ДАЮТ (, ДА И ТО НЕ БЕРУТ)** (*Вар.:* **За одного учёного двух неучённых дают, да и то не берут**).
За един бит двама небити дават (, ама и тях не вземат).
Ср. За един учен двама простаци дава, ама кой ги взима (*Сл.*).
Бита книжка — пред царя, а небита — ни пред говедаря (*Сл.*).

452. **ЗА СВОЙ ГРОШ* ВЕЗДЕ ХОРÓШ** (*остар.*).
Със свойта си пара вред си добра.
Ср. Който дава, той добър (*Сл.*)
Имаш ли златцѐ, имаш и добро сърце (*Сл.*).
Вж. също **Добр Мартын, коли есть алтын, худ Роман, коли пуст карман** (371).

453. **ЗА СПРОС ДЁНЕГ НЕ БЕРУ́Т**
Питането е без пари, *или*
За питане пари (се) не вземат.
Ср. Да питаш не е беда (*Сл.*).
Опитването (*или* опитът) не ще пари (*Сл.*).
Вж. също **Попытка не пытка, спрос не беда** (1182).
Запрос в карман не лезет (469).

ЗА УЧЁНОГО ДВУХ НЕУЧЁННЫХ ДАЮТ — *вж.* **451**.

454. **ЗА ЧЕМ ПОЙДЁШЬ, ТО И НАЙДЁШЬ**
Ср. Каквото търсил, намерил (*Сл.*).

455. **ЗА ЧТО БАТЬКА, ЗА ТО И ДЕТКА**
Каквото таткото, това и чедото.
Вж. **Яблоко от яблони недалекò падает** (1689).

456. **ЗА ЧТО КУПИЛ, ЗА ТО И ПРОДАЮ**
Ср. Както го купих, така го и продавам (, гюмрюк [мито] не ви вземам, *или* кяр ви не ща) [,т. е. както съм го чул, така го и предавам. *Казва се, когато не искаш да поемаш отговорност за думите си, за достоверността на съобщението*], *или*
Тъй съм го купил, тъй го продавам, *или*
Това купих, това продавам (*Сл.*).
Вж. също **Люди ложь, и мы тож** (726).

457. ЗА ЧУЖИМ ДОБРОМ НЕ ГОНЯЙСЯ С БАГРОМ

Чужди блага не гони с канджа, *или*
Чуждите пари с кука не гони.
Ср. Чуждото свое не става *(Сл.)*.
Вж. също **На чужой каравай рот не разевай** (841)

458. ЗА ЧУЖИМ ПОГОНИШЬСЯ — СВОЁ ПОТЕРЯЕШЬ

Който ламти за чуждото, изгубва и своето.
Ср. Желаеш ли чуждото, загубваш и своето *(5000)*.

459. ЗА ЧУЖОЙ ЩЕКОЙ ЗУБ НЕ БОЛИТ

Зад чужда буза зъб не боли, *или*
Чужд зъб не боли.
Ср. Чужда болест подкожничка *(Сл.)*.
Здрав болен не вярва *(Сл.)*, *или*
Здрав на болен вяра не хваща *(РСБКЕ)*.
На чужд гръб сто тояги са малко, *или*
На чужди крака сто тояги са нищо *(Сл.)*.
Вж. също **Чужая болячка в боку не сидит** (1657);
Чужое горе не болит (1666).
Чужое горе вполовину горевать (1665).
На чужой спине бремя легко (844).
По чужой шкуре не больно (1148).

460. ЗАБЫЛ ВОЛ, КАК ТЕЛЁНКОМ БЫЛ

Волът забравил, кога теле (е) бил.

ЗАВАРИЛ КАШУ, САМ И РАСХЛЁБЫВАЙ — *вж.* **1310**.

461. ЗАГОВЕЛАСЬ ЛИСА: ЗАГОНЯЙ ГУСЕЙ

Заговяла лисана — прибирай гъските, *или*
Кума Лиса заговя — трябва гъските да прибера.
Ср. Лисицата и калугерица да стане, между кокошките я не пущай *(Гер.)*.
Когато ти се види най-кротка лисицата, тогаз най-добре си варди кокошките *(Сл.)*.
Мечката спи, ухото и мърда *(Сл.)*.
Вж. също **Постится щука, а пескарь не дремли** (1204).

462. ЗАЙЦА НА БАРАБАН НЕ ВЫМАНИШЬ

Заек с барабан не мож подмами.
Ср. С дайре се заек не лови *(5000)*.
Муха с оцет не се лови *(Сл.)*.

463. ЗАЙЦА НОГИ НОСЯТ, ВО̀ЛКА ЗУБЫ КОРМЯТ
Заека го краката носят, вълка го зъбите хранят.
Вж. **Во̀лка ноги кормят** (185).

464. ЗАКОН, ЧТО ДЫШЛО: КУДА ПОВЕРНУЛ, ТУДА И ВЫШЛО *(остар.)*
Законът е като ок — кой накъде го завърти, натам върви.

465. ЗАКОН, ЧТО ПАУТЍНА: ШМЕЛЬ ПРОСКОЧИТ, А МУ̀ХА УВЯ̀ЗНЕТ *(остар.)*.
Ср. Законът е като паяжина: осата я разкъсва, мухата се оплита в нея *(5000)*.
Вж. също **Что сходит с рук вора̀м, за то ворѝшек бьют** (1654).
Алтынного вѐшают, полтинного чѐствуют (4).

466. ЗАЛЕТЕЛА ВОРО̀НА В ВЫСОКИЕ ХОРО̀МЫ *(остар.)*
Озовала се врана във високи чертози *(Казва се за някого, попаднал в чужда нему среда, сред хора с по-високо обществено положение)*.
Ср. На келява глава — чемширен гребен *(Сл.)*.
Приличат ли вити гривни на шугави ръце *(5000)*.
Вж. също **Не в свой са̀ни не садись (886** — *в 1 зн.*).

467. ЗАПА̀С КАРМАНА НЕ ТРЁТ (*Вар.:* **Запа̀с мешка не трёт,** *или* **плеч не тянет,** *или* **беды̀ не чинѝт).**
От повече джоб се не скъсва.
Ср. От много (*или* повече) глава не боли *(БНМ)*.
Къща от имот не се съсипва *(Сл.)*.
Повече стока очи не вади *(Сл.)*.
Нека ти конят от зоб загине *(Сл.)*.
Вж. също **Лишняя дѐнежка карману не тяжесть** (699).

468. ЗАПРЕТНЫЙ ПЛОД СЛАДОК
Забраненият плод е сладък.
Ср. Краденото е все по-сладко *(Сл.)*.

469. ЗАПРОС В КАРМАН НЕ ЛЕЗЕТ
Като искам, в джоба ти не бъркам *(Обикн. при пазарлък, когато се иска висока цена)*.
Ср. Като рекох, та не отсекох *(БНТ)*.
Вж. също **За спрос дѐнег не берут** (453).

470. ЗАРЯ ДЕНЬГУ̀ РОДИТ
Зората ражда парата.

Ср. Рано пиле рано пее *(Сл.)*.
Вж. също **Кто рано встаёт, тому бог даёт** (651).

471. ЗАСТАВЬ ДУРАКА БОГУ МОЛИТЬСЯ, ОН И ЛОБ РАСШИБЁТ (*Вар.:* . . . **разобьёт**).

Накарай щурия богу да се моли, ще си строши главата от поклони *(за престараването; за някой, който е по-католик от папата)*.
Ср. Прекален светец и богу не е драг *(Сл.)*.
Двама луди гемиджии скъсват въжето *(5000)*.

472. ЗАСТАРЕЛУЮ БОЛЕЗНЬ ТРУДНО ЛЕЧИТЬ

За стара болест мъчно се лек намира, *или (букв.)*
Застаряла болест мъчно се цери.

473. ЗАХОТЕЛОСЬ МОЛОЧКА ОТ БЫЧКА

Дощяло му се от биче млекце, *или*
Допило му се от пиле мляко.
Ср. Иска да дои от ялова крава мляко *(Сл.)*.
Вж. също **Бей быка, что не даёт молока** (41).
Как с быком не биться, а всё молока от него не добиться (546).

ЗВОНКИ БУБНЫ ЗА ГОРАМИ — *вж.* 1382.

474. ЗДОРОВЬЕ ВСЕГО ДОРОЖЕ

Здравето е от всичко най-скъпо.
Ср. Здравето е най-хубавото (*или* най-скъпото) нещо на света *(Сл.)*.
Вж. също **Здоровье дороже богатства** (477).

475. ЗДОРОВЬЕ ВСЕМУ ГОЛОВА

Здравето е над всичко.
От здравето по-хубаво няма.
Вж. също **Здоровье дороже богатства** (477).

476. ЗДОРОВЬЕ ВЫХОДИТ ПУДАМИ*, А ВХОДИТ ЗОЛОТНИКАМИ*

Здравето излиза на оки, а се връща по драмчета.
Вж. също **Болезнь приходит пудами, а уходит золотниками** (70).

477. ЗДОРОВЬЕ ДОРОЖЕ БОГАТСТВА

Здравето и от богатство е по-скъпо.

Ср. Здравето е най-голямото богатство (*или* най-голям имот (*Сл.*).
Богат е, който е здрав (*Сл.*).
Без здраве няма богатство (*Сл.*).
Без здраве имот, омразен живот (*Сл.*).
Болестта е най-голяма сиромашия (*Сл.*).
Вж. също **Здоро̀вье всему̀ голова** (475).
Здоро̀вье всего̀ доро̀же (474).

478. **ЗИМА̀ БЕЗ МОРО̀ЗА НЕ БЫВАЕТ**
Зима без студове не бива.

479. **ЗМЕЮ̀ ОБОЙДЁШЬ, А ОТ КЛЕВЕТЫ НЕ УЙДЁШЬ**
Змията ще заобиколиш, от клеветата няма как да се спасиш.

480. **ЗНАЕТ КОШКА, ЧЬЁ МЯ̀СО СЪЕЛА**
Ср. Знае котката, кое месо е изяла (*Сл.*).

481. **ЗНАЙ, КОШКА, СВОЁ ЛУКО̀ШКО***
Да знае котето, къде ще лочи то.
Вж. **Знай сверчо̀к, свой шесто̀к** (483).

482. **ЗНАЙ КРАЙ, ДА НЕ ПА̀ДАЙ**
Края знай, ама не падай (, т. е. знай си мярката и не преминавай границата на позволеното).

483. **ЗНАЙ СВЕРЧО̀К СВОЙ ШЕСТО̀К***
Щурчето да си знай кюшето.
Ср. Всяка жаба да си знае гьола (*РСБКЕ*).
Вж. също **Знай кошка своё луко̀шко** (*481*).
Каждый паучо̀к знай свой уголо̀к (*539*).

484. **ЗНАТЬ СОВУ̀ ПО ПОЛЁТУ**
Бухал се познава по летежа.
Вж. също **Видна̀ птица по полёту** (171).

ЗНАЮТ ПОПА И В РОГОЖЕ — *вж.* **1179.**

ЗОВИ ДЕНЬ ПО ВЕЧЕРУ — *вж.* **1565.**

485. **ЗОЛОТО И В ГРЯЗИ БЛЕСТИТ**
Злато и в калта лъщи.
Ср. Добър кон и под съдран чул се познава (*5000*).
Хубавата булка и под вехто було е хубава (*Сл.*), *или*

Добрата булка и с вехтия сукман е добра *(5000)*.
Вж. също **Алмаз и в грязи̂ блестит** (3).

486. ЗОЛОТОЙ КЛЮЧИК ВСЕ ДВЕРИ ОТКРЫВАЕТ

Златно ключе всички врати отваря.
Ср. Златен ключ железни врати отваря *(Сл.)*.

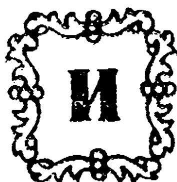

487. И ВО̂ЛКИ СЫТЫ, И О̂ВЦЫ ЦЕ̂ЛЫ

Ср. И вълка сит, и агнето цяло *(ФРБЕ)*, *или*
И агнето здраво, и вълка сит *(Сл.)*.
И питата цяла, и кучето сито *(Гер.)*.

488. И ДУРАК ПРАЗДНИК ЗНАЕТ, ДА БУДНЕЙ НЕ ПОМНИТ

Празник и щурия знае, ама делник забравя кога е.
Ср. За лудия всеки ден е празник *(Сл.)*.
За лудия като ден Великден *(Сл.)*.

489. И ЗА̂ МОРЕ ЛЕТАЛА, А ВОРО̂НОЙ ВЕРНУЛАСЬ

Отвъд море била, пак гарга си дошла.
Ср. Магарето и на хаджилък да иде, пак магаре ще се върне *(5000)*.
Дето да идеш, все си ти *(Сл.)*.
Вж. също **Воро̂на за̂ море летала, а ума̂ не достала** (197).
Осла̂ хоть в Париж, всё будет рыж (1064).
Полетели за̂ море гуси, прилетели ничем не ху̂же (1171).

490. И ЗОЛОТАЯ КЛЕТКА СОЛОВЬЮ̂ НЕ ПОТЕ̂ХА

И златен кафез за славея не е радост.
Вж. също **Не нужна̂ соловью̂ золотая клетка, а нужна зелёная ветка** (934).

491. И КОМА̂Р ЛОШАДЬ СВАЛИТ, КОЛИ ВОЛК ПОСОБИ̂

И комарът кон ще повали, ако го вълк подкрепи.

492. И КРАСНОЕ СО́ЛНЫШКО НА ВСЕХ НЕ УГОЖДА́ЕТ

И ясното слънчице на всички не угажда.

Вж. също **На всех не угоди́шь** (801).

493. И КРУТА́ ГОРА, ДА ЗАБЫВЧИВА (, И ЛИХА́ БЕДА, ДА ИЗБЫ́ВЧИВА)

Тежко е на стръмното, но се забравя (, лоша е бедата, но отминава).

И МАЛЕНЬКАЯ РЫБКА ЛУЧШЕ БОЛЬШО́ГО ТАРАКА́НА — *вж.* 708.

494. И МЕДВЕДЯ ПЛЯСА́ТЬ УЧАТ

И мечката я учат да играе.

Ср. Мечка се научава, та човек ли не може? *(Сл.).*
Мечка от гората я хванат, че пак се научи да играе *(Н).*

495. И МЕДВЕДЯ ПРИНЕВО́ЛИШЬ, ТАК В НОГИ КЛАНЯЕТСЯ

Мечка да назориш, и тя прави метани.

Вж. също **Если бить — и зайца можно научить на барабане играть** (418).

И МОСКВА НЕ ВДРУГ СТРО́ИЛАСЬ — *вж.* 772.

И МОЯ ДЕ́НЕЖКА НЕ ЩЕРБА́ТА — *вж.* 498.

496. И НА СОЛНЦЕ БЫВАЮТ ПЯТНА

Ср. И на слънцето има петна *(БРФР).*
И попадия по толкова греши *(Н).*
Толкоз кусурец в царската дъщеря има *(БНТ).*

497. И НА СТАРУ́ХУ БЫВАЕТ ПРОРУ́ХА (*Вар.:* **И на стару́шку бывает проруу́шка**).

Може и баба да сгреши, *или*

Случва се и бабата да бърка здравата (, т. е. и най-опитният може да допусне грешка. *Казва се обикн. като оправдание за допуснати пропуски, слабости и т. н.).*

Ср. Понякога и умният сбърква *(НБФР).*

Вж. също **Конь о четырёх но́гах, да спотыкается** (604).

498. И НАША ДЕ́НЕЖКА НЕ ЩЕРБА́ТА (*Вар.:* **И наша копеечка . . .**)

И наш'та паричка е като на всички (, т. е. и ние не сме

по-долу от другите. *Поговорка, изразяваща самодоволство, самонадеяност, самохвалство).*
Ср. (И ние) не падаме по-долу *(ФРБЕ).*
(И ние) не сме за изхвърляне *(ФРБЕ).*

499. **И НАШИМ, И ВАШИМ ЗА КОПЕЙКУ СПЛЯ́ШЕМ**
На наши и ваши, на всички играем за паричка, *или* Готови за паричка да угодим на всички.
Ср. На кучето дръж, на заека беж *(Сл.).*
И та̀ка, и ва̀ка *(ФРБЕ).*
(До пладне с Илия, а от пладне — с Алия. *5000*).

И О̀ВЦЫ ЦЀЛЫ, И ВО̀ЛКИ СЫТЫ — *вж.* 487.

500. **И ОТ ДО̀БРОГО ОТЦА РОДИТСЯ БЀШЕНА ОВЦА**
И от добър баща се ражда бясна овца.
Ср. И от добър баща и майка се раждат лоши синове *(Сл.).*
И от лош баща добър син излиза, както и от добър баща лош син *(Сл.).*

И ПЕНЬ НАРЯДЍ, ТАК КРАСИВЫМ БУДЕТ — *вж.* 863

И ПТИЦА ПЕРО В ПЕРО НЕ РОДИТСЯ — *вж.* 121.

И РАД БЫ В РАЙ, ДА ГРЕХЍ НЕ ПУСКАЮТ — *вж.* 1252.

И СТЀНЫ ДО̀МА ПОМОГА̀ЮТ — *вж.* 386.

И СТЀНЫ ИМЕЮТ У̀ШИ — *вж.* 1533.

501. **И СЫРЫ̀Е ДРОВА̀ ЗАГОРАЮТСЯ**
И мокри дърва се запалват (, т. е. дори спокойният, уравновесеният човек може да бъде изваден от търпение). И от желязо нерви могат да не издържат
Вж. също **Против жа̀ра и камень трѐснет** (1229).

502. **И ТО БЫВАЕТ, ЧТО ОВЦА ВОЛКА СЪЕДА̀ЕТ** (*Вар.:* **. . ., что кошка собаку съеда̀ет**).
Случва се и така — овца да изяде вълка.

И ТО СЧАСТЬЕ, ЧТО ОДНОМУ ВЀДРО, ДРУГОМУ НЕНА̀СТЬЕ — *вж.* 1486.

И У СТЕН ЕСТЬ У̀ШИ — *вж.* 1533.

И ЧЕ́РЕЗ ЗО́ЛОТО СЛЁЗЫ ЛЬЮ́ТСЯ — *вж.* 1630.

503. **ИВА́Н КИВА́ЕТ НА ПЕТРА́, А ПЁТР КИВА́ЕТ НА ИВА́НА**
Иван към Петра сочи с пръст, а Петър — към Ивана.
Вж. също **Пришла смерть на бабу, не указывай на деда** (1220).

504. **ИГЛА́ В СТОГ ПОПА́ЛА, ПИШИ́ ПРОПА́ЛО**
Игла в сено паднàла — пиши я бегала.

505. **ИГУ́МЕНЬЯ ЗА ЧА́РОЧКУ, СЁСТРЫ ЗА КОВШИ́**
Игуменката с чашката, сестрите — със пахари.
Ср. Когато попът е пиян, народът е залян *(Н)*.
Какъвто игуменът, такива и братята *(5000)*.
Вж. също **Рыба с головы́ гниёт** (1276).

506. **ИЗ БОЛЬШИ́Х ГОСТЕ́Й ДОМО́Й ХЛЕБА́ТЬ ЩЕЙ***
От голямото гости — в къщи на манджи прости, *или*
След гости — у дома на постна чорба.
Ср. Скоро, мари снахо, дай да ям, на гости съм бил *(Сл.)*.
Море, слагай да ям, че от сватба ида, *или*
Идат от сватба, разтреперили се от глад *(Сл.)*.
На прехвалени ягоди с голям кошник не ходи *(Сл.)*.

507. **ИЗ БОЛЬШО́ГО ОСЛА́ ВСЁ НЕ ВЫ́ЙДЕТ СЛОНА́**
Магаре, и да е голямо, слон не става, *или*
И от голямо магаре не става слон.
Ср. Магарето, колкото да е кискин [силно], ат не става *(Сл.)*.
От магаре кон не става *(Сл.)*.
Вж. също **Лягу́шке воло́м не быть, сколько воды́ ни пить** (728).

508. **ИЗ БОЛЬШО́Й ТУ́ЧИ ДА МА́ЛАЯ КА́ПЛЯ**
От голям облак — мъничка капка.
Ср. Голям облак — мъничък дъжд *(СбНУ)*.
Кога много гърми, малко дъжд вали *(Сл.)*.
Вж. също **Гора родила мышь** (292).

509. **ИЗ ДВУХ ЗОЛ ВЫБИРА́ЮТ МЕ́НЬШЕЕ**
Ср. От две злини по-малката хвани *(Сл.)*.
Ела зло, че без тебе по-зло *(РСБКЕ)*.

510. **ИЗ ИЗБЫ́ СВЕ́ТА НЕ ОГЛЯ́НЕШЬ**
От прозореца света не мож обгърна.

511. **ИЗ КОБЫЛЫ ДА В КЛЯ́ЧИ**

До вчера кобила, днес кранта.
Ср. Днес везир, утре резил *(Сл.)*.
От ат на магаре *(Сл.)*.

512. **ИЗ КРО́ШЕК КУЧКА, ИЗ КАПЕЛЬ МОРЕ**

От трохи купчина, от капки море.
Вж. **Пуши́нка к пуши́нке, и выйдет пери́нка** (1243).

513. **ИЗ НЕТА НИЧЕГО НЕ ВЫКРОИШЬ**

От нищото крои ли се нещо?
Вж. **Из ничего ничего не сделаешь** (514).

514. **ИЗ НИЧЕГО НИЧЕГО НЕ СДЕЛАЕШЬ**

От нищо нещо не става.
Вж. също **Из нета ничего не вы́кроишь** (513).
Из щеп похлёбки не сва́ришь (524).

515. **ИЗ ОГНЯ́ ДА В ПО́ЛЫМЯ**

От огън та в пламъци.
Ср. От трън та на глог *(Сл.)*.
От огъня във въглищата *(Сл.)*.
Вж. също **От дождя да под капе́ль** (1071).
От во́лка ушёл, да на медведя напал (1069).

516. **ИЗ ОДНИХ СЛОВ НЕ СДЕЛАЕШЬ ПЛОВ***

Ср. С лаф пилаф не става *(Гер.)*.
От лаф пилаф да ставаше, колкото море масло да пусне *(Сл.)*.
Вж. също **Обещаниями сыт не будешь** (1026).

517. **ИЗ ОДНОЙ КЛЕТКИ, ДА НЕ РАВНЫ́ ДЕТКИ**

И в гнездото птичките не са еднакви всичките.
Ср. Пет неравни пръста на една ръка *(Сл.)*.
И пръстите си погледни, има и къси, и дълги *(Сл.)*.
Вж. също **В одно перо и птица не родится** (121).

518. **ИЗ ПЕСНИ СЛО́ВА НЕ ВЫ́КИНЕШЬ**

От песен и дума не се пропуска (, т. е. трябва да си кажем всичко, както си е, цялата истина, колкото неприятна и да е).

519. **ИЗ ПОСУ́ЛА ШУБЫ НЕ СОШЬЁШЬ**

От обещание кожух се не шие.
Вж. **Обещаниями сыт не будешь** (1026).

520. **ИЗ ПОХВАЛ ШУБЫ НЕ СОШЬЁШЬ**
От хвалби шуба не мож уши.

521. **ИЗ ПУШКИ ПО ВОРОБЬЯМ НЕ СТРЕЛЯЮТ**
С топ по врабци не се гърми, *или*
Врабци с топ се не стрелят.

ИЗ СКАЗКИ СЛОВА НЕ ВЫКИНЕШЬ — *вж.* **518.**

522. **ИЗ СПАСИБА ШУБЫ НЕ СОШЬЁШЬ**
От «сполай» кожух се не ушива (, т. е. голата благодарност не топли).
Вж. също **Спасибом сыт не будешь** (1422).
Спасиба в карман не положишь (1421).

523. **ИЗ ЧУЖОГО КАРМАНА ПЛАТИТЬ ЛЕГКО**
От чужди джоб лесно се плаща.
Ср. От чуждата торба е лесно за даване *(Сл.)*.
С чужди пари евтино се купува *(Сл.)*.
Вж. също **Чужим вином подносить ведром** (1661).

524. **ИЗ ЩЕП ПОХЛЁБКИ НЕ СВАРИШЬ**
От трески чорба се не вари.
Вж. също **Из ничего ничего не сделаешь** (514).

525. **ИЗБАВИ МЕНЯ, БОЖЕ, ОТ ДРУЗЕЙ, А С ВРАГАМИ Я САМ СПРАВЛЮСЬ**
Ср. Боже, пази ме от приятели, от неприятели сам ще се пазя *(Гер.)*.
Калето [крепостта] се извътре предава *(Сл.)*.

526. **ИЗ-ЗА КУСТА И ВОРОНА ВОСТРА**
Зад шубрак и чавката е юнак.

ИЛИ ПАН, ИЛИ ПРОПАЛ — *вж.* **1099.**

527. **ИНДЮК ДУМАЛ, ДУМАЛ, ДА И СДОХ**
Мислил пуякът, мислил, па опънал крака.
Ср. Една гъска мислила, мислила, па умряла *(Н)*.

528. **ИСКРУ ТУШИ ДО ПОЖАРА (, БЕДУ ОТВОДИ ДО УДАРА)**
Гаси преди пожара искрата, предваряй преди удара бедата.

529. **ИЩЙ ВЕТРА В ПОЛЕ**

Върви (го) гони (, ако си нямаш работа).
Пиши (го) бегал (, т. е. няма смисъл да търсиш някого? или нещо, не можеш го намери).

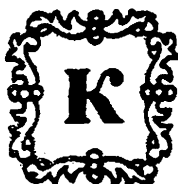

530. **К КАЖДОЙ БОЧКЕ ЗАТЫЧКА**

Ср. На всяка каца грездей [дървена запушалка, чеп] *(РБР)*.
Вж. също **Каждой дырѐ гвоздь** (537).

К МИЛОМУ СЕМЬ ВЁРСТ НЕ ОКОЛИЦА — *вж.* 363.

531. **К ОБЕДНЕ ХОДЯТ ПО ЗВОНУ, А К ОБЕДУ — ПО ЗОВУ** (*Вар.:* ..., **а в гости по зову**).

На черква — като чуеш камбаните, на гости (*или* на обед) — когато те канят, *или*
За черква чакай камбана, а за гости — покана.
Ср. На сватба чакай да те поканят два пъти, на умряло сам върви *(НП)*.

532. **КАБЫ БАБУШКА НЕ БАБУШКА, ТАК БЫЛА БЫ ОНА ДЕДУШКОЙ**

Ако баба не бе баба, щеше да е дядо.
Вж. също **Если бы да кабы да во рту росли бобы, был бы не рот, а огород** (419).

533. **КАБЫ ЗНАЛ, ГДЕ УПАСТЬ, ТАК СОЛОМКИ БЫ ПОДОСТЛАЛ** (*Вар.:* **Кабы знал, где упал, то б соломки подостлал**).

Да бих знаел де ще падна, бих подложил слама.

534. **КАБЫ МОЛОДОСТИ ОПЫТ, А СТАРОСТИ СИЛЫ**

Младостта да имаше опит, а старостта сила.
Вж. **Если б юность умела, если б старость могла** (417).

535. **КАБЫ СВИНЬЕ БЫЧЬИ РОГА ДА КОНСКОЕ КОПЫТО**
Де да имаше свинята на кон краката и на вол рогата.
Вж. **Не дал бог свинье рогов, а бодуща была бы** (912).

536. **КАЖДАЯ КУРИЦА СВОЙ НАСЕСТ ХВАЛИТ**
Всяка кокошка своя полог хвали.
Вж. също **Всяк кулѝк своё болòто хвалит** (223).

537. **КАЖДОЙ ДЫРЀ ГВОЗДЬ**
За всяка дупка чеп.
Ср. На всяко гърне похлупак *(ФРБЕ)*.
На всяко гърне и пипер *(ФРБЕ)*.
(На всяка манджа мерудия. *ФРБЕ*).
Вж. също **К каждой бочке затычка** (530).

КАЖДОМУ СВОЯ БОЛЯЧКА БОЛЬНА̀ — *вж.* 238.

538. **КАЖДОМУ СВОЯ СЛЕЗА̀ СОЛОНА̀**
Всекиму неговата сълза най-солена се вижда.

КАЖДЫЙ КУЛѝК СВОЁ БОЛÒТО ХВАЛИТ — *вж.* 223

539. **КАЖДЫЙ ПАУЧÒК ЗНАЙ СВОЙ УГОЛÒК**
Всяко паяченце да си знае своето (си) кюшенце.
Вж. **Знай сверчòк свой шесток** (483).

КАЖДЫЙ ПО СВÒЕМУ С УМА СХÒДИТ — *вж.* 225.

540. **КАК АỲКНЕТСЯ, ТАК И ОТКЛѝКНЕТСЯ** (*Вар.:* **Как в лес клѝкнешь, так и отклѝкнется**).
Ср. Каквото повикало, таквоз се и обадило *(Сл.)*.
Както питаш, тъй и ти отговарят *(Сл.)*.
Вж. също **Какòв привет, такòв и ответ** (554).
Какòв дядя до людей, таковò ему и от людей (551).

541. **КАК ВОЛКА НИ КОРМѝ, ОН ВСЁ В ЛЕС ГЛЯДѝТ** (*Вар.:* **...смотрит**).
Ср. Колкото и да храниш вълка, окото му все в гората гледа *(Сл.)*.
Вълк куче става ли? *(Сл.)*.
Отрежи на свинята зурлата, тя пак рови *(Сл.)*.
Вж. също **Волк и каждый год линяет, а нрава не меняет** (181).
Горбàтого могила исправит (294).

Навозного жука не затащишь в розу (852).
Наряди свинью в серьги, а она в навоз (864).
Родился волком, лисицей не бывать (1266).

КАК ВОРУ НИ ВОРОВАТЬ, А ПЕТЛИ (*или* **ВИСЕЛИЦЫ ЕМУ) НЕ МИНОВАТЬ** — *вж.* **1371.**

542. КАК НАЖИТО, ТАК И ПРОЖИТО

Както спечелено, така и пропиляно.
Ср. Както дошло, така и отишло, *или*
Отдето дошло, там и отишло *(Сл.)*.
Харам [незаслужено] спечелена стока ще изтече като вода *(НП)*.
Вж. също **Как пришло, так и ушло** (545).
Что легко наживается, легко и проживается (1643).
Чужое добро впрок нейдёт (1667).

543. КАК НИ ВЕРТИСЬ ВОРОНА, А И СПЕРЕДИ КАРГА, И СЗАДИ КАРГА

Както врана и да се върти — и отпред грозотия, и отзад грозотия.
Вари я, печи я — гаргата си е гарга.
Гаргата, как щеш върти я — все грозотия.
Ср. Вари го, печи го, с ориз тъпчи го, пак е рак *(ФРБЕ)*.

КАК НИ КИНЬ, ВСЁ КЛИН — *вж.* **663.**

544. КАК ПОСТЕЛЕШЬ, ТАК И ЛЯЖЕШЬ (*Вар.:* **. . ., так и выспишься,** *или* **уснёшь,** *или* **поспишь).**

Ср. Както си си постлал, така ще си легнеш, *или*
Каквото постелеш, на таквоз ще легнеш *(Сл.)*.
Вж. също **Какова постель, таков и сон** (558).
Что посеешь, то и пожнёшь (1648).

545. КАК ПРИШЛО, ТАК И УШЛО

Ср. Както дошло, така и отишло *(Сл.)*.
Вж. също **Как нажито, так и прожито** (542).
Прошло махом, ушло прахом (1221).

546. КАК С БЫКОМ НИ БИТЬСЯ, А ВСЁ МОЛОКА ОТ НЕГО НЕ ДОБИТЬСЯ (*Вар.:* **Сколько. . .).**

Със бик, каквото щеш прави, млеко не можеш издои.
Вж. също **Захотелось молочка от бычка** (473).

КАКАЯ ЯБЛОНЬКА, ТАКИЕ И ЯБЛОЧКИ — *вж.* **1689**.

547. **КАКОВ АНА̀НЬЯ, ТАКОВА̀ У НЕГО̀ И МЕЛА̀НЬЯ**

Какъвто Ананя, такваз и (жена му) Меланя.

Ср. Търкулило се гърнето, та си намерило захлупката *(БНТ)*.

От един дол дренки (са) *(ФРБЕ)*.

Вж. също **Два сапога̀ па̀ра** (328).

548. **КАКОВ БАТЬКА, ТАКОВЫ И ДЕТКИ**

Ср. Какъвто бащата, такива и децата *(Сл.)*.

Вж. също **Яблоко от яблони недалеко̀ падает** (1689).

549. **КАКОВ В КОЛЫБЁЛЬКУ, ТАКОВ И В МОГИЛКУ** (*Вар.:* **Каков в колыбельке,** *или* **с колыбельки, таков и в могилке**).

Какъвто (го сложиха) в люлката, такъв и в гроба.

Ср. Каквато го люлка залюляла, такваз го и мотика закопала *(Сл.)*.

Както от детиня, така и до седини *(Сл.)*.

Вж. също **Горба̀того могила исправит** (294).

Чёрного ко̀беля не отмо̀ешь до̀бела (1634).

550. **КАКОВ ГОСТЬ, ТАКОВО̀ ЕМУ И УГОЩЕНИЕ**

Какъвто госта, такваз и гощавката.

Ср. Какъвто госта, такава и чорбата *(Сл.)*.

Според човека и кафето му (*или* и китката) *(Сл.)*.

(Какъвто госта, такъв и млина. *Сл.*).

Вж. също **Каков есть, такова̀ и честь** (552).

551. **КАКОВ ДЯДЯ ДО ЛЮДЕЙ, ТАКОВО̀ И ЕМУ ОТ ЛЮДЕЙ**

Каквото чичо на хората, такова и хората на него.

Вж. също **Как а̀укнется, так и отклѝкнется** (540).

552. **КАКОВ ЕСТЬ, ТАКОВА̀ И ЧЕСТЬ**

Ср. Какъвто гостенинът, такъв и ихтибарят [почитта] *(НП)*.

Наспоред човека и кафе му варят (*или* и чашата) *(Сл.)*.

Какъвто светеца, такъв и венеца, *или*

Според светеца и тамяна *(Сл.)*.

Вж. също **Каков гость, таково̀ ему и угощение** (550).

По Сѐньке и шапка (1145).

По заслугам и честь (1130).

553. **КАКОВ ПОП, ТАКОВ И ПРИХОД**

Според пастира и стадото, *или (букв.)*
Какъвто попът, такава и енорията.
Ср. Какъвто игуменът, такива и братята *(5000)*.

554. **КАКОВ ПРИВЕТ, ТАКОВ И ОТВЕТ**

Както поздравиш, така и ще ти отвърнат, *или (букв.)*
Какъвто поздравът, такъв и отговорът.
Вж. **Как аукнется, так и откликнется** (540).

555. **КАКОВ САВВА, ТАКОВА̀ И СЛА̀ВА**

Ср. Какъвто Сава, такава му и слава *(Сл.)*.
Вж. също **Доброму Савве, добрая и слава** (378).

556. **КАКОВ СТРОИТЕЛЬ, ТАКОВА̀ И ОБИТЕЛЬ** (*Вар.:* **Какова̀ обитель, таков и строитель**).

Гледай зидарията, не питай за зидаря, *или*
Какъвто зидаря, такваз и зидарията.
Ср. Каквото месила, таквоз се и измесило *(Сл.)*.
Вж. също **Какова̀ пря̀ха, такова̀ у неё и рубаха** (559).
По рабо̀те и мастера знать (1142).

557. **КАКОВА̀ ПЛАТА ТАКОВА̀ И РАБО̀ТА**

Каквато платата, такваз и работата.
Ср. За толкоз пари, такава работа *(НП)*.
Каквито парите, такава стоката *(НП)*.
За грош петел за грош пее, *или*
За толкова пари петел, толкова пее *(5000)*.
Както храниш кучето, тъй ти пази къщата (*или* тъй ти варди стадото *(Сл.)*.
Вж. също **По рабо̀те и плата** (1143).
По молебну плата, по деньгам молебен (1138).
По товару и цена (1146).
По цене и товар (1147).

558. **КАКОВА̀ ПОСТЕЛЬ, ТАКОВ И СОН**

Каквото легълцето, такова и спането.
Вж. **Как постелешь, так и ля̀жешь** (544).

559. **КАКОВА̀ ПРЯХА, ТАКОВА̀ У НЕЁ И РУБАХА**

Според предачката и ризата ѝ.
Ср. Каквато ръчица пипала, такваз и гърбица носила *(Сл.)*.
Вж. също **Каков строитель, такова̀ и обитель** (556).

КАКОВО̀ АУ̀КНЕТСЯ, ТАКОВО̀ И ОТКЛЍКНЕТСЯ — *вж.* **540.**

560. **КАКОВО̀ ВОЛОКНО̀, ТАКОВО̀ И ПОЛОТНО̀**
Каквото влакното, таквоз и платното.

561. **КАКОВО̀ ЛУКО̀ШКО, ТАКОВА̀ ЕМУ̀ И ПОКРЫШКА**
Ср. Търкулила се тенджерата, та си намерила похлупака *(ФРБЕ)*.
Търкулило се гърнето, та си намерило захлупката *(ФРБЕ)*.
Вж. също **По горшо̀чку и покры̀шка** (1128).
Два сапога̀ па̀ра (328).
По бутылке про̀бку прибирают (1126).
Нет горшка̀, к которому не нашлось бы кры̀шки (1050).

562. **КАКОВО̀ НА̀ЧАЛО, ТАКОВ И КОНЕЦ**
Каквото началото, такъв и краят.
Вж. **У хоро̀шего начала хоро̀ший конец** (1537).

КАКОВО̀ ПОСЕЕШЬ, ТАКОВО̀ И ПОЖНЁШЬ — *вж.* **1648**

563. **КАКОВО̀ СЕМЯ, ТАКОВ И ПЛОД**
Каквото семето, такъв и плодът.

КАКОВЫ ГОСТИ, ТАКОВ И ПИР — *вж.* **550.**

564. **КАКОВЫ ДЯДЬКИ, ТАКОВЫ И ДИТЯ̀ТКИ**
Каквито чичковци, таквиз и синковци.
Ср. Какъвто бащата, такъв и синът *(Сл.)*.
Каквито майката и бащата, таквиз и чадата *(Сл.)*.
По майката ще познаеш и дъщерята *(Сл.)*.
Вж. също **Яблоко от яблони недалеко падает** (1689).

565. **КАКОВЫ САМИ, ТАКОВЫ И САНИ**
Според вас самите и шейните ви, *или*
Според господата и шейната.
Вж. също **По Сѐньке и шапка** (1145).

КАКОЙ ПАЛЕЦ НИ УКУСЍ, ВСЁ БОЛЬНО — *вж.* **615.**

566. **КАЛЕНДАРНЫМ ТЕПЛО̀М НЕ УГРЕЕШЬСЯ**
Топлина по календар не топли, *или*
Календарят и лете не топли, *или (букв.)*
С календарна топлина не ще се сгрееш.

567. КАПЛЯ (ПО КАПЛЕ) (И) КАМЕНЬ ДОЛБИТ (*Вар.:* **. . . точит**).

Ср. Капката пробива камъка *(Сл.)*.
Капка на камъка трап изкопава *(Сл.)*.
Капка камък копае *(Сл.)*.
Мекото въже прежулва твърдия камък *(5000)*.

Вж. също **Вода камень точит** (176).
Невелика капля, а камень долбит (999).

568. КАРМАН СУХ, И ПОП ГЛУХ

Джобът сух — попът глух.

569. КАТУ́ЧИЙ КАМЕНЬ МОХНАТ НЕ БУДЕТ

Ср. Който камък се търкаля, мъх не лови *(Гер.), или*
Камък, който се търкаля, трева не хваща *(Сл.)*.
Тъпан прах не държи *(Сл.)*.

Вж. също **На одном месте и камень мо̀хом обраста̀ет** (822).
Под лежачий камень вода не течёт (1156).

570. КАФТАН-ТО НОВЫЙ, ДА ДЫРЫ СТАРЫЕ

Тя, дрехата нова, ама дупките стари *(Подигравка за ушита от старо дреха)*.

571. КАШУ* МА̀СЛОМ НЕ ИСПО̀РТИШЬ (*Вар.:* **Каши не перема̀слишь**).

Ср. От повече масло манджата не се разваля *(5000)*.
1. Ср. От много (*или* повече) глава не боли *(БНМ)*.
Вж. също **Лишняя денежка карману не тяжесть** (699).
2. *(за рушвет)*
Ср. Кола без катран не върви *(5000)*.
Вж. също **Не подмажешь — не поедешь** (942).
Сухая ложка рот дерёт (1454).

572. КАШУ СЛО̀ПАЛ, ТАК ЧАШКУ О̀Б ПОЛ

Изял супата, хвърлил купата.

Ср. Изяж ястието, па строши паницата *(5000)*.
Свиня, като се наяде, обръща коритото *(Сл.)*.
Изтъках си платното, ритнах ти кросното *(ФРБЕ)*.
Когато стъпя на сухо, поврага ти ладията *(5000)*.

Вж. също **Не плюй в коло̀дец, пригоди̇тся воды̀ напиться** (939).

573. КВЕРХУ ПЛЕВА̀ТЬ — СВОЮ БО̀РОДУ ЗАПЛЕВА̀ТЬ

Който плюва нагоре, на брадата му пада.

Ср. Който плюе срещу вятъра, плюй на брадатата си *(Сл.)*.

574. КЛАДИ НАВО̀З ГУСТО, В АМБАРЕ НЕ БУДЕТ ПУСТО

Слагай повече гюбре, с житото ще си добре, *или (букв.)* Хвърляй много тор на нивата, та хамбарят да е пълен винаги.

Вж. също **Навоз бога обма̀нет** (851).

575. КЛИН КЛИНОМ ВЫШИБАЮТ

Ср. Клин клин избива *(Сл.)*.

Вж. също **Чем уши̇бся, тем и лечи̇сь** (1628).

576. КЛОБУК НЕ ПРЕВРАЩАЕТ В МОНАХА

Калимавката не прави монаха, *или*
Само с калимавка калуѓер се не става.
Расото не прави попа.

Вж. **Не всяк монах, на ком клобу̀к** (903).

577. КЛЮЧИ В КАРМА̀НЕ, А АМБАР СГОРЕЛ

Ключовете в джоба, пък хамбарът изгорял.

Ср. Изгоря ти плевникът свато! — Аз одеве го заключих *(5000)*.

Нека гори къщата, ключът нали е у мене! *(БНТ)*.

Вж. също **В огоро̀де бузина̀, а в Киеве дядька** (120).

578. КОГДА ВПРЯГАТЬ, ТОГДА И ДУГУ ГНУТЬ

Кога дойде да впряга, тогаз такъми застяга.

Ср. Кога вари триеница, тогаз отива да купи лъжица *(Сл.)*.

Когато припре на кокошката, тогава дири полог да снася *(5000)*.

Вж. също **На охоту ѐхать — соба̀к корми̇ть** (823).

КОГДА ДАЮТ — БЕРИ̇, КОГДА БЬЮТ — БЕГИ̇ — *вж.* **325.**

579. КОГДА КОТА̀ НЕТ ДО̀МА, МЫШИ РЕЗВЯ̀ТСЯ

Котката не е ли у дома, мишките си правят донанма [увеселение].

Вж. **Без кота̀ мыша̀м ма̀сленица** (32).

580. КОГДА НЕТ КОТА̀ В ДОМУ̀, ИГРАЮТ МЫШИ ПО СТОЛУ̀

Като не е котаракът у дома, мишки и по масата играят.

Вж. **Без кота̀ мыша̀м ма̀сленица** (32).

581. **КОГДА НЕТ ЛОШАДИ, И ОСЁЛ СКОТИНА**

Като няма кон, и магарето е добиче.
Вж. **На безрыбье и рак рыба** (789).

582. **КОГДА НЕТ РАБА̀, И САМ ПО ДРОВА̀**

Роб като нямаш, сам за гората се стягаш.
Ср. Който няма слуга, сам ще сече дърва *(Сл.)*.
Ако нямаш ратай, сам в гората за дърва *(Сл.)*.

583. **КОГДА СВИНЬЯ НА БЕЛКУ ЗАЛАЕТ, ТОГДА ДУРАК ПОУМНЕЕТ**

Луд ще поумнее, свиня кога запее, *или (букв.)*
Когато свинята по катерица залае, тогаз глупак ще поумнее.
Ср. (Глупак ще поумнее,) кога се покачи свиня с жълти чехли на круша, *или* кога засвирят биволи с кавали, *или* когато дойде четвъртък подир петък *(ФРБЕ)*.
Вж. също **Дурак дурако̀м и останется** (400).

584. **КОГДА ТОРГ, ТОГДА И С ВОЗОМ**

Ще свърши пазара, той стока докарал.
Ср. Тепърва баба за вода *(5000)*.
Вж. също **На охоту ѐхать — соба̀к кормѝть** (823).

585. **КОГДА Я ЕМ, Я ГЛУХ И НЕМ**

Ср. Когато ям, съм глух и ням *(Н)*.

586. **КОГО ЛЮБЛЮ̀, ТОГО И БЬЮ**

Когото обичам, него измъчвам, *или (букв.)* бия, потупвам.
Вж. също **Кото̀рая рука по голове гладит, та и за вихо̀р тя̀нет** (613).

587. **КОГО МЕДВЀДЬ ДРАЛ, ТОТ И ПНЯ БОИТСЯ**

Когото е драла мечка, и от пън го е страх.
Ср. Който е хапан от змия, той се бои и от гущер *(Гер.)*.
Парен каша духа *(Сл.)*.
Вж. също **Пу̀ганая ворона куста̀ боится** (1234).
Обжёгшись на моло̀ке, станешь дуть и на во̀ду (1028).

588. **КОГО ТЯНУТ ЗА̀ УШИ, ТОГО НЕ ДО̀ЛЖНО ТЯНУТЬ ЗА̀ НОГИ**

Щом ми дърпаш ушите, не ме тегли за краката.

589. **КОГОТОК УВЯЗ — ВСЕЙ ПТИЧКЕ ПРОПАСТЬ**

Заклещи ли се пръстчето едното, отиде пилето горкото.
Вж. също **Дай чёрту ухватиться за один волос, а он и за всю голову** (316).

590. **КОЗЛА СПЕРЕДИ БОЙСЯ, КОНЯ — СЗАДИ, А ЗЛОГО ЧЕЛОВЕКА СО ВСЕХ СТОРОН**

Пази се от кон — отзад, от козел — отпред, а от злия човек — отвред.
Ср. Да те пази господ от кон отзад, от вол отпред, а от калугер отвред *(Гер.) или*
От ат отзад, от бик отпред, от калугер отвред (*Сл.*).

591. **КОЛИ КОНЬ, ДА НЕ МОЙ, ТАК ВОЛК ЕГО ЕШЬ**

Чужди кон вълци го яли, *или (букв.)*
Щом е кон, и то чужд, — ако ще вълк да го изяде.
Ср. Чужд кон крака няма, чужда жена коси няма *(Сл.)*.
С чужд кон по-малко масраф се прави *(Сл.)*.
Пита, която ще изядат другите, що те е грижа, ако изгори *(Сл.)*.
Вж. също **Лошади чужие, хомут не свой, погоняй, не стой** (702).

КОЛИ ТЫ НЕ ПОП, ТАК НЕ СУЙСЯ В РИЗЫ — *вж.* **974.**

КОМОЛАЯ КОРОВА, ХОТЬ ШИШКОЙ, ДА БОДНЁТ — *вж.* **40.**

592. **КОМУ БУЛАВА* В РУКИ, А КОМУ КОСТЫЛЬ**

На един — жезъл, на друг — патерица, *или*
Един е роден за цар, друг — за говедар.
Вж. също. **Кому кнут да вожжи в руки, а кому хомут на шею** (595).
Кому чин, кому блин, а кому и клин (601).

593. **КОМУ БЫТЬ НА ВИСЕЛИЦЕ, ТОТ НЕ УТОНЕТ** (*Вар.:* . . ., **того и грозой не убьёт**).

Който е за бесене, няма да се удави (*или* няма гръм да го удари).
Ср. Комуто е съдено да умре на бесилката, не се удавя *(БНФР)*.
Вж. също **Чему быть, того не миновать** (1629).
Кому сгореть, тот не утонет (599).

594. **КОМУ КАКОЕ ДЕЛО, ЧТО КУМА С КУМОМ СИДЕЛА**

Кому влиза в торбата, че седял кума с кумата, *или* На кого е досвидяло, че кумата с кум седяла (*Казва се в отговор на намеци за интимни отношения между някого*).

595. **КОМУ КНУТ ДА ВОЖЖИ В РУ̀КИ, КОМУ̀ ХОМУТ НА ШЕЮ**

На един — юзди и бич в ръка, на друг — хомот на врата.

Ср. Господ едному дава всичко, другиму нищо (*НП*).

Ако не си млат да млатиш, бъди наковалня да търпиш (*Сл.*).

Вж. също **Кому булава̀ в ру̀ки, а кому косты̀ль** (592). **Кому чин, кому блин, а кому и клин** (601).

596. **КОМУ МНОГО ДАНО̀, С ТОГО МНОГО (И) ВЗЫЩЕТСЯ**

Комуто много е дадено, от него много ще се иска.

Вж. също **Большо̀му кораблю̀ — большое плаванье** (74)

597. **КОМУ НЕ ПОВЕЗЁТ, ТОТ И НА РОВНОМ МЕСТЕ УПАДЁТ**

Кому не провърви, и на равно може се преби.

Вж. също **При счастье и петушок яичко снесёт, при несчастье и жук забодает** (1214).

КОМУ ПОВЕШЕНУ БЫТЬ, ТОТ НЕ УТО̀НЕТ — *вж.* **593.**

598. **КОМУ ПОЖИВЁТСЯ, У ТОГО И ПЕТУХ НЕСЁТСЯ**

Комуто върви, събира яйца и от петли.

Ср. На късметлията и воловете му се отелват (, и петлите му носят яйца) (*БНФР*).

И бика му теле родил (*ФРВЕ*).

Вж. също **При счастье и петушок яйчко снесёт, при несчастье и жук забодает** (1214).

599. **КОМУ СГОРЕТЬ, ТОТ НЕ УТО̀НЕТ**

Комуто е писано да изгори, няма да се удави.

Вж. също **Кому бы̀ть на вѝселице, тот не уто̀нет** (593).

600. **КОМУ СЧАСТЬЕ СЛУЖИТ, ТОТ НИ О ЧЁМ НЕ ТУЖИТ**

Работи ли му късмета, малко му е гайлето [грижа].

Вж. също **При счастье и петушок яйчко снесёт, при несчастье и жук забодает** (1214).

601. **КОМУ ЧИН, КОМУ БЛИН*, А КОМУ И КЛИН**

На едни чин, на други млин, а на трети клин.
Ср. Господ едному дава всичко, другиму нищо *(НП)*.
Един се родил да сее, друг да пее *(Сл.)*.
Вж. също **Кому кнут да вожжи в руки, а кому хомут на шею** (595).
Кому булавà в рỳки, а кому костыль (592).

602. **КОНЕЦ — ДЕЛУ ВЕНЕЦ** (*Вар.:* **Конец — всему венец; Конец венчает дело**).

Краят е венец на всяко начинание.
Ср. Краят увенчава делото *(ЛБР)*.
Вж. също **Всё хорошо, что хорошо кончается** (213).

603. **КОНЧИЛ ДЕЛО, ГУЛЯЙ СМЕЛО**

Като свършиш работа, криви си капата.
Свърших, а сега — шапка на тояга.
Ср. Най-напред да шием, след това да пием *(НБФР)*.
Вж. също **Делу время, потехе час** (346).

604. **КОНЬ О ЧЕТЫРЕХ НОГÀХ, ДА (И ТО) СПОТЫКÀЕТСЯ**

Ср. Конят има четири крака и пак се препъва, та камо ли човек *(5000)*.
Вж. също **Без спотычки и конь не пробежит** (36).
И на старуху бывает прорỳха (497).

605. **КОНЬ ПОЗНАЁТСЯ ПРИ ГОРЀ, А ДРУГ — ПРИ БЕДЀ**

Кон се познава на стръмнина, а другар — в беда.
Вж. **Друзья познаются в бедѐ (397).**

606. **КОНЯ̀ НА ВОЖЖАХ УДЁРЖИШЬ, А СЛОВА С ЯЗЫКА НЕ ВОРÒТИШЬ**

Кон се с юзда удържа, а дума се от език не връща.
Ср. Бърз кон се стига (*или* преваря), бърза дума не може *(Сл.)*.
Вж. също **Слово не воробѐй, вы̀летит не поймàешь** (1387).

КОПЕЕЧКА РУБЛЬ БЕРЕЖЁТ — *вж.* **608.**

607. **КОПЕЙКА К КОПЕЙКЕ, ПРОЖИВЁТ И СЕМЕЙКА**

Паричка по паричка, в семейството ще преживеем всички.
Ср. Капка по капка вир става *(РСБКЕ)*.
Вж. също **Пушинка к пушинке, и вы̀йдет перинка** (1243).
Копейка рубль бережёт (608).

608. **КОПЕЙКА РУБЛЬ БЕРЕЖЁТ**

Копейката спестява рубла.
Ср. Който не пази парата, той не види и гроша *(БНМ)*.
Който поспестява, не осиромашава *(Сл.)*.
Вж. също **Копейка к копейке, проживёт и семейка** (607).
Сберегай грош, алтын наживёшь (1318).
Кто не бережёт копейки, сам рубля̀ не стоит (640).

609. **КОРЕНЬ УЧЕНИЯ ГО̀РЕК, ДА ПЛОД ЕГО СЛА̀ДОК**

Коренът на учението е горчив, но плодът му е сладък.
Ср. Без мъка няма наука *(Сл.)*.
Който се учи, той ще сполучи *(РСБКЕ)*.
Вж. също **Без муки нет науки** (34).

610. **КОРО̀ВА ЧЕРНА̀, ДА МОЛОКО У НЕЁ БЕЛО̀**

Кравата черна, ама млякото ѝ бяло.
Вж. **Чёрная корова даёт белое молоко** (1633).

611. **КОСИ, КОСА, ПОКА РОСА (, РОСА ДОЛОЙ, КОСА ДОМОЙ)**

Коси, коса, докато е роса (, изсъхне ли росата, прибирай косата).
Вж. също **Куй железо, пока горячо̀** (665).

612. **КОТОРАЯ КОРО̀ВА ПАЛА, ТА ПО ТРИ УДОЯ ДАВА̀ЛА**

Кравата дето умряла, най-много мляко дава̀ла.
Ср. Най-голяма е неуловената риба *(Н)*.

613. **КОТОРАЯ РУКА̀ ПО ГОЛОВЕ ГЛА̀ДИТ, ТА И ЗА ВИХО̀Р ТЯ̀НЕТ**

Която ръка милва по главата, тя скубе и косата.
Ср. Кой намокрил, той изсушил *(Н)*.
Вж. също **Кого люблю, того и бью** (586).

614. **КОТОРЫЙ КОНЬ СКОРО БЕЖИТ, ТОТ ДОЛЕ СТОИТ**

Който кон тича бързо, повече почива.
Ср. Скорото ходене не се продължава за много *(Сл.)*.
Вж. също **Что скоро, то не споро** (1652).

615. **КОТОРЫЙ ПАЛЕЦ НИ УКУСЍ, ВСЁ БОЛЬНО** (*Вар.:* **Который палец ни отрубѝ, . . .**).

Който пръст да ухапеш, еднакво боли.
Ср. Пет пръста има човек, който да му отрежеш, все боли *(Сл.)*.

616. **КОШКА ИЗ ДОМА, МЫШКА НА СТОЛ**
Излезе ли котката, мишката на масата.
Вж. **Без кота мышам масленица** (32).

617. **КОШКА ЛЮБИТ МОЛОКО, ДА РЫЛО КОРОТКО**
Обича маца млекцето, ала й късо вратлето.
Ср. Очи пълни, ръце празни *(Сл.)*.
Вж. също **Хоть видит око, да зуб неймёт** (1596).

618. **КОШКА СО ДВОРА, МЫШИ НА СТОЛ**
А мръднала котката, а се качили мишките на масата.
Вж. **Без кота мышам масленица** (32).

619. **КОШКЕ ИГРУШКИ, А МЫШКЕ СЛЁЗКИ** (*Вар.:* **Кошке забава,** *или* **смех, а мышке — смерть).**
За котката играчка, за мишката плачка.
Ср. Едни плачат, други скачат *(Сл.)*.
Доде не мръкне за едного, за другиго не съмва *(Сл.)*.

620. **КОШКИ ДОМА НЕТ, МЫШАМ ВОЛЯ**
Няма ли я котката, свобода за мишките.
Вж. **Без кота мышам масленица** (32).

621. **КОШКУ БЬЮТ, НЕВЕСТКЕ ПОВЕТКИ ДАЮТ** (*Вар.:* **..., а невестке наветки дают).**
Бият котака, да се сеща снахата.
Ср. Тебе думам, дъще, сещай се, снахо *(Сл.)*.
Бие самара, да се сеща магарето *(Сл.)*, *или*
Удряй самара, да се сеща кобилата *(Сл.)*.
Вж. също **Вам поют, а нам наветки дают** (148).

622. **КРАДЕНОЕ ВПРОК НЕ ИДЁТ**
От крадено файда няма.
Ср. Крадената стока темел не хваща *(Арн.)*.
Вж. също **Чужое добро впрок нейдёт** (1667).

623. **КРАДЁТ ВОЛК И СЧИТАННУЮ ОВЦУ**
Ср. Вълкът и от броените овце (*или* й четено) яде *(Сл.)*.

624. **КРАПИВА, ХОТЬ И НЕ ОГОНЬ, А ЖЖЁТСЯ**
Копривата огън не е, пък пари.

КРАСНА ИЗБА НЕ УГЛАМИ, А ПИРОГАМИ — *вж.* 927.

625. **КРАСНА ПТИЦА ПЕРОМ, А ЧЕЛОВЕК УМОМ** (*Вар.*: **Краснà птица пèрьем, а человек ученьем**).

На птица е в перата хубостта, а на човека — в ума, *или* Птицата е хубава с пера, а човек — с ума.

626. **КРАСНЫМИ СЛОВАМИ СЫТ НЕ БУДЕШЬ**

Сладки приказки не насищат.
Ср. От думи попара не става (*Сл.*).
С лаф пилаф не бива (*Сл.*).
С думи само сирене не става (*Сл.*).
Вж. също **Соловья баснями не кормят** (1416).

627. **КРАСОТА ДО ВЕНЦÀ, А УМ ДО КОНЦÀ**

До венчило хубостта е, а ума — до края.
Ср. Хубост до време (*НП*).

628. **КРЕПЧЕ ЗАПРЁШЬ, ВЕРНЕЕ НАЙДЁШЬ**

По-добре заключено, по-сигурно намерено.
Ср. Покрито мляко котки го не лочат (*Сл.*).
Покритото мляко не се праши (*5000*).
Вж. също **Подальше полòжишь, поближе найдёшь** (1158).

629. **КРИВДОЮ ВЕСЬ СВЕТ ПРОЙДЁШЬ, ДА НАЗАД НЕ ВОРÒТИШЬСЯ**

С кривдата цял свят ще извървиш, ала назад не мож се върна.

630. **КРОТКАЯ ОВЦА ВСЕГДА ВОЛКУ ПО ЗУБÀМ**

Кротката овца е винаги на вълка по вкуса.

КРУТÀ ГОРКА, ДА ЗАБЫВЧИВА — *вж.* **493.**

631. **КТО В КÒНИ ПОШЁЛ, ТОТ И ВÒДУ ВОЗИ**

Който се пише кон, да вози вода.
Ср. Която кобила се хване, тя вършее хармана (*Сл.*).
Вж. също **Взялся за гуж, не говори, что не дюж** (168).

632. **КТО В МÒРЕ НЕ БЫВАЛ, ТОТ БОГУ НЕ МÀЛИВАЛСЯ** (*Вар.* **. . ., тот страху не видал**).

Не си пътувал по море, не си брал страхове.

633. **КТО ВЕЗЁТ, ТОГО И ПОГОНЯЮТ**

Който мъкне товара, на него му викат «дий».

КТО ВОЛКОМ РОДИЛСЯ, ТОМУ ЛИСОЙ НЕ БЫВАТЬ — *вж.* 1266.

КТО ДРУГОМУ ЯМУ РОЕТ (*или* **КОПАЕТ), ТОТ САМ В НЕЁ ПОПАДАЕТ** — *вж.* 957.

634. **КТО ЕСТ СКОРО, ТОТ И РАБОТАЕТ СПОРО**
Който в яденето е бърз, той и в труда е чевръст.

635. **КТО ЗАВАРИЛ КАШУ, ТОТ ПУСТЬ ЕЁ И РАСХЛЁБЫВАЕТ**
Който е забъркал каша, да си я яде.
Вж. **Сам кашу заварил, сам и расхлёбывай** (1310).

636. **КТО ЗЕВАЕТ, ТОТ ВОДУ ХЛЕБАЕТ**
Който зяпа, (той) въздух лапа.
Ср. (Който зяпа) остава с пръст в уста(та) (*или* в носа) (*ФРБЕ*).

637. **КТО ЛЕНИВ С СОХОЙ, У ТОГО ВСЕГДА ГОД ПЛОХО**
Когото го мързи да оре, изкарва и годината зле.

КТО ЛОЖИТСЯ С СОБАКАМИ, ТОТ РИСКУЕТ ВСТАТЬ С БЛОХАМИ — *вж.* 1306.

638. **КТО ЛЮБИТ ЗАНИМАТЬ, ТОМУ НЕ СДОБРОВАТЬ**
Който дългове обича, няма да прокопса.
От дългове добро никой не е видял.
Ср. Който е длъжен, той е тъжен (*Сл.*).
Борчлия ни сладко яде, ни сладко пие (*Сл.*).
Назаем взет кожух топло не държи (*НП*).
Чужди пари своя пазва не топлят (*Сл.*).
Вж. също **Легко берётся, да не легко отдаётся** (676).

639. **КТО ЛЮБИТ ПОПА, КТО ПОПАДЬЮ, КТО ПОПОВУ ДОЧКУ**
Един обича попа, друг — попадията, трети — на попа щерката.
Ср. Един се радва на попа, друг на попадията (*Сл.*).
Вж. също **На вкус и (на) цвет товарища нет** (797).

640. **КТО НЕ БЕРЕЖЁТ КОПЕЙКИ, САМ РУБЛЯ НЕ СТОИТ**
Ср. Който не си пази парата, не струва ни дуката (*Сл*).
Вж. също **Копейка рубль бережёт** (608).

641. КТО НЕ ПАШЕТ, У ТОГО И ОГРЕХОВ* НЕТ

Който не оре, неизорано не оставя.
Вж. **Не ошибается только тот, кто ничего не делает** (938).

642. КТО НЕ РАБОТАЕТ, ТОТ НЕ ЕСТ

Ср. Който не работи, не бива да яде *(Сл.)*.
Вж. също **Хочешь есть калачѝ, так не лежи на печѝ** (1602).

643. КТО НЕ СЕЕТ, ТОТ НЕ ЖНЁТ

Ср. Който не посее, той няма да пожъне *(Сл.)*.
Който не сее, не вее *(Сл.)*.

644. КТО НЕ ХОДИТ, ТОТ НЕ ПАДАЕТ

Който не ходи, той не пада.
Вж. **Не ошибается только тот, кто ничего не делает** (938).

645. КТО НИ ПОП, ТОТ И БАТЬКА *(остар.)*

Който и да е, все едно ще е, *или* не ще е по-зле, *или* Кой и да е попът, той ще ни попува (, т. е. безразлично е кой ще бъде).
Ср. Хвани единия, че удари другия *(ФРБЕ)*.

646. КТО НОВИ НЕ ВИДАЛ, ТОТ И ВЕТХУ РАД

Не видял ново, радва се и на вехто.
Вж. също **У кого нет рубашки, тот рад и вѐтошке** (1519)

647. КТО ОПОЗДАЕТ, ТОТ ВОДУ ХЛЕБАЕТ

Късно дошла — ще сърба вода, *или*
За късно дошла — чаша студена вода.
Вж. също **Кто поздно пришёл, тому̀ и мосо̀л** (650).
Сѐмеро одного̀ не ждут (1352).

648. КТО ПАЛКУ ВЗЯЛ, ТОТ И КАПРАЛ *(остар.)*

Кой тояга взел е, той фелдфебел, *или* *(букв.)*
Който сопата вземал, той става капрал.

649. КТО ПЛАТИТ ДЕНЬГИ, ТОТ ЗАКАЗЫВАЕТ МУЗЫКУ

Ср. Който даде цената, той слуша свирнята *(Сл.)*.
Вж. също **Чьё кушаю, того и слушаю** (1674).

650. **КТО ПОЗДНО ПРИШЁЛ, ТОМУ И ОБГЛОДАННЫЙ МОСО̀Л**

Закъснял — огризан кокал ял.
(Ср. Петима Петка не чакат. *Сл.*).
Вж. също **Кто опозда̀ет, тот во̀ду хлеба̀ет** (647).

КТО ПЬЯН ДА УМЁН, ДВА УГО̀ДЬЯ В НЁМ — *вж.* **1244.**

КТО РАЗ СОВРЁТ, ТОМУ̀ В ДРУГОЙ РАЗ НЕ ПОВЕРЯТ — *вж.* **1041.**

651. **КТО РАНО ВСТАЁТ, ТОМУ БОГ ДАЁТ** (*Вар.:* ..., **того уда̀ча ждёт**).

Ср. Който рано става, нему и бог помага (*Сл.*).
Вж. също **Утренняя заря зо̀лотом осыпает** (1560).
Заря деньгу̀ родит (470).
Ранняя птичка носок прочищает, а поздняя глаза продирает (1257).

652. **КТО СЕЕТ ВЕТЕР, ПОЖНЁТ БУРЮ**

Ср. Който сее ветрове, ще жъне бури (*БНМ*), *или*
Който сее ветрища, бури ще жъне (*РСБКЕ*).

653. **КТО СКАЗАЛ А, ДОЛЖЕН СКАЗАТЬ И Б**

Който е казал А, трябва да каже и Б.
Ср. Който е започнал песента, трябва да я изкара докрай (*НП*).
Уловил ли си се на хорото, ще играеш (*или* доиграй го) (*БНТ*).
Вж. също **Взялся за гуж, не говори, что не дюж** (168).

654. **КТО СЛОВОМ СКОР, ТОТ В ДЕЛЕ НЕ СПОР**

На думи чевръст, на работа — муден.
Ср. Която кокошка много крещи, малки яйца носи (*Сл.*).
Вж. също **Пуста̀я бочка пуще гремит** (1237).

655. **КТО СМЕЁТСЯ БЕЗ ПРИЧИНЫ, ПЕРВЫЙ ПРИЗНАК ДУРАЧИНЫ**

Кой се смее без причина, глупав ни се чини.
Ср. Будалите все се смеят (*Сл.*).
Глупакът се познава по многото смях (*или* безпричинния смях) (*БНФР*).

656. **КТО СМЕЛ, ТОТ ДВА СЪЕЛ** (*Вар.:* **Досталось по куску̀, а кто смел, и два съел**).

Който е смел, две (гозби) изел, *или (букв.)* (На всички по парче, пък) на смелия две.
Вж. също **Смелость города берёт** (1395).

657. **КТО СПИТ ВЕСНОЮ, ПЛАЧЕТ ЗИМОЮ**

Пролет който спи, зиме лей сълзи.
Ср. Който лете пладнува, зиме гладува *(Сл.)*.
Лете измикяр [слуга], зиме господар *(5000)*.
Вж. също **Лето пролежишь — зимой с сумой побежишь** (687).

658. **КТО СТАРОЕ ПОМЯНЁТ, ТОМУ ГЛАЗ ВОН**

Който минало спомене, окото да му изтече (, т. е. нека не бъдем злопаметни — било, каквото било, *или* миналото минало, *или* минало и забравено. *Поговорка за случаи, когато не искаме да споменаваме минали обиди, неприятности, свади)*.
Вж. също **Что было, то прошло̀** (1636).

659. **КУДА ДЕНЬГА̀ ПОШЛА, ТАМ И КО̂ПИТСЯ**

Дето има пари, там се парата камари.
Ср. Дето има, там се стича *(Сл.)*.
Вж. също **Дѐньги к деньга̂м** (353).

660. **КУДА ДЕРЕВО КЛОНИЛОСЬ, ТУДА И ПОВАЛИТСЯ** (*Вар.:* **Куда дерево подрублено, . . .**).

Накъдето е дървото клонило, натам се и повалило.
Ср. Отдето е дървото подсечено, нататък и пада *(Сл.)*.

661. **КУДА ИГОЛКА, ТУДА И НИТКА**

Накъдето иглата, натам и конецът.
Ср. Дето топорът, там и топоришката *(Сл.)*.

662. **КУДА КОНЬ С КОПЫТОМ, ТУДА И РАК С КЛЕШНЁЙ**

Ср. Дето кон с копитото, там и рак с клещите *(5000)*
Видяла жабата, че коват бивола и тя навирил крака *(Сл.)*.
Юнак си кон кове и жаба крак повдига *(Гер.)*.
(Барабар Петко с мъжете. *5000)*.
(Гдето всички турци, там и гол Хасан. *5000)*.
Вж. също **Вздумала ворона гусю подражать, да отморозила ноги** (166).

663. **КУДА НИ КИНЬ, ВСЁ КЛИН** (*Вар.:* . . ., **везде клин**).

Върти го сучи, все не върви (за безизходно положение).

664. **КУДА ОДИН БАРАН, ТУДА И ВСЁ СТАДО** (*Вар.:* **Куда одна овца, . . .; У овец куда один,** *или* **передний, баран, . . .**).

Накъдето един овен, натам и стадото.

Вж. също **У овец куда передний баран, туда и все сломя голову** (1526).

665. **КУЙ ЖЕЛЕЗО, ПОКА ГОРЯЧО**

Ср. Желязото се кове, докато е горещо *(РСБКЕ), или*
Кови желязото, доде е светнало (*или* топло), *или*
Удри желязото, докат' е топло *(Сл.)*.
Кови пирона, дорде е топъл *(Сл.)*.

Вж. също **Коси коса, пока роса** (611).

666. **КУПИЛО ПРИТУПИЛО** (*Вар.:* **Купила б я, накупила, да купило-то притупило**).

(Бих купила, изпонакупила, ама) купилото ми се свършило.

КУРИЦА ПО ЗЁРНЫШКУ КЛЮЁТ, ДА СЫТА БЫВАЕТ — вж. **667**.

КУРИЦУ ЯЙЦА НЕ УЧАТ —*вж.* **1699**.

667. **КУРОЧКА ПО ЗЁРНЫШКУ КЛЮЁТ, ДА СЫТА БЫВАЕТ**

По зрънце кокошката кълве — и се наяде.

Вж. **С миру по нитке — голому рубашка** (1299).

668. **КУСЛИВ БЫЛ ПЁС, ДА НА ЦЕПЬ ПОПАЛ**

Хапливо било псето, ама го вързали с синджир.
Вързали песа, щото хапел.
Ср. Да би мирно седяло, не би чудо видяло *(Сл.)*.

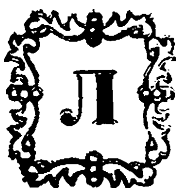

669. ЛАДИЛ МУЖИЧОК ЧЕЛНОЧОК, А СВЁЛ НА УХОВЁРТКУ*

Правил Илия гемия, пък направил вретено, *или*
Тъкмил совалка, пък натъкмил запушалка.
Ср. От три буки две вретена, едното криво, другото недоправено, *или*
(Майстор Грую вретенаря, от три буки три вретена и едното наддадено. *Сл.*).
(Разкроил аба, скроил торба. Сл.).
(От баница — на краваета. *Н.*).

670. ЛАКОМА КОШКА ДО РЫБКИ, ДА В ВО́ДУ ЛЕЗТЬ НЕ ХОЧЕТСЯ

Лаком е за риба котака, ама не ще да гази във водата, *или*
Яде ѝ се на маца риба, ама не ѝ се влиза във вира.
Ср. И котката би ловила риба, ама не ще да си мокри краката *(Арн.)*.
Суха пола риба не яде (, а мокра), *или*
Сухи гащи риба не ядат *(Сл.)*.
Вж. също **Без труда̀ не вы̀нешь и рыбку из пруда̀** (38).

671. ЛАСКА ВЕРНЕ́Е ТАСКИ

Благата реч по спорна е от сопа и меч.
Ср. Муха с оцет не се лови *(Сл.)*.
Вж. също **Не гони коня̀ кнуто̀м, а гони его овсо̀м** (906).
Ласковое слово не трудно, а спорo (672).

672. ЛАСКОВОЕ СЛОВО НЕ ТРУДНО, А СПОРО

Добрата дума не е трудна, пък лови място.
Ср. Блага реч железни врата отваря *(Сл.)*.
Добрата дума цена няма *(5000)*.
Добра дума — златен ключ *(5000)*.
Блага приказка пари не струва *(БРФР)*.
Вж. също **Добрым словом и бездомный богат** (379).
Ласка вернѐе таски (671).

673. **ЛАСКОВЫЙ ТЕЛЁНОК ДВУХ МАТОК СОСЁТ (, А БОДЛИВОМУ И ОДНА НЕ ДАЁТСЯ)** (*Вар.:* **Ласковое теля̀,** *или* **теля̀тко, двух маток,** *или* **две матки, сосёт; Ласковые телятки сосут по две матки).**

Кротко теле от две майки бозае (, за бодливо и една нехае).

Ср. Кроткото агне от две майки суче (*или* бозае) (*Сл.*). Подлизурка ярс две майки бозае (*Сл.*).

674. **ЛБОМ СТЕНЫ НЕ ПРОШИБЁШЬ** (*Вар.:* **Лбом стену̀** *или* **стѐнку, не прошибёшь).**

С глава не се пробива стена.
Вж. също **Против рожна̀ не попрёшь** (1230).

ЛГУНУ̀ НАДО ПА̀МЯТЛИВУ БЫТЬ — *вж.* **688.**

675. **ЛЕВ МЫШЕЙ НЕ ДАВИТ**

Лъв мишки не лови.
Вж. **Орёл мух не ло̀вит** (1057).

676. **ЛЕГКО БЕРЁТСЯ, ДА НЕ ЛЕГКО ОТДАЁТСЯ.**

Вземането не е като връщането.
За вземане сме лесни, за връщането — винаги на тесно, *или (букв.)*
Лесно се взема, ала мъчно се връща.
Вж. също **Кто любит занимать, тому не сдобровать** (638).

677. **ЛЁЖА ПИЩИ НЕ ДОБУДЕШЬ**

Лежешката не мож изкара за чорбата.
Вж. **Хочешь есть калачѝ, так не лежи на печѝ** (16 2).

678. **ЛЕЖАЧЕГО НЕ БЬЮТ**

За падналия — милост, *или (букв)*.
Не бива да се бие поваления (*Поговорка, повеляваща милост към победения: да не се причиняват нови неприятности на пострадалия, изпадналия в беда.*)

679. **ЛЕЗЕТ В ВОЛКИ, А ХВОСТ СОБАЧИЙ**

Не си за вълк с тази куча опашка.
Иска да мине за вълк, пък опашката му кучешка (, т. е. иска да изглежда като някой друг, представя се за някого, пък «опашката» му го издава).
Вж. също **Нашёл чёрт клобу̀к, да рога меша̀ют** (873).

680. ЛЕНИВОЙ ОВЦЕ И СВОЯ ШЕРСТЬ ТЯЖЕЛА̀
На ленива овца и вълната ѝ тежи.

681. ЛЕНЬ — МАТЬ ВСЕХ ПОРОКОВ
Леността е майка на всички пороци.
Ср. Безделието е майка на всички пороци (*или* злини) *(5000)*.

682. ЛЕНЬ (МАТУШКА) ПРЕЖДЕ НАС РОДИЛА̀СЬ
Мързелът е преди нас роден.

683. ЛЕС ПО ДЀРЕВУ НЕ ТУЖИТ
За едно дърво гората не тъжи.
Вж. също **Мо̀ре по рыбе не ту̀жит** (770).

684. ЛЕС РУБЯТ — ЩЕПКИ ЛЕТЯТ
Гората секат — трески хвърчат (, т. е. в голямата, важната работа винаги има дребни жертви, пропуски, грешки. *Казва се, когато човек е сигурен, че това не засяга същността, не подронва основите на главното.)*
Вж. също **У хлеба не без крох** *(във 2 зн.)* (1536).

685. ЛЕТАЛА ПТИЧКА ВЫСО̀КО, А СЕЛА НЕДАЛЁКО
Високо е птиче летяло, ама е близко кацна̀ло.
Вж. също **Высоко̀ летаешь, где-то сядешь** (246).

686. ЛЕТАМИ УШЁЛ, А УМОМ НЕ ДОШЁЛ
С години преварил, с акъла се забавил, *или*
На години порасъл, на ум не наваксал.
Вж. **Под но̀сом взошло, а в головѐ не посеяно** (1157).

687. ЛЕТО ПРОЛЕЖИШЬ — ЗИМОЙ С СУМОЙ ПОБЕЖИШЬ
Лете ако спиш, зиме ще стягаш каиш.
Лятото щом проспиш, зиме по просия ще вървиш.
Лете спиш на поразия, хукваш зиме по просия.
Вж. също **Кто спит весной, плачет зимой** (657).

688. ЛЖЍВУ НУЖНО ПА̀МЯТНУ БЫТЬ
Лъжецът трябва да е паметлив.
Вж. също **Враньё не споро, попу̀тает скоро** (202).

689. ЛИБО БУДЕТ, ЛИБО НЕТ, ЛИБО ДОЖДИК, ЛИБО СНЕГ
Я вали, я не, я дъждец, я снежец.
Ср. В тоя дол я има вода, я не *(Н)*.

690. ЛИБО В СТРЕ́МЯ НОГОЙ, ЛИБО В ПЕНЬ ГОЛОВОЙ

Или ще яхна ата, или ще си строша главата.
Вж. също **Пан или пропал** (1099).

691. ЛИБО ГРУДЬ В КРЕСТА̀Х, ЛИБО ГОЛОВА В КУСТА̀Х

Или ще се прославя, или главата си ще оставя.
Или прославен герой, или вечен покой.
Или почести и слава, или смърт безславна.
Или ордени безчет, или на оня свет, *или (букв.)*
Или ордени на гърдите, или си оставяме главите.
Вж. също **Пан или пропал** (1099).

ЛИБО ДОЖДИК, ЛИБО СНЕГ, ЛИБО БУДЕТ, ЛИБО НЕТ — *вж.* **689.**

ЛИБО ПАН, ЛИБО ПРОПАЛ — *вж.* **1099.**

692. ЛИБО С ВОЛКА̀МИ БЫТЬ, ЛИБО СЪЁДЕНУ БЫТЬ

С вълците или ще виеш, или ще се затриеш.
Вж. също **С волками жить, по-во̀лчьи выть** (1284).

693. ЛИБО СО СКОВОРОДЫ ОТВЕДАТЬ, ЛИБО СКОВОРО̀ДНИКА*

Или от тигана яйцата, или с тигана по главата.
Вж. **Пан или пропал** (1099).

694. ЛИСА̀ И ВО СНЕ КУР ЛОВИТ [*Вар.:* . . . **считает**).

Лиса и на сън кокошки лови (*или* брои).
Ср. Гладна кокошка просо сънува *(Сл.)*.
А що баба сакала, оно и сънувала *(БНТ)*.

695. ЛИХА̀ БЕДА НАЧАЛО

Ср. Всяко начало все мъчно *(Сл.)*.
Вж. също **Страшно дело до нача̀ну** (1445).
Почин всего доро̀же (1206).
Доброе начало полдѐла откачало (376).
Только первый шаг труден (1489).

696. ЛИХА̀ БЕДА ОДНУ БЕДУ НАЖЍТЬ, ДРУГАЯ САМА ПРИБЕЖЍТ

Мъчна е сал първата беда — другата ще дотърчи сама.
Ср. Една беля води друга *(Сл.)*.
Вж. също **Беда никогда̀ не приходит одна** (20).

ЛИ́ХО ТЕРПЕТЬ, А СТЕ́РПИТСЯ СЛЮБИТСЯ — *вж.* 1440.

697. **ЛИЦО — ЗЀРКАЛО ДУШИ**

Лицето е огледало на душата.
Ср. Ако сърцето не казва, лицето показва *(Сл.)*.
Вж. също **Глаза̀ — зѐркало души** (271).

698. **ЛИ́ЧИКО БЕЛЀНЬКО, ДА УМА МАЛЀНЬКО**

Лицето й мило, а ума свраќа изпила, *или*
Личицето бяло, ама ума малко, *или*
Лицето беличко, умът мъничко.
Ср. Хубава глава, ама мозък няма *(Сл.)*.
Очи на икони, ум на кокони *(Сл.)*.
Вж. също **С виду малина, а раскусишь — мякѝна** (1282).

699. **ЛИШНЯЯ ДЀНЕЖКА КАРМА̀НУ НЕ ТЯЖЕСТЬ**

В повече пари на джоб не тежи.
Ср. От много (*или* повече) глава не боли *(БНМ)*.
Вж. също **Запас кармана не трёт** (467).
Кашу маслом не испо̀ртишь *(в 1 зн.)* (571).

700. **ЛОБ ШИРОК, А МО̀ЗГУ МАЛО**

Широко чѐло, ала умът нефел е.
Ср. Глава голяма, ама мозък (*или* ум) няма *(Сл.)*.
Бой има, ама акъл няма *(5000)*.
Калпакът му рунтав, ама главата му празна *(5000)*.
Вж. също **Голова, что чан, а ума̀ ни на капустный кочан** (279).

ЛО̀ВИТ ВОЛК, ЛО̀ВЯТ И ВОЛКА — *вж.* 1471.

701. **ЛОЖКА ДЀГТЯ ИСПОРТИТ БОЧКУ МЀДА** (*Вар.*: **Ложка дёгтю в бочку мёду**).

Лъжица катран разваля бъчва мед, *или*
Капка жлъчка каца мед разваля.

ЛОЖЬ ВСЕГДА НА КОРО̀ТКИХ НОГА̀Х — *вж.* 1524.

702. **ЛОШАДИ ЧУЖИЕ, ХОМУТ НЕ СВОЙ, ПОГОНЯЙ, НЕ СТОЙ**

Конете чужди, хамутът и той — препускай, не стой.
Ср. С чужд кон по-скоро се върви *(Сл.)*.
Вж. също **Коли конь, да не мой, так волк его ешь** (591).
Чужо̀е вино̀ и пил бы, и лил бы, и скупаться попросил бы (1664).

703. ЛУКАВА ЛИСИЦА, ДА В КАПКАН ПОПАДАЕТ

Хитра е лисана, ама и тя пада в капана.

Ср. Хитрата сврака с двата крака *(5000)*.

Хитрата лисица с четирите крака в капана (*или* клюсата) *(Сл.)*.

И лисицата е хитра, а кожата ѝ на кюркчиите [кожухарите] продават *(Арн.)*.

И хитрата лисица излиза на пазар *(НБФР)*.

Хòди, където хòди лисицата, най-подир достига на кожухарина на дюкяна *(Сл.)*.

704. ЛУКАВОЙ БАБЫ И В СТУПЁ НЕ УТОЛЧЁШЬ

Лукава жена и в хаван не мож скълца.

С хитра жена не мож излезе на глава.

705. ЛУ̀ЧШАЯ ИЗ ЗМЕЙ ЕСТЬ ВСЁ-ТАКИ ЗМЕЯ

И най-добрата от змиите е змия.

706. ЛУ̀ЧШЕ БЫТЬ ПЕРВЫМ В ДЕРЕВНЕ, ЧЕМ ВТО̀РЫМ В ГОРОДЕ (*Вар.:* . . ., **чем последним в городе**).

Ср. По-добре пръв в село, отколкото последен в града *(5000)*.

По-добре в село чорбаджия, а не в град кюмюрджия *(Сл.)*.

По-добре на две къщи господар, а не в Цариград говедар *(Сл.)*.

707. ЛУ̀ЧШЕ КАПЛЯ ПРАВДЫ, ЧЕМ МО̀РЕ ЛЖИ

Капка истина е по-добра от море лъжа.

708. ЛУ̀ЧШЕ МАЛЕНЬКАЯ РЫБКА, ЧЕМ БОЛЬШОЙ ТАРА̀КАН

По-добре малка рибка, отколкото голяма хлебарка.

709. ЛУ̀ЧШЕ НОГО̀Й ЗАПНУТЬСЯ, ЧЕМ ЯЗЫКО̀М (*Вар.:* **Лу̀чше оступѝться, чем оговорѝться**).

Ср. По-добре с крак да се плъзнеш, а не с език *(ВБ)*, *или*

С крак се хлъзни, че с език недей *(Сл.)*.

Вж. също **Слово не воробей, вы̀летит, не поймаешь** (1387).

710. ЛУ̀ЧШЕ ПОЗДНО, ЧЕМ НИКОГДА

Ср. По-добре късно, отколкото никога *(Сл.)*.

711. ЛУ́ЧШЕ С УМНЫМ В АДУ́ ЖИТЬ, ЧЕМ С ГЛУПЫМ В РАЮ́

Ср. По-добре в пъкъла с умните, отколкото в рая с лудите *(5000)*.

Вж. също **Лу́чше с умным потерять, чем с дурако́м найти** (712).

712. ЛУ́ЧШЕ С УМНЫМ ПОТЕРЯТЬ, ЧЕМ С ДУРАКО́М НАЙТИ

По-добре е с умен да загубиш, отколкото с глупав да намериш.

Ср. По-добре е с хитрия (*или* умния) да плачеш, а не с лудия да скачаш *(Сл.)*.

По-добре е с мъдрия да тичаш, а не с лудия да лежишь *(Сл.)*.

Вж. също **Лу́чше с умным в аду́ жить, чем с глупым в раю́** (711).

713. ЛУ́ЧШЕ СИНИЦА В РУ́КИ, ЧЕМ ЖУРАВЛЬ В НЕ́БЕ

По-добре синигер в ръцете, отколкото жерав в небето.

Ср. По-добре сврака в ръка, а не сокол в гора *(Сл.)*.

Вж. също **Не сули́ журавля не́бе, дай синицу в руки** (977).

714. ЛУ́ЧШЕ СМЕРТЬ В ПО́ЛЕ, ЧЕМ ПОЗОР В НЕВОЛЕ

По-добре да си загубя живота, отколкото да влача хомота.

715. ЛУ́ЧШЕ УМЕРЕТЬ В ПО́ЛЕ, ЧЕМ В БАБЬЕМ ПОДО́ЛЕ

По-добре в бой да умра, отколкото до женска пола.

Ср. Юнак не умира у дома си (5000).

716. ЛУ́ЧШЕ ХЛЕБ С ВОДОЙ, ЧЕМ ПИРОГ С БЕДОЙ

По-добре хляб с вода, а не козунак с беда.

Ср. По-добре да ядеш сух хляб с рахат, а не много гозби с кахър, *или*

По-добре сол и хляб със сладки думи, а не голяма гозба с горчиви приказки *(БНТ)*.

По-добре сух хляб с мир, а не печено агне със свада *(Сл.)*.

717. ЛЮБВИ, ОГНЯ́ И КАШЛЯ ОТ ЛЮДЕЙ НЕ СПРЯ́ЧЕШЬ

Любов, огън и кашлица не можеш скри от хората.

Ср. Любовта и кашлицата не се крият *(БНТ)*.

718. **ЛЮБИШЬ КАТАТЬСЯ, ЛЮБИ И САНОЧКИ ВОЗИТЬ**

Обичаш ли да се пързаляш, обичай и шейната си да мъкнеш (, т. е. всяко удоволствие се заплаща).

Ср. Който иска да яде кокошки, ще тъпче по коришници (*Сл.*).

Дорде не потърпиш на дима, не можеш да се радваш на огъня (*БНП*).

Който обича гюла, обича и тръните му (*Сл.*).

Вж. също **Любишь смородину, люби и оскомину** (719).

Без труда не вынешь и рыбку из пруда (38).

Не разгрызть ореха — не съесть ядра (952).

719. **ЛЮБИШЬ СМОРОДИНУ, ЛЮБИ И ОСКОМИНУ**

Обичаш ли дренки (*букв.* френско грозде), обичай и скомина.

Ср. Който обича гюла, обича и тръните му (*Сл.*).

Вж. също **Любишь кататься, люби и саночки возить** (718).

720. **ЛЮБОВЬ ЗЛА — ПОЛЮБИШЬ И КОЗЛА**

Любовта е зла — залюбваш и коза.

Ср. Любов хубост (*или* на лице) не гледа (*Сл.*).

Вж. също **Полюбится сатана пуще ясного сокола** (1174).

Любовь слепа (722).

721. **ЛЮБОВЬ НЕ КАРТОШКА, НЕ ВЫБРОСИШЬ В ОКОШКО**

Не може току-тъй любов да изхвърлиш кат' картоф.

От любовта не можеш току-тъй се отърва.

722. **ЛЮБОВЬ СЛЕПА**

Ср. Любовта е сляпа (*БНМ*).

Вж. също **Любовь зла — полюбишь и козла** (720).

У любви нет глаз (1525).

723. **ЛЮБОПЫТСТВО НЕ ПОРОК**

Любопитството грях не е.

724. **ЛЮДЕЙ ЛЕЧИТ, А САМ ИЗ БОЛЯТКОВ НЕЙДЁТ**

Хорски болежки цери, а за свойте цяр няма, *или* (*букв.*) Хората цери, а сам все болен седи.

Ср. Ако врачка познаваше, на себе си би познала (*Н*).

Вж. също **Врачу, исцелися сам** (204).

Чужую кровлю кроет, а своя течёт (1672).

725. **ЛЮДЕЙ ПРОДАТЬ — ПОЧЁМ НИ ВЗЯТЬ, А НА СЕБЯ И ЦЕНЫ НЕТ**

Хората продава за кой колко дава, пък за себе си цена няма.

726. **ЛЮДИ ЛОЖЬ, И МЫ ТОЖ**

От хората — лъжа, и от нас така.
Вж. също **За что купил, за то и продаю** (456).

727. **ЛЮДИ С БАЗАРА, А НАЗАР НА БАЗАР**

Всички от пазара, пък Назар на пазар (, т. е. късно се сеща).

728. **ЛЯГУ̀ШКЕ ВОЛО̀М НЕ БЫТЬ, СКОЛЬКО ВОДЫ НИ ПИТЬ**

Не става от жабата вол, дори да изпие гьол.
Вж. също **Из большо̀го осла̀ всё не будет слона̀** (507).

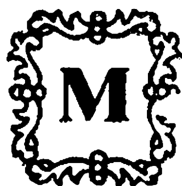

729. **МАЛ ЗОЛОТНЍК*, ДА ДО̀РОГ (, ВЕЛИК ПЕНЬ, ДА ДУПЛЯ̀СТ)** (*Вар.*: . . , **велика̀ Федора, да дура**).

Малка жълтичката, ама скъпа (, голям пън, ама кух).
Ср. Бисерът е малко зрънце, ама има голяма почит *(Сл.)*. Малко е бисерево зърно, а се носи на господска шия *(Сл.)*.
Вж. също **Большой, да дурной, маленький, да уда̀ленький** (73).

730. **МАЛ ПОЧИН, ДА ДОРОГ**

Малко е сефтето, ама скъпо.
Вж. **Почѝн всего̀ доро̀же** (1206).

731. **МАЛ СОКОЛ, ДА НА РУКЕ НОСЯТ; ВЕЛИК ВЕРБЛЮД, ДА ВО̀ДУ ВОЗИТ**

Малък е соколът, ала на ръка го носят; голяма камилата, ала вода вози.

Вж. също **Большой, да дурной, маленький, да удаленький** (73).

732. МАЛ СОЛОВЕЙ, ДА ГОЛОС ВЕЛИК

Славеят малък, а гласът му голям.
Вж. също **Невелик сверчок, да громко поёт** (998).

733. МАЛА ВОРОНА, ДА РОТ ШИРОК

Малка врана, ама устата голяма.
Ср. На малкото птиче устата биват големи *(Сл.)*.

734. МАЛА ПРИЧИНА, ДА ГРЕХ ВЕЛИК

Малка е причината, ама бедата голяма.
Ср. Малкото камъче претуря колата *(РСБКЕ)*.
Вж. също **От малой искры да большой пожар** (1077).

735. МАЛА ПТИЧКА, ДА КОГОТОК (В)ОСТЁР

Малко птичето, ама ноктите остри (, т. е. малък на ръст, незначителен по положение, но качествата му предизвикват възхищение, или обратно, опасения).

736. МАЛАЯ ИСКРА ВЕЛИКИЙ ПЛАМЕНЬ РОДИТ

От малка искра голям пламък лумва.
Ср. От искра гора се запаля *(Сл.)*.
Вж. също **От малой искры да большой пожар** (1077).

737. МАЛАЯ ИСКРА ГОРОДА ПОДЖИГАЕТ

Малката искра градове подпалва.
Ср. От една искра много къщи изгарят *(Сл.)*.
Вж. също **Малая искра великий пламень родит** (736).

МАЛЕНЬКАЯ РЫБКА ЛУЧШЕ БОЛЬШОГО ТАРАКАНА — *вж.* **708.**

738. МАЛЕНЬКАЯ СОБАЧКА ДО СТАРОСТИ ЩЕНОК

Дребното куче — до старини кутре (, т. е. малкият на бой човек винаги изглежда по-млад от годините си, не прави впечатление на солиден.)
Ср. Къса кокошка — винаги ярка *(Н)*.
Къс петел — пиленце *(Сл.)*.

МАЛЕНЬКИЕ — ГОРЕ, А БОЛЬШИЕ — ВДВОЕ — *вж.* **1295.**

МАЛЕНЬКИЕ ДЕТКИ — МАЛЕНЬКИЕ БЕДКИ, А БОЛЬШИЕ ДЕТКИ — БОЛЬШИЕ БЕДКИ — *вж.* **1295.**

739. **МАЛЕНЬКОЕ ДЕЛО ЛУЧШЕ БОЛЬШОГО БЕЗДЕЛЬЯ**
По-добре малко дело отколкото голямо безделие.
Ср. Залудо работи, залудо не стой *(БТР), или*
Залудо ходи, залудо не седи (*или* стой). *(Сл.).*
Вж. също **Шей да порй, не будет пустой поры** (1676).

МАЛЫЕ ДЁТИ, МАЛАЯ ПЕЧАЛЬ; БОЛЬШИЕ ДЁТИ, БОЛЬШАЯ ПЕЧАЛЬ — *вж.* **1295.**

МАСЛОМ КАШИ НЕ ИСПОРТЙШЬ — *вж.* **571.**

740. **МАСТЕР ГЛУП — НОЖ ТУП**
Майсторът тъп — сечивото не реже, *или (букв).*
Майсторът глупав — ножът му тъп.
Вж. също **У плохого мастера всегда инструмент виноват** (1527).

741. **МЕДВЁДЬ ПЛЯШЕТ, А ЦЫГАН ДЕНЬГИ БЕРЁТ**
Мечката играе, пък циганинът прибира парите.
Ср. Един бие тъпана, друг събира парсата *(РСБКЕ).*
Един бута млякото, друг обира маслото *(Н).*
Един сади ореха, друг яде орехите *(Сл.).*
Един сее, други жъне *(Сл.).*
Един държи рогата, друг дои кравата *(5000).*
Вж. също **Работнику алтын, а нарядчику рубль** (1251).

742. **МЕДВЕДЯ БОЯТЬСЯ — ОТ БЕЛКИ БЕЖАТЬ**
От мечка се бои — от катеричка бяга.
Вж. също **У страха глаза велики** (1534).

МЕДВЕДЯ НЕ УБИЛ, А ШКУРУ ПРОДАЁШЬ — *вж.* **983**

МЕЖ СЛЕПЫХ И КРИВОЙ ЗРЯЧИЙ (*или* **И КРИВОЙ В ЧЕСТЙ**) — *вж.*131.

743. **МЁЛЕВА МНОГО, ДА ПОМОЛУ НЕТ**
Мливото много, ама го няма брашното (, т. е. куп приказки без полза. *Казва се, когато дълго и безрезултатно се говори, се обсъжда*).
Ср. Жито се меле, брашно не пада *(Сл.).*
Мели, мели, брашно не пуща *(Сл.).*

744. **МЕЛИ, ЕМЀЛЯ, ТВОЯ̀ НЕДЕЛЯ**

Дрънкай, Емеля, твоя е неделя. *(Казва се на оня, който приказва глупости, на когото не вярват или не му обръщат внимание).*

Ср. Дрън, дрън, ярина *(РСБКЕ).*

Вж. също **Поѐхала кума̀, невѐдомо куда** (1160).

745. **МЁРЗЛОЙ РОЖЕ ДА МЕТЕЛЬ В ГЛАЗА̀**

На премръзнала муцуна — (хала и) фъртуна.

Ср. Не ми стига кахърът, та ме ритна и катърът *(5000).*
Не стига на магарето крастата, ами и мухите го хапят. *(Ботев).*

Вж. също **Где тонко, там и рвётся** (266).

746. **МЁРТВЫХ С ПОГО̀СТА НЕ НОСЯТ**

Умрял се от гроба не връща (,т.е. станалото не може да се върне).

Ср. Стражар връща, поп не връща *(Н).*

Вж. също **Что с во̀зу упа̀ло, то пропа̀ло** (1650).

747. **МЕТИ ВСЯК ПЕРЕД СВОИМИ ВОРО̀ТАМИ**

Ср. Всеки да мете пред своята врата *(5000), или*
Всеки пред къщата си нека мете *(Сл.).*
Не плачи на чужд гроб, да си не хабиш очите (*или* да не останеш без очи), *или*
Не плачи на чужди гробища *(БНТ).*
Всяка коза за свой крак *(ФРБЕ).*

Вж. също **В чужо̀м глазу̀ сучо̀к видим, а в своём (и) бревна̀ не замечаем** (142).

748. **МЀТИЛ В ВОРОНУ, А ПОПАЛ В КОРОВУ**

Мерил гарга, пък умерил крава *(Обикн. за янлъш-стрелец.)*

Ср. Мери в гарга, удари в патка *(Гер.).*
Померил в главата, ударил в краката *(5000).*

749. **МЕША̀Й ДЕЛО С БЕЗДЕЛЬЕМ, ПРОЖИВЁШЬ ВЕК С ВЕСЕЛЬЕМ**

Труд със безделие реди, да си честит до старини.

750. **МИЛ ГОСТЬ, ЧТО НЕДО̀ЛГО ГОСТИТ**

Мил е госта, щом не е за доста.

Ср. Три дни са доста и за най-милия гост *(Сл.).*
Гост се брои до три дни *(Н).*
За госта два дни са доста *(Сл.).*

751. МИЛОСТИ ПРОШУ К НАШЕМУ ШАЛАШУ *(шег.)*

Добре сте ни дошли, заповядайте, влезте, *или (букв.)* Добре дошли сте в нашата колиба *(Покана към някого да влезе, да се присъедини към компанията, да седне на трапезата.)*

752. МИЛЫЕ БРАНЯТСЯ — ТОЛЬКО ТЕШАТСЯ

Влюбени се карат, само да се забавляват, *или (букв.)* Карат ли се мили — забавляват се.

Ср. Които се обичат, се карат *(БНФР)*.

Сръднята между мъжа и жената трае доде изсъхне мокра кърпа *(Сл.)*.

Нито роза без тръни, нито обич без свада *(Гер.)*. *или*

Нито шипка без тръни, нито севда без свада *(Сл.)*.

МИР НЕ БЕЗ ДОБРЫХ ЛЮДЕЙ — *вж.* **1321.**

753. МИРСКАЯ МОЛВА — МОРСКАЯ ВОЛНА

Людска мълва — морска вълна.

754. МНЕ ДАЙ ТОЛЬКО ПРИСЕСТЬ НА ВОЗ, А НОГИ Я САМ ПОДБЕРУ

Нека се хвана за колата, пък сам ще кача краката, *или* Пусни ме само в колата, аз сам ще вдигна краката.

Вж. също **Посади свинью за стол, она и ноги на стол** (1187).

755. МНОГО БУДЕШЬ ЗНАТЬ — СКОРО СОСТАРИШЬСЯ

Много като знаеш, скоро ще остарееш *(Казваме при отказ да обясним, съобщим нещо — като отговор при проявено от събеседника празно любопитство)*.

756. МНОГО ГРОМУ ПО ПУСТОМУ

Трещи, гърми — за пет пари.

Ср. Много шум за нищо *(Шекспир)*.

Вж. също **Много слов, да мало дел** (758).

757. МНОГО ЗВОНУ — МАЛО ТОЛКУ

Приказки много — полза малко.

Ср. Когато много гърми, малко вали *(5000)*.

Вж. също **Много слов, да мало дел** (758).

758. МНОГО СЛОВ, ДА МАЛО ДЕЛ

Много слова, ама малко дела.

Ср. Големи думи, малки дела (*НБФР*).
Вж. също **Много звòну — мало тòлку** (757).
Много грòму по пустòму (756).

759. **МНОГО СПАТЬ — ДОБРА НЕ ВИДАТЬ** (*Вар.:* **... — дèла не знать**).

Многото спане не е на добре.

760. **МНОГО ХРАБРЫХ ПОСЛЕ РАТИ, КАК ЗАБРАТЬСЯ НА ПОЛАТИ*** (*Вар.:* **Храбр после рати, как залез на полати**).

Храбри много след войната, като се излегнат по леглата.
Вж. също **После боя много вояк** (1189).

761. **МНÒГОГО ЖЕЛАТЬ— ДОБРА НЕ ВИДАТЬ**

Който за много ламти, с празни ръце стои.

762. **МОЛИТВУ ТВОРИ, ДА МУКỲ КЛАДИ**

Молитва прочети, ама тестото сам меси.
С молитва без брашно се не омесва тесто.
Вж. **Аминем квашнѝ не замесишь** (5).

763. **МОЛОДÈЦ ПРОТИВ ОВЕЦ, А ПРОТИВ МОЛОДЦÀ (И) САМ ОВЦÀ** (*Вар.:* **Молодец на овец, а на молодца и сам овца**).

Юнак срещу овците е, овца — срещу юнаците.

764. **МОЛОДÈЦ С ВОЗ, А УМÀ С НАКОПЫЛЬНИК* НЕТУ**

Мъж като планина, ама ум на мишка.
Вж. **Голова, что чан, а ума ни на капустный кочан** (279).

765. **МОЛОДО-ЗÈЛЕНО, ПОГУЛЯТЬ ВÈЛЕНО**

Младо е, лудо е, нека си походи, *или*
Младо-зелено е, днес му е времето, *или*
Младини за веселби (*Казва се за млад човек, като оправдание за лекомислието му, за желанието да се повесели, да походи*).
Ср. Младост е лудост (*Сл.*).
Младост и лудост — две близнета (*Сл.*).

766. **МОЛОДОЙ ЖУРÀВЛЬ ВЫСОКО ЛЕТАЕТ, ДА НИЗКО САДЙТСЯ**

Млад жерав високо хвърка, ала ниско каца.
Вж. също **Высокò летаешь, где-то сядешь** (246).

767. **МОЛОДОСТЬ НЕ БЕЗ ГЛУПОСТИ, СТАРОСТЬ НЕ БЕЗ ДУРОСТИ**

Младост без лудория и старост без щуротия не бива.
Ср. Млад без памет, стар без ум *(Сл.)*.
Млад си — зелен си, стар си — изкуфял си *(Сл.)*.

МОЛЧАНИЕ — ЗОЛОТО — *вж.* **1390.**

768. **МОЛЧБОЙ ПРАВ НЕ БУДЕШЬ**

Мълком не мож се оправда, *или*
С мълчание не мож доказа, че си прав.
Мълчание не оправдава.

769. **МОЛЬ ОДЕЖДУ ТЛИТ, А ПЕЧАЛЬ — СЕРДЦЕ**

Молец разяжда дрехата, а тъга — душата.
Вж. също **Ржа железо ест, а печаль — сердце** (1264).

770. **МОРЕ ПО РЫБЕ НЕ ТУЖИТ**

Море за риба не тъжи.
Вж. също **Лес по дереву не тужит** 683.

771. **МОРЯ ВЕСЛОМ НЕ РАСПЛЕЩЕШЬ**

С гребло се море не разплисква.
Вж. също **Горстью моря не вычерпаешь** (297).

772. **МОСКВА НЕ СРАЗУ СТРОИЛАСЬ**

Москва не е градена отведнъж (, т. е. от един път нищо не става, за всичко е необходимо време).
Ср. И слънцето изведнъж не изгрява *(5000)*.
Вж. също **За один раз и дерева не срубишь** (450).

773. **МОСКВА ОТ КОПЕЕЧНОЙ СВЕЧКИ СГОРЕЛА**

От малка свещичка Москва изгоря.
Ср. Малкото камъче претуря колата *(РСБКЕ)*.
Вж. също **От малой искры да большой пожар** (1077).

774. **МОСКВА СЛЕЗАМ НЕ ВЕРИТ** (*Вар.:* **Москву не разжалобишь**).

Москва на сълзи вяра не хваща *(Казва се в случаите, когато сълзите, оплакванията, молбите на някого не помагат, не предизвикват съчувствие)*.

775. **МОШНА ТУГА — ВСЯК ЕЙ СЛУГА**

На пълния джоб всеки е роб, *или*
Натъпкана кесия — поклон стори ѝ.

776. **МОЯ ХА̀ТА С КРАЮ̀, (Я) НИЧЕГО̀ НЕ ЗНАЮ̀** (*Вар.:* **Моя изба̀ на краю̀ села̀**).

Къщата ми е на края, нищо не зная (, т. е. аз си стоя настрана, не се бъркам; не знам, не чух, не видях. *Казва се в значение на непричастност, незаинтересованост, безразличие*).

Ср. От мен да е далеч, че каквото бъде да бъде *(Сл.)*.
Вж. също **Не мой воз, не мне его везтѝ** (930).
Наше дело телячье (872).
Я не я, (и) лошадь не моя̀ (1688).

777. **МУЖ В БЕДАХ, ЖЕНА В ГОСТЯ̀Х**

Мъжът пости, жена му на гости.
Ср. За жената коприна, а за мъжа коприва *(5000)*.

778. **МУЖ И ЖЕНА — ОДНА САТАНА**

Мъж и жена — все това (, т. е. съпрузите, мъжът и жената, са едно цяло, имат еднакви интереси, желания, стремежи, предпочитания).

779. **МУЖИК ТОГО НЕ ВЫНОСИТ МЕШКО̀М, ЧТО БАБА РАСТРЯСЁТ РУКАВО̀М**

Мъжът и с чувал да изнася, жената повече с ръкава си ще разпилее.
Ср. Мъж да приноси с колата, жена да износя с иглата, пак не остава *(Сл.)*.

780. **МУЖИК ТОНУЛ, ТОПОР СУЛИЛ, А ВЫТАЩИЛИ — ТОПОРИЩА ЖАЛЬ**

Като се давел, брадва давал, като го спасили — държалото му досвидяло.
Ср. Кога се дави, пуща брадвата: кога се избави, жалей топоришката *(Сл.)*.

781. **МУЖИКА̀ НЕ ШУБА ГРЕЕТ, А ТОПОР** (*или* **ЦЕП***) *(остар)*.

Селяка го брадва топли, не кожух.

782. **МЫ ПАХА̀ЛИ**

Ний орахме (, казала мухата, кацнала върху рога на връщащия се от оран вол).
Ср. Орала мухата на вола на рогата *(Сл.)*.

783. **МЫЛО НЕ МЫЛО, ДЕНЕЖКИ ПЛОЧЕНЫ**

Сапун или не, парите са платени.

Вж. също **Видели глаза, что покупали, хоть лопни, да ешь** (169).

784. **МЫШЬ СЫТА — МУКА ГОРЬКА**

Сит мишока — горчи брашното (, т. е. ситият нищо не харесва).

Ср. Сита мешлина [корем, търбух] хляба пробира *(Сл.)*.
Сит да гостиш, богат да дариш е тежко *(Сл.)*.

785. **МЯГКО СТЕЛЕТ, ДА ЖЁСТКО СПАТЬ**

Уж меко стеле, пък твърда постеля, *или (букв.)*
Меко постила, ама твърдо за спане.

Ср. На уста Христа, на сърце — беста [бяс] *(Сл.)*.

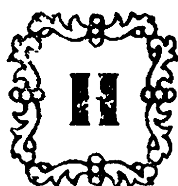

786. **НА АЛТЫН* ТОВАРУ, А НА РУБЛЬ РАСТРУСКИ**

Стока за пара, за грош фира.

Ср. За пет пари ракия, за три гроша чалгия [свирня] *(Н)*.

787. **НА БЕДНОГО МАКАРА ВСЕ ШИШКИ ВАЛЯТСЯ (— И С СОСЕН, И С ЁЛОК)**

Всички шишарки (и от бор, и от ела) — все по неговата глава.

На клетия Макар всички камъни все по неговата глава *(За човек, лишен от късмет; отговаря донякъде на нашия Марко Тотев)*.

Ср. С черен повой (*или* пояс) го е повивала майка му *(ФРБЕ)*.
На гърба си да падне, пак носа си ще разбие *(Сл.)*.

788. **НА БЕЗЛЮДЬЕ И ФОМА ДВОРЯНИН**

Като няма други и Фома за дворянин ще мине.

Вж. **На безрыбье и рак рыба** (789).

789. **НА БЕЗРЫБЬЕ И РАК РЫБА**

Ср. Когато няма риба, и ракът е риба *(5000)*.
В безрибие и рак риба *(РСБКЕ)*.
Ако няма кокошка, то и свраκа място хваща, *или*
Като няма кокошка и сврака ядва *(Сл.)*.

Вж. също **За неимѐньем гербовȯй пишем на простȯй** (449).
На безлюдье и Фомȧ дворянѝн (788).
В лесу и медведь архимандрит (117).
В пȯле и жук мя̀со (125).
В темноте и гнилушка светит (133).
Съешь моркȯвку, коли яблока нет (1462).
В слепом царстве кривȯй — царь (131).
Когда нет лошади, и осёл скотѝна (581).

НА БИТОЙ ДОРОГЕ ТРАВА НЕ РАСТЁТ — *вж.* 836.

790. **НА БОГА НАДЕЙСЯ, А САМ НЕ ПЛОШȦЙ**

На бога се надявай, ама си очите отваряй.
Ср. Помогни си, та да ти помогне и господ *(Сл.)*.
Господ дава, ама в кошара не вкарва *(Сл.)*.
Вж. също **Аминем квашнѝ не замесишь** (5).

791. **НА БОЛЬШОМ ПУТИ И МАЛАЯ НОША ТЯЖЕЛȦ**

При дълъг път и малък товар тежи.
Ср. На дълъг път и дрехата тежи *(ФП)*.
Вж. също **В дороге и иголка тяжелȧ** (110).

792. **НА БОСУ̇Ю НȮГУ ВСЯКИЙ БАШМȦК ВПȮРУ**

За боси нозе всички чепици са добре, *или (букв)*.
На босия крак всяка обувка приляга.

793. **НА БРЮХЕ ШЁЛК, А В БРЮХЕ ЩЁЛК**

На празна мешина — коприна.
Ср. Коприва яде, коприна носи *(ФРБЕ)*.
На гол корем чифте пищови (*или* сребърни пищови, строшен пищов, сабя) *(ФРБЕ)*.
На гол тумбак пищови *(ФРБЕ)*, *или* жилетка *(5000)*.
Препасал сабя на гол корем *(5000)*.
Гащи няма, свирка иска *(ФРБЕ)*.
Кован колан на гола мешина [корем, търбух], жълти чехли на спукани пети *(БТР)*.
Сребърна лъжица, изпросена чорбица *(5000)*.
Поясът му широк, гърбът му гол *(5000)*.
Голяма му тафрата [контенето], малка му софрата *(ФРБЕ)*.

Барон ефенди, султан без гащи *(ФРБЕ)*.
(Цървули, *или* Гащи, няма, гайда иска. *ФРБЕ)*.
Вж. също **Печь не то̀плена, а верей точёные** (1114).
Са̀ночки расписны̀е, а до̀ма есть нѐчего (1315).
Пуст карман, да синь кафтан (1235).
Велика̀ честь, да нѐчего есть (160).
В брю̀хе соло̀ма, а шапка с зало̀мом (102).
Дома щи без круп, а в людях шапка в ру̀бль (387).
Толсто звоня̀т, да тонко едя̀т (1488).

794. НА ВЕСЬ МИР МЯГКО НЕ ПОСТЕЛЕШЬ

За всички на света мека постеля не мож постла.
Вж. също **На всех не угодишь** (801).

795. НА ВЕСЬ МИР НЕ УГОДИШЬ

Ср. Не можеш на цял свят да угодиш *(БНТ)*.
Вж. **На всех не угодишь** (801).

796. НА ВЕСЬ СВЕТ И СѲЛНЫШКУ НЕ УГРЁТЬ

Цял свят и слънцето не може да огрее.
Вж. също **На всех не угодишь** (801).

797. НА ВКУС И (НА) ЦВЕТ ТОВАРИЩА НЕТ (*Вар.:* **На вкус, на цвет образца нет**).

Всеки с вкуса си, *или (букв.)*
За вкус и цвят другари няма.
Разни хора, разни идеали.
Ср. Всеки си има свой вкус *(Н)*.
Разни хора — разни вкусове *(ЛБР)*.
Вкусове различни *(ЛБР)*.
Вж. също **Кто любит попа̀, кто попадью̀, а кто попо̀ву дочку** (639).
Для матушки княгини угодны дыни, а для батюшкина пуза надо арбу̀за (364).
У всякого свой вкус: кто любит дыню, кто арбу̀з (1511).

798. НА ВО̀ЛКА ПОМО̀ЛВКА, А ПАСТУХЍ ШАЛЯТ (*Вар.:* **. . ., а цыган кобылу украл**).

Вълка корят, а овчарите крадат.
Викат по вълка, а циганин кобилата подбра.
Вж. също **На во̀лка только слава, а овѐц таскает Савва** (799).

799. НА ВО̀ЛКА ТОЛЬКО СЛАВА, А ОВЁЦ ТАСКАЕТ САВВА

За вълка е само славата, пък овцете плячкосва Савата.

Ср. На вълка името работи, а злото всеки го струва (*или* а лисицата си върши работата) *(Сл.)*.

Вж. също **На во̀лка помо̀лвка, а пастухѝ шалят** (798). **Пастухѝ воруют, а на во̀лка поклёп** (1103). **Вали во̀лку на хо̀лку** (146). **Вали на сѐрого, серый всё свезёт** (147).

800. НА ВО̀РЕ ШАПКА ГОРИТ

На крадеца шапката гори (, извикал знахарът от известната приказка, а крадецът си хванал с две ръце шапката и по този начин се издал).

Ср. Гузен негонен бяга *(РСБКЕ)*.
Кому пчела за капа (*или* шапка), он се похвата *(БНТ)*, *или*
Кому пчела на капата? — на попа *(СбНУ)*.

801. НА ВСЕХ НЕ УГОДИШЬ

На всички не можеш угоди, *или*
Няма угода за всички.

Ср. Не можеш на цял свят да угодиш *(БНТ)*.
На хората не можеш угоди *(НП)*.
И господ не може да угоди на всички *(БНМ)*.
На свадба и на гости — на всички не се угажда *(Н)*.
Бостанджията иска дъжд, а керемидчията слънце *(5000)*.
Един сака шекерец, друг сака пиперец *(5000)*.

Вж. също **На весь мир не угодишь** (795). **И красное со̀лнышко на всех не угождает** (492). **На весь свет и со̀лнышку не угреть** (796). **Всем мил не будешь** (214). **На весь мир мягко не постелешь** (794). **На вся̀кое чиха̀ние не наздра̀вствуешься** (805).

НА ВСЯКИЙ РОТО̀К НЕ НАКИНЕШЬ ПЛАТО̀К — *вж.* 843.

802. НА ВСЯКИЙ ЧАС УМА̀ НЕ НАПАСЁШЬСЯ

За всеки час ум трудно се набавя.

Ср. Един ум (*или* акъл) за зиме ли, за лете ли (*или* за събота ли, за неделя ли) *(ФРБЕ)*.

НА ВСЯКИЙ ЧОХ НЕ НАЗДРА̀ВСТВУЕШЬСЯ — *вж.* 805.

803. НА ВСЯКОГО МУДРЕЦА̀ ДОВОЛЬНО ПРОСТОТЫ

Ср. И най-мъдрият си е малко прост *(БРФР)*.
Всеки умен и глупост показва *(5000)*.

804. НА (ВСЯКОЕ) ХОТЁНЬЕ ЕСТЬ ТЕРПЁНЬЕ

За всяко щене си има търпен'е.

805. НА ВСЯКОЕ ЧИХА̀НИЕ НЕ НАЗДРА̀ВСТВУЕШЬСЯ

За всяко кихане «наздравета» не стигат.
«Наздраве» трудно ще речеш на всеки кихнал.
Ср. Не можеш на цял свят да угодиш *(БНТ)*.
Вж. също **На всех не угодишь** (801).

806. НА ВСЯКУЮ ПРИВЫЧКУ ЕСТЬ ОТВЫЧКА

Ср. Ако има наука, има и отука *(Сл.)*.
Научи се поп на пражен боб; свърши се боб, отучи се поп *(Сл.)*.
Баба знае две и двеста *(ФРБЕ)*.

807. НА ГОЛОВЀ ГУСТО, А В ГОЛОВЀ ПУСТО

Буйна коса — празна глава, *или (букв.)*
На главата гъсто, а в главата пусто.
Вж. също **Во̀лос до̀лог, да ум коро̀ток** (189).
У бабы во̀лос до̀лог, да ум коро̀ток (1504).

808. НА ГОЛОМ, ЧТО НА СВЯТОМ, НЀЧЕГО ВЗЯТЬ

От голтак, както от светец — няма какво да се вземе.
Колкото от светия, толкоз и от сиромашия (можеш да земеш).
Вж. **Голой овцы̀ не стригу̀т** (288).

809. НА ГРЕХ И НЕЗАРЯ̀ЖЕННОЕ РУЖЬЁ ВЫПАЛИТ

За беля и празна пушка гръмва.
Ср. Куче брус не яде, а за пакост го изяда *(Сл.)*,
Вж. също **При счастье и петушо̀к яичко снесёт, при несчастье и жук забода̀ет** (1214).

810. НА ГРЕХ МАСТЕРА НЕТ (, А НА БЕДУ И КУРИЦА ПЕТУХО̀М ПОЁТ)

И майстор може да сгреши (, а за беля и ярка да изкукурига).
Ср. На греха няма майстор *(Сл.)*.
Вж. също **Грех да беда на кого̀ не живу̀т** (303).
Беду и на кривы̀х огло̀блях не объѐдешь (27).

811. НА ГРОШ АМУНИЦИИ, НА РУБЛЬ АМБИЦИИ

За грош амуниция, за сто амбиция.
За грош багаж, за сто кураж.
Съдържание за грош, самочувствие — цял кош.

812. **НА ДОРОГЕ СТОЙ, ДОРОГУ СПРА̀ШИВАЙ**

На пътя стой, за пътя питай.

813. **НА ЗАДО̀РНОМ БУЯ̀НЕ ВЕК ШКУ̀РА В ИЗЪЯНЕ**

Кожухът ти, като си драка, съдран ще е всякога.
Ср. Да би мирно седяло, не би чудо видяло *(Сл.)*.

814. **НА ЗЁРКАЛО НЕЧЕГО ПЕНЯТЬ, КОЛЬ РО̀ЖА КРИВА̀**

На огледалото ли е вината, че ти е крив сурата, *или*
За кривата си мутра не кори огледалото, *или*
Какво е криво огледалото, че ти е крив сурата?

НА КАЖДОГО МУДРЕЦА̀ ДОВОЛЬНО ПРОСТОТЫ — *вж.* **803.**

815. **НА КРЀПКИЙ СУК — ОСТРЫЙ ТОПОР**

За корав чеп — остра брадва.
Ср. На зла круша, зъл прът *(Сл.), или*
На бодлива круша, як прът *(Гер.)*.
Какъвто волът, такъв и остенът *(5000)*.
На кораво дърво (и) корав клин забивай *(БНТ)*.
Според мечката и тоягата *(5000)*.
Вж. също **Наскочил остёр топор, да сук зубаст** (866).
Сук зубаст, да топор остёр (1451).
Нашла̀ коса на камень (874).

816. **НА ЛОВЦА̀ И ЗВЕРЬ БЕЖИТ**

Дивечът сам идва при ловеца (, т. е. който е заинтересуван от нещо, случва винаги това, което му трябва, среща този, който му е необходим).

817. **НА МИРУ̀* И СМЕРТЬ КРАСНА̀**

Сред хората не е страшно да се мре.
Ср. Споделена болка е половин болка *(БНФР)*.
Вж. също **С мѝром и беда не убы̀ток** (1298).

818. **НА МЫШКУ И КОШКА ЗВЕРЬ**

За мишката и котката е звяр.

819. **НА НАШ ВЕК ДУРАКО̀В ХВА̀ТИТ**

Докато сме живи глупаци ще има.
Ср. Глупците (*или* Баламите) се не свършват *(НБФР)*.
Вж. също **Дурако̀в до Москвы не перевёшаешь** (409).

820. **НА НЕТ И СУДА̀ НЕТ**

Нямането не се съди.

Ср. От нямане имане не бива (*или* става) *(Сл.)*
За нямане срама няма *(Сл.)*.
Кога нещо няма и цар го не яде *(БРФР)*.
Като няма, здраве да е *(Н)*.

821. **НА ОДИН ГВОЗДЬ ВСЕГО НЕ ВЀШАЮТ**

На един гвоздей се всичко не закача.
Не залагай всичко на една карта.

822. **НА ОДНОМ МЕСТЕ И КАМЕНЬ МО̀ХОМ ОБРАСТАЕТ**

На едно място и камъкът мъшлясва.

Ср. Който камък се търкаля, мъх не лови *(Гер.)*.

Вж. също **Под лежачий камень вода не течёт** (1156). **Кату̀чий камень мохнат не будет** (569).

823. **НА ОХО̀ТУ ЀХАТЬ — СОБАК КОРМИТЬ**

На лов тръгнал — тепърва кучета ще храни (, т. е. когато се пристъпва към работата, няма време за подготовка. *Казва се, когато някой в последния момент се сеща за подготовката, която е трябвало да бъде извършена предварително*).

Ср. Вълка видиме, тогава пушката търсиме *(Сл.)*.
Сещам се в събота пред Великден *(ФРБЕ)*.
Когато вари триеница, тогаз отива да купи лъжица *(Сл.)*.
Когато яйцето припре отзад на кокошката, тогаз ѝ търси полог да го снесе *(Гер.)*, *или*
Кога му допре яйцето, тогаз полог търси *(Сл.)*.

Вж. също **Когда впряга̀ть, тогда и дугу гнуть** (578). **Когда торг, тогда и с возом** (584), **Гром не гря̀нет, мужик не перекрестится** (307).

824. **НА ОШЍБКАХ УЧИМСЯ**

От грешките си се учим.

825. **НА ПОКЛЯ̀ПОЕ ДЕРЕВО И КО̀ЗЫ СКАЧУТ**

Върху полегнало дърво и кози се качват.

Ср. Като падне дървото, всеки си дърва набира *(Сл.)*.

Вж. също **Подстрѐленного со̀кола и ворона носом долбит** (1159).

826. **НА ПОЛА̀ТЯХ* ЛЕЖАТЬ, ТАК И ЛО̀МТЯ НЕ ВИДАТЬ**

По гръб като лежиш, гладен ще стоиш.

Вж. **Хочешь есть калачи̂, не лежи на печи̂** (1602).

827. **НА ПОСУ́ЛЕ, ЧТО НА СТУ́ЛЕ: ПОСИДИШЬ ДА И ВСТАНЕШЬ**

Обещалката като седалката — поседиш, па си вървиш, *или (букв.)*
На обещано — като на стол: седиш какво седиш, па си вървиш.
Ср. Обещание дом не разтуря *(БНТ)*.
Вж. също **Обещаниями сыт не будешь** (1026).

828. **НА ПОСУ́ЛЫ ТАРОВА́Т, А НА ДЕЛЕ СКУПОВА́Т**

Обещава на едро, ала не дава щедро.
Ср. Лесно се обещава, мъчно се дава *(Гер.)*.
Обещава му мазно, ала напразно *(Сл.)*.
Обещава, а не дава *(Сл.)*.

НА ПРИВЫ́ЧКУ ЕСТЬ ОТВЫЧКА — *вж.* **806.**

829. **НА РАБО́ТУ ПОЗАДЬ ПОСЛЕДНИХ, НА ЕДУ́ НАПЕРЁД ПЕРВЫХ**

В труда след последните, на чорбата — пред първите.

830. **НА РЕТИ́ВОГО КОНЯ́ НЕ КНУТ, А ВОЖЖА́**

За буйния кон не камшик, а юзда.

НА СВЕ́ТЕ НЕ БЕЗ ДО́БРЫХ ЛЮДЕ́Й — *вж.* **1321.**

831. **НА СВОЁМ ПЕПЕЛИЩЕ И КУРИЦА БЬЁТ**

На своито си бунище и кокошката бие.
Ср. Всяка квачка на гнездото си е яка *(Сл.)*.
Всяка въшка на торището си е яка *(Сл.)*.
Всеки рак в дупката си е силен *(Сл.)*
Вж. също **В своём гнезде и ворона ко́ршуну глаза́ выклюет** (129).

832. **НА СЕРДИТЫХ ВО́ДУ ВО́ЗЯТ**

Сърдитият винаги опъва, *или (букв.)*
Сърдитите (ги карат да) возят вода.
Ср. Сърдит просяк с празна торба *(Сл.)*.
(Сърдит Петко празна му торбата.) *(ФРБЕ)*.

НА СЛОВАХ МЕДО́К, А В СЕ́РДЦЕ ЛЕДО́К — *вж.* **850.**

833. **НА СУ́СЛЕ ПИВА НЕ УГАДАТЬ**

По бирената мъст се бира не познава.

Вж. **Не хвали пива в су́сле, а ржи — в о̀зими** (992).

834. **НА ТЕБЕ, БОЖЕ, ЧТО НАМ НЕ ГОЖЕ** (*Вар.:* **На тебе, небоже,** *или* **убоже, . . .**).

Ср. На̀ тебе, боже, що на мен не може (Сл.).

835. **НА ТО И ЩУКА В МО̀РЕ, ЧТОБЫ КАРАСЬ НЕ ДРЕМА̀Л**

Затова е щуката в морето, да не дреме дребната риба (, т. е. опасностите ни карат винаги да стоим нащрек. *Казва се на някой измамен, излъган поради собствената му непредпазливост, доверчивост*).

Ср. Всяка птичка има над себе си сокол *(Сл.)*.

836. **НА ТОРНОЙ ДОРОГЕ ТРАВА НЕ РАСТЁТ**

Върху утъпкан път трева не расте.

837. **НА ТРИ АЛТЫНА* ТО̀РГУ, А НА ПЯТЬ ДО̀ЛГУ**

За три гроша търговия, а за пет — борчлия.

838. **НА УПРЯ̀МЫХ ВО̀ДУ ВО̀ЗЯТ**

Инатите вода возят.

Ср. Който кон се не води, той се повече язди *(5000)*.
От инат няма по-лош занаят *(5000)*.

839. **НА УХЀ* ОЖЁГСЯ, ТАК НА ВО̀ДУ ПОДУЕШЬ**

Опариш ли се с чорба, духаш и вода.

Вж. **Обжёгшись на молокѐ, станешь дуть и на̀ воду** (1028).

840. **НА ХОРОШИЙ ТОВА̀Р МНОГО КУПЦО̀В**

За добра стока купувачи много.

Ср. За добра стока мющерии сума *(Сл.)*.

Вж. също **Хороший това̀р сам себя̀ хвалит** (1591). **Хороший това̀р не залёживается** (1590).

НА ХОТЀНЬЕ ЕСТЬ ТЕРПЀНЬЕ — *вж.* **804.**

841. **НА ЧУЖОЙ КАРАВА̀Й РОТ НЕ РАЗЕВА̀Й (, А ПОРАНЬШЕ ВСТАВА̀Й ДА СВОЙ ЗАТЕВА̀Й)**

За чужда храна не отваряй уста (, а по-ранко стани, па сам си набави).

Ср. Чуждият хляб зъби кърши *(5000)*.

Чужди пари пръсти горят (*или* своя пазва не топлят) (*Сл.*).
Чуждото свое не става (*Сл.*).
Вж. също **Не косй глаз на чужой квас** (926).
За чужйм добром не гоняйся с багрòм (457).

842. НА ЧУЖОЙ РОТ ПУГОВИЦЫ НЕ НАШЬЁШЬ

Чуждите уста не можеш закопча.
Вж. **На чўжòй ротòк не накинешь платòк** (843).

843. НА ЧУЖÒЙ РОТÒК НЕ НАКИНЕШЬ ПЛАТÒК

Чужда уста с кърпа не можеш спря.
Ср. Хорските уста не са чувал, да ги затъкнеш (*или* завържеш, запушиш) (*Сл.*).
Чуждо гърло не е чувал, не мож го върза (*Сл.*).
Вж. също **На чужой рот пўговицы не нашьёшь** (842).
Рот не ворòта, запòром не запрёшь (1268).
Чужòй рот не заткнуть ни кулакòм, ни пирогòм (1669).
Бабий кадык ничем не загородишь — ни пирогòм, ни кулакòм (10).

844. НА ЧУЖÒЙ СПИНÈ БРЕМЯ ЛЕГКÒ

На чужд гръб товарът не тежи.
Вж. също **За чужòй щекòй зуб не болит** (459).

845. НА ЧУЖÒЙ СТОРОНÈ И ВЕСНÀ НЕ КРАСНÀ

В чуждата страна не ни радва и пролетта.

846. НА ЧУЖÒЙ СТОРОНÈ РÒДИНА МИЛЕЙ ВДВОЙНÈ

В чужда чужбина двaж по-свидна е твойта родина.

847. НА ЧУЖÒЙ СТОРÒНУШКЕ — РАД СВОЕЙ ВОРÒНУШКЕ

Радваш се в чужбина и на чавката от твоята родина.

НА ЧУЖÒМ ПИРЎ С ПОХМÈЛЬЯ — *вж.* **144.**

848. НА ЧЬЁМ ВОЗЎ СИЖУ, ТОГО И ПЕСЕНКУ ПОЮ (*Вар.*: **На чьём возў èдешь, того и песенку поёшь**).

Ср. На чия кола се возиш, нему песен ще пееш (*БНТ*).
Чийто кон яхаш, негова песен пей (*Сл.*).
Вж. също **Чьё кушаю, того и слушаю** (1674).

849. НА ЯЗЫК ПÒШЛИНЫ НЕТ

Език мито не плаща.
Вж. също **С вестèй пòшлины не берўт** (1282).

850. **НА ЯЗЫКЕ́ МЁД, А В СЕ́РДЦЕ ЛЁД**

На езика мед, а в сърцето лед.

Ср. С устата мед и масло (лея), а в сърцето пелин и отрова (*ФРБЕ*).
На езика мед, зад гърба гроб (*БНМ*).
Отпреде ти глади, маже, отзаде ти гроб копае (*Сл.*).
Отпред лиже, отзад драще (*5000*).
На език му едно, на сърцето му друго (*Сл.*).

851. **НАВО́З БОГА ОБМАНЕТ**

Торът ще измами бога (, т. е. реколтата от наторената нива не зависи много от капризите на времето).

Вж. също **Клади назо́з гу́сто, в амбаре не будет пусто** (574).

852. **НАВО́ЗНОГО ЖУКА́ В РОЗУ НЕ ЗАТА́ЩИШЬ**

Торен бръмбар върху роза не каца.
В роза торен бръмбар се не вмъква, *или* (*букв.*)
Торен бръмбар в роза не мож замъкна.

Ср. Тръгни подир бръмбар, да те заведе на боклук (*Н*).

Вж. също **Наряди́ свинью в се́рьги, а она в наво́з** (864).

853. **НАВЫК МАСТЕРА СТАВИТ**

Навикът прави майстора.

Вж. също **Дело мастера ставит** (340).

854. **НАД НАМИ НЕ КАПЛЕТ**

Над нази не капе, не вали (, т. е. няма защо да се бърза, има време).
Що е време, все е наше, *или* що са дни, все са наши.

Ср. Не е опрял ножа до кокала (*ФРБЕ*).

Вж. също **Дело не медведь, в лес не убежит** (343).

855. **НАДЕЛАЛА СИНИЦА СЛАВЫ, А МО́РЕ НЕ ЗАЖГЛА́**

Похвалил се синигерът, ала море не подпалил. (*За някого, който много се хвали, обещава, но нищо не успява да свърши*).

Ср. Голям залък лапни, голяма дума не казвай (*5000*).
Сама хвалба — добра хула (*5000*).
Който се хвали, не пали (*БНТ*).

856. **НАЗВАЛСЯ ГРУЗДЁМ*, ПОЛЕЗАЙ В КУ́ЗОВ**

Щом казваш, че си гъба — хайде в кошницата (, т. е. щом си се нагърбил с нещо, изпълнявай го независимо от трудностите и неприятностите, свързани с него. *Казва се, когато някой иска да се отклони от доброволно*

поети задължения, обещания и т. н.)
Ср. Хванеш ли се на хорото, трябва да го играеш (*БНМ*).
Вж. също **Взялся за гуж, не говори, что не дюж** (168).

НАЗЫВАЙ ХОТЬ ГОРШКÒМ, ТОЛЬКО В ПЕЧЬ НЕ СТАВЬ — *вж.* **1597.**

857. **НАКАЗАЛ БОГ НАРОД: НАСЛАЛ ВОЕВОД** *(остар.)*.
Наказал бог народа — пратил му воеводи.

НАКЛАД БАРЫШУ̀ БОЛЬШОЙ БРАТ — *вж.* 13.

858. **НАКЛАД С БАРЫШÒМ УГОЛ ÒБ УГОЛ ЖИВУТ**
Кярът и зарарът са в една кошара.
Вж. **Барышу̀ наклад родной брат** (13).

859. **НАЛЕТЕЛ ОСТРЫЙ ТОПОР ДА НА КРЕПКИЙ СУК**
Ударила остра брадва на клон чепат.
Вж. **Нашлà коса на камень** (874).

860. **НАНИМÀЛАСЬ ЛИСÀ НА ПТИЧИЙ ДВОР, БЕРЕЧЬ ОТ КÒРШУНА**
Главила се лисица от сокол птици да варди.
Ср. Викал вълка да му варди овцете *(Сл.)*.
Вълк овце пасе *(Гер.)*.
Вълкът варди агнето от лисицата, да го изяде той *(Гер.)*
Вж. също **Пустѝли козлà в огорòд** (1241).

861. **НАПЕРЁД БАТЬКИ В ПЕКЛО НЕ СУЙСЯ**
Не се ври пред тейка си в пъклото да влезеш.
Ср. Не бързай (*или* преваряй) като теле (*или* пърле, пуле) пред майка си *(5000)*.
Не преваряй като малко пуле майка си, *или*
Преварва се като пуле пред магарица *(Сл.)*.
Вж. също **Не суйтесь буки наперёд азòв** (975).

НАПИСАНО ПÈРОМ, НЕ ВЫРУБИШЬ ТОПОРОМ *вж.* **1647.**

862. **НАПОРОЛСЯ ПЛУТ НА МОШЕННИКА**
Налетял лъжец на хитрец.
Вж. също **Вор у вора дубинку украл** (193).

863. **НАРЯДИ ПЕНЬ (В ВÈШНИЙ ДЕНЬ) И ПЕНЬ БУДЕТ ХОРÒШ**
Нагизди пън, и пънът ще е хубавец.

864. **НАРЯДИ СВИНЬЮ В СЕРЬГИ, А ОНА В НАВОЗ**

Тури на свиня обици, а тя пак в гюбрето

Ср. На свинята и зурлата и да отрежеш, пак ще рови (*Сл.*).

Вж. също **Навозного жука не затащишь в розу** (852). **Как волка ни корми, он всё в лес глядит** (541).

865. **НАСИЛЬНО МИЛ НЕ БУДЕШЬ** (*Вар.:* **Насилу не быть милу**).

Насила мил се не става.

Ср. Насила хубост не става (*Сл.*).
Силом добро не става (*Сл.*).

866. **НАСКОЧИЛ ОСТЁР ТОПОР, ДА И СУК ЗУБАСТ**

Налетя остра секира, ама и чепът си го бива.

Вж. също **На крепкий сук, острый топор** (815).

867. **НАСМЕЯЛАСЬ БЫ ВЕРША* БОЛОТУ, ДА САМА ТАМ**

Присмял би се винтерът на блатото, ама целият вътре.

Вж. **Горшок котлу смеётся, а оба чёрны** (300).

868. **НАТОЩАК И ПЕСНЯ НЕ ПОЁТСЯ**

На гладно сърце и песен не мож изпѐ.

Вж. **Не до пляски, не до шутки, когда пусто в желудке** (914).

869. **НАЧАЛ ЗА ЗДРАВИЕ, А СВЁЛ ЗА УПОКОЙ**

Ср. Захваща за здраве, изкарва за бог да прости (*Сл.*)
За здраве запива, за бог да прости допива (*Сл*).

НАЧИН ДЕЛО КРАСИТ — *вж.* **1206.**

870. **НАШ ПОСТРЕЛ ВЕЗДЕ ПОСПЕЛ**

Нашето момче вред ще се навре.

Ср. Дето не го сеят, там никне (*ФРБЕ*).
Вре се, дето не го сеят (*ФРБЕ*).

871. **НАША НЕВЕСТКА НИЧЕМ НЕ БРЕЗГУЕТ: ХОТЬ МЁД И ТОТ СОЖРЁТ** (*ирон.*)

Не придиря много снахата — и мед да е, ще го омете.

Ср. За хатър и печена кокошка ядвам (*5000*).

НАША ХАТА С КРАЮ, НИЧЕГО НЕ ЗНАЮ — *вж.* **776.**

872. НАШЕ ДЕЛО ТЕЛЯ̀ЧЬЕ (, ПОЕЛ ДА В ЗАКУ̀Т)

Нашето е като на телето (, наяде се, па се прибере) (, т. е. аз си знам моето, от мен нищо не зависи, стоя си настрана, а за другите не ме е еня).

Ср. Не давам пет (*или* две) пари (*или* пукната, счупена, спукана пара, нито петак, върбова треска) *за някого, нещо (ФРБЕ).*

Не (*или* Много) ме е грижа *(ФРБЕ), или*

Не (*или* Малко) ме е еня *за някого, за нещо (БТР).*

Вж. също **Моя̀ ха̀та с краю, ничегò не знаю** (776).

873. НАШЕЛ ЧЁРТ КЛОБУ̀К, ДА РОГА МЕША̀ЮТ

Намерил дявол калимавка, ала му пречат рогата (, т. е. някой иска да се представи за друг, по-добър, ама го издават «рогата»).

Ср. Козата ако лъже, рогата не лъжат *(Сл.).*

Вж. също **Лезет в вòлки, а хвост собà̀чий** (679).

874. НАШЛА̀ КОСА̀ НА КАМЕНЬ

Удари коса на камък (, т. е. и двамата инат — не отстъпват нито единият, нито другият. *За непримирим сблъсък на характери, гледища, интереси).*

Ср. Два остри камъка брашно не мелят *(РСБКЕ).*

Какъвто волът, такъв и остенът *(5000).*

Вж. също **Налетел острый топор да на крепкий сук** (859).

Остёр топор, да и сук зубаст (1066).

На крепкий сук — острый топор (815).

875. НЕ БЕДА БЫ ЩУКЕ В ВЀРШУ* ВЛЕЗТЬ, БЕДА, ЧТО ВОН НЕ ВЫЛЕЗТЬ

Не е беля за щука в мрежата да влезе, беля е, че не може да излезе.

876. НЕ БЕЙ ФОМУ̀ ЗА ЕРЁМИНУ ВИНУ

Не бий Фомà за това, че има друг вина.

Вж. също **В чужом пиру̀ похмѐлье** (144).

877. НЕ БОГИ ГОРШКЍ ОБЖИГАЮТ

И грънците хора ги правят, *или*

Не трябва да си бог, за да правиш грънци, *или (букв.)* Грънците не ги изпичат богове (, т. е. и с трудна работа може да се справи човек. *Казва се обикн. за окуражаване на някого, който започва нова за него работа).*

878. **НЕ БОЙСЯ СОБАКИ, ЧТО ЛАЕТ, А БОЙСЯ ТОЙ, ЧТО МОЛЧИТ ДА ХВОСТÒМ ВИЛЯЕТ**

Не се плаши от куче, дето лае, а бой се от онова, дето мълчи и опашката върти.

Ср. Куче, което лае, не хапе *(РСБКЕ)*.

879. **НЕ БУДЕТ СКУКИ, КАК ЗАНЯТЫ РУКИ**

Със заети ръце от скука се не мре.

880. **НЕ БУДЙ ЛЙХА, ПОКА ЛЙХО СПИТ (ТИХО)**

Не закачай злото, ако то си спи (кротко).

Ср. Белята си търси оня, който търси змия да я бие *(5000)*.

Кога ти мечка не гази ръжта, не я барай *(Сл.)*.

Да би мирно седяло, не би чудо видяло *(Сл.)*.

881. **НЀ БЫЛО БЫ СЧАСТЬЯ, ДА НЕСЧАСТЬЕ ПОМОГЛÒ**

Не би дошло щастие, ама помогна нещастието.

Ср. Всяко зло за добро *(Сл.)*.

Всяка пречка за добра случка *(Сл.)*.

Вж. също **Нет хỳда без добра** (1012).

882. **НЀ БЫЛО НИ ГРОШÀ*, ДА ВДРУГ АЛТЫН***

Нямах ни грош, а изведнъж алтън *(Казва се за неочакван успех или късмет след дълго продължили неволи, недостиг, провали)*.

Вж. също **Не светѝло, не грѐло, да вдруг припеклò** (961).

883. **НЀ БЫЛО ПЕЧАЛИ, ТАК ЧЁРТИ НАКАЧÀЛИ**

Нямахме си беля, дяволът я докара *(Казва се с яд за дошла изневиделица грижа, неприятност и т. н.)*.

884. **НЀ БЫЛО У БАБЫ ХЛОПÒТ, ТАК КУПЙЛА ПОРОСЯ**

Ср. Нямала баба работа, че си купила прасенце *(Сл.)*.

Нямала си баба белица, та си купила прасенце *(Н)*.

885. **НЕ В ДЕНЬГАХ СЧАСТЬЕ**

Не в парите е щастието.

НЕ В ПÒРУ ГОСТЬ ХỲЖЕ ТАТАРИНА — *вж.* 1001.

886. **НЕ В СВОЙ САНИ НЕ САДИСЬ**

В чужда шейна не се качвай.

1. *(остар.)* Не се опитвай да се пъхаш във висшето общество — те не са ти еш.

Ср. Не се вози на чужда кола *(Н)*.
Вж. също **Залетела ворòна в высокие хорòмы** (466).
2. Не се залавяй с чужда работа.
Ср. Не е лъжица за мойта уста *(ФРБЕ)*.
Вж. също **Не сỳйся в ризы, коль не поп** (974).

887. НЕ В ТОМ СИЛА, ЧТО КОБЫЛА СИВА, А В ТОМ, ЧТОБЫ ВÒДУ ВОЗИЛА

Не е в туй силата, да е сива кобилата, а в това, да вози вода.
Вж. също **Не за то вòлка бьют, что сер, а за то, что овцу съел** (918).

888 НЕ ВЕРЬ КОЗЛỲ В КАПỲСТЕ (, А ВÒЛКУ В ОВЧАРНЕ)

Не вярвай на козел в бостана (и на вълк в кошара).
Ср. Не викай вълка да ти пази овцете *(БРФР)*.
Вълкът овчар не бива *(5000)*.
От куче касапин не става *(НП)*.
На гладно куче сирен мех дава ли се да го варди *(5000)*.
Вж. също **Пустùли козлà в огорòд** (1241).

889. НЕ ВЕРЬ УШАМ, ВЕРЬ СВОИМ ОЧАМ *(Вар.:* **Не верь чужим речам, верь своим очам; Не верь ушам, а верь глазам**).
Ср. Вярвай очите си, а не ушите си, *или*
Повече да вярваш на очите си, а не на ушите си *(Сл.)*.
Свои очи, а не чужди речи *(Сл.)*.
По-добре вярвай очите си, а не хората *(Сл.)*.
Вж. също **Верь больше глазам, чем ушам** (163).
Гляженое лучше хвàленого (276).

890. НЕ ВИДÀВ ВЕЧЕРА, И ХВАЛИ́ТЬСЯ НЀЧЕГО

Доде не дойде вечерта, не бързай с хвалба, *или (букв.)*
Преди да видиш вечерта, недей да се хвалиш.
Вж. **Хвали день по вèчеру** (1565).

891. НЕ ВИЖУ — ДУША МРЁТ, А УВИЖУ — С ДУШИ ПРЁТ

Разделени — ще умрем, ще се избием — щом се съберем, *или*
Не я (го) ли виждам — не излиза от ума, а видя ли — не мога я (го) търпя, *или*

Не виждам — гори ми сърце, щом я (го) видя — ритне ми сърце.
Вж. **Вместе тесно, а врозь скучно** (174).

НЕ ВОВРЕМЯ ГОСТЬ ХУЖЕ ТАТАРИНА — *вж.* **1001.**

892. **НЕ ВОВСЕ ДУРАК, А ТАК И ТАК**
Не е съвсем глупак глупакът, но отива нататък.

893. **НЕ ВОЛЧИЙ ЗУБ, ТАК ЛИСИЙ ХВОСТ**
Като не може с вълчи зъб, тогаз с лисича опашка.
Вж. също **Где силой взять нельзя̀, там на̀добна ухва̀тка** (264).

НЕ ВОРОШИ БЕДЫ, КОЛИ БЕДА СПИТ — *вж.* **880.**

894. **НЕ ВСЁ В ПО̀ЛЕ ЯГОДА**
В полето не всичко е плод.
Ср. Всяко биле не е трева *(Сл.)*.
Всичко, що хвърка, не се яде *(Сл.)*.
Всичко, що свети, не е злато *(Сл.)*.
Вж. също **Не всё лови, что плывёт, не всё уди̂, что клюёт** (896).

895. **НЕ ВСЁ КОТУ̀ МА̀СЛЕНИЦА (, БУДЕТ И ВЕЛИКИЙ ПОСТ)**
Не е все заговезни за котака (, ще дойдат и велики пости).
Ср. Всеки ден не е Великден (*или* не бива Коледа) *(Сл.)*.

896. **НЕ ВСЁ ЛОВИ, ЧТО ПЛЫВЁТ, НЕ ВСЁ УДИ̂, ЧТО КЛЮЁТ**
Всичко, що плува, за лов не е, всичко се не дърпа, що кълве *или (букв.)*
Не хващай всичко, що плува, не вади всичко що кълве.
Ср. Всичко що хвърка, не се яде *(Сл.), или*
Не всичко, което хвърчи, се яде *(АП)*.
Вж. също **Не всё в поле ягода** (894).

897. **НЕ ВСЁ НЕНАСТЬЕ, ПРОГЛЯНЕТ И КРАСНОЕ СО̀ЛНЫШКО**
Няма да е все лошо време, и ясно слънце ще грейне.
Вж. **После грозы̀ вёдро, после го̀ря радость** (1190).

898. **НЕ ВСЕ СО́СНЫ В ЛЕСУ КОРАБЕ́ЛЬНЫЕ**

Не са за мачти всички дървета в гората (, т. е. в колектива всички не притежават еднакви качества, не са всички еднакво добри).

Ср. Гора без криво дърво бива ли? *(Сл.)*.
От всяко дърво свирка не става (*или* обръч не бива) *(Сл.)*.
От всеки пън не може светец да се одяла *(БНТ)*.

Вж. също **В семье́ не без уро́да** (130).

899. **НЕ ВСЕ ТЕ ПОВАРА́, У КОГО НОЖИ ДЛИННЫЕ**

Не са готвачи всички, които имат дълги ножове.

Ср. Гайдата не прави овчаря *(Сл.)*.

Вж. също **Не всяк монах, на ком клобу́к** (903).

900. **НЕ ВСЁ ТО ЗО́ЛОТО, ЧТО БЛЕСТИТ**

Ср. Всичко, що свети, не е злато *(Сл.)*.
Не всичко лъскаво е хубаво *(Сл.)*.

901. **НЕ ВСЁ, ЧТО СЕ́РО, ВОЛК**

Всичко, що е сиво, вълк не е.

Ср. Ако съм чер, не съм циганин *(Сл.)*.

902. **НЕ ВСПОЯ́, НЕ ВСКОРМЯ́, ВО́РОГА НЕ НАЖИВЁШЬ** *(Вар.:* **Не вскормя́, во́рога не видать**).

Няма да имаш враг, ако не си го изгледаш и изхраниш *(Казва се за неблагодарен човек, който плаща за доброто със зло)*.

Ср. Стори добро, да намериш зло *(Сл.)*.
Не прави добро, да не влезеш в грях *(Сл.)*.
Храни куче, да те лае *(Сл.)*.

903. **НЕ ВСЯК МОНАХ, НА КОМ КЛОБУ́К**

Не всеки с калимавка е калугер.

Ср. Каукът [островърхата шапка] не прави кадията *(Сл)*.
Дрехите не правят човека *(НП)*.

Вж. също **Клобу́к не превращает в монаха** (576).
Не все те повара́, у кого ножи длинные (899).
Свинья и в золотом ошейнике — свинья (1324).

904. **НЕ ГОВОРИ ГОП, ПОКА НЕ ПЕРЕСКОЧИШЬ** (*Вар.:* **. . . перепрыгнешь**).

Прескочи, пък тогава «хоп» речи.

Ср. Прескочи, пък тогаз викай хоп *(Сл.)*.

Още рибата в морето, турил тавата на огъня (*или* той точи зъби да яде *(Сл.)*.
Още коня не яхнал, нозе замахал *(5000)*.
Възседни, па тогава препусни *(Гер.)*.
Заекът в гората, а той ръжен тъкми *(5000)*.
Още не видял реката, събул гащите *(5000)*.
Хорото не засвирило, а той играе *(Сл.)*.
Вж. също **Не хвались йдучи на рать** (993).
Не убив медведя, шкуру не продавай (983).
Хвали го̀рку, когда перева̀лишься (1564).
Цыпля̀т по осени считают (1615).

905. НЕ ГО̀ДЫ СТАРЯТ, А ГО̀РЕ (*Вар.:* **Не го̀ды бѐлят волосы, а го̀ре**).

Ср. Не старят годините, старят грижите (*или* ядове, кахъри) *(Сл.)*.
Какво ме е състарило, ако не пусти кахъри *(Сл.)*.
Вж. също **Не рабо̀та су̀шит, а забо̀та** (949).

906. НЕ ГОНИ КОНЯ̀ КНУТО̀М, А ГОНИ ЕГО ОВСО̀М

Ср. Не карай коня с камшик, а с ечемик *(5000)*.
Вж. също **Ласка вернѐе та̀ски** (671).

НЕ ГОНЍСЬ ЗА ДВУМЯ ЗАЙЦАМИ — НИ ОДНОГО НЕ ПОЙМАЕШЬ — *вж.* **441.**

907. НЕ ГО̀НИТСЯ СЛОН ЗА МЫШЬЮ

Слон мишки не гони.
Вж. **Орёл мух не ло̀вит** (1057).

908. НЕ ГО̀НКОЙ ВО̀ЛКА БЬЮТ, А УЛО̀ВКОЙ

С гонитба се не бие вълк, а с майсторлък.
Ср. Силом заек се не лови, ами с колай *(Сл.)*.
Вж. също **Где силой взять нельзя, там надобна ухва̀тка** (264).

909. НЕ ГРОЗИ ЩУКЕ МО̀РЕМ

Щука с море не мож уплаши, *или*
Щука от море се не бои *или* *(букв.)*
Не заплашвай щуката с море.
Ср. Мокър от дъжд се не бои *(БТР)*.
Планина от сняг се не бои *(Сл.)*.
Вж. също **Рыба в мо̀ре не то̀нет** (1273).
Сто̀гом мыши не задавишь (1441).

910. **НЕ ДАВШИ СЛОВА, КРЕПИСЬ, А ДАВШИ, ДЕРЖИСЬ**

Ср. Като не си дал дума, не давай, като дадеш, не шавай, *или*

Дадеш ли дума, стой си на думата, не си ли дал, дръж се, не давай *(Сл.)*.

По-добре невричането от несвършването, *или*

По-добре се не вричай или не се отмичай *(Сл.)*.

Казана дума — хвърлен камък *(5000)*.

Вж. също **Уговòр дорòже дèнег** (1540).

911. **НЕ ДАЙ БОГ СВИНЬЕ РОГА, А МУЖИКУ БАРСТВА** *(остар.)*.

Не дай боже на свиня рога, на простака власт.

Ср. Пази боже сляпо да прогледа *(5000)*, *или*

Да те пази господ от сляпо, що прогледне *(Сл.)*.

Вж. също **Нè дал бог свинье рогов, а бодỳща была бы** *(във 2 зн.) (912)*.

Бодливой корове бог рог не даёт (68).

912. **НÈ ДАЛ БОГ СВИНЬЕ РОГОВ, А БОДỲЩА БЫЛА БЫ**

Не дал бог на свиня роговè, че щяла наред да боде.

1. **Ср.** На бодлива крава бог рога не дава *(РСБКЕ)*.

Вж. също **Бодливой корове бог рог не даёт** (68).

2. **Ср.** Пази боже сляпо да прогледа *(5000)*.

Вж. също **Не дай бог свинье рога, а мужику барства** (911).

Кабы свинье бычьи рога да конское копыто (535).

НЕ ДЕЛИ ШКУРУ НЕУБИТОГО МЕДВЕДЯ — *вж.* 983.

НЕ ДЕРЖИ СТО РУБЛЕЙ, А ДЕРЖИ СТО ДРУЗЕЙ — *вж.* **924.**

913. **НЕ ДО ЖЙРУ, БЫТЬ БЫ ЖЙВУ**

За всичко не ламтя, стига душа да крепя.

914. **НЕ ДО ПЛЯСКИ, НЕ ДО ШУТКИ, КОГДА ПУСТО В ЖЕЛУДКЕ**

На гладен търбух не ми е до игра и шеги

Ср. Гладна мечка хоро не играе *(Сл.)*.

Вж. също **Натощак и песня не поётся** (868).

Голодному рабòта на ум не идёт (286).

Нет птички, чтобы пела, да не ела (1010).

915. **НЕ ДОГЛЯДИШЬ ÒКОМ, ТАК ЗАПЛАТИШЬ БÒКОМ**

Не догледаш с гледеца, ще платиш със гърбеца.

916. НЕ ДО́РОГ ПОДАРОК, ДОРОГА́ ЛЮБОВЬ

Не е ценен дарът, любовта е ценна.

917. НЕ ЖАЛЕЙ АЛТЫНА*, ОТДАШЬ ПОЛТИНУ*

Досвиди ли ти грош, ще дадеш жълтица.
Ср. Скъп на триците, евтин на брашното *(Сл.)*.
Вж. също **За крохой погнался, да без ломтя остался** (442).

918. НЕ ЗА ТО ВО́ЛКА БЬЮТ, ЧТО СЕР, А ЗА ТО, ЧТО ОВЦУ́ СЪЕЛ

Не го бият за това, че бил сив вълка, а го бият за това, че изял овца.
Че сив бил вълка, не е беля, а там е белята, че изял овцата.
Вж. също **Не в том сила, что кобыла сива, а в том, чтобы во́ду возила** (887).

919. НЕ ЗНАЕШЬ, ГДЕ НАЙДЁШЬ, ГДЕ ПОТЕРЯ́ЕШЬ

Не знаеш де си кяр, а де си зян, *или*
Не знаеш къде ще спечелиш и къде ще загубиш.

920. НЕ ЗНАЕШЬ, ГДЕ УПАДЁШЬ И ГДЕ ВСТАНЕШЬ

Не знаеш де ще паднеш и де ще станеш.

НЕ ЗНАЛА БАБА ГО́РЯ, КУПИ́ЛА БАБА ПОРОСЯ
вж. 884.

921. НЕ ЗНАЯ БРОДУ, НЕ СУЙСЯ В ВО́ДУ

Ср. Доде не изпиташ брода, не нагазяй вода *(Сл.)*.

922. НЕ ИГРАЙ С ОГНЁМ — ОБОЖЖЁШЬСЯ

Не си играй с огън — ще се опариш.
Ср. С огън шега не бива *(Сл.)*.

923. НЕ ИДЁТ ФЕДО́РА ЗА ЕГОРА; А ФЕДО́РА ИДЁТ, ТАК ЕГОР НЕ БЕРЁТ

Не ще Федора Егор; а като го иска Федора, не ще я Егор.
Ср. Когато го канят, не ще, а когато иска, не му дават *(Сл.)*.
(Не рачи го Рада, че не ѝ се пада *Сл.*).

НЕ ИЗ ТУ́ЧИ ГРОМ, ИЗ НАВО́ЗНОЙ КУЧИ — *вж.* 306.

924. **НЕ ИМЕЙ СТО РУБЛЕЙ, А ИМЕЙ СТО ДРУЗЕЙ** (*Вар.:* **Не держи . . .**).

Ср. По-добре хиляда приятели, а не хиляда гроша (*Сл.*)
Не ти трябва безценен камък при верен приятел (*НП*).

925. **НЕ КЛАДЙ ПЛОХО, НЕ ВВОДЙ ВÒРА В ГРЕХ**

Отваряй си очите, не вкарвай в грях крадците.
Ср. Покритото мляко котки го не лочат (*Сл.*).
Пригодата прави хайдутина (*Сл.*).

926. **НЕ КОСЙ ГЛАЗ НА ЧУЖÒЙ КВАС***

Не хвърляй око на чуждо пивò.
Вж. **На чужой каравàй рот не разевàй** (841).

927. **НЕ КРАСНА ИЗБÀ* УГЛÀМИ, А КРАСНА ПИРОГÀМИ***

Не краси наредбата дома, а красят го хлябът и солта.
Дом не краси дограмата, а питата на софрата.
На дома красотата не е по стените, а на софрата.

НЕ ЛЕТАТЬ БЫЛО ВОРÒНЕ В ВЫСОКИЕ ХОРÒМЫ — *вж.* **466.**

928. **НЕ ЛЮБО — НЕ СЛУШАЙ, А ВРАТЬ НЕ МЕШАЙ**

Като лъжа, не ме слушай, ама не пречи, *или*
Не те карам да ми вярваш, ама си мълчи, *или* (*букв.*)
Като не щеш — не слушай, да лъжа не пречи (*Казва се на някого, който прекъсва говорещия, като изразява недоверие, несъгласие*).

929. **НЕ МÈСТО КРАСИТ ЧЕЛОВЕКА, А ЧЕЛОВЕК МÈСТО**

Не краси мястото човека, а човек — мястото.

930. **НЕ МОЙ** (твой и т. н.) **ВОЗ, НÈ МНЕ** (тебе и т. н.) **ЕГО И ВЕЗТИ**

Не е моя (твоя) колата, защо да я карам (караш) (, т. е. не ме засяга, не ща и да зная, не е моя (твоя) работа).
Вж. също **Моя хàта с крàю, ничего не знàю** (776).

НЕ МОЙ ЧЁРНОГО КÒБЕЛЯ, БЕЛЫМ НЕ СТАНЕТ — *вж.* **1634.**

931. **НЕ НАМИ НАЧАЛОСЬ, НЕ НАМИ И КОНЧИТСЯ**

Не сме ние първите, няма да сме и последните.
Не сме го ний започнали, с нас няма и да свърши (*Каз-*

ва се като оправдание за поведение, постъпки и др., заслужаващи порицание).

932. **НЕ НАЧИНА́Й ДЕЛО С КОНЦА́, НЕ НАДЕВА́Й ХОМУТ С ХВОСТА́**

Отзад напред се нищо не начева, откъм опашката хамут се не надева.

Ср. Впрягам колата пред воловете (*или* конете) *(ФРБЕ)*.

933. **НЕ НОЖА́ БОЙСЯ, А ЯЗЫКА́**

Не се пази от нож, а от език.

Вж. **Язык без косте́й, но ко́сти ломает** (1691).

934. **НЕ НУЖНА СОЛОВЬЮ́ ЗОЛОТА́Я КЛЕТКА, А НУЖНА ЗЕЛЁНАЯ ВЕТКА**

Не ще славеят златен кафез, а клонче в зеления лес.

Ср. По-добре на клонче, а не в кафезче *(Сл.)*.

Вж. също **И золота́я клетка соловью́ не потёха** (490). **Птичке ветка доро́же золото́й клетки** (1233).

935. **НЕ ОБМА́НЕШЬ — НЕ ПРОДА́ШЬ**

Без лъжа не продаваш и игла.

Излъжи, за да продадеш.

Без измама — продан няма.

936. **НЕ ОДНА РЫЖАЯ КОРОВА НА СВЕ́ТЕ**

Не е само една червената крава на света.

Ср. (Само едно куче не се казва Шаро. *5000.*).

(Само едно куче не кажат Караман. *Сл.*).

937. **НЕ ОТКЛАДЫВА́Й НА ЗАВТРА ТО, ЧТО МОЖЕШЬ СДЕЛА́ТЬ СЕГОДНЯ**

Ср. Днешната работа не оставяй за утре *(РСБКЕ)*, *или* Което можеш да направиш днес, не го отлагай за утре *(Сл.)*.

938. **НЕ ОШИБА́ЕТСЯ ТОЛЬКО ТОТ, КТО НИЧЕГО́ НЕ ДЕЛАЕТ**

Не греши само оня, който нищо не върши.

Ср. Само господ не сбърква *(Сл.)*.

Вж. също **Кто не па́шет, у того и огре́хов нет** (641). **Кто не ходит, тот не падает** (644).

НЕ ПЕНЯ́Й НА ЗЕ́РКАЛО, КОЛЬ РОЖА КРИВАЯ *вж.* **814.**

939. НЕ ПЛЮЙ В КОЛО̀ДЕЦ, ПРИГОДЍТСЯ ВОДЫ НАПЍТЬСЯ (*Вар.:* **Не плюй в водицу: случится,** *или* **сгодится,** *или* **пригодится, напиться).**

Ср, Не плюй в кладенеца, от който ще пиеш *(Сл.)*.
Ходѝ за вода на новия кладенец, но не плюй в стария *(5000)*.
Изтъках си платното, ритнах ти кросното *(ФРБЕ)*.
Свиня, като се наяде, обръща коритото *(Сл.)*.
Вж. също **Кашу сло̀пал, так чашку о̀б пол** (572).

940. НЕ ПО̀ ХОРОШУ МИЛ, А ПО̀ МИЛУ ХОРОШ (*Вар.:* **Не по̀ милу хорош, а по̀ хорошу мил).**

Не ми е мил, че е хубав, а е хубав, че е мил.
Ср. Любов хубост (*или* на лице) не гледа *(Сл.)*.

941. НЕ ПОД ДОЖДЁМ — ПОДОЖДЁМ

Не ни вали — (работата) ще потърпи.
Ср. Не е притупал (*или* тъпнал) тъпана *(ФРБЕ)*.
Вж. **Дело не медведь, в лес не убежит** (343).

942. НЕ ПОДМА̀ЖЕШЬ — НЕ ПОЀДЕШЬ *(остар.)*

Без смазка не върви *(за рушвет)*.
Ср. Да се подмажат колата да вървят *(Сл.)*.
Намажи колелата, да не скрибуцат колата *(Гер.)*.
Кола без катран не върви *(Гер.)*.
Вж. също **Суха̀я ложка рот дерёт** (1454).
Немазанное колесо скрипит (1003).
Кашу маслом не испо̀ртишь *(във 2 зн.)* (571).

943. НЕ ПОЙМАВ, КУРИЦЫ НЕ ЩИПЛЮТ

Нехваната кокошка се не скубе, *или*
Кокошката първо я хвани, след туй скуби.
Вж. **Не убив медведя, шкуру не продавай** (983).

944. НЕ ПО̀ЙМАН — НЕ ВОР

Нехванат крадец не е крадец.
Ср. Нехванат крадец от царя по-голям *(5000)*.
Вж. също **То вина, что попался** (1485).

945. НЕ ПОКЛОНЯСЬ ДО ЗЕМЛИ, ГРИБА̀ НЕ СОРВЁШЬ

Без поклон доземи гъба се не откъсва, *или*
Първом се наведи, след туй гъбата откъсни.
Не се ли наведеш, гъби няма да набереш.
Вж. също **Хочешь есть калачѝ, так не лежи на печѝ** (1602).

946. **НЕ ПОМЕР ДАНИЛА — БОЛЯЧКА ЗАДАВИЛА** (*Вар.:* **Не помер бачка — задавила болячка**).

Не че умря Данила — болежката го уморила.

Ср. Да не беше дъждът, не щеше да се развали времето (*Сл.*).

Не по врат, а по шия (*ФРБЕ*).

НЕ ПОСЕЕШЬ НЕ ПОЖНЁШЬ — *вж.* 643.

947. **НЕ ПОТОПАЕШЬ — НЕ ПОЛОПАЕШЬ**

Ако не потърчиш, гладен ще стоиш.

Вж. също **Хочешь есть калачи, так не лежи на печи** (1602).

НЕ ПОЯ, НЕ КОРМЯ, ВОРОГА НЕ УВИДИШЬ — *вж.* 902.

948. **НЕ ПРИКИДЫВАЙСЯ ОВЦОЙ — ВОЛК СЪЕСТ**

Не се прави на овца — изяда те вълка.

Ср. Който става овца, изяда го вълкът (*Сл.*).

Само стани овца, вълците са готови (*Сл.*).

949. **НЕ РАБОТА СУШИТ, А ЗАБОТА**

Не ни мори трудът, а кахърът.

Вж. също **Не годы старят, а горе** (905).

950. **НЕ РАД БОЛЬНОЙ И ЗОЛОТОЙ КРОВАТИ**

Болен не се радва на кревата и да е от злато.

Ср. Що ми трябва злат леген, кога ще плюя кръв в него (*Сл.*).

951. **НЕ РАДУЙСЯ ЧУЖОЙ БЕДЕ, СВОЯ НА ГРЯДЕ**

Не се радвай на други на бедата, твойта тропа на вратата.

Вж. **Не смейся чужой беде, своя на гряде** (964).

952. **НЕ РАЗГРЫЗТЬ ОРЕХА — НЕ СЪЕСТЬ ЯДРА** (*Вар:.* **Не разбив скорлупы, не добудешь ядра**).

Не счупиш ли черупката — не изядаш ореха.

Ср. Без захмет [труд] не се яде мед (*Сл.*).

Без мокри гащи раци не се хващат (*Сл.*).

Като дал сливите, господ дал и костилките (*5000*).

Който се цапа, той лапа (*5000*).

Вж. също **Любишь кататься, люби и саночки возить** (718).

953. **НЕ РАСКУСЯ ОРЕХА, О ЗЕРНЕ НЕ ТОЛКУЙ**

Не строшиш ли черупката, за ядката не говори.

Ср. Неопитана гозба не е сладка (*Сл.*).
Всичко с виждане става (*АП*).
Око да види (*ФРБЕ*).

954. НЕ РОБЕЙ, ВОРОБЕЙ (, ДЕРИСЬ С ВОРОНОЙ).

Дръж се, врабчо (, бий се с гаргата) (*Шеговито обръщение към прекалено плахия, предпазливия, нерешителния*). Горе главата, не губи кураж.

955. НЕ РОДИСЬ КРАСИВ, А РОДИСЬ СЧАСТЛИВ (*Вар.:* **Не родись ни умён, ни красив,** *или* **ни хорош,** *или* **ни пригож, а родись счастлив).**

Не се раждай красив, а роди се щастлив.
Ср. Роди ме, мамо, с късмет, че ме хвърли на смет (, аз пак ще стана кмет) (*Сл.*).

956. НЕ РОДИТ ВЕРБА ГРУШИ

Върба круши не ражда.
Ср. Върба дренки (*или* сливи) не ражда (*БНФР*).
Върбата родила маслина (*Сл.*).
Див глог питомно грозде не ражда (*Сл.*).
Вж. също **От осины яблочко не родится** (1078).
Орёл орла плодит, а сова сову родит (1058).

957. НЕ РОЙ ДРУГОМУ ЯМУ, САМ В НЕЁ ПОПАДЁШЬ

Ср. Който копае другиму яма, сам пада в нея (*Сл.*), *или* Който другиму яма (*или* гроб) копае, сам пада в нея (*или* него) (*Гер.*).
Изкопал яма за другиго, самси паднал в нея (*Сл.*).

958. НЕ С ТОЙ НОГИ, КУМА, ПЛЯСАТЬ ПОШЛА

Този номер (*или* Тези номера) не ми минава(т), *или* (*букв.*) В тази игра май сбърка стъпките, кума (, т. е няма да успееш да ме измамиш, да си оплетеш кошника; нищо няма да излезе от тази работа).
Ср. Направя си криво (*или* погрешно) сметката (*ФРБЕ*).
Излезе ми крива сметката (*ФРБЕ*).
Направя си сметката без кръчмаря (*ФРБЕ*).

959. НЕ С ЧЕГО (ХОДИТЬ), ТАК С БУБЁН

Като няма какво, даваш каро (, т. е. като не знаеш как да постъпиш, карай по общоприетата, обичайната формула).

960. **НЕ САДИСЬ ПОД ЧУЖОЙ ЗАБОР, А ХОТЬ В КРАПИВУ, ДА В СВОЮ**

Не сядай край чужд стобор, — в коприва да е, ама своя.
Ср. Чуждо седло не е меко *(Сл.)*.
Обичам мойта земя да ми изпие кръвта, а не чуждата *(Сл.)*.

961. **НЕ СВЕТЙЛО, НЕ ГРЕЛО, ДА ВДРУГ ПРИПЕКЛО̀**

Не светеше, не грееше, па току пекна (, т. е. не ми вървеше, не успявах, пък изведнъж ми излезе късметът).
Вж. също **Нѐ было ни гроша̀, да вдруг алтын** (882).

962. **НЕ СЛЫТЬ, А БЫТЬ**

Не изглеждай, а бъди!
Не да изглеждаш, а да бъдеш.

963. **НЕ СМЕЙСЯ, ГОРО̀Х, НЕ ЛУЧШЕ БОБО̀В**

Трай си, грахо, не си по цвете от боба.
Ср. Присмял се хърбел на щърбел *(Сл.)*.
Присмяла се краста на шуга *(Сл.), или*
Креставият се присмял на шугавия *(5000)*.
Подръж ми мари копелето да се посмея на таз курва *(Сл.)*.
Вж. също **Горшок котлу смеётся, а оба чёрны** (300).

964. **НЕ СМЕЙСЯ ЧУЖО̀Й БЕДЀ, СВОЯ̀ НА ГРЯДЀ**

Не се смей на чужда беда — твоята иде сега.
Ср. Който се радва на чуждото нещастие, намира своето *(НП)*.

965. **НЕ СМОТРИ, КАК РОТ ДЕРЁТ, А СМОТРИ, КАК РАБО̀ТУ ВЕДЁТ**

Не гледай как чекне уста, а гледай да е сръчен в труда.
Вж. също **Не та хозяйка, которая говорит, а та, которая умеет щи варить** (980).

966. **НЕ СМОТРИ НА КЛИЧКУ, СМОТРИ НА ПТИЧКУ**

Не гледай името, а гледай пилето.
Ср. Не гледай корада, ами средата *(Сл.)*.

НЕ СОЛГАТЬ, ТАК И НЕ ПРОДАТЬ — *вж.* **935.**

967. **НЕ СПЕШИ ЯЗЫКО̀М, СПЕШИ ДЕЛОМ** (*Вар:* . . ., **торопись делом; . . ., да не ленись делом).**

Не бързай с устата, а бързай с делата.

НЕ СПИ ДО ЗАРИ, ЗАРЯ ДЕНЬГУ ДАЁТ — *вж.* 470.

968. **НЕ СПРАШИВАЙ СТАРОГО, СПРАШИВАЙ БЫВАЛОГО**
Ср. Не питай старо (*или* старило), а патило (*БТР*), *или* Не питай знайника, а патника (*Сл.*).

НЕ СПРОСЯСЬ БРО̀ДУ, НЕ СУЙСЯ В ВО̀ДУ — *вж.* 921

НЕ СРАЗУ МОСКВА СТРОИЛАСЬ — *вж.* 772.

969. **НЕ СТОИТ АЛТЫНА*, А ТЯНЕТСЯ ЗА ПОЛТИНОЙ***
Не струва ни грош, пък посяга към пълен кош, *или*
Не струва ни пара, пък за жълтица протегнал ръка.
Ср. Те го не пущат в селото, той пита де е поповата къща (*Сл.*).

970. **НЕ СТОЯТЬ БРОВЯМ ВЫШЕ ЛБА**
Вежди по-високо от челото не растат.
Не могат вежди над челото да растат.
Вж. **Выше лба уши не растут** (249).
Выше головы не пры̀гнешь (247).

971. **НЕ СТРАШЕН ГОСТЬ СИДЯЧИЙ, А СТРАШЕН ГОСТЬ СТОЯЧИЙ**
Не е страшен гостът, що седи, а е страшен гостът, що стои (прав).
Ср. От бързите гости да те е страх (*Сл.*).
Вж. също **Бойся гостя стоячего** (69).

972. **НЕ СУЙ НОСА В ЧУЖОЕ ПРО̀СО**
Не си пъхай носо в чуждото просо, *или*
Не си пъхай гагата, дет' не ти е работа.
Ср. Не туряй сърп в чужда нива (*Сл.*).
Завира си носа, все дето не му е работа (*Гер.*)
Заврял си муцуната, дето не е за завиране (*БНМ*).

973. **НЕ СУЙСЯ В ВОЛКИ С СОБАЧЬИМ ХВОСТО̀М**
Щом си с кучешка опашка, не се прави на вълк.
Вж. **Лѐзет в волки, а хвост собачий** (679).

974. **НЕ СУЙСЯ В РИЗЫ, КОЛЬ НЕ ПОП**
Като не си поп, не влизай в олтара, *или*
Не навличай расо, щом не си поп.
Вж. също **Не в свои сани не садѝсь** (*във 2 зн.*) (886).

975. НЕ СУЙТЕСЬ БУКИ НАПЕРЁД АЗÒВ

Не се завирай «бъ» пред «а»-то, *или (букв.)*
Не се пъхай (буква) буки пред (буквата) аз.
Вж. също **Наперёд батьки в пекло не суйся** (861).

976. НЕ СУЛИ БЫЧКÀ, ДАЙ ЧАШЕЧКУ МОЛОЧКÀ

Не обещавай биче, дай чаша млекце.
Вж. **Не сули журавлẏ в нѐбе, дай синицу в рỳки** (977).

977. НЕ СУЛИ ЖУРАВЛЯ̀ В НЁБЕ, ДАЙ СИНИЦУ В РỲКИ

Не обещавай жерав в небето, дай синигер в ръцете.
Ср. Гълъбът на стрехата, врабчето в ръката *(Н)*.
По-добре сврака в ръка, а не сокол в гора *(Сл.)*.
По-добре пет на ръка, а не десет, че чакай *(Сл.)*.
Вж. също **Лучше синица в рỳки, чем журавль в нёбе** (713).
Не сули бычкà, дай чашку молочкà (976).
Воробей в руке лучше, чем десять на крыше (195).
Рыба в реке — не в руке (1274).
Журавль в нёбе не добыча (438).
Синица в руках — лучше соловья̀ в лесу (1361).
Ближняя копеечка дорòже дальнего рубля̀ (54).
Ближняя соломка лучше дальнего сенцà (55).

978. НЕ СЧИТАЙ УТЯ̀Т, ПОКА НЕ ВЫВЕЛИСЬ

Патета се броят, след като се излюпят, *или (букв.)*
Не си брой патетата, преди да са се излюпили.
Вж. **Цыпля̀т по осени считàют** (1615).

979. НЕ ТА МАТЬ, КОТОРАЯ РОДИЛÀ, А ТА, КОТОРАЯ ВЫРАСТИЛА

Не е майка тая, дето е родила, а тая, дето е изгледала.

НЕ ТА СОБАКА КУСÀЕТ, ЧТО ЛАЕТ, А ТА, ЧТО МОЛЧИТ, ДА ХВОСТÒМ ВИЛЯЕТ — *вж.* 878.

980. НЕ ТА ХОЗЯЙКА, КОТОРАЯ ГОВОРЙТ, А КОТОРАЯ УМЕЕТ ЩИ* ВАРИТЬ

Домакиня не е тая, дето бае, а тая, дето чорба да направи знае.
Вж. също **Не смотри, как рот дерёт, а смотри, как рабòту ведёт** (965).

981. **НЕ ТАК СТРАШЕН ЧЁРТ, КАК ЕГО МАЛЮЮТ**

Ср. Дяволът не е толкова чер, какъвто го пишат, *или* Дяволът не е какъвто го пишат, грозен (*Сл.*).

НЕ ТВОЙ ВОЗ, НЕ ТЕБЕ ЕГО ВЕЗТИ — *вж.* 930.

982. **НЕ ТВОЯ ПЕЧАЛЬ ЧУЖИХ ДЕТЕЙ КАЧАТЬ**

Не е твое гайле да бавиш чуждо дете, *или* (*букв.*) Не е твой кахър чужди деца да бавиш.

НЕ ТЫЧЬ НОСА В ЧУЖОЕ ПРОСО — *вж.* 972.

983. **НЕ УБИВ МЕДВЕДЯ, ШКУРУ НЕ ПРОДАВАЙ**

Ср. Преди да убиеш мечката, не продавай кожата (*Сл.*).
На жива мечка кожата се не продава (*Н. Г.*).
Още не видял коня, замахал нозе (*Сл.*).
Рибата в морето — ний туряме котлето (*Сл.*).

Вж. също **С неубитого медведя шкуры не дерут** (1300).
Не говори гоп, пока не перескочишь (904).
Цыплят по осени считают (1615).
Не поймав, курицы не щиплют (943).

НЕ УГАДАЕШЬ, ГДЕ НАЙДЁШЬ, А ГДЕ ПОТЕРЯЕШЬ — *вж.* 919.

НЕ УГАДЫВАЙ ПИВА В СУСЛЕ, РЖИ В ОЗИМИ — *вж.* 992.

984. **НЕ УДЕРЖАЛСЯ ЗА ГРИВУ — ЗА ХВОСТ НЕ УДЕРЖИШЬСЯ**

Ср. Изтървал ли си гривата, не се удържаш за опашката (*Сл.*).

985. **НЕ УКРАЛ, ТОЛЬКО ВОВСЕ ВЗЯЛ** (*Вар.*: . . ., **а просто, или так, взял**).

Не го е крал, ама съвсем го вземал.

Ср. Ако съм го взел, не съм го краднал (*Сл.*).
Той го не откраднал, ама го взел да го не видят (*Сл.*).

НЕ УМЕЮЧИ, И ЛАПТЯ НЕ СПЛЕТЁШЬ — *вж.* 986.

НЕ УСПЕЕТ СТРИЖЕНАЯ ДЕВКА КОСЫ ЗАПЛЕСТИ — *вж.* 1447.

986. **НЕ УЧАСЬ, И ЛАПТЯ* НЕ СПЛЕТЁШЬ**

Без да учиш, и лико не ще усучиш.

987. **НЕ УЧИ БЕЗНОГОГО ХРОМАТЬ**

Не учи безногия да куца.
Вж. **Учёного учить — только портить** (1562).

988. **НЕ УЧИ ПЛАВАТЬ ЩУКУ — ЩУКА ЗНАЕТ СВОЮ НАУКУ**

Не учи да плава щуката — тя (добре) си знай науката.
Вж. **Учёного учить — только портить** (1562).

989. **НЕ УЧИ РЫБУ ПЛАВАТЬ (, А СОБАКУ ЛАЯТЬ)**

Не учи рибата да плува (, а кучето да лае)
Вж. също **Учёного учить — только портить** (1562).

990. **НЕ УЧИ УЧЁНОГО ХЛЕБА ЕСТЬ ПЕЧЁНОГО**

Учен се не учи печен хлеб да руча.
Вж. **Учёного учить — только портить** (1562).

991. **НЕ УЧИЛИ, ПОКУДА ПОПЕРЁК ЛАВКИ УКЛАДЫВАЛСЯ, А ВО ВСЮ ВЫТЯНУЛСЯ — НЕ НАУЧИШЬ**

Не го ли научиш, доде напреки ляга, надлъж като се изпъне — нищо не помага, *или (букв.)*
Не са го учили (*или* били), докато напреко на пейката лежал, изпъне ли се надлъж — не мож го научи.
Ср. Ако се Иванчо не научи, Иван никога не може да се научи *(5000)*.

НЕ ХВАЛИ ВИНА В СУСЛЕ, А РЖИ В ОЗИМИ — *вж.* **992.**

НЕ ХВАЛИ МЕНЯ В ОЧИ, НЕ ХУЛИ ЗА ГЛАЗА — *вж.* **103.**

992. **НЕ ХВАЛИ ПИВА В СУСЛЕ, А РЖИ — В ОЗИМИ**

Не хвали бирата, преди да е кипнала, а ръжта, преди да е поникнала.
Вж. също **Цыплят по осени считают** (1615).
Хвали день по вечеру (1565).
Не говори гоп, пока не перескочишь (904).
Хвали рожь в стогу, а барина в гробу (1567).

993. **НЕ ХВАЛИСЬ, ЙДУЧИ НА РАТЬ (, А ХВАЛИСЬ, ЙДУЧИ С РАТИ)**

Не се хвали, като отиваш на бой (, а се хвали, като се върнеш герой).

Вж. също **Не говори гоп, пока не перескочишь** (904). **Не хвались отъѐздом, хвались приѐздом** (995).

994. **НЕ ХВАЛИСЬ ОТЦО̀М, ХВАЛИСЬ МОЛОДЦО̀М**

Не се хвали с баща си, а се хвали със сина си (, т. е. не са важни заслугите на баща ти, а успехите на сина ти).

995. **НЕ ХВАЛИСЬ ОТЪЁЗДОМ, ХВАЛИСЬ ПРИЁЗДОМ**

Не се хвали, като се запътиш, а като се връщаш от пътя.

Вж. също **Не хвались, йдучи на рать** (993).

996. **НЕ ХИТРО ПОВЕСТИ ЛОШАДЬ НА ВОДОПОЙ — ЗАСТАВЬ ЕЁ ПИТЬ**

Лесно завеждаш коня на водопой, ама я го накарай да пие.

Ср. Вола го закарваш да го напоиш, ама зорлем не можеш го накара да пие *(Сл.)*.

997. **НЕ ХОЧУ̀ В ВОРО̀ТА, РАЗБИРАЙ ЗАБОР**

През портата не ща — бутай зида (, т. е. правѝ, както ми е кеф. *За поведението на опърничав дерибей, свикнал да върши, каквото си ще)*.

Вж. също **Тешь мой обы̀чай, садѝсь в голова̀х** (1478).

998. **НЕВЕЛЍК СВЕРЧО̀К, ДА ГРОМКО ПОЁТ**

Малко е щурчето, ама глас голям.

Вж. също **Мал соловѐй, да голос велик** (732).

НЕВЕЛИКА̀ ПТИЧКА, ДА НОГОТО̀К (В)ОСТЁР — *вж.* 735.

999. **НЕВЕЛИКА̀ КАПЛЯ, А КАМЕНЬ ДОЛБИТ**

Мъничка е капката, пък камък дълбае.

Вж. също **Капля камень долбит** (567).

1000. **НЕДОСО̀Л НА СТОЛЁ, ПЕРЕСО̀Л НА СПИНЁ**

Несолено — от солницата, пресолено — по главата с паницата, *или*

Несолено — посоли в тавата, пресолено — с тавата по главата.

1001. **НЕЗВАНЫЙ ГОСТЬ ХУЖЕ ТАТАРИНА**

Неканен гост от татарин по-лош.
Ср. (Без време гост от турчин по-лош. *Сл.*).
На невикан гост мястото му зад вратата (*Сл.*).
Некалесан (*или* Незван) гост — готово магаре (*Сл.*).

1002. **НЕКАЗИСТА КЛЯЧА, ДА БЕЖЬ ХОРОША**

Не хваща essere кончето око, но в бягането е добро.

1003. **НЕМАЗАНОЕ КОЛЕСО СКРИПИТ**

Несмазваното колело скърца.
Вж. **Не подмажешь — не поедешь** (942).

НЕПРАВДОЮ ВЕСЬ СВЕТ ПРОЙДЁШЬ, ДА НАЗАД НЕ ВОРОТИШЬСЯ — *вж.* **629.**

1004. **НЕСПОДРУЧНО ВОЛКУ С ЛИСОЙ ПРОМЫШЛЯТЬ**

Не иде вълк с лисица да ловува.

1005. **НЕТ ГОРШКА, К КОТОРОМУ НЕ НАШЛОСЬ БЫ КРЫШКИ**

Няма такова гърне, за което да няма похлупак.
Вж. също **Каково лукошко, такова ему и крышка** (561).

1006. **НЕТ ГРЕХА БОДЛИВОМУ СЛОМАТЬ РОГА**

Не е грехота на бодливия рогата да строша.

1007. **НЕТ ДЫМУ БЕЗ ОГНЯ**

Няма огън без пушек.
Ср. Има си крушка опашка (*ФРБЕ*).
Има от крилце перце (*ФРБЕ*).
Доде няма огън, дим се не пуши (*Сл.*).
Гарванът напразно не грачи (*АП*).

1008. **НЕТ МИЛЕЕ ДРУЖКА, КАК РОДНАЯ МАТУШКА** (*Вар.:* **Нет такого дружка, как матушка**).

От майчица по-добър приятел няма.

1009. **НЕТ НИЧЕГО НА СВЕТЕ КРАШЕ, ЧЕМ РОДИНА НАША**

Няма на света по-хубава от моята страна.

1010. **НЕТ ПТИЧКИ, ЧТОБЫ ПЕЛА, ДА НЕ ЕЛА**

Няма ли за птичето храна, секва песента.
Вж. **Не до пляски, не до шутки, когда пусто в желудке** (914).

1011. **НЕТ РОЗЫ БЕЗ ШИПОВ**

Няма роза без бодли.
Ср. Нито роза без тръни, нито обич без свада *(Гер.)*.
Гюл без тръни и любов без пречка не може *(5000)*.
Вж. също **Любишь кататься, люби и саночки возить** (718).

НЕТ ТАКОГО ДРУЖКА, КАК МАТУШКА — *вж.* **1008.**

1012. **НЕТ ХУДА БЕЗ ДОБРА (, ДА И ДОБРО БЕЗ ХУДА — ЧУДО)**

Ср. Няма зло без добро, нито добро без зло *(5000)*.
Всяко зло за добро *(Сл.)*.
Вж. също **Не было бы счастья, да несчастье помогло** (881).

НЕЧЕГО НА ЗЕРКАЛО ПЕНЯТЬ, КОЛЬ РОЖА КРИВАЯ — *вж.* **814.**

1013. **НИ БОГУ СВЕЧКА, НИ ЧЁРТУ КОЧЕРГА**

Ни е за бога свещ, нито за дявол ръжен.
Ср. Ни богу колач, ни царю харач [данък] *(Сл.)*.
Вж. също **Ни в городе Иван, ни в селе Селифан** (1014).

1014. **НИ В ГОРОДЕ ИВАН, НИ В СЕЛЕ СЕЛИФАН**

Ср. (Нито в село Богдан, нито в града Продан. *Сл.*).
Вж. също **Ни богу свечка, ни чёрту кочерга** (1013).

1015. **НИ МОРЯ БЕЗ ВОДЫ, НИ ВОЙНЫ БЕЗ КРОВИ**

Няма море без вода, нито без кръв — война.

1016. **НИ ОТ КАМНЯ ПЛОДА, НИ ОТ ЛЕНТЯЯ ДОБРА**

Ни от камък плод, ни от лентяй имот, *или*
Нито плод от скала, ни от лентяй файда.
Вж. също **Без труда нет плода** (39).

1017. **НИЖЕ ЗЕМЛИ НЕ УПАДЁШЬ**

По-долу от земята не можеш падна.

1018. НОВАЯ МЕТЛА ЧИСТО МЕТЁТ (*Вар.:* . . ., **хлёстко,** *или* **хорошо метёт).**

Ср. Нова метла чисто мете *(Сл.).*

1019. НОВОЕ ВРЕМЯ (— НОВЫЕ ПТИЦЫ; НОВЫЕ ПТИЦЫ) — НОВЫЕ ПЕСНИ

Ново време (— нови птици; нови птици) — нови песни.

НОВЫЙ ВЀНИК ЧИСТО МЕТЁТ — *вж.* 1018.

НОГОТО̀К УВЯЗ — ВСЕЙ ПТИЧКЕ ПРОПАСТЬ — *вж.* 589.

1020. НОС ВЫТАЩИШЬ — ХВОСТ УВЯЗИТ, ХВОСТ ВЫТАЩИШЬ — НОС УВЯЗИТ

Измъкнеш нос — опашката заклещиш, измъкнеш нея, пак заклещиш нос (, т. е. правиш-струваш, не можеш и не можеш да се измъкнеш от различни затруднения — едно оправиш, друго се объркa).

1021. НОЧНА̀Я КУКУ̀ШКА ДЕННУ̀Ю ПЕРЕКУКУЕТ

Нощната кукувица ще надкука дневната (,т. е. жената ще успее да придума мъжа си, да наложи мнението си).

1022. НОЧЬЮ ВСЕ КОШКИ СЁРЫ

Нощем всички котки са сиви.
Ср. Нощем са всички котки черни *(БНФР).*
В тъмнината всички крави са черни *(Гер.).*

1023. НУЖДА̀ НАУЧИТ КАЛАЧЍ ЕСТЬ (*Вар.:* **Нужда̀ заставит . . .).**

Накарва те глада да дириш хляб и накрай света.
Ср. Глад не вижди нищо, освен хляб *(Сл.).*

1024. НУЖДА̀ СКАЧЕТ, НУЖДА̀ ПЛЯШЕТ, НУЖДА̀ ПЕСЕНКИ ПОЁТ

Зор и пее, и играе, зор и песни пей.
Ср. От зор баба хоро играе *(Арн.).*
Гладът на много работи е майстор *(НП).*
Вж. също **Голь на вы̀думки хитра̀** (291).

1025. НУЖДА̀ ХИТРЀЕ МУДРЕЦА̀

Нуждата и от мъдреца е по-хитра.
Вж. също **Голь на вы̀думки хитра̀** (291).

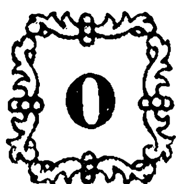

1026. **ОБЕЩАНИЯМИ СЫТ НЕ БУДЕШЬ**

Обещания не засищат.
Ср. Празни приказки не се ядат *(Сл.)*.
Вж. също **С разговòров сыт не будешь** (1304).
Из посỳла шубы не сошьёшь (519).
Из одних слов не сделаешь плов (516).
На посỳле, что на стуле: посидишь да и встанешь (827).

1027. **ОБЕЩАННОГО ТРИ ГÒДА ЖДУТ**

Обещано три години се чака.
Ср. Обещание дом не разтуря *(БНТ)*.
От речено до направено, като от лист до корен *(Сл.)*.
Трай, коньо, за зелена трева *(Сл.)*.
Вж. също **От слова до дела — сто перегонов** (1081).

1028. **ОБЖЁГШИСЬ НА МОЛОКЀ, СТАНЕШЬ** (*или* **БУДЕШЬ**) **ДУТЬ И НÀ ВОДУ** (*Вар.:* **Обжёгся на молокè, дует и нà воду**).

Изгориш ли се със мляко, духаш и водата.
Ср. Парен каша духа *(Сл.)*.
Попарен петел и от дъжд бяга *(Сл.)*.
Парено куче и от дъжд бяга *(Гер.)*.
Който се е парил от тикви, и на плет ги духа, *или*
Който се е парил от тиква,той и краставицата духа *(Сл.)*.
Който се е опарил от прясно мляко, духа и мътеницата *(5000)*.
Изгорил се от кафето, та духа и ракията *(5000)*.
(Който се е изгорил с триеница, той духа и на киселото мляко *Сл.*).
Вж. също **Пỳганая ворона (и) кустà боится** (1234).
На ухè ожёгся, так на вòду подуешь (839).
Кого медведь драл, тот и пня боится (587).

1029. **ОБЛИ́ЧИЕ СОКОЛИ́НОЕ, А ДУША ВОРÒНЬЯ**

Наглед сокол, а по душа гарга.
Осанката му орлова, душата му гарджа.
Външност на сокол, душа на съсел.
Вж. също **С виду малина, а раскусишь — мякѝна** (1282).

1030. ОВЦЕ С ВОЛКА̀МИ ХУДО ЖИТЬ

Сред вълци овца — живот ли е това?, *или (букв.)* Овца с вълци тежко живее.

1031. ОГО̀НЬ БЕДА, И ВОДА БЕДА; А БЕЗ ОГНЯ̀ И ВОДЫ И ПУЩЕ БЕДЫ

Огънят — беда, и водата — беда, ама по̀ беда — без огън и вода.

Ср. Огънят и водата са добри слуги, а зли господари (*Сл.*).

1032. ОГО̀НЬ МАСЛОМ ЗАЛИВА̀ТЬ, ТОЛЬКО ОГНЯ̀ ПРИБАВЛЯ̀ТЬ

Ср. С масло огън се не гаси, *или*
Огън се със зехтин не гаси (*Сл.*).
Огън със слама се не гаси (*Сл.*).

1033. ОДЕЖДА КРА̀СИТ ЧЕЛОВЕКА

Дрехите красят човека.

ОДЕНЬ ПЕНЬ, И ПЕНЬ БУДЕТ ХОРОШ — *вж.* 863.

1034. ОДИН В ГРЕХЀ, А ВСЕ В ОТВЕТЕ

Един греши, всички патят.

Ср. Един прави, хиляда теглят. (*5000*).
Една мишка съяда дрехите, всички мишки са криви, *или*
Една мишка сторила пакост, а викат: мишките! (*5000*)

1035. ОДИН В ПОЛЕ НЕ ВОИН

Сам воинът не е воин.

Ср. Един юнак не е юнак (*Сл.*).
Без дружина няма юначина (*Сл.*).

Вж. също **Один человек не войско, одна головня не костёр** (1044).
Один и до̀ма горю̀ет, а двое и в по̀ле вою̀ют (1040).
Один горю̀ет, а артель вою̀ет (1036).
Одному̀ и у каши не споро (1053).
Одной рукой узла̀ не завяжешь (1052).
Одна головня̀ и в печѝ не горит, а две и в по̀ле не гаснут (1046).

1036. ОДИН ГОРЮ̀ЕТ, А АРТЕЛЬ ВОЮ̀ЕТ

Сам — тъгува, а в задруга — воюва.

Ср. Сговорна дружина от сеймени се не бои (*Сл.*).

Вж. също **Один в поле не воин** (1035).

1037. **ОДИН ДУРАК БРОСИТ В ВО̀ДУ КАМЕНЬ — ДЕСЯТЬ УМНЫХ НЕ ДОСТА̀НУТ**

(*Вар.*: **Один дурак забросит, сто умных не доста̀нут**).

Ср. Един луд хвърли камък в кладенеца, а четиридесет мъдри не могат да го извадят *(5000)*.

Вж. също **Умный не всегда развя̀жет, что глупый завяжет** (1551).

1038. **ОДИН ДУРАК МОЖЕТ ЗАДАТЬ СТОЛЬКО ВОПРОСОВ, ЧТО ДЕСЯТЬ УМНЫХ, НЕ ОТВЕТЯТ**

Един луд ще зададе толкова въпроси, че десет мъдри не могат му отговори.

Вж. също **Умный не всегда развяжет, что глупый завяжет** (1551).

1039. **ОДИН ЗА ВСЕХ, ВСЕ ЗА ОДНОГО**

Ср. Един за всички, всички за един *(Н)*.

Вж. също **Все за одного, один за всех** (210).

1040. **ОДИН И ДО̀МА ГОРЮ̀ЕТ, А ДВОЕ И В ПО̀ЛЕ ВОЮ̀ЮТ**

Сам и в къщи тъгува, а двама и в боя воюват.

Вж. също **Одна головня̀ и в печѝ не горит, а две и в по̀ле не га̀снут** (1046).

Одному̀ и у каши не споро (1053).

Один в по̀ле не воин (1035).

1041. **ОДИН РАЗ СОВРЁШЬ — В ДРУГОЙ НЕ ПОВЕРЯТ**

Излъжеш ли един път, повтор ти вяра не хващат.

Ср. Който веднъж излъже, не го вярват втори път (и право да каже), *или*

Който излъже един път, сто пъти право да казва, не му хващат вяра *(Сл.)*.

Вж. също **Соврёшь — не помрёшь, да впредь не повѐрят** (1412).

1042. **ОДИН С СО̀ШКОЙ, СЕМЕРО С ЛО̀ЖКОЙ**

Двама орат, двайсет ядат, *или (букв.)*

Един с рало, седмина с лъжица.

Ср. Един работи за хилядо *(НП)*.

1043. **ОДИН СЫН — НЕ СЫН, ДВА СЫНА — ПОЛСЫНА, А ТРИ СЫНА — СЫН**

Един син не е син, двама сина — половина, а трима сина — син.

ОДИН УМ ХОРОШО, А ДВА ЛУЧШЕ — *вж.* 1544.

1044. **ОДИН ЧЕЛОВЕК НЕ ВО̀ЙСКО, ОДНА ГОЛОВНЯ̀ НЕ КОСТЁР**

Не е клада една главня, един човек не е войска.
Вж. също **Один в по̀ле не воин** (1035).
Одно дѐрево не лес, один кирпич не крепость (1051).

1045. **ОДНА ГОЛОВА НЕ БЕДНА̀, А И БЕДНА̀, ТАК ОДНА**

Сам човек не е беден, пък и беден да е, сам е (,т. е. за сам човек, който няма никого, е по- лесно да понася всякакви трудности и лишения).

1046. **ОДНА ГОЛОВНЯ̀ И В ПЕЧЍ НЕ ГОРИТ, А ДВЕ И В ПО̀ЛЕ НЕ ГА̀СНУТ**

Една главня не гори и в пещта, а две и в полето не гаснат.
Ср. Два камъка брашно смилат, един не може *(Сл.)*.
Вж. също. **Две голо̀вешки горят вместе светлѐе** (331).
Один в по̀ле не воин (1035).

1047. **ОДНА ЛАСТОЧКА НЕ ДЕЛАЕТ ВЕСНЫ** (*Вар.*: ... **весны̀ не делает**).

Ср. Една лястовица пролет не прави *(Сл.)*.
Една кукувица не докарва лято *(Сл.)*.
Вж. също **Первой каса̀тке не верь** (1108).

1048. **ОДНА ЛОЖКА ДЁГТЯ ПОРТИТ БОЧКУ МЁДА** — *вж.* 701

ОДНА ПАРШЍВАЯ ОВЦА ВСЁ СТАДО ПОРТИТ — *вж.* 1102.

ОДНА РЕЧЬ НЕ ПОСЛОВИЦА

Не всяка дума е пословица (, т. е. не всяко мнение, изказване, изразена мисъл има цената на пословица).

1049. **ОДНА РЮ̀МКА НА ЗДОРОВЬЕ, ДРУГАЯ — НА ВЕСЕЛЬЕ, ТРЕТЬЯ — НА ВЗДОР**

Една чашка — за здраве, две — за веселие, три — за свада.
Ср. Първа за здраве, втора за радост, трета за веселба четвърта за лудост *(Сл.)*.

1050. ОДНИМ ХЛЕБОМ СЫТ НЕ БУДЕШЬ

Само с хляб се не наяждаш.

1051. ОДНО ДЕРЕВО НЕ ЛЕС, ОДИН КИРПИЧ НЕ КРЕПОСТЬ

Едно дърво не е гора, една тухла не е крепост.
Ср. С един камък къща (*или* кале, зид, дувар) не става (*Сл.*).
От едно дърво никаква сграда не бива (*Сл.*).
С едно дърво градина не става (5000).
Вж. също **Один человек не войско, одна головня не костёр (1044)**

1052. ОДНОЙ РУКОЙ УЗЛА НЕ ЗАВЯЖЕШЬ

С една ръка възел се не връзва
Ср. Сама ръка в Дунав се не мие, *или*
Сама ръка и в морето не може да се умие (*Сл.*).
Вж. също **Один в поле не воин** (1035).

1053. ОДНОМУ И У КАШИ НЕ СПОРО

На сам човек и яденето не спори.
Вж. също **Один в поле не воин** (1035).

1054. ОКОЛЕВШИЙ ПЁС НЕ УКУСИТ

Умряло куче не хапе.
Ср. Умрял кон не рита (*Сл.*).

1055. ОКОЛО ВОДЫ ДА НЕ ЗАМОЧИТЬСЯ (*или* **НАПИТЬСЯ**) — *вж.* **1506.**

1056. ОПАСЛИВОГО КОНЯ И ЗВЕРЬ НЕ БЕРЁТ

Предпазлив кон и хищник го не напада.
Вж. също **Бережённого и бог бережёт** (47).

1057. ОРЁЛ МУХ НЕ ЛОВИТ

Ср. Орел мухи не лови и с мухи се не храни (*Сл.*).
Вж. също **Лев мышей не давит** (675).
Не гонится слон за мышью (907).
Орлом комара не травят (1059).

1058. ОРЁЛ ОРЛА ПЛОДИТ, А СОВА СОВУ РОДИТ

Орелът орел ражда, а бухалът — бухал.
Ср Змия гълъб не ражда (*Арн.*).
Вълкът агне не става, орелът гълъби не мъти (*НБФР*).
Вж. също **Не родит верба груши** (956).
От осины яблочко не родится (1078).

1059. **ОРЛО̀М КОМАРА̀ НЕ ТРАВЯТ**
Орел срещу комар се не насъсква.
Вж. Орёл мух не ло̀вит (1057).

1060. **ОРЛЫ БЬЮТСЯ, МОЛОДЦАМ ПЁРЬЯ ДОСТАЮТСЯ**
Орли се кълват, а перата им прибират децата, *или*
Орли се бият, а юнаци с перата им кичат калпаци.
Ср. Двама се карат, третият печели *(РСБКЕ).*
Вж. също **Две собаки деру̀тся, а третья кость грызёт** (332).

ОРЛЫ МУХ НЕ ЛОВЯТ — *вж.* **1057**

1061. **ОСЕНЬЮ И У ВОРОНЫ КОПНА̀**
Есенес и на враната ѝ е пълен хамбара, *или (букв).*
През есента и враната си има копа̀ (,т. е. е запасена с храна).

1062. **ОСЕНЬЮ ЛОЖКА ВОДЫ — ВЕДРО ГРЯ̀ЗИ, ВЕСНО̀Ю ВЕДРО ВОДЫ — ЛОЖКА ГРЯ̀ЗИ**
През есента лъжица вода — кофа кал, през пролетта кофа вода — лъжица кал.

ОСЕРДЯ̀СЬ НА ВШЕЙ, ДА ШУБУ В ПЕЧЬ — *вж.* **1260.**

1063. **ОСЛА̀ ЗНАТЬ ПО УША̀М, МЕДВЕДЯ — ПО КОГТЯ̀М, А ДУРАКА — ПО РЕЧА̀М** *(Вар.:* **Осла̀ узнаешь по уша̀м, а дура̀ка — по реча̀м).**
Личи магаре по ушите, мечка — по ноктѝте, а глупак — по приказките.
Ср. Птицата се познава по перата, а човек по лакардията *(Гер.).*
Човек се по приказката познава *(Сл.).*

1064. **ОСЛА̀ ХОТЬ В ПАРИЖ, ВСЁ БУДЕТ РЫЖ**
Магаре и в Париж прати, боята си не ще смени.
Ср. Магарето и на хаджилък да иде, пак магаре ще се върне *(Сл.).*
Теле отишъл, вол се върнал *или*
Теле се родил, вол умрял *(ФРБЕ).*
Вж. също **И за̀ море летала, а вороной верну̀лась** (489).

1065. **ОСТАТКИ СЛАДКИ**
Остане ли мъничко — сладко е за всички, *или*
Срамничето е сладко, *или*
На края е най-сладко.

1066. ОСТЁР ТОПОР, А И СУК ЗУБАСТ

Брадвата остра, ама и чепът чепат.

Ср. На такава брада (*или* глава) такъв бръснач (*или* такова бръснене) (*ФРБЕ*) *или*
На корава брада — остър бръснач (*Н*).

Вж. също **Нашла̀ коса на камень** (874).

1067. ОТ БЕЗДЕЛЬЯ СОБАКА НА ВЕТЕР ЛАЕТ (*Вар.*: . . . **и пёс на ветер взла̀ивает).**

Като няма работа, кучето лае нахалост.

От безделие и кучето лае на вятъра.

Ср. Нямал дявола работа, разтривал си пъпа (*Сл.*).

1068. ОТ БОБРА̀ — БОБРЁНОК, ОТ СВИНЬИ — ПОРОСЁНОК

От бобър — бобърче, от свиня — прасенце.

Ср. Каквато козата, таквоз и ярето (*Сл.*).
Каквато кравата, таквоз и телето (*Сл.*).
Киселица киселици ражда (*Сл.*).

Вж. също **От лося — лося̀та, от свиньи — поросята** (1075).
От свиньи родя̀тся не бобрёнки, а поросёнки (1080).

1069. ОТ ВОЛКА УШЁЛ, ДА НА МЕДВЕДЯ НАПАЛ

От вълк избега̀л, на мечка налетял.

Ср. Бягахме от вълци, налетяхме на мечки (*Сл.*).
От дявола бяга, а попада на сатаната (*БНМ*).

Вж. също **Из огня̀ да в по̀лымя** (515).
От дождя̀ да под капѐль (1071).

1070. ОТ ДОБРА ДОБРА НЕ ИЩУТ

От добро по-добро не се дири, *или*
Като ми е добре, защо ще търся по-добре (*Казва се, когато човек предпочита да не променя онова, което има, напр. начина си на живот, дори да не е много доволен от него*).

Ср. От добро добро не се търси (*Н*).
В равен път не си отбивай колата (*Сл.*).

Вж. също **Погонишься за лу̀чшим, потеряешь ху̀дшее** (1154).

1071. ОТ ДОЖДЯ̀ ДА ПОД КАПЁЛЬ

От дъжд — та под капчука.

Ср. Бягаме от дъжд, сполетя ни град (*Сл.*), *или*
Който бяга от дъжд, на град налита (*Арн.*).

Вж. също **Из огня̀ да в по̀лымя** (515).
От во̀лка ушёл, да на медведя напал (1069).

1072. **ОТ ДОМАШНЕГО ВОРА НЕ УБЕРЕЖЁШЬСЯ**

Ср. От домашен хайдутин мъчно мож се уварди (*или* тежко да се опазиш) (*Сл.*).

ОТ ДУРНОЙ ГОЛОВЫ НОГАМ БОЛЬНО (*или* **ПОКОЯ НЕТ**) — *вж.* **412.**

ОТ ЖАРУ И КАМЕНЬ ТРЕСНЕТ — *вж.* **1229.**

1073. **ОТ ЙСКРЫ И СЫР-БОР ЗАГОРАЕТСЯ**

Ср. От искра гора се запаля (*Сл.*).
Вж. също **От малой йскры да большой пожар** (1077).

1074. **ОТ КОГО ЧАЮТ, ТОГО И ВЕЛИЧАЮТ**

От когото чакат, него превъзнасят.
Вж. също **Чьё кушаю, того и слушаю** (1674).

ОТ КОПЕЕЧНОЙ СВЕЧЙ МОСКВА ЗАГОРЕЛАСЬ — *вж.* **773.**

1075. **ОТ ЛОСЯ — ЛОСЯТА, ОТ СВИНЬИ — ПОРОСЯТА**

От елен — еленчета, от свиня — прасенца.
Вж. също **От бобра — бобрёнок, от свиньи — поросёнок** (1068).

1076. **ОТ ЛЮБВЙ, ЧТО ОТ СМЕРТИ — НЕ ЗАЧУРАЕШЬСЯ**

От любов, като от смъртта — и с магия не мож се отърва.

1077. **ОТ МАЛОЙ ЙСКРЫ ДА БОЛЬШОЙ ПОЖАР**

От малка искра — голям пожар.
Ср. От една искра много къщи изгарят (*Сл.*).
Вж. също **От йскры сыр-бор загорается** (1073).
Малая йскра великий пламень родит (736).
Москва от копеечной свечй сгорела (773).
Мала причина — да грех велик (734).
Малая йскра города поджигает (737).

1078. **ОТ ОСЙНЫ ЯБЛОЧКО НЕ РОДИТСЯ**

Трепетлика ябълки не ражда.
Ср. От трън грозде не става, *или*
От трън иска праскови, *или*
Трънка праскови ражда ли? (*Сл.*).
Киселицата никога не ражда ябълки (*Сл.*).
От ракита грозде бива ли (*Сл.*).
Беки ще роди крушата ябълки (*5000*).

Вж. също **Не родит верба груши** (956).
Орёл орла плодит, а сова сову родит (1058).
От яблони плод, а от ели шишка (1088).

1079. **ОТ СВИНЬИ ВИЗГУ МНОГО, А ШЕРСТИ НЕТ**

От свиня квичене бол, ама вълна няма.
Ср. За две пари яйца, за сто пари гюрултия *(НП)*.
Вж. също **Стриг чёрт свинью, ин визгу много, а шерсти нет** (1446).

1080. **ОТ СВИНЬИ РОДЯТСЯ НЕ БОБРЁНКИ, А ПОРОСЁНКИ**

Не ражда свиня сърнета (*букв.* бобърчета), а прасета.
Вж. **От бобра — бобрёнок, от свиньи — поросёнок** (1068).

ОТ СВОЕГО ВОРА НЕ УБЕРЕЖЁШЬСЯ — *вж.* 1072.

1081. **ОТ СЛОВА ДО ДЕЛА — СТО ПЕРЕГОНОВ***

От речено до сторено — сто гари път.
Ср. От речено до направено, като от лист до корен *(Сл.)*.
Вж. също **Обещанного три года ждут** (1027).

ОТ СМЕРТИ ЛЕКАРСТВА НЕТ — *вж.* 1083.

1082. **ОТ СМЕРТИ НЕ ОТКУПИШЬСЯ** (*Вар.:* . . . **не отмолишься**).

Смъртта откуп не взема.
Смъртта от молби не се трогва.
Ср. Живот се с пари не купува *(Сл.)*.
Вж. също **От смерти нет зелья** (1083).

1083. **ОТ СМЕРТИ НЕТ ЗЕЛЬЯ**

Ср. От смърт лек (*или* цер) няма *(Сл.)*.
Вж. също **От смерти не откупишься** (1082).

1084. **ОТ СУМЫ ДА ОТ ТЮРЬМЫ НЕ ОТКАЗЫВАЙСЯ** *(остар)*· (*Вар.:* . . . **не отрекайся**).

Затвор и просешка тояга всекиму прилягат (, т. е. никой не може да бъде сигурен, че няма да го сполети някоя беда — нещастие, нищета).

1085. **ОТ ТРУДОВ ПРАВЕДНЫХ НЕ НАЖИВЁШЬ ПАЛАТ КАМЕННЫХ**

С честен труд — богати не се строят палати (,т. е· не може с почтен труд да се спечели голямо богатство)·

Ср. От работа гърбат ставаш, а не богат *(Сл.)*.
От работа се гърбавее, а не хубавее *(Н)*.

1086. ОТ ХОЗЯЙСКОГО ГЛАЗА И КОНЬ ДОБРЕЕТ

Ср. Господарското око конете гои *(Сл.)*.
Вж. също **Свой глаз — алмаз** (1331).

1087. ОТ ХУДОГО СЕМЕ́НИ НЕ ЖДИ ДОБРОГО ПЛЕМЕНИ

От лошо семе не чакай добро племе.
Ср. От шугаво прасе тлъста свиня не излиза (*или* здрава свинче не бива *(Сл.)*.
Вж. също **От яблони плод, а от ѐли шишка** (1088).

1088. ОТ ЯБЛОНИ ПЛОД, А ОТ Ѐ́ЛИ ШИШКА (*Вар.:* **От яблони яблочко, от ѐли шишка; От яблони яблоко родится, а . . .**).

От ябълка — плод, а от бор — шишарка.
Ср. Каквато крушата, такава и крушката *(Сл.)*.
Вж. също **От худого семени не жди доброго племени** (1087).
От осины яблочко не родится (1078).

1089. ОТДАЙ В ДОЛГ РУКА́МИ, А СОБИРА́Й НОГА́МИ

Дай на заем с ръце, пък го дири с нозе.
Ср. С ръце го дай, с крака го дири *(5000)*, *или*
С ръце давай, с нозе вземай *(СбНУ)*.

1090. ОТЕЦ РЫБАК, И ДЕ́ТИ В ВО́ДУ СМОТРЯТ

Бащата рибар и децата гледат към водата.
Вж. също **Яблоко от яблони недалеко падает** (1689).

ОТЗОВУ́ТСЯ КОШКЕ МЫШКИНЫ СЛЁЗКИ — *вж.* **1092.**

1091. ОТОЛЬЮ́ТСЯ ВО́ЛКУ ОВЕ́ЧЬИ СЛЁЗКИ

Вълкът ще си плати за овчите сълзи.
Вж. също **Отольются кошке мышкины слёзки** (1092).

1092. ОТОЛЬЮ́ТСЯ КОШКЕ МЫШКИНЫ СЛЁЗКИ

За мишите сълзи котката ще си плати.
Ще плаща котката за мишите сълзици.
Вж. също **Отольются во́лку ове́чьи слёзки** (1091).

ОТОШЛА́ КОТУ́ МА́СЛЕНИЦА — *вж.* **895.**

1093. ОТРЕЗАННЫЙ ЛО́МОТЬ ОБРАТНО НЕ ПРИСТАВИШЬ (*Вар.:* **. . . к хлебу не пристаёт**).

Резен се обратно не залепва *(за човек, отделил се от*

семейството и поел своя път или скъсал със своята среда, с обичайната си дейност и начин на живот).

1094. **ОТТОГÒ КАЗАК ГЛАДОК — ПОЁЛ ДА И НÀ БОК** (*Вар.:* **Оттогò кот . . .**).

Затуй е охранен казака (*или* котака) — похапне, па ляга

1095. **ОХÒТА ПУЩЕ НЕВОЛИ**

Щенето надвива неволята, *или*
Мерак от нужда по-голям *(Поговорка за човек, който се захваща с нещо сложно, мъчно и т. н. не по необходимост, а по желание).*

1096. **ОХÒТА СМЕРТНАЯ, ДА УЧАСТЬ ГОРЬКАЯ**

До смърт ищах, ама няма как, *или*
До смърт ми се ще, ама няма да е.
Ср. Вода газя, жаден ходя *(ФРБЕ).*

1097. **ОХОТНИК ВЁДРА В ТОРОКÀХ* НЕ ВОЗИТ**

Ловецът не носи хубавото време със себе си (, т. е. хубавото време по поръчка не става).

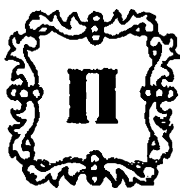

1098. **ПÀДОК СОЛОВЕЙ НА ТАРАКÀНОВ, А ЧЕЛОВЕК — НА ЛЬСТИВЫЕ РЁЧИ**

Славеят по буболечки, а човекът по хвалби си пада.

1099. **ПАН ИЛИ ПРОПÀЛ**

(Или) всичко, или нищо *(Н.)* (, т. е. или всичко спечелвам, или си загубвам главата. *Казва се, когато човек е решил да рискува, въпреки възможния неуспех, провал, гибел дори; или за момент, когато се решава нещо, което може да има и неблагоприятен край).*
Вж. също **Либо грудь в крестàх, либо голова в кустàх** (691).
Либо в стремя ногòй, либо в пень головòй (690).
Либо со сковородỳ отвѐдать, либо сковорòдника (693).

1100. **ПАНЫ ДЕРУТСЯ, А У ХОЛО̀ПОВ ЧУБЫ ТРЯСУТСЯ**
(*Вар.* . . . ; а у холо̀пов, *или* хло̀пцев, чубы̀ трещат, *или* болят, *или* летят).

Пановете се бият, а на слугите им настръхват косите.
Ср. Атовете се ритат, магаретата теглят (*Сл.*).
Биволите се калят, а жабите страдат (*Н*).

1101. **ПАР КОСТЀЙ НЕ ЛОМИТ**

Пàра кости не троши (*Казваме, когато прекалената горещина не ни е неприятна*).
Ср. От топло никой не е умрял (*РБР*).

1102. **ПАРШЍВАЯ ОВЦА ВСЁ СТАДО ПОРТИТ**

Ср. Една шугава овца цяло стадо ошугавява, *или*
Една крастава коза всичкото стадо окраставява (*Сл.*).
Една гнила ябълка заразява всички останали (*НП*).
Пет круши гнили навреждат целия кош (*Сл.*).

1103. **ПАСТУХЍ ВОРУЮТ, А НА ВО̀ЛКА ПОКЛЁП**

Овчарите крадат, пък вълка винят.
Ср. Комшийската котка изяла месото, а нашата се наяла, *или*
Комшийската котка накусала млякото, а нашата се облизва (*ФРБЕ*).
Вж. също **На во̀лка только слава, а овец таскàет Савва** (799).

1104. **ПАСТУХЍ ЗА ЧУБЫ, А ВОЛКИ ЗА ОВЀЦ**

Овчарите (се хващат) за косите, а вълците — за овци̇̀те
Ср. Двама се карат, третият печели (*РСБКЕ*).
Когато две кучета се борят за един кокал, третото го изяжда (*5000*).
Вж. също **Две собаки дерутся, а третья кость грызёт** (332).

ПЕНЬ НАРЯДЍ, И ПЕНЬ БУДЕТ ХОРОШ — *вж.* 863.

1105. **ПЕНЬ НЕ ОКО̀ЛИЦА*, А ГЛУПАЯ РЕЧЬ НЕ ПОСЛОВИЦА**

Дънер стобор не е, ни глупав лаф — поговорка, *или*
От пън стобор не става, ни от глупава реч — пословица

1106. **ПЕРВАЯ БРАНЬ ЛУ̀ЧШЕ ПОСЛЕДНЕЙ**

Първата свада е по-добра от последната (,тъй като след нея вече се прекъсват отношенията).

1107. **ПЕ́РВАЯ РЮМКА КОЛО́М, ВТОРА́Я СОКОЛО́М, А ОСТАЛЬНЫ́Е МЕЛКИМИ ПТА́ШЕЧКАМИ**

Първата чашка — като кол, втората — като сокол, а останалите — като дребни пилци (, т. е. всяка следваща чашка все по-лесно се пие).

1108. **ПЕРВОЙ КАСА́ТКЕ НЕ ВЕРЬ**

На първата лястовица вяра не хващай.
Вж. също **Одна ласточка не делает весны́** (1047).

1109. **ПЕРВУЮ ПЕСЕНКУ ЗАРДЕ́ВШИСЬ ПОЮТ** (*Вар.:* . . . **спеть**).

Първата песен поруменял я пееш (, т. е. когато вършиш някаква работа за пръв път, изпитваш плахост, несигурност).

1110. **ПЕРВЫЙ БЛИН* КО́МОМ**

Първата тиганица става на буца (т. е. обикн. началото е несполучливо. *Казва се при неуспех в някаква нова работа*).

1111. **ПЕРЕД СМЕ́РТЬЮ НЕ НАДЫШЕШЬСЯ**

На умиране колкото и да дишаш, все ти е малко, *или* Преди смъртта все не ти стига дъха (, т. е. в последния момент не може да се направи всичко, което е трябвало да се извърши предварително за по-дълго време).

1112. **ПЕРЕМЕЛЕТСЯ — МУКА́ БУДЕТ**

Като се смели, (всичко) на брашно ще стане (т. е. всичко лошо ще отмине, ще се забрави. *Казва се за кураж на някого при притеснение, трудности и т. н.*).

1113. **ПЕЧКА НЕ́ЖИТ, А ДОРО́ЖКА УЧИТ**

Печката ни глези, пътечката ни учи.

1114. **ПЕЧЬ НЕТО́ПЛЕНА, А ВЕРЕЙ* ТОЧЁНЫЕ**

Студена пещта, ама портата с резба.
Вж. **На брю́тхе шёлк, а в брю́хе щёлк** (793).

1115. **ПЕШИЙ КОННОМУ НЕ ТОВАРИЩ**

Пешака и ездача не са другари, *или*
Пешак с ездача другар не бива.
Ср. Пешака мрази конника *(Сл.)*.
Вж. също **Гусь свинье не товарищ** (310).

1116. **ПИРОВА̀ЛИ — ВЕСЕЛИЛИСЬ, ПОДСЧИТА̀ЛИ — ПРО̀СЛЕЗИЛИСЬ** (*Вар.:* **Пили, ели — веселились, . . .**).

Пили, яли — веселили се, пресметнали — просълзили се.

Ср. Пила и пяла, плащала плакала (*Сл.*).
Който плаща, виното не го хваща (*Сл.*).
Пита сладка, но горчива платка (*АП*).
Пили, яли — пеяли, плащали — плакали (*Н*).

1117. **ПИТЬ ДО ДНА — НЕ ВИДА̀ТЬ ДОБРА**

До дъно ли пиеш — добро не ще видиш.
Ср. Който винце попийва, главата си разбива (*Сл.*).
Тази плоска [павурче] ме накара да спя на рогозка (*Сл.*).
Вж.също **Стаканчики да рю̀мочки доведут до су̀мочки**(**1429**).
С вино̀м пово̀дишься, нагишо̀м нахо̀дишься (1283).

1118. **ПЛАЧЬТЕ, О̀ЧИ: САМИ ВЍДЕЛИ, ЧТО ПОКУПА̀ЛИ**

Плачете, очи, — сами сте гледали, що сте купували.
Вж. **Вѝдели глаза̀, что покупа̀ли, хоть ло̀пни, да ешь** (169).

1119. **ПЛЁТЬЮ О̀БУХА* НЕ ПЕРЕШИБЁШЬ** (*Вар.:* . . . **не перебить**).

С камшик се брадва не пречупва, *или*
Камшик на брадва не надвива (, т. е. невъзможно е да се противопоставиш на по-голяма сила. *Казва се, когато някой е принуден да се примири с обстоятелствата, да се смири пред непреодолима сила*).

Ср. Срещу ръжен не се рита (*ФРБЕ*).
Ако камък удари гърнето, тежко на гърнето; ако гърнето удари камъка, тежко пак на гърнето (*Сл.*).
Тежко на безрогата коза, кога с вълка се бори (*Сл.*).
Шут с рогат не може да се боде, *или*
Тежко е шут с рогат да се боде (*Сл.*).
Вж. също **Против рожна̀ не попрёшь** (1230).

1120. **ПЛОХ БАЗАР, КОЛИ ХЛЕБА КУПЍТЬ НЀ НА ЧТО**

Не го бива пазаря, щом нямам с какво (хляб) да купя.
Ср. Сърдит Петко на панаир, че жена му гривни няма (*Н*).

1121. **ПЛОХА̀ ТА МЫШЬ, ЧТО ОДНУ ТОЛЬКО ЛАЗЀЙКУ ЗНАЕТ**

Лоша мишка е тая, дето сал една дупка знае, *или*
Лоша е мишката, дето все през една дупка бяга.

1122. **ПЛОХА̀ ТА ПТИЦА, КОТОРАЯ ГАДИТ В СВОЁМ ГНЕЗДЕ**

Лоша е птицата, дето мърси собственото гнездо.
Вж. също **Близ норы̀ лиса̀ на про̀мыслы не ходит** (56).

ПЛОХО НЕ КЛАДЍ, ВО̀РА В ГРЕХ НЕ ВВОДЍ — *вж.* 925.

1123. **ПЛУТ — КТО БЕРЁТ, ГЛУП — КТО ДАЁТ**

Хитрец е, който взема, глупак е, който дава.
Шмекер присвоява, баламата дава.

1124. **ПО БА̀РИНУ И ГОВЯДИНА**

Според господаря и пържолата.
Вж. **По Сѐньке и шапка** (1145).

1125. **ПО БОРОДЕ АВРААМ, А ПО ДЕЛАМ ХАМ**

Аврам по брадата, простак по делата.
Ср. Брада сива, глава дива *(Сл.)*.
Брада царска, глава воденичарска *(Сл.)*.
Вж. също **Борода Минина, а совесть глиняна** (76).

1126. **ПО БУТЫЛКЕ ПРО̀БКУ ПРИБИРА̀ЮТ**

Тапа се подбира според шишето.
Вж. също **Каково̀ луко̀шко, такова̀ ему и покрышка** (561).

1127. **ПО ВАТАГЕ АТАМА̀Н, ПО О̀ВЦАМ ПАСТУ̀Х**

Според тайфата и главатарят, според овцете и овчарят.

ПО ВЫСОКОМУ ДЀРЕВУ ГРОЗА̀ БЬЁТ — *вж.* 305.

1128. **ПО ГОРШО̀ЧКУ И ПОКРЫШКА** (*Вар.:* **По горшку̀ . . .**).

Според гърнето и похлупака.
Ср. Търкулнало се гърнето, та си намерило похлупака *(ФРБЕ)*.
Вж. също **Каково̀ луко̀шко, такова̀ ему и покрышка** (561).

1129. **ПО ЕРЁМЕ КОЛПАК, ПО МАЛА̀ШКЕ ШЛЫК***

Според Eрьома капата, според Малашка забрадката.
Вж. също **По Сѐньке и шапка** (1145).

1130. **ПО ЗАСЛУГАМ И ЧЕСТЬ** (*Вар.:* . . . **мо̀лодца и жалуют**).

Според заслугите и почитта.
Вж. също **Каков есть, такова̀ и честь** (552).

1131. ПО ЗЁРНЫШКУ — ВО̀РОХ, ПО КАПЕЛЬКЕ — МО̀РЕ

По зрънце — купчина, по капчица — море.
Ср. Капка по капка вир става *(ФРБЕ).*
Зърно по зърно — погача *(БРФР, БНФР)*
Камък по камък — сарай *(Сл.).*
Вж. също **Пуши̇нка к пуши̇нке, и вы̀йдет пери̇нка** (1243).

1132. ПО ИВА̀ШКЕ И РУБАШКА

Според Ивашка и ризата му.
Вж. също **По Се̇ньке и шапка** (1145).

1133. ПО КАПЕЛЬКЕ МО̀РЕ, ПО БЫЛИНКЕ ПО̀ЛЕ.

От капчици — море, от стръкчета — поле.
Ср. Капка по капка вир става *(5000).*
Вж. също **Пуши̇нка к пуши̇нке, и вы̀йдет пери̇нка** (1243).

1134. ПО КАПЛЕ И МО̀РЕ СОБИРА̀ЕТСЯ

И морето от капки се събира.
Ср. От капките бара става *(Сл.).*
Вж. също **Пуши̇нка к пуши̇нке, и вы̀йдет пери̇нка** (1243)

1135. ПО КОТО̀РОЙ РЕКЕ ПЛЫТЬ, ТУ И ВО̀ДУ ПИТЬ

По която река плуваш, от нейната вода ще пиеш.
Вж. също **Чьё ку̀шаю, того̀ и слу̀шаю** (1674).

1136. ПО КРУПИ̇ЦЕ ПТИЦА СОБИРАЕТ, А СЫТА̀ БЫВА̀ЕТ

Птицата събира по трошица и пак бива сита.
Ср. Зърно по зърно — погача *(БРФР, БНФР).*
Вж. също **Пташечка и му̀шечкой сыта̀** (1231).

1137. ПО ЛЮДЯМ ПОЙДЁТ, И ДО НАС ДОЙДЁТ

Тръгне ли по хората, и до нас ще стигне.
Ср. Ако видиш мечката на комшията си в лозето, чакай я и в твоето, *или*
Ако играе мечката в махалата ти, тя ще дойде и пред дома ти *(Сл.).*
Като тропа у комшиите, ще потропа и у нас *(Сл.), или*
Като тропа у комшиите, тя ще дойде и у дома *(Гер.).*
Мечката наред играе *(Сл.).*
Вж. също **У соседа заняло̀сь — гляди̇ в о̀ба** (1531).

1138. ПО МОЛЕБНУ ПЛАТА, ПО ДЕНЬГАМ И МОЛЕБЕН

Според молебена парите, според парите и молебена.

Ср. За толкова пари петел, толкова пее *(5000)*.
Вж. също **Какова̀ плата, такова̀ и рабо̀та** (557).

1139. **ПО НИТКЕ ДОЙДЁШЬ ДО КЛУБКА̀**

Тръгни по конеца, ще стигнеш до кълбото.

ПО ОДЁЖКЕ ВСТРЕЧА̀ЮТ, ПО УМУ̀ ПРОВОЖА̀ЮТ — *вж.* **1141.**

1140. **ПО ОДЁЖКЕ ПРОТЯГИВАЙ НО̀ЖКИ**

Ср. Простирай се според чергата си, *или*
Простирай си краката, колкото ти чергата стига *(Сл.)*.
Простирай си крака наспоред обувката *(Сл.)*.
Вж. също **Выбира̀й епанчу̀ по плечу̀ (241).**

1141. **ПО ПЛАТЬЮ ВСТРЕЧАЮТ, ПО УМУ̀ ПРОВОЖА̀ЮТ** (*Вар.:* **По одёжке . . .**).

Ср. По дрехите посрещат, по ума изпращат *(5000), или*
Посрещат те по дрехите, изпращат те по ума *(Сл.)*.
По̀ шапката посрещат, по главата изпращат *(БРФР)*.

1142. **ПО РАБО̀ТЕ И МАСТЕРА ЗНАТЬ** (*Вар.:* **По рабо̀те мастера видно**).

Ср. Майстора го работата му показва *(Сл.)*.
Какъвто майсторът, такава и работата *(НП)*.
От похвата се познава майстора *(Сл.)*.
Вж. също **Каков строитель, такова̀ и обитель** (556).

1143. **ПО РАБО̀ТЕ И ПЛАТА**

Според работата и парите.
Ср. Копай, мотичке, според платата *(Сл.)*.
Вж. също **Какова̀ плата, такова̀ и рабо̀та** (557).
По товару и цена (1146).

1144. **ПО РАНЕ И ПЛАСТЫРЬ**

Според раната и превръзката.

ПО СЕКРЕТУ ВСЕМУ СВЕТУ — *вж.* 277.

1145. **ПО СЁНЬКЕ И ШАПКА (ПО ЕРЁМЕ КОЛПАК)** (*Вар.:* **. . . кафтан**).

Ср. Според юнака и калпака му *(Сл.)*.
По главата и шапката *(Гер.), или*
Каквато главата, такава и шапката *(Сл.)*.
Според юнака и коня *(5000)*.
акъвто светеца, такъв и венеца, *или*

Според светеца и тамяна (*Сл.*).
Според човека и кафето му (*или* и китката) (*Сл.*).
Виж му ума, че му крой аба (*Сл.*).
Вж. също **Каковы̀ сàми, таковы̀ и сàни** (565).
По бàрину и говядина (1124).
По шее и вòрот (1149).
Каков есть, таковà и честь (552).
По Ерёме колпак, по Малàшке шлык (1129).
По Ивàшке и рубашка (1132).

1146. **ПО ТОВАРУ И ЦЕНА**
Според стоката и цената.
Вж. също **По рабòте и плата** (1143).
Каковà плата, таковà и рабòта (557).

1147. **ПО ЦЕНЕ И ТОВАР**
Според цената и стоката.
Вж. също **Каковà плата, таковà и рабòта** (557).

1148. **ПО ЧУЖÒЙ ШКУРЕ НЕ БÒЛЬНО**
По чужда кожа не боли.
Ср. На чужд гръб сто тояги са малко (*Сл.*).
Вж. също **За чужòй щекòй зуб не болит** (459).

1149. **ПО ШЕЕ И ВÒРОТ**
Според врата и яката.
Виж му врата, па му крой яка.
Ср. Според юнака и калпака му (*Сл.*).
Вж. също **По Сèньке и шапка** (1145).

1150. **ПОВАДИЛСЯ КУВШИН ПÒ ВОДУ ХОДИТЬ, ТАМ ЕМУ И ГÒЛОВУ СЛОМИТЬ**
Всеки ден стомна все край водата, там ще си и строши главата.
Ср. Веднъж гърне на вода, дваж гърне на вода, дор се разбие и останеш без вода (*Сл.*).
Която тиква ходи често на кладенчето, скоро се строшава (*Сл.*).
Която стомна честѝ на вода, скоро се разбива (*Сл.*).
Вж. също **Сколько вòру ни воровàть, а кнутà не миновàть** (1371).

1151. **ПÒВАР С ГÒЛОДУ НЕ УМИРАЕТ**
Готвач от глад не умира.

Ср. Който бърка в меда, той си облизва пръстите *(Сл.).*
Вж. също **Своя рука владыка** (1343).

1152. **ПОВИННУЮ ГОЛОВУ И МЕЧ НЕ СЕЧЁТ**

Ср. Преклонена глава сабя я не сече *(БТР), или* Поклонена *(или* Покорна) глава сабя не я сече *(Сл.).*

1153. **ПОВТОРЕНИЕ — МАТЬ УЧЕНИЯ**

Ср. Повторението е майка на знанието *(РСБКЕ).*

1154. **ПОГОНИШЬСЯ ЗА ЛУЧШИМ, ПОТЕРЯЕШЬ ХУДШЕЕ**

Затичаш ли се подир по-доброто, ще загубиш и по-лошото.

Вж. също **За бо̀льшим погонишься — и малое потеря̀ешь** (439).
От добра добра не ищут (1070).

1155. **ПО̀Д ГОРУ ВСКАЧЬ, А В ГО̀РУ ХОТЬ ПЛАЧЬ**

Низ баир хоп-троп, въз баир ах-ох.

1156. **ПОД ЛЕЖАЧИЙ КАМЕНЬ И ВОДА НЕ ТЀЧЁТ**

Ср. Под лежащ камък вода не тече *(БРФР).*
Вж. също **На одном месте и камень мохом обраста̀ет** (822).
Кату̀чий камень мохнат не будет (569).

1157. **ПОД НО̀СОМ ВЗОШЛО̀, А В ГОЛОВЀ НЕ ПОСЕЯНО**

Ср. Под носа му порасло, в главата му не посеяно *(Сл.).*
Брадата му подранила, ала умът му окъснял *(5000).*
По брадата има, а в главата няма *(Сл.).*
Вж. също **Борода вы̀росла, а ума не вы̀несла** (75).
Велик вы̀рос, а ума не вы̀нес (156).
Лета̀ми ушёл, а умо̀м не дошёл (686).
До лысины до̀жил, а ума̀ не на̀жил (367).

1158. **ПОДА̀ЛЬШЕ ПОЛО̀ЖИШЬ, ПОБЛИЖЕ ВОЗЬМЁШЬ** (*Вар.:* **Подальше спря̀чешь, . . .**).

По-далечко сложи, за да вземеш по-отблизко.
Ср. Покритото мляко котки го не лочат *(или* не се праши) *(Сл.).*
Вж. също **Крѐпче запрёшь, вернѐе найдёшь** (628).

1159. **ПОДСТРЕЛЕННОГО СО̀КОЛА И ВОРОНА НО̀СОМ ДОЛБИТ**

Ранен сокол и гарга го кълве.

Ср. Куц вълк всяко куче го дърпа (*Арн.*).
(Всеки) на умряло куче нож вади (*ФРБЕ*).
Когато се убие мечката, всеки й одира кожата (*Н*).
Не можеш ли да вредиш, всеки си изтрива обувките в теб (*НБФР*).
Паднеш ли, всеки те гази (*БНФР*).

Вж. също **На поклѝпое дѐрево и кòзы скачут** (825). **Свались только с ног, а за тычкàми дело не станет** (1319).

1160. ПОЁХАЛА КУМА НЕВЕДОМО КУДА

Отплесна се кума, кой я знае, на коя страна (,т. е. приказва глупости, та чак се забравя; дрънка неврели-некипели. *Казва се с пренебрежение за или на някого, чиито думи не предизвикват уважение, изглеждат необосновани, глупави*).

Ср. Воденицата мели, нищо не смила (*ФРБЕ*).

Вж. също **Мелѝ, Емѐля, твоя неделя** (744).

1161. ПОЖАЛЁЛ ВОЛК КОБЫЛУ, ОСТАВИЛ ХВОСТ ДА ГРИВУ

Съжалил вълка кобилата, оставил ѝ опашката и гривата.

Ср. Загрижил се като вълкът за овцете (*Сл.*).

1162. ПОЗАВѝДОВАЛ ПЛЕШИВЫЙ ЛЫСОМУ

Завидял плешивия на лисия.

ПОЗДНО ПРИШЁЛ — КОСТИ НАШЁЛ — *вж.* **650.**

ПОЙДЁТ БЕДА — ОТВОРЯЙ ВОРОТА — *вж.* **1219.**

1163. ПОКА ПОД ЧУЖОЙ КРЫШЕЙ НЕ ПОБЫВАЕШЬ, СВОЯ ГДЕ ТЕЧЁТ НЕ УЗНАЕШЬ

Не постоиш ли под съседската стрехà, де капе твоята не мож разбра.
Подслони се под покрива на съседа, за да видиш твоят дали тече.

1164. ПОКА СОЛНЦЕ ВЗОЙДЁТ, РОСА ÒЧИ ВЫЕСТ

Докато слънце изгрее, от роса ще ослепееш (,т. е. докато настъпи очакваното, желаното, нуждата от него ще отпадне).

Вж. също **Пока трава взойдёт, кобыла сдòхнет** (1165).

1165. ПОКА ТРАВА ВЗОЙДЕТ, КОБЫЛА СДÒХНЕТ

Докато поникне тревата, кобилата ще хвърли петалата.

Ср. Трай, коньо, за зелена трева *(ФРБЕ)*.
Трай, коньо, скоро е Гергьовден (*или* пролет иде) *(ФРБЕ)*.
Каква полза, че на Великден ще поникне трева, когато моето магаре на Коледа умря от глад *(БНФР)*.
Вж. също **Пока солнце взойдёт, роса о̀чи вы̀ест** (1164).

1166. ПОКАЖЕТСЯ СОВА̀ ЛУЧШЕ ЯСНОГО СОКОЛА

Видяла му се кукувицата от сокол по-добра.
Харесал кукумявка пред сокол.
Вж. също **Полюбится сатана̀ пу̀ще ясного сокола̀** (1174).

1167. ПОКЛОНЍТЬСЯ — ГОЛОВА̀ НЕ ОТВАЛЍТСЯ

Като се поклониш, няма врата си да строшиш *(букв.* няма да ти падне главата).
Ср. Ако се наведеш, няма да ти падне опашката *(П)*.
Вж. също **С поклону голова не заболит** (1303).

ПОКОЙНИКОВ С КЛА̀ДБИЩА НЕ ВОЗЯТ — *вж.* **746.**

ПОКОРНОЙ ГОЛОВЫ И МЕЧ НЕ СЕЧЁТ — *вж.* **1152.**

ПОКУ̀ДА СОЛНЦЕ ВЗОЙДЁТ, РОСА ГЛАЗА ВЫЕСТ — *вж.* **1164.**

1168. ПОКУ̀ДА ЦЕП* В РУКА̀Х, ПОТУ̀ДА И ХЛЕБ В ЗУБА̀Х

Докато ръцете са здрави, хляб всякак ще се набави, *или (букв.)*
Докато е млатило в ръката, и хлябът ще е в устата.

1169. ПО̀ЛЕ ПАХАТЬ — НЕ РУКА̀МИ МАХА̀ТЬ

Нива да се оре, не е като да махаш с ръце.

1170. ПОЛЕЗ ПО ГОРЛО, ЛЕЗЬ И ПО̀ УШИ

Хлътнал ли си до гуша, ще затънеш и до уши.
Вж. също **Влез по пояс, полеза̀й и по горло (173).**

1171. ПОЛЕТЀЛИ ЗА̀ МОРЕ ГУСИ, ПРИЛЕТЀЛИ НИЧЀМ НЕ ХУЖЕ

Отишли гъски отвъд море, върнали се — пак те?
Вж. също **И за̀ море летала, а вороной верну̀лась** (489).

ПОЛОЖИ ДАЛЕКО, ВОЗЬМЕШЬ БЛИЗКО — *вж.* **1158.**

1172. ПОЛЫНЬ ПОСЛЕ МЁДУ ГОРЧЀЕ САМО̀Й СЕБЯ

След меда пелинът още по-горчи.

1173. **ПОЛЮБИ НАС ЧЁРНЕНЬКИМИ, А БЕЛЕНЬКИМИ НАС ВСЯКИЙ ПОЛЮБИТ**

Обикнете ни черничкu, а белички всеки ще ни обикне.
Ср. Обичай доста [приятеля] си с гърбицата му *(Сл.)*.

1174. **ПОЛЮБИТСЯ САТАНА ПУЩЕ ЯСНОГО СОКОЛА**

По-мил ми е сатаната от ясен сокол.
Ср. За хората (чуждите) сопол, за мене е сокол *(Сл.)*.
Вж. също **Любовь зла — полюбишь и козла** (720).
Полюбится сова — не надо райской птички (1175).
Покажется сова лучше ясного сокола (1166).

ПОЛЮБИТСЯ СОВА ЛУЧШЕ ЯСНОГО СОКОЛА — *вж.* **1166**.

1175. **ПОЛЮБИТСЯ СОВА — НЕ НАДО РАЙСКОЙ ПТИЧКИ**

Не ще райска птица, че харесал кукувица.
Вж. също **Полюбится сатана пуще ясного сокола** (1174)

1176. **ПОМЯНИ ВОЛКА, А ВОЛК ТУТ**

Спомени вълк — и ей го тук.
Вж. също **Про волка речь, а он навстречь** (1222).

ПОНРАВИТСЯ САТАНА ЛУЧШЕ ЯСНОГО СОКОЛА — *вж.* **1174**

1177. **ПОП В ГОСТИ, ЧЕРТИ НА ПОГОСТЕ***

Замине на гости попа, дявол на порти затропа.
Вж. също **Без кота мышам масленица** (32).

1178. **ПОП И ПЕТУХ НЕЕВШИ ПОЮТ**

Попът и петелът неяли пеят.

1179. **ПОПА И В РОГОЖЕ УЗНАЕШЬ**

Попът и под рогозка се познава.
Вж. също **Шила в мешке не утаишь** (1678).

1180. **ПОПАЛ В СТАЮ, ЛАЙ НЕ ЛАЙ, А ХВОСТОМ ВИЛЯЙ**

В глутницата лаеш или не, ала знай опашка да въртиш добре, *или (букв.)*
Попаднеш ли в глутница, и да не лаеш, трябва да въртиш опашка.
Вж. също **С волками жить, по-волчьи выть** (1284).

1181. **ПОПАЛСЯ, КОТОРЫЙ КУСАЛСЯ**

Ср. Хитрата сврака — с двата крака *(Арн.)*.
Хитрата лисица с четирите крака в капана (*или* клюсата (*Сл.*).

ПОПЕРЁД БАТЬКИ В ПЕКЛО НЕ СУЙСЯ — *вж.* 861.

1182. **ПОПЫТКА НЕ ПЫТКА (,А СПРОС НЕ БЕДА)**

От опит глава не боли (от питане джоб не олеква), *или* (*букв.*)
Опитването не боли (,а питането не е беда).
Ср. Опитването (*или* Опитът) не ще пари (*Сл.*).
Да питаш не е беда (*Сл.*).
За опит пари не се дават (*БРФР*).
Вж. също **За спрос дѐнег не берỳт** (453).

1183. **ПО̀РВАННУЮ ВЕРЁВКУ КАК НИ ВЯЖЍ, ВСЁ УЗЕЛ БУДЕТ**

Скъсано въже без възел се не връзва, *или*
Както и да връзваш скъсано въже, все възел ще има.

ПОРО̀ЖНИЙ КО̀ЛОС ВЫШЕ СТОИТ — *вж.* 1242.

1184. **ПОРОСЁНОК ТОЛЬКО НА БЛЮДЕ НЕ ХРЮКАЕТ**

Само печеното прасе не квичи, *или* (*букв.*)
Прасето не квичи само на тавата.

1185. **ПОРТНО̀Й БЕЗ КАФТАНА, САПО̀ЖНИК БЕЗ САПО̀Г, А ПЛО̀ТНИК БЕЗ ДВЕРЀЙ**

Без дреха шивачът, без чизми кърпачът, а на дюлгерина дома без врата.
Вж. **Сапо̀жник (ходит) без сапо̀г** (1317).

1186. **ПОРТНО̀Й БЕЗ ПОРТО̀К, САПО̀ЖНИК БЕЗ САПО̀Г**

Без гащи шивачът, без кундури кърпачът.
Вж. също **Сапо̀жник (ходит) без сапо̀г** (1317).

1187. **ПОСАДИ СВИНЬЮ ЗА СТОЛ, ОНА И НО̀ГИ НА СТОЛ**

Покани на масата свинята, ще си качи и краката.
Ср. Видяла свинята рогозина, па сакала и постеля (*5000*).
Пуснали тарля под одъра, той се качил на одъра (*5000*).
Пусни петела на прага, ще се покачи на полицата (*Сл.*).
Вж. също **Мне дай только присесть на воз, а но̀ги я сам подберу̀** (754).
Дай ему палец — он и ру̀ку отку̀сит (313).

1188. **ПОСЕЕШЬ В ЛУКОШКО*, ТАК И ПОЖНЁШЬ НЕМНОЖКО**

Посееш ли в паничка, ще ожънеш мъничко.
Ср. С малко брашно — малка пита (*Сл.*).
С малко брашно много хляб се не меси (*Сл.*).
От едно зърно брашно се не смила (*Сл.*).

ПОСЕЕШЬ ВЕТЕР — ПОЖНЁШЬ БУРЮ — *вж.* 652.

ПОСЕЯНО В ЛУКОШКО, ТАК И ВЫРОСЛО НЕМНОЖКО — *вж.* 1188.

1189. **ПОСЛЕ БОЯ МНОГО ВОЯК**

Като свърши боя — юнаци много.
Ср. Всеки припка на свършен харман (*Сл.*).
Вж. също **Много храбрых после рати, как забраться на полати** (*760*).

1190. **ПОСЛЕ ГРОЗЫ ВЁДРО, ПОСЛЕ ГОРЯ РАДОСТЬ**

След бурята — слънце, след мъката — радост.
Ср. След бурята тихо време настава (*Сл.*).
След дъжд и слънце *или*
Подир дъжда и слънце грее (*Сл.*).
След зимата топло иде (*Сл.*).
Вж. също. **После ненастья вёдро** (1196).
Дождик вымочит, а крепко солнце высушит (380).
Не всё ненастье, проглянет и красное солнышко (897).

1191. **ПОСЛЕ ДЕЛА ЗА СОВЕТОМ НЕ ХОДЯТ**

Никой не търси съвет, след като си е свършил работата, *или*
Като свърши всичко, съвет се не иска.
Ср. Като се прекатурят колата, пътища много (*ФРБЕ*).
Вж. също **После драки кулаками не машут** (1192).

1192. **ПОСЛЕ ДРАКИ КУЛАКАМИ НЕ МАШУТ**

Като свърши боят, не размахвай юмруци, *или*
Късно е след пердаха юмруци да се размахват.
Ср. След дъжд качулка (*Сл.*).
Като се прекатурят колата, пътища много (*ФРБЕ*).
След Коледа коладе ле (*Сл.*).
Вж. също **Спустя лето (да) в лес по малину** (1427).
После ужина горчица (1198).

После пожара да за водой (1197).
После дела за советом не ходят (1191).

ПОСЛЕ МЕНЯ ХОТЬ ТРАВА НЕ РАСТИ — *вж.* 1195.

1193. **ПОСЛЕ НАС ХОТЬ ВОЛК ТРАВУ ЕШЬ**

След нас, ако ще вълк трева да пасе.
Вж. **После нас хоть трава не расти** (1195).

1194. **ПОСЛЕ НАС ХОТЬ ПОТОП**

Ср. След мен и потоп *(РСБКЕ)*.
Вж. също **После нас хоть трава не расти** (1195).

1195. **ПОСЛЕ НАС ХОТЬ ТРАВА НЕ РАСТИ**

След нас, ако ще и трева да не расте.
Ср. Кога ми умре конят, ако ще да не никне трева *(5000)*.
Кога умре моето магаре, трева хем да никне, хем не *(Сл.)*.
Вж. също **После нас хоть потоп** (1194).
После нас хоть волк траву ешь (1193).

1196. **ПОСЛЕ НЕНАСТЬЯ ВЁДРО**

След бурята — ясно време (или слънце).
Вж. **После грозы̀ вёдро, после гòря радость** (1190).

1197. **ПОСЛЕ ПОЖАРА ЗА ВОДОЙ**

След пожара вода носят, *или (букв.)*
Като свърши пожара — за вода.
Ср. След дъжд качулка *(Сл.)*.
Когато се ожени мома, тогаз сгледници се показват *(Сл.)*.
Вж. също **После драки кулакàми не машут** (1192).

1198. **ПОСЛЕ У̀ЖИНА ГОРЧИЦА**

След вечеря — горчица.
Вж. **После драки кулакàми не машут** (1192).

1199. **ПОСЛОВИЦА ВОВЕК НЕ СЛÒМИТСЯ**

Пословица живее векове.
За пословица стара няма изневера (, т. е. пословицата е вечна, винаги актуална).

1200. **ПОСЛОВИЦА НЕДАРОМ МÒЛВИТСЯ**

Пословицата се не казва без причина.
Пословица това е, не току-тъй се бае.

ПОСМОТРИМ, СКАЗАЛ СЛЕПОЙ, КАК БУДЕТ ПЛЯСАТЬ ХРОМОЙ — *вж.* 1386.

1201. **ПОСПЕШИЛА КОШКА, ДА СЛЕПЫХ ПРИНЕСЛА**
Ср. Бързата кучка слепи ги ражда (*Гер.*).
Бърза кобила сляпо добила (*Сл.*).
Вж. също **Что скоро, то не споро** (1652).

1202. **ПОСПЕШИШЬ — ЛЮДЕЙ НАСМЕШИШЬ**
Прибързаш ли, ще станеш за смях на хората.
Вж. също **Что скоро, то не споро** (1652).

1203. **ПОСПЕШНОСТЬ НУЖНА ТОЛЬКО ПРИ ЛОВЛЕ БЛОХ** (*Вар.:* **Поспешность уместна . . .**).
Припрян бъди при лов на бълхи, *или* (*букв.*)
Прибързването е оправдано само при ловене на бълхи.
Вж. също **Торопам только блох ловят** (1492).
Хороша поспешка на блоху (1586).
Скоро только блины пекут (1377).

1204. **ПОСТИТСЯ ЩУКА, А ПЕСКАРЬ НЕ ДРЕМЛИ**
Щуката и да пости, кротушата да е нащрек.
Вж. също **Заговелась лиса, загоняй гусей** (461).

1205. **ПОТЧЕВАТЬ МОЖНО, НЕВОЛИТЬ ГРЕХ**
Като не щеш, ако щеш, *или* (*букв.*)
Да гощаваш — може, да насилваш — не (,т. е. не искам, не смея да настоявам. *Казва се, когато не приемат предложението ни за нещо — гощавка или друго*).

1206. **ПОЧИН ВСЕГО ДОРОЖЕ** (*Вар.:* **Почин дороже денег**).
Началото е важно.
Най-ценно е сефтето, *или*
Малко е сефтето, ама скъпо.
Вж. също **Мал почин, да дорог** (730).
Лиха беда начало (695).

1207. **ПОШЁЛ В ПОПЫ, СЛУЖИ И ПАНИХИДЫ**
Щом си станал поп, и панихиди ще служиш.
Ср. Бръснарят ще бръсне и здраво, и келяво (*5000*).
На каквото хоро се хванеш, тъй ще играеш (*5000*).
Вж. също **Взялся за гуж, не говори, что не дюж** (168).

1208. **ПОШЛА ИЗБА ПО ГОРНИЦЕ, СЕНИ ПО ПОЛАТЯМ***
Дигна се врява до бога, *или*

Обърна се къщата с главата надолу, *или* (*Букв.*)
Играе къща в стаята, по наровете — пруста (, т. е. започна врява, гюрултия, бъркотия).

1209. **ПОШЛИ ПО ШЕРСТЬ, А ВЕРНУЛИСЬ СТРИЖЕННЫМИ**

Ср. За вълна тръгна̀л, остриган се върна̀л (*ФРБЕ*), *или*
Отиде за вълна и си дойде остриган (*Сл.*).
Ходила камилата за рога, че си дошла без уши (*ФРБЕ*), *или*
Поискала камилата рогове, че останала без уши (*Сл.*).
Вж. също **За большѝм погонишься — и ма̀лое потеряешь** (439).

1210. **ПРАВДА В ОГНЁ НЕ ГОРИТ И В ВОДЕ НЕ ТО̀НЕТ**

Правдата в огън не гори, във вода не потъва.
Вж. също **Все минётся, одна правда останётся** (211).

1211. **ПРАВДА ГЛАЗА̀ КОЛЕТ**

Ср. Правото в очи боде (*Сл.*), *или*
Истината боде (*5000*), *или*
Правдата очи вади (*Гер.*).
Който право казва, отвред го пъдят (*Сл.*).
Вж. също **Хороша̀ правда, да в люди не годѝтся** (1587).

1212. **ПРАВДА КАК СОЛНЦЕ; ЕЁ ЛАДО̀НЬЮ НЕ ПРИКРО̀ЕШЬ**

Правдата е като слънце — с шепа се не захлупва.

1213. **ПРАВДА — ХОРОШО, А СЧАСТЬЕ ЛУЧШЕ**

Правдата е хубаво, но щастието е по-хубаво.

ПРАЗДНОСТЬ — МАТЬ ПОРОКОВ — *вж.* **681.**

ПРЕЖДЕ ОТЦА̀ В ПЁТЛЮ НЕ СУ̀ЙСЯ — *вж.* **861.**

ПРЕЖДЕ СМЕРТИ НЕ УМРЁШЬ — *вж.* **1259.**

1214. **ПРИ СЧАСТЬЕ И ПЕТУШО̀К ЯЙЧКО СНЕСЁТ, ПРИ НЕСЧАСТЬЕ И ЖУК ЗАБОДА̀ЕТ**

Ако имаш късмет, и петел ще ти снася, ако нямаш — и бръмбар ще те намушка.
Ср. И петлите му носят яйца (*БРФР*).
Всеки с късмета си (*5000*).
Вж. също **Кому поживётся, у того̀ и пету̀х несётся** (598).

Со счастьем на клад набредёшь, без счастья и гриба не найдёшь (1406).
На грех и незаряженное ружьё выпалит (809).
Кому не повезёт, тот и на ровном месте упадёт (597).
Кому счастье служит, тот ни о чём не тужит (600).

1215. **ПРИВЫЧКА — НЕ ЛАПОТЬ*, С НОГИ НЕ СБРОСИШЬ**

Навикът не е пантоф, че да го изуеш.

1216. **ПРИВЫЧКА — НЕ РУКАВИЧКА: НА СТЕНОЧКУ ЕЁ НЕ ПОВЕСИШЬ**

Привичката не е като ръкавичка, да я закачиш на стеничка.

1217. **ПРИВЯЖЕТСЯ СУМА — ОТКАЖЕТСЯ РОДНЯ**

Стигнеш ли до просия — родата върви търси я.

1218. **ПРИДОРОЖНАЯ ПЫЛЬ НЕ ЗАКРОЕТ СОЛНЦА**

Крайпътна прах слънце не закрива.

1219. **ПРИШЛА БЕДА, ОТВОРЯЙ ВОРОТА** (*Вар.*: . . ., **растворяй,** *или* **открывай ворота**).

Ср. Иде белята, отваряй вратата *(Сл.)*.
Една беля води друга *(Сл.)*.
Вж. също **Беда никогда не приходит одна** (20).

1220. **ПРИШЛА СМЕРТЬ НА БАБУ, НЕ УКАЗЫВАЙ НА ДЕДА**

Дошла смъртта при баба, не кимай към дяда.
Вж. също **Иван кивает на Петра, а Пётр кивает на Ивана** (503).

1221. **ПРИШЛО МАХОМ, УШЛО ПРАХОМ**

Изневиделица дошло, нахалост отишло.
Ср. Харам [без труд] спечелена стока ще изтече като вода *(Гер.)*.
Вж. също **Как пришло, так и ушло** (545).

1222. **ПРО ВОЛКА РЕЧЬ, А ОН НАВСТРЕЧЬ**

Ср. За вълка говорим, а той насреща, *или* а вълка в кошарата *(ФРБЕ)*.
Приказваш ли за кучето, вземи тоягата *(БНФР)*.
Вж. също **Помяни волка, а волк тут** (1176).

1223. ПРОГОЛОДА̀ЕШЬСЯ, ТАК ОБО ВСЁМ ДОГАДА̀ЕШЬСЯ (*Вар.:* **Проголода̀ешься, так хлеба достать догода̀ешься).**

Като поогладнееш, всичко ще проумееш, *или* да си намериш хляб ще съумееш.
Ср. Човек е в нужда досетлив *(Сл.)*.
Вж. също **Голь на выдумки хитра̀** (291).

1224. ПРОДАЛ НА ДЕНЬГУ*, А ПРОЕЛ НА АЛТЫН*

За грош продал, за пет изял.

1225. ПРОЛИВНО̀Й ДОЖДЬ ДОЛГО НЕ ИДЁТ

Пороен дъжд дълго не вали.
Ср. Върла буря не трае много *(Сл.)*.
Силна сила два дни била *(Сл.)*.
Сила дълго не трае *(5000)*.
Ако е сила силовита, не е вековита *(Сл.)*.

1226. ПРО̀ЛИТУЮ ВОДУ НЕ СОБЕРЁШЬ (*Вар.:* **Про̀литого не подберёшь).**

Разлята вода не мож събра (, т. е. миналото не може да се върне).
Ср. Изгубеното се не връща *(Сл.)*.
Вж. също **Что с во̀зу упа̀ло, то пропа̀ло** (1650).

ПРОМЕЖ СЛЕПЫХ И КРИВО̀Й В ЧЕСТЍ (*или* **И КРИВО̀Й ЗРЯ̀ЧИЙ) —** *вж.* **131.**

1227. ПРОМЕНЯЛ СЀРКА НА ВО̀ЛКА

Сменил Вълчан срещу Вълча.
Ср. Не в тикви, а в кратуни *(ФРБЕ)*.

1228. ПРОСТОТА ХУЖЕ ВОРОВСТВА̀

Простотия — по-лошо от лошотия.

1229. ПРОТИВ ЖА̀РА И КАМЕНЬ ТРЀСНЕТ

На жар и камък се пука (*или* не издържа) (, т. е. постоянни неприятности, трудности, премеждия могат да извадят от равновесие и най-търпеливия, да озлобят и най-невъзмутимия. *Казва се, когато търпението на някого е изчерпано, когато повече не се издържа*).
Вж. също **И сыры̀е дрова̀ загора̀ются** (501).

1230. ПРОТИВ РОЖНА̀ НЕ ПОПРЁШЬ

Ср. Срещу ръжен не се рита *(ФРБЕ)*.

Вж. също **Плетью обуха не перешибёшь** (1119).
Лбом стены не прошибёшь (674).
Горшку с котлом не биться (298).
Сила солому ломит (1360).

1231. **ПТАШЕЧКА И МУШЕЧКОЙ СЫТА**

Птичка и с мушичка се наяжда.
Вж. също **По крупице птица собирает, а сыта бывает** (1134

ПТАШКЕ ВЕТКА ДОРОЖЕ ЗОЛОТОЙ КЛЕТКИ — *вж.* **1233.**

ПТИЦА И СЕМЕЧКОМ НАЕДАЕТСЯ — *вж.* **1231.**

1232. **ПТИЦА НЕ СЕЕТ, НЕ ЖНЁТ, А СЫТО ЖИВЁТ**

Птицата не оре, не сее, пък сито живее.

1233. **ПТИЧКЕ ВЕТКА ДОРОЖЕ ЗОЛОТОЙ КЛЕТКИ**

За птичето голият клон е от злат кафез по-скъп.
Вж. също **Не нужна соловью золотая клетка, а нужна зелёная ветка** (934).

1234. **ПУГАНАЯ ВОРОНА (И) КУСТА БОИТСЯ**

Ср. Плашена врана от шубрак се бои *(Сл.)*.
Парен каша духа *(Сл.)*.
Вж. също **Обжёгшись на молоке, дуют и на воду** (1028).
Кого медведь драл, тот и пня боится (587).

1235. **ПУСТ КАРМАН, ДА СИНЬ КАФТАН** (*Вар.:* . . ., **да красив кафтан**).

Празна кесия, ала сърмена носия, *или (букв.)*
Джобът празен, ама кафтанът син (в значение «хубав», «елегантен»).
Ср. Коприва яде, коприна носи *(ФРБЕ)*.
Поясът му широк, гърбът му гол *(5000)*.
Вж. също **На брюхе шёлк, а в брюхе щёлк** (793).

1236. **ПУСТ МЕШОК СТОЯТЬ НЕ БУДЕТ**

Ср. Празен (*или* Съдран) чувал прав не стои *(Сл.)*.

1237. **ПУСТАЯ БОЧКА ПУЩЕ ГРЕМИТ (, ХУДОЕ КОЛЕСО ГРОМЧЕ СКРИПИТ).**

Празна бъчва по-силно кънти (, калпаво колело повече скрипти).

Ср. Празна кратуна сѐ гърми *(Сл.), или* всякога дрънка *(Арн.)*.
Вж. също **Пусто̀й ко̀лос го̀лову кверху носит** (1242).
Кто словом скор, тот в деле не спор (654).

1238. **ПУСТА̀Я МЕЛЬНИЦА И БЕЗ ВЕТРА МЕЛЕТ**
Празна мелница и без вятър меле.
Ср. Воденицата мели, нищо не смила *(ФРБЕ)*.
Мели ми воденицата *(ФРБЕ)*.
Мели, мели, брашно не пуща *(5000)*.
Вж. също **Язык без костѐй** (1690).

1239. **ПУСТИ БАБУ В РАЙ, А ОНА И КОРО̀ВУ ЗА СОБО̀Й ВЕДЁТ**
Пусни жената в рая, тя и кравата ще поведе.
Ср. Мишката се не побира в дупката, пък повлякла и тиква подире си *(Сл.)*.

1240. **ПУСТИ У̀ШИ В ЛЮДИ, ЧЕГО̀ НЕ НАСЛУШАЕШЬСЯ**
Пусни уши сред хората, какво ли няма да чуеш.

1241. **ПУСТЍЛИ КОЗЛА̀ В ОГОРО̀Д**
Пуснали козела даварди зелето.
Ср. Викал вълка да му варди овцете, *или*
Пуснали вълците да пасат овцете *(Сл.), или*
Цанили вълка за овчар *(5000)*.
Вж. също **Нанима̀лась лиса̀ на птичий двор, берѐчь от ко̀ршуна** (860).
Не верь козлу̀ в капу̀сте (888).

ПУСТО̀Е БРЮХО К УЧЕНИЮ ГЛУХО — *вж.* **284.**

1242. **ПУСТО̀Й КО̀ЛОС ГО̀ЛОВУ КВЕРХУ НОСИТ** (*Вар.:* . . . **гордо стоит**).
Ср. Празен клас високо стърчи *(БРФР)*.
Вж. също **Пуста̀я бочка пу̀ще гремит** (1237).
Ту̀хлое яйцо всплыва̀ет (1495).

1243. **ПУШЍНКА К ПУШЍНКЕ, И ВЫ̀ЙДЕТ ПЕРЍНКА**
Пухче по пухче — пухено юрганче.
Ср. От влакно — руно (става) *(Сл.)*.
Капка по капка вир става *(РСБКЕ)*.
Вж. също **По зёрнышку — во̀рох, по капельке — мо̀ре** (1131).

Собирàй по ягодке, наберёшь кузовòк (1410).
По капле и мòре собирàется (1134).
По капельке мòре, по былѝнке пòле (1133).
С миру по нитке — голому рубашка (1299).
Из крошек кучка, из капель мòре (512).
Рѐками мòре стоит (1262).
Копейка к копейке, проживёт семейка (607).

1244. ПЬЯН ДА УМЁН, ДВА УГОДЬЯ В НЁМ

Хен акъллия хем пие — самси с две добрини. (*Казва се шеговито като оправдание за умен човек, но пияница*).

1245. ПЬЯНИЦА ПРОСПИТСЯ, А ДУРАК НИКОГДÀ

Пиян ще спи и ще му мине, лудият — луд до амина.
Ср. Пиян изтъврязва, луд в пътя не влязва, *или*
Пиян изтрезва, луд не изтрезва (*Сл.*).

1246. ПЬЯНОГО РЁЧИ, ТРЕЗВОГО МЫСЛИ

На пияния речите, на трезвия мислите.
Вж. **Что у трезвого на умѐ, то у пьяного на языкѐ** (1655)

1247. ПЬЯНОМУ МÒРЕ ПО КОЛЕНО

Ср. (На пияния) морето е до колене (*ФРБЕ*).

ПЬЯНЫЙ ПРОСПИТСЯ, А ДУРАК НИКОГДÀ — *вж.* **1245.**

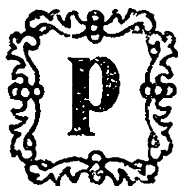

1248. РАБÒТА ДУРАКÒВ ЛЮБИТ

Работата обича глупците (*Казваме го на шега или с пренебрежение на онези, чието прекалено усърдие не одобряваме*).
Ср. Нека работят баламите (*Н*).

РАБÒТА НЕ ВОЛК: В ЛЕС НЕ УБЕЖѝТ — *вж.* **343.**

1249. **РАБО̀ТА НЕ ВОЛК: НЕ УКУ̀СИТ**
Работата не е вълк — не хапе.

РАБО̀ТА НЕ МЕДВЕДЬ: В ЛЕС НЕ УБЕЖЍТ — *вж*. 343.

1250. **РАБО̀ТАЙ ДО ПО̀ТУ, ТАК И ПОЁШЬ В ОХО̀ТУ**
Ако работиш яко, и яденето ще ти е сладко.
Ср. Няма добро без пот *(Гер.)*.

1251. **РАБО̀ТНИКУ АЛТЫН* А НАРЯ̀ДЧИКУ РУБЛЬ**
На тоз, що работи — петак, на тоз, що го кара — стотак, *или*
За десетника — стотак, за работника — петак.
Вж. също **Медведь пля̀шет, а цыга̀н дѐньги берёт** (741)

1252. **РАД БЫ В РАЙ, ДА ГРЕХЍ НЕ ПУСКА̀ЮТ**
Бих отишел в рая, ала ме не пущат греховете (, т. е. бих искал да направя нещо, ама не мога; искам, ама не мога. *Казва се, когато някой е принуден да се примири с обстоятелствата)*.
Ср. Искам да се посветя, ама не ме оставя дяволът *(Сл.)*.

1253. **РАД ДУРАК И ПОСУЛЁННОМУ**
Глупак се радва и на обещино.
Ср. Обещай се на лудия, да се порадва *(Сл.)*.

1254. **РАД ДУРАК, ЧТО ДУ̀РНЯ НАШЁЛ**
Радва се глупак, че срещнал ахмак.

РАЗЛЍТУЮ ВО̀ДУ НЕ СОБЕРЁШЬ — *вж*. 1226.

1255. **РА̀ЗОМ ПУСТО, РА̀ЗОМ ГУСТО**
Кога пусто, кога гъсто; кога пълно, кога празно; ту всичко, ту нищо.
Ср. Кога пита и плоска, кога сух хляб с рогозка *(Сл.)*.

1256. **РАЗУМ ЗО̀ЛОТА КРА̀ШЕ, ПРАВДА СО̀ЛНЦА СВЕТЛЀЙ**
Умът е от злато по-хубав, правдата — от слънце по-светла.

1257. **РАННЯЯ ПТИЧКА НОСО̀К ПРОЧИЩА̀ЕТ, ПО̀ЗДНЯЯ ГЛАЗА̀ ПРОДИРА̀ЕТ**
Рано пиле вече се наяло, късното се още не наспало.
Ср. Рано пиле, рано пее *(Сл.)*.

Който рано става, нему и бог помага *(Сл.)*.
Вж. също **Кто рано встаёт, тому бог даёт** (651).

1258. **РАНО ПТА̀ШЕЧКА ЗАПЕЛА, КАК БЫ КО̀ШЕЧКА НЕ СЪЕЛА**

Рано си се, пиленце, разпяло, току виж, че котка те изяла.
Ср. Кой се заран смее, вечер плаче *(Сл.)*.
Вж. също **Хвали день по вѐчеру** (1565).

1259. **РАНЬШЕ СМЕРТИ НЕ УМРЁШЬ**

Ср. Човек не умира, додето му не дойде *(Сл.)*.
Вж. също **Двум смертя̀м не быва̀ть, а одно̀й не минова̀ть** *(в 1 зн.)* (334).

1260. **РАССЕРДЯ̀СЬ НА БЛОХ, ДА И ШУБУ В ПЕЧЬ** *(Вар.:* **Рассердсь на вшей, да и одеяло в печь; Рассердѝвшись на блох, да всю шубу в печь**).

Ср. За бълхата изгаря юргана *(ФРБЕ)*, *или*
За една бълха цял юрган изгаря *(Сл.)*, *или*
Изгарям чергата заради една бълха *(ФРБЕ)*.

1261. **РАССКА̀ЗЧИКИ НЕ ГОДЯ̀ТСЯ В ПРИКА̀ЗЧИКИ**

От бъбривец командир не става.
Ср. Който се кани, не прави *(Сл.)*.

1262. **РЀКАМИ МО̀РЕ СТОИТ**

Реките крепят морето.
Ср. От капката вир се пълни *(Сл.)*.
Вж. също **По капле и мо̀ре собира̀ется** (1134).
Пушѝнка к пушѝнке, и вы̀йдет перѝнка (1243).

1263. **РЕТЍВОМУ КОНЮ̀ ТОТ ЖЕ КОРМ, А РАБО̀ТЫ ВДВО̀Е**

На усърден кон същата зоб, а работа — двойно.

РЕЧЬ — СЕРЕБРО, МОЛЧАНИЕ — ЗО̀ЛОТО — *вж.* 1390.

1264. **РЖА ЖЕЛЕЗО ЕСТ, А ПЕЧАЛЬ — СЀРДЦЕ**

Желязо разяжда ръжда, а сърцето — скръбта.
Ср. Кахърите ядат човека, ръждата — желязото *(5000)*.
Вж. също **Моль одежду тлит, а печаль — сѐрдце.** (769).

РЖА̀НАЯ КАША САМА СЕБЯ̀ ХВАЛИТ — *вж.* 304

1265. **РИСК — БЛАГОРОДНОЕ ДЕЛО**
Ср. Рискът благородно дело *(5000)*.
Който рискува, (той) печели *(5000)*.

1266. **РОДИЛСЯ ВОЛКОМ, ЛИСИЦЕЙ НЕ БЫВАТЬ**
Вълк лисица не става.
Ср. Който се е родил лисица, вълк не става *(5000)*.
Вълк куче не става *(Сл.)*.
Вж. също **Как волка ни корми, он всё в лес глядит** (541).

1267. **РОДНАЯ СТОРОНА — МАТЬ, А ЧУЖАЯ — МАЧЕХА**
Родината е майка, а чужбината — мащеха.

РОЗНО СКУЧНО, А ВМЕСТЕ ТЕСНО — *вж.* **174.**

1268. **РОТ НЕ ВОРОТА, ЗАПОРОМ НЕ ЗАПРЁШЬ**
Устата не е като вратата, катинар не можеш окачи.
Вж. също **На чужой роток не накинешь платок** (843).

1269. **РУБИ ДЕРЕВО ПО СЕБЕ**
Избирай си дърво според брадвата.
1. *(За женитба)*
Избирай жена от твойта чардà.
2. Залавяй се с това, което е по силите ти, *или*
Не можеш ли, не се залавяй.
Ср. Не е лъжица за моята уста *(ФРБЕ)*.

1270. **РУКА РУКУ МОЕТ (,И ОБЕ БЕЛЫ БЫВАЮТ)** *(Вар.:* **. . . , вор вора кроет)**.
Ср. Ръка ръка мие, да бъдат и двете бели *(Сл.)*.
(Халваджия за бозаджия. *БНМ)*.

1271. **РУКА СОГРЕШИЛА — ГОЛОВА В ОТВЕТЕ**
Сбъркала ръката — отговаря главата.

1272. **РУКА ТОЛЬКО К СЕБЕ ГНЁТСЯ**
Ръката се прегъва само към себе си.
Ср. Всеки дърпа *(или* тегли*)* чергата към себе си *(ФРБЕ)*.
Всеки тегли въглена към своето яйце *(Сл.)*.
(Всеки) дърпа огъня към своята пита *(ФРБЕ)*.
Вж. също **Своя рука к себе гребёт** (1344).
Своя рубашка ближе к телу (1342).

1273. **РЫБА В МОРЕ НЕ ТОНЕТ**
Риба в море се не дави.
Вж. също **Не грози щуке морем** (909).

1274. **РЫБА В РЕКЕ — НЕ В РУКЕ**

Риба в реката не е в ръката, *или*
Рибата в морето не е в серкмето.
Ср. Което е в ръката, не лъже *(Сл.)*.
Неуловените птички по хиляда за парà *(Сл.)*.
Вж. също **Не сулѝ журавлѝ в нѐбе, а дай синицу в рỳки** (977).

1275. **РЫБА ИЩЕТ, ГДЕ ГЛỲБЖЕ, А ЧЕЛОВЕК — ГДЕ ЛỲЧШЕ**

Рибата търси дълбоко море, а човек — да му е добре.

1276. **РЫБА С ГОЛОВЫ ГНИЁТ** (*Вар.*) **Рыба тỳхнет,** *или* **начинàет портиться с головы̀).**

Ср. Рибата се вмирисва от главата *(РСБКЕ)*.
Рибата от главата се вонява *(Сл.)*.
Вж. също **Игуменья за чàрочку, а сёстры за ковши** (505).

1277. **РЫБАК РЫБАКÀ ВИДИТ ИЗДАЛЕКÀ** (*Вар.*: **. . ., чует,** *или* **слы̀шит, издалекà . . ., далекò в плёсе* видит).**

Рибар рибаря отдалеч познава.
Ср. Краставите магарета през девет баира се подушват (*или* смирисват). *(Сл.)*.

1278. **РЫБКА МЕЛКА, ДА УХÀ СЛАДКА**

Рибката е дребна, ама чорбата сладка.

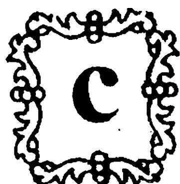

1279. **С БЀРЕГА МО̀РЕ КРÀСНО**

Хубаво морето, ама от брега.

С БОГАТЫМ НЕ ТЯНѝСЬ, С СИЛЬНЫМ НЕ ДЕРѝСЬ *(остар.)* — *вж.* **1305.**

1280. **С БОРОДЫ КАК ЕСТЬ АВРААМ, А НА ДЕЛЕ СОСНО̀ВЫЙ ЧУРБÀН**

Същи Аврам в брадата, същински пън в делата.

Ср. Брада царска, глава воденичарска *(Сл.)*.
Вж. също **Борода с локоток, а ума с ноготок** (77).

1281. С ВЕСТЕЙ ПОШЛИНЫ НЕ БЕРУТ

За новини мито се не взима.
Вж. също **На язык пошлины нет** (849).

1282. С ВИДУ МАЛИНА, А РАСКУСИШЬ — МЯКИНА

Наглед я бива, хапнеш — червива, *или (букв.)* Наглед малина, пък нахапеш — мекина.
Ср. (От)вън (за) лице, (от)вътре трици *(Сл.)*.
Ангел на лице, дявол на сърце *(Сл.)*.
Вж. също **С личика яичко, а внутри болтун** (1294).
Со лба красив, а затылок вшив (1405).
Снаружи блестит, а в голове свистит (1402).
Снаружи мил, в серёдке гнил (1403).
Личико беленько, да ума маленько (698).
Обличие соколиное, а душа воронья (1029)

1283. С ВИНОМ ПОВОДИШЬСЯ, НАГИШОМ НАХОДИШЬСЯ

С вино като се залееш, ще оголееш.
Ср. Който винце попийва, на сокака поспива *(Сл.)*.
Вж. също **Пить до дна — не видать добра** (1117).

1284. С ВОЛКАМИ ЖИТЬ — ПО-ВОЛЬЧИ ВЫТЬ

Ср. С вълците трябва някой по вълчешки да вие *(Сл.)*.
С вълците вълк бъди *(Сл.)*.
С мечка в чувал като влезеш, щеш не щеш приятел ще си *(5000)*.
Попаднеш ли между врани, трябва да грачиш с тях *(5000)*.
В каквото хоро влезеш, така щеш и да играеш *(Гер.)*.
Вж. също **Попал в стаю, лай не лай, а хвостом виляй** (1180).
Либо с волками выть, либо съедену быть (692).

1285. С ГЛАЗ ДОЛОЙ — ИЗ СЕРДЦА ВОН

Ср. Далеч от очите, далеч от сърцето *(Сл.)*
Невиждано лице скоро се забравя *(Сл.)*.
Кога не си на очи, не си и на сърце *(Гер.)*.

1286. С ГОЛОГО, КАК СО СВЯТОГО (, ВЗЯТКИ ГЛАДКИ) *(Вар.:* **С голого и с мёртвого ничего не возьмёшь**).

От голия, както от светия (*или* мъртвия) няма какво да вземеш.

Ср. Един гол хиляда злодеи го не съблнчат, *или*
Един гол сто влъхви [разбойници] не могат го съблече (*Сл.*).
Който няма, не губи (*НП*).
(На босия не можеш взе цървулите. *НП*).
Вж. също **Голой овцы не стригут** (288).

1287. **С ДУРАКОМ ПИВА НЕ СВАРИШЬ**

С глупак не ставай ортак, *или* (*букв.*)
С глупак и бира не мож свари (, т. е. не можеш с глупавия да свършиш никаква работа, да намериш общ език).

1288. **С ДУРАКОМ СВЯЖЕШЬСЯ — САМ ДУРАКОМ СТАНЕШЬ**

Събереш ли се с глупак — глупак ставаш, *или*
С луд като се събереш, луд ставаш.
Ср. Ако замръкнеш с куц, до сутринта ще закуцаш (*5000*).
С какъвто се събереш, такъв ставаш (*БТР*)
Вж. също **С кем поведёшься, от того и наберёшься** (1291)

1289. **С КЕМ ЖИВЁШЬ, ТЕМ И СЛЫВЁШЬ**

Другар с когото ставаш, за такъв минаваш, *или* (*букв.*)
С какъвто живееш, за такъв те смятат.
Ср. С когото те видя, с него те и пиша (*Сл.*).
Вж. също **С кем поведёшься, от того и наберёшься** (1291)

1290. **С КЕМ ПО ГРИБЫ, С ТЕМ И ПО ЯГОДКИ**

С когото за гъби, с него и за ягоди.
Вж. също **С кем поведёшься, от того и наберёшься** (1291).

1291. **С КЕМ ПОВЕДЁШЬСЯ, ОТ ТОГО И НАБЕРЁШСЯ**

Ср. С какъвто се събереш, такъв ставаш (*БТР*).
Ако замръкнеш с куц, до сутринта ще закуцаш (*5000*).
Ако със сляп замръкнеш, кривоглед ще осъмнеш (*5000*).
С когото те видя, с него те и пиша (*Сл.*).
Вж. също **С собакой ляжешь, с блохами встанешь** (1306).
С кем хлеб-соль водишь, на того и походишь (1292).
С кем живёшь, тем и слывёшь (1289).
С кем по грибы, с тем и по ягодки (1290).
С дураком свяжешься — сам дураком станешь (1288).

1292. **С КЕМ ХЛЕБ-СОЛЬ ВОДИШЬ, НА ТОГО И ПОХОДИШЬ**

С когото хляб делиш, на него и заприличваш.
Ср. При каквито живееш, на тях ще заприличееш (*Сл.*).
Вж. също **С кем поведёшься, от того и наберёшься** (1291).

1293. **С ЛИХОЙ** (*или* **ПАРШИВОЙ) СОБАКИ ХОТЬ ШЕРСТИ КЛОК**

От зло куче, поне стиска козина.
Вж. **С паршивой овцы, хоть шерсти клок** (1302).

1294. **С ЛИЧИКА — ЯИЧКО, А ВНУТРИ БОЛТУН**

На лице — яйчице, а вътре запъртък.
Ср. Бял на лице, чер на сърце (*НП*).
Отвън кукла, отвътре панукла [чума], *или*
Отвън косми хубави, отвътре кал добър (*Сл.*).
Вж. също **С виду малина, а — раскусишь — мякина** (1282).

С ЛЮДЬМИ И СМЕРТЬ КРАСНА — *вж.* 817.

1295. **С МАЛЫМИ ДЕТКАМИ ГОРЕ, С БОЛЬШИМИ — ВДВОЕ**

Малки деца — мъка, големи деца — дваж по мъка.
Ср. Малки деца — малка беля, а големи — голяма (*Сл.*).
Малки деца — малки ядове (*или* кахъри), големи деца — големи ядове (*или* кахъри). (*Н*).

1296. **С МЕДВЕДЕМ ДРУЖИСЬ, А ЗА ТОПОР ДЕРЖИСЬ**

С мечката другар бъди, но от брадвата не се дели.
Ср. Кучето другар направи, и тоягата не хвърляй, *или*
С кучето дост (*или* сват) стани и тоягата не пущай (*Сл.*).

1297. **С МИЛЫМ РАЙ И В ШАЛАШЕ** (*Вар.:* **С милым и в шалаше рай**).

С либето е рай и в колибата.

1298. **С МИРОМ И БЕДА НЕ УБЫТОК**

С хора и бедата не е страшна.
Ср. Общото нещастие е половин нещастие (*5000*).
Вж. също **На миру и смерть красна** (817).

1299. **С МИРУ ПО НИТКЕ — ГОЛОМУ РУБАШКА** (*Вар.:* **. . . — бедному рубаха**).

От всички по конец — за голия (*или* бедния) риза.
Ср. От сто бради по косъм — тебе цяла брада (*Сл*).
Капка по капка вир става (*РСБКЕ*).

Вж. също **Курица по зёрнышку клюёт, да сыта̀ быва̀ет** (667).
Пуши̇нка к пуши̇нке, и вы̇йдет пери̇нка (1243).

1300. **С НЕУБИТОГО МЕДВЕДЯ ШКУ̇РЫ НЕ ДЕРУТ**

От неубита мечка кожа се не смъква.
Ср. Жива мечка не си дава кожата (*Гер.*)
Вж. също **Не убив медведя, шку̇ры не продава̇й** (983).

1301. **С ОДНОГО̇ ВОЛА̇ ДВЕ ШКУ̇РЫ НЕ ДЕРУТ**

От един вол две кожи не мож одра.
Ср. От една овца две кожи не се дерат (*или* смъкват) (*Сл.*).
От една коза два меха не могат да бъдат (*Сл.*).
Вж. също **Шерсть стриги̇, а шку̇ры не дери̇** (1677).

1302. **С ПАРШИ̇ВОЙ ОВЦЫ ХОТЬ ШЕ̇РСТИ КЛОК** (*Вар.:* **С лихо̇й собаки. . .**).

От шугава овца поне фандък вълна (, т. е. когато от някого не можем да получим повече, радваме се и на малкото).
Ср. От лош(ия) длъжник и кош плява е добре (*ВБ*), *или*
От зъл длъжник и чувал слама е добре (*Сл.*).

1303. **С ПОКЛОНУ ГОЛОВА НЕ ЗАБОЛИТ** (*Вар.:* **. . . не отва̇лится**).

Поздрави — няма глава да те заболи, *или* (*букв.*)
От поклон няма глава да те заболи.
Вж. също **Поклони̇ться — голова не отвали̇тся** (1167).

1304. **С РАЗГОВО̇РОВ СЫТ НЕ БУДЕШЬ**

Приказките не засищат, *или*
С приказки не мож се нахрани.
Вж. също **Обещаниями сыт не будешь** (1026).

1305. **С СИЛЬНЫМ НЕ БОРИСЬ, С БОГАТЫМ НЕ СУДИСЬ** (*остар.*)

С як не се бори, с богат не се съди.
Ср. С силните се не бори, с богатите се не мери (*Сл.*).
С рогат се не боди, с богат се не бори (*Сл.*).

1306. **С СОБА̇КОЙ ЛЯЖЕШЬ, С БЛОХА̇МИ ВСТАНЕШЬ**

С куче ще легнеш, с бълхи ще станеш.
Ср. Който спи с куче, навъжда бълхи (*БНТ*).
Вж. също **С кем поведёшься, от того и наберёшься** (1291).

1307. **С ЧУЖО́ГО КОНЯ́ СРЕДИ ГРЯ́ЗИ ДОЛО́Й**

От чужда кола слизаш и в калта.
Ср. Чужди кон сред вода се взема *(Арн.)*, *или*
С чужда коня досред река! *(Н)*.
С чужд кон насред път се слиза *(БНТ)*, *или*
Чуждото магаре на пътя се разтоварва *(Сл)*.
Чуждото и на Великден (*или* и насред път, и на пазар) се взема *(Гер.)*.
Чужди гащи насред хоро се свалят *(Н)*.

1308. **САМ В ГРЯЗИ́ ЛЕЖИТ, А КРИЧИ́Т: НЕ БРЫЗГА́Й**

Лежи в калта, пък вика: «не пръскай».
Ср. Оцапан чак до уши, а пък за светец се показва *(5000)*
Вж. също **Хоть по горло в грязи́, да не брызжи́** (1599).

1309. **САМ В МОГИЛУ ГЛЯДИ́Т, А НАД КОПЕЙКОЙ ДРОЖИ́Т**

Едина му крак в гроба, пък си стиска джоба.

1310. **САМ КАШУ ЗАВАРИЛ, САМ И РАСХЛЁБЫВАЙ**

Като си забъркал каша, сърбай си я сам.
Ср. Каквото си бъркал кашата, така си я яж *(Сл.)*.
Кой каквото е дробил, това ще сърба *(Сл.)*, *или*
Каквото си дробил, такова ще сърбаш *(РСБКЕ)*, *или*
Както сте го дробили, така го и сърбайте *(Сл.)*.
Вж. също **Что посеешь, то и пожнёшь** (1648).
Са́м кашу заварил, сам и расхлёбывай (1310).

1311. **САМ НЕ ГАМ И ДРУГОМУ НЕ ДАМ**

Сам не ям и на друг не ще дам.
Вж. **Соба́ка на се́не: сама не ест и други́м не даёт** (1408).

САМ НЕ ЗНАЕШЬ, ГДЕ НАЙДЁШЬ, ГДЕ ПОТЕРЯ́ЕШЬ — *вж.* **919.**

1312. **САМ ПОГИБА́Й, А ТОВАРИЩА ВЫРУЧА́Й**

Сам загини, но приятеля спаси (*или* но на другаря помогни).
Ср. За приятел в огъня влиза *(НП)*.

САМ ТОВАР СЕБЯ́ ХВАЛИТ — *вж.* **1591.**

1313. **САМА́ СЕБЯ́ РАБА́ БЬЁТ, КОЛЬ НЕЧИСТО ЖНЁТ**

Жънеш ли през куп за грош, за себе си ставаш лош

Ср. Кой каквото прави, на себе си го прави *(5000)*, *или* Кой каквото прави, трупа го на главата си (*или* такъвоз ще намери *(Сл.)*.

САМИ ЗАВАРИЛИ, САМИ И РАСХЛЕБЫВАЙТЕ — *вж.* **1310**.

1314. **САМОЛЮБ НИКОМУ НЕ ЛЮБ**

Самолюба никой го не люби, *или*
Никой не обича оня, който обича само себе си.

1315. **САНОЧКИ РАСПИСНЫЕ, А ДОМА ЕСТЬ НЕЧЕГО**

Шейната му — като картина, пък празна му мешина.
Вж. **На брюхе шёлк, а в брюхе щёлк** (793).

1316. **САПОГ ЛАПТЮ* НЕ БРАТ**

Ботушът не е на калеврата брат.
Вж. също **Гусь свинье не товарищ** (310)

1317. **САПОЖНИК (ХОДИТ) БЕЗ САПОГ**

Обущарят ходи бос.
Ср. Обущарят все със скъсани обуща ходи *(5000)*.
На обущаря децата боси ходят, а на терзията [шивача] — голи *(НП)*.
Терзията със скъсани (*или* незакърпени) терлици ходи *(Сл.)*.
У грънчар ново гърне не търси *(БНТ)*.
Кога вали дъжд, дюлгеринът седи у комшията си, че неговият покрив тече *(5000)*.
Вж. също **Портной без порток, сапожник без сапог** (1186). **Портной без кафтана, сапожник без сапог, а плотник без дверей** (1185).

1318. **СБЕРЕГАЙ ГРОШ*, АЛТЫН* НАЖИВЁШЬ**

Паричка по паричка ще спечелиш жълтичка, *или* (*букв.*) Пести гроша, ще спечелиш пет.
Вж. **Копейка рубль бережёт** (608).

1319. **СВАЛИСЬ ТОЛЬКО С НОГ, А ЗА ТЫЧКАМИ ДЕЛО НЕ СТАНЕТ**

Само падни, ритниците няма да закъснеят.
Вж. **Подстреленного сокола и ворона носом долбит** (1159).

1320. **СВАХЕ ПЕРВАЯ ЧАРКА И ПЕРВАЯ ПАЛКА**

За сватовницата първата чашка и първата тояжка (, т. е.

най-напред за нейно здраве се пие, ако бракът е успешен, и най-напред нея бият, ако не е).

1321. **СВЕТ НЕ БЕЗ ДО̀БРЫХ ЛЮДЕЙ**
Не са се свършили добрите хора по света.

1322. **СВИНЬЕ НЕ ДО ПОРОСЯ̀Т, КОЛИ ЕЁ ПАЛЯ̀Т** (*Вар.*: **. . . коли самоё в ого̀нь тащат**).
Когато пърлят свинята, не ѝ е до децата.
Вж. също **Своя̀ рубашка ближе к телу** (1342).

1323. **СВИНЬЯ БО̀РОВУ, А БО̀РОВ ВСЕМУ̀ ГО̀РОДУ**
Свинята (ще каже) на шопара, а той — на когото свари.
Ср. Да го знам аз, ти, моят брат и целият град *(5000)*.
Вж. също **Говори̇̀шь по секрѐту, а вы̀йдет всему̀ свѐту** (277).

1324. **СВИНЬЯ И В ЗОЛОТО̀М ОШЀЙНИКЕ — СВИНЬЯ**
Свинята и с гердан от злато — все свиня.
Ср. Магарето е магаре, 'ко ще има пари с товари, *или* Магарето си е магаре 'ко ще има злат палдъм [подопашник] *(Сл.)*.
Сребърното седло не прави коня по-добър *(Сл.)*.
Хубавата дреха не прави хубав човек *(Сл.)*.
Вж. също **Не всяк монах, на ком клобу̀к** (903).

СВИНЬЯ СКАЖЕТ БО̀РОВУ, А БО̀РОВ ВСЕМУ̀ ГО̀РОДУ — *вж.* **1323.**

1325. **СВИНЬЯ ХРЮ, И ПОРОСЯ̀ТА ХРЮ**
Свинята — грух, и прасенцата — грух.
Ср. Каквото преде майката, таквоз тъче дъщерята *(Сл.)*.
Каквато майката, такава и дъщерята *(Сл.)*.
Вж. също **Яблоко от яблони недалеко̀ падает** (1689).

1326. **СВОЁ ДИТЯ И ГОРБАТО, ДА МИЛО**
Наше ли е, и гърбаво да е — мило ни е.
Ср. И тоя грозник се хванал на хорото! — Бабо, ами че той е синът ти. — Ох, колко му прилича гърбицата *(5000)*.
Майката обича и келяв син *(5000)*.
Жабата на жабчето си «хубчо» му казва *(Сл.)*.
Попитали враната, кой е най-хубавец. «Е, че моите пиленца» — отговорила тя. *(5000)*.

Вж. също **Хотя дитя криво, да отцу с матерью мило** (1601). **Хорошà дочь Аннушка, коли хвалят мать да бабушка** (1583).
Всякому своё и немыто белò (237).

1327. **СВОЕГÒ СПАСИБА НЕ ЖАЛЕЙ И ЧУЖÒГО НЕ ЖДИ**
Своето «сполай» не пести, а за чуждо не чакай.

1328. **СВОЙ ГРЕХЙ ЗА СПИНÒЙ, А ЧУЖЙЕ ПЕРЕД СОБÒЙ**
Чужди грехове очите бодат, а свойте зад гърба стоят.
Вж. също **В чужòм глазỳ сучòк видим, а в своём (и) бревнà не замечàем** (142).

1329. **СВОЙ ЛЮДИ — СОЧТЁМСЯ**
Свои (хора) сме, ще се разберем.

1330. **СВОЙ СОБÀКИ ГРЫЗỲТСЯ, ЧУЖÀЯ НЕ ПРИСТАВÀЙ**
Свои псета щом се давят, друг да се не бърка.
Ср. Братя кога се бият, бягай да ги отминеш, защото ще те бият *(Сл.)*.
Вж. също **Две собàки грызỳтся, третья не приставай** (333). **Свой с свойм дерётся (бранйтся), а чужòй не приставàй** (1334).

СВОЙ СУХАРЙ ЛỲЧШЕ ЧУЖЙХ ПИРОГÒВ — *вж.* 1336.

1331. **СВОЙ ГЛАЗ — АЛМАЗ (, А ЧУЖÒЙ СТЕКЛÒ** (*Вар.:* . . . **стёклышко**).
Свое око — елмаз (, а чуждото стъкло) (, т. е. сам като наглеждаш работата, тя върви по-добре, отколкото под чужд контрол).
Ср. Едно око домакинско свършва повече от две ръце слугински *(Сл.)*.
Вълкът сам си върши работата, затова му е и вратът дебел *(Сл.)*.
Вж. също **От хозяйского глàза и конь добрèет** (1086).

1332. **СВОЙ ДУРАК ЛỲЧШЕ ЧУЖÒГО УМНОГО**
Наш си дръвник е по-добър от чужд умник.
Вж. също **Домашний телёнок не в примèр дорòже заморской корòвы** (388).

1333. **СВОЙ ЗОЛОТНИЧÒК* ЧУЖÒГО КУДА ДОРÒЖЕ**
Своя паричка по-скъпа от чужда жълтичка.
Мое си драмче от чуждото дваж по-тежи.

Вж. също **Домашний телёнок не в примѐр доро̀же заморской коро̀вы** (388).

1334. СВОЙ С СВОЙМ ДЕРЁТСЯ (*или* **БРАНЙТСЯ), А ЧУЖО̀Й НЕ ПРИСТАВАЙ**

Като се бият (*или* карат) свои, чужд да се не бърка.
Вж. **Свои соба̀ки грызу̀тся, чужа̀я не пристава̀й** (1330).

1335. СВОЙ СВОЕМУ̀ ПОНЕВОЛЕ БРАТ (*Вар.: . . .* **друг**).

Свой на свой е поневоля брат.
Ср. Кръвта вода не става *(Сл.).*
Свой своего не храни (*или* гледа), но тежко (*или* горко) му на кой го няма *(Сл.).*
Брат брата не храни, тежко му, кой го няма *(БТР), или*
Род рода не храни, тежко на който го няма *(Сл.).*

1336. СВОЙ СУХАРЬ СЫТНЀЕ ЧУЖЙХ ПИРОГО̀В* (*Вар.:* **Свой сухари̇ . . .**)

Своят сухар от чужда пита по̀ засища.
Ср. По-добре своята леща от чуждата кокошка *(Сл.).*
По-добре в свой курник, а не в чужд сарай *(Сл.).*

1337. СВОЯ̀ БОЛЯЧКА — БОЛЬШОЙ ЖЕЛВА̀К

Своя болежка най-голяма.
Своята болка най-боли.
Вж. също **Всякому своя болячка больна̀** (238).

1338. СВОЯ̀ ЗЕМЛЯ И В ГО̀РСТИ МИЛА̀

Своя земя и в шепа е мила.

1339. СВОЯ̀ МАТКА БЬЯ НЕ ПРОБЬЁТ, А ЧУЖА̀Я ГЛАДЯ ПРОГЛАДИТ

Своя майка бие не пробива, чужда майка с милване претрива.
Ср. Майка, като бие, не боли *(АП).*

1340. СВОЯ̀ НО̀ША НЕ ТЯНЕТ

Свой товар не тегне.

1341. СВОЯ̀ ПЕЧАЛЬ ДОРО̀ЖЕ ЧУЖО̀Й РАДОСТИ

Ср. Своят кахър е по-скъп от чуждата радост *(5000), или*
Свой кахър от чужда радост по-добър *(Сл.).*

Вж. също **За̀ морем веселье, да чужо̀е, а у нас горе, да своё** (445).

1342. СВОЯ̀ РУБАШКА БЛЍЖЕ К ТЕЛУ (*Вар.:* **Своя рубаха...**).

Ср. Своя риза по-близо е до свое месо, *или*
Ризата от елека по-близо е до тялото *(Сл.)*.
Всяка крава своето теле лиже *(Сл.)*.
Всеки е на себе си най-близък *(Сл.)*.
Вж. също **Свинье не до поросят, коли её паля̀т** (1322).
Сова̀ о совѐ, а всяк о себѐ (1411).
Всякая сосна̀ своему̀ бору шумит (229).
Своя̀ рука к себѐ гребёт (1344).
Рука только к себѐ гнётся (1272).

1343. СВОЯ̀ РУКА ВЛАДЫКА

Властта е в мойта си ръка *(Казва се за някого, който самоволно се разпорежда с нещо, като със свое — взема, продава, подарява и т. н.)*.
Ср. Който бърка в меда, той си облизва пръстите *(Сл.)*.
Вж. също **У воды быть да не замочѝться** (1506).
Воеводою быть, не без мёда жить (178).
По̀вар с го̀лоду не умира̀ет (1151).
У хлеба не без крох (в 1 зн.) (1536).

1344. СВОЯ̀ РУКА К СЕБЀ ГРЕБЁТ

Своя ръка към себе си загриба.
Ср. Всеки на своята воденица вода навръща *(Сл.)*.
(Всеки) дърпа (*или* тегли) чергата към себе си *(ФРБЕ)*.
Всеки тегли въглена към своето яйце *(Сл.)*.
Вж. също **Рука только к себѐ гнётся** (1272).
Своя̀ рубашка блѝже к телу (1342).

1345. СВОЯ̀ ХА̀ТКА — РОДНА̀Я МАТКА

Своя къщица — мила майчица.
Ср. Своя къщица — своя свободица *(5000)*.
Бащино огнище — топло пепелище *(Сл.)*.
Дома и да се мре не е зле *(Сл.)*.
Макар и колиба, моя си е изба *(Сл.)*.
Вж. също **В гостя̀х хорошо̀, а до̀ма лу̀чше** (106).

1346. СВЫСОКА̀ СТАНЕШЬ ГЛЯДЀТЬ, ГЛАЗА̀ ЗАПОРОШЍШЬ

Гледаш ли отвисоко, ще си напрашиш очите.

1347. СВЯЗАЛСЯ ЧЁРТ С МЛАДЕНЦЕМ

Събрал се дявол с пеленаче *(Казва се за случаи, когато*

по-опитен, врял и кипял човек поддържа връзки с млад и зелен).

1348. **СВЯТО МЕСТО ПУСТО НЕ БЫВАЕТ**

Хубаво (*букв.* свято) място празно не стои (, т. е. винаги ще се намери някой, който да заеме опразнило се място, пост, длъжност; ако не е един, ще бъде друг).

1349. **СДЁЛАЙСЯ ТОЛЬКО ОВЦОЙ, И ВОЛКИ ГОТОВЫ**

Ср. Само стани овца, вълците са готови (*Сл.*).
Който става овца, изяда го вълкът (*Сл.*).

1350. **СДЁЛАННОГО НЕ ВОРОТИШЬ**

Стореното се не връща; станалото станало.
Ср. Хвърлен камък се не връща (*БНФР*).
Вж. също **Что с вòзу упало, то пропало** (1650).

1351. **СЕДИНА В БОРОДУ, А БЕС В РЕБРО**

Брадата му побелява, пък той момите задява, *или* Побелели му косите, пък акъла му в жените, *или* (*букв.*) Бялото удря в косата, а дявола — в ребрата (*Казва се за възрастен мъж, който започва да се интересува от жени*).
Ср. Стар кот млади мишчета лови (*или* гони) (*Сл.*), *или* Старият котарак млади мишлета лови (*5000*).
Стар кон млада трева ище (*Сл.*).

1352. **СЕМЕРО ОДНОГО НЕ ЖДУТ**

Седмина едного не чакат.
Ср. (Петима Петка не чакат. *Сл.*).
Трима едного не чакат (*Сл.*).
Вж. също **Кто опоздàет, тот вòду хлебàет** (647).

1353. **СЕМЬ БЕД — ОДИН ОТВЕТ**

Седем бели — една вина (, т. е. ще го направя, пък да става каквото ще — все едно ще си нося последиците. *Казва се при вземане на решение за нещо рисковано и непозволено, с готовност да се поеме отговорността, да се понесе наказанието*).
Вж. също **Где наше не пропадало** (257).

1354. **СЕМЬ РАЗ ПРИМЕРЬ, ОДИН РАЗ ОТРЕЖЬ** (*Вар.:* **Семь раз отмèрь . . .**).

Седем пъти мери, един път режи.

Ср. Девет премери, едно отрежи, *или*
Дваж мери, веднъж режи, *или*
По-напред мери, па тогаз режи (*или* крой) *(Сл)*.
От хесап [сметка] глава не боли *(Сл.)*.
Вж. също **Долго рассуждай, да скоро дѐлай** (384).
Десятью отмѐрь, однова̀ отрѐжь (359).

1355. СЁНО К ЛО̀ШАДИ НЕ ХОДИТ

Сено при коня не отива.
Вж. **Ясли к ло̀шади не ходят** (1700).

1356. СЁРДЦЕ НЕ КАМЕНЬ

Ср. Сърце не е от желязо (*или* камък) *(Сл.)*.
Сърце от месо е, превръща се, *или*
Сърце е от месо, не от кокал *(Сл.)*.

1357. СЁРДЦЕ НЕ ЛУКО̀ШКО*, НЕ ПРОШИБЁШЬ ОКО̀ШКО

Сърцето няма зирка, да се надникне вътре, *или (букв.)*
Сърцето не е кошче, да му се пробие прозорче.
Вж. също **Чужа̀я душа потёмки** (1659).

1358. СЁРДЦЕ СЁРДЦУ ВЕСТЬ ПОДАЁТ

Сърце на сърце се обажда *(Казва се, когато близки или интересуващи се един от друг хора се разбират без думи или мислят един за друг, когато са далеч)*.
Ср. Душа душа познава, а сърце и вест дава *(5000)*.

13 9. СЕЯЛИ РОЖЬ, А КОСИЛИ ЛЕБЕДУ̀

Посяхме ръж, пък жънем тръни (*букв.* лобода, бурени).

1360. СИЛА СОЛО̀МУ ЛО̀МИТ

Ср. Срещу ръжен не се рита *(ФРБЕ)*.
Вж. също **Против рожна̀ не попрёшь** (1230).
В горну̀ и железо пла̀вится (104).

СИЛОЙ МИЛОМУ НЕ БЫТЬ — *вж.* 865.

СИЛЬНЫЙ ДОЖДЬ ДОЛГО НЕ ИДЁТ — *вж.* 1225.

СИНИЦА В РУКАХ ЛУ̀ЧШЕ ЖУРАВЛЯ̀ В НЁБЕ — *вж.* 713.

1361. СИНИЦА В РУКАХ — ЛУ̀ЧШЕ СОЛОВЬЯ̀ В ЛЕСУ̀

Синигер в ръце от славея в гората е по-добре.
Вж. **Лучше синица в ру̀ки, чем журавль в нёбе** (977).

СКА̀ЖЕШЬ ГОП, КАК ПЕРЕСКОЧИШЬ! — *вж.* 904.

1362. **СКАЖЕШЬ С НОГОТО̀К, А ПЕРЕСКАЖУТ С ЛОКОТО̀К**
Кажеш колкото трошица, пък преразкажат пълна паница, *или*
Кажеш за грош, предадат цял кош, *или (букв.)*
Кажеш колкото нокът, преразкажат колкото лакът.
Ср. Направят го от влакно на кросно *(Н)*.

СКАЖИ ДУРАКУ̀ БОГУ МОЛЍТЬСЯ, ОН И ЛОБ РАСШИБЁТ — *вж.* 471.

1363. **СКАЖИ С У̀ХА НА̀ УХО, УЗНАЮТ С УГЛА̀ НА̀ УГОЛ**
Кажи го от ухо на ухо, ще го научат от кюше на кюше.
Ср. Речеш го на ухо, ще се чуе през девет дувара *(Н)*.
Вж. **Говорѝшь по секрету, а вы̀йдет всему̀ свѐту** (277).

1364. **СКАЗА̀Л БЫ СЛОВЀЧКО, ДА ВОЛК НЕДАЛЀЧКО**
Бих ти казал нещичко, ама вълкът е близичко.
Ср. Да са живи (*или* здрави) предни зъби *(ФРБЕ)*.

1365. **СКАЗА̀Л ДРУГУ, А ПОШЛО̀ ПО КРУ̀ГУ**
Кажеш го на четири очи, а то града обиколи.
Вж. също **Говорѝшь по секрету, а вы̀йдет всему свѐту** (277).

СКАЗА̀Л СЛЕПО̀Й — УВИДИМ — *вж.* 1386.

1366. **СКАЗАННОЕ СЛОВО СЕРЀБРЯНОЕ, А НЕСКАЗАННОЕ — ЗОЛОТО̀Е**
Казана дума — сребърна, премълчаната — златна.
Ср. Думането сребро, мълчането злато *(Сл.)*.
Вж. също **Слово — серебро, молчание — зо̀лото** (1390).

1367. **СКАЗАНО — СДЕЛАНО**
Ср. Речено — сторено *(РСБКЕ)*.

1368. **СКАЗКА СКЛАДКА, А ПЕСНЯ БЫЛЬ**
Приказката е измислена, песента е истина.

1369. **СКОЛЬКО ВЕРЁВКУ НИ ВИТЬ, А КОНЦУ̀ БЫТЬ** *(Вар.:* **Сколько верёвочке ни виться, ...**).
Колкото и да сучеш въжето все ще му дойде краят.

Вж. също **Сколько во̀ру ни ворова̀ть, а кнута̀ не миновать** (1371).

1370. **СКОЛЬКО ВОДЫ НИ ПИТЬ, А ПЬЯНУ НЕ БЫТЬ**

Колкото вода и да пиеш, пиян няма да се напиеш.
Ср. Бистра водица — мирна главица *(Сл.)*.

СКОЛЬКО ВОЛКА НИ КОРМЍ, ОН ВСЁ В ЛЕС ГЛЯДЍТ — *вж.* **541.**

1371. **СКОЛЬКО ВО̀РУ НИ ВОРОВА̀ТЬ, А КНУТА̀ НЕ МИНОВА̀ТЬ**

Колкото и да краде крадеца, ще му се намери правеца, *или*
Крадец както и да краде, въжето няма да отърве.
Ср. Който прескача много колове, той ще се натъкне на някой *(Сл.)*.
Свраката скача по плетищата от колец на колец, па току някога се надене *(Сл.)*.
Вж. също **Сколько верёвку ни вить, а концу̀ быть** (1369). **Пова̀дился кувшѝн по̀ воду ходѝть, там ему и го̀лову сломѝть** (1150).

1372. **СКОЛЬКО ГОЛО̀В, СТОЛЬКО УМО̀В**

Ср. Колкото глави, толкова и умове *(Сл.)*

1373. **СКОЛЬКО НИ ЖИТЬ, А ДВА РА̀ЗА МО̀ЛОДУ НЕ БЫТЬ**

Живота, колко и да трае, веднаж младостта е.
Ср. Дваж лято не бива *(Сл.)*.
Вж. също **Два̀жды в год лета не бы̀вает** (329).

СКОЛЬКО С БЫКО̀М НИ БИТЬСЯ, А ВСЁ МОЛОКА̀ ОТ НЕГО̀ НЕ ДОБЍТЬСЯ — *вж.* **546.**

1374. **СКОРО БЕГУ̀Т, ТАК ЗАДНИХ НЕ ЖДУТ**

Когато бързат да бягат, последните се не чакат.

1375. **СКОРО ПОЙДЁШЬ, НО̀ГУ ЗАШИБЁШЬ**

Не бързай, кума, ще си навехнеш крака.
Ако много търчиш, крака ще си нараниш.
Ср. Който много бърза, спъва се *(НП)*.
Вж. също **Что скоро, то не споро** (1652).

1376. **СКОРО СКАЗКА СКАЗЫВАЕТСЯ, ДА НЕ СКОРО ДЕЛО ДЀЛАЕТСЯ**

Приказката бързо се разправя, ала бавно работата става (, т. е. не е толкова лесно, колкото изглежда — нещата стават по-бавно, отколкото би ни се искало).

1377. **СКОРО ТОЛЬКО БЛИНЫ* ПЕКУТ**

Бързо (само) тиганици се пекат.

Вж. също **Поспѐшность нужна̀ только при ловле блох** (1203).

СКОРОСТЬ НЕ СПОРОСТЬ — *вж.* **1652.**

1378. **СКРИПУ̀ЧЕЕ ДЀРЕВО ДОЛГО СТОИТ** (*Вар.: . . .* **два века стоит**).

Дърво, дето скърца, дълго (*или* два века) живее (*Казва се за стар или болен човек, който надживява младите и здравите*).

Ср. Старото най-дълго се крепи *(АП)*.

Вж. също **Бѝтая посуда два века живёт** (52).

1379. **СКРЯ̀ГЕ ДЀНЬГИ, ЧТО СОБА̀КЕ СЀНО: ЛЕЖИТ НА НЁМ, САМА НЕ ЕСТ И ДРУГЍМ НЕ ДАЁТ**

За скъперник златото е като за куче сеното — само не яде и на друг не ще даде.

1380. **СКУПО̀Й ИЗ БЛОХЍ ГОЛЕНЍЩЕ КРОИТ**

Скъперник и от бълха кончови крои.

Ср. (Скъперникът) от точило изстисква мед *(5000)*.
(Скъперникът) цепи косъма (на две) (*или* цепи влакното, конеца) *(ФРБЕ)*.
(Скъперникът) търси вълна по яйцето (*или* бръсне на яйцето космите *(5000)*.
(Скъперникът) стриже бълхите (*или* мухата, комара) *(ФРБЕ)*.

1381. **СКУЧЕН ДЕНЬ ДО ВЕЧЕРА, КОЛИ ДЀЛАТЬ НЀЧЕГО**

Скучен е деня до вечерта, без работа като стоя.

1382. **СЛАВНЫ БУ̀БНЫ ЗА ГОРА̀МИ (, А 'К НАМ ПРИДУ̀Т, КАК ЛУКО̀ШКО*)**

Чудно звучи дайрето през планини (, а дойде ли у нази — на торба мяза) (, т. е. привлекателно изглежда

онова, което е далеч, за което чуваме от приказки и слухове).

Ср. Ожени ме, мамо, на чуждо село, лесно да се хваля *(Сл.)*.

Вж. също **Тому̀ лгать легко̀, кто был далеко̀** (1490).

СЛАВУ ПУСТЍЛА СИНИЦА̀, А МО̀РЕ НЕ ЗАЖГЛА̀ — *вж.* 855.

1383. **СЛАДКО В РОТ, ДА ГО̀РЬКО ВГЛОТ**

Лапнеш — слади, глътнеш — горчи.

1384. **СЛЕЗА̀МИ ГОРЮ НЕ ПОМОЖЕШЬ**

Сълзи на беда не помагат *(Казва се на някого, който е разстроен, огорчен, покрусен от нещо)*.

1385. **СЛЕПО̀Й ЗРЯ̀ЧЕГО НЕ ВОДИТ**

Слепият за водач на окат не става.

1386. **СЛЕПО̀Й СКАЗА̀Л: «ПОСМО̀ТРИМ»** (*Вар.:* **Посмо̀трим, сказа̀л слепо̀й, как будет пляса̀ть хромо̀й**).

Ср. Ще видим, казал слепият (, как ще играе куцият) *(БРФР)*.

СЛОВО ИЗ ПЕСНИ НЕ ВЫКИНЕШЬ — *вж.* 518.

1387. **СЛОВО НЕ ВОРОБЀЙ, ВЫЛЕТИТ — НЕ ПОЙМА̀ЕШЬ**

Думата не е врабче, излети ли — не се улавя.

Ср. Думата не е врабче, ама като я изпуснеш, не се улавя *(Сл.)*, *или*
Думата не е врабче, ако изхвърчи, не се улавя *(БНФР)*.
Дума назад се не връща *(5000)*.
Дваж помисли, веднъж кажи *(5000)*.
Голям залък изяж (*или* лапни), голяма дума не казвай *(Сл.)*.

Вж. също **Вы̀палишь — пу̀ли не пойма̀ешь, вы̀молвишь — слова не воро̀тишь** (245).
Коня̀ на вожжа̀х удѐржишь, а слова с языка̀ не воро̀тишь (606).
Лу̀чше ного̀й запну̀ться, чем языко̀м (709).

1388. **СЛОВО НЕ О̀БУХ — В ЛОБ НЕ БЬЁТ**

Думата брадва не е — глави не сече, *или (букв.)*
Думата не е на брадва тъпото — не удря в челото.

Ср. Дума дупка не прави *(Сл.)*.
Човек с дума се не убива *(АП)*.
Вж. също **Брань на вòроту не виснет** (80).

1389. **СЛОВО НЕ СТРЕЛА, А РАЗЙТ** (*Вар.:* **. . ., а пỳще стрелы**).

Думата стрела не е, но по-добре улучва.
Ср. Дума стрела не е, пък в сърце се забива *(Сл.)*.
Остра дума в сърцето влиза *(Сл.)*.
Тежка рана заздравява, лоша дума не се забравя *(Сл.)*.
Вж. също **Язык без костѐй, а кости ломàет** (1691).

1390. **СЛОВО — СЕРЕБРО, МОЛЧАНИЕ — ЗȮЛОТО**

Думата е сребро, мълчанието — злато.
Вж. също **Сказанное слово серѐбряное, а несказанное — золотòе** (1366).

СЛОВО — ЧТО ВОРОБЕЙ, ВЫЛЕТИТ — НЕ ПОЙМÀЕШЬ — *вж.* 1387.

1391. **СЛОЖÀ РỲКИ, СЫТ НЕ БУДЕШЬ**

Който скръсти ръце, няма да яде.
Вж. **Хочешь есть калачѝ, так не лежи на печѝ** (1602).

1392. **СЛУХОМ ЗЕМЛЯ ПОЛНИТСЯ**

Всички (*или* хората) казват; говори се; чува се; разправят; *или (букв.)*
Земята пълна е с мълва, *или* Мълва ходи по света (Често като преднамерено неопределен отговор на въпроси като «Откъде знаеш?»).

1393. **СЛУШАЙ ỲХОМ, А НЕ БРЮ̀ХОМ**

Слушай с ушите, а не с петите (*букв.* с търбуха) (*Фамилиарно-груб съвет за някого, който не е дочул или е слушал невнимателно*).
Ср. Отваряй си ушите *(ФРБЕ)*.
Вж. също **Глухòму поп две обѐдни не служит** (275).

1394. **СМЕЛОМУ ГОРÒХ ХЛЕБÀТЬ, А НЕСМЕЛОМУ И ЩЕЙ* НЕ ВИДÀТЬ** (*Вар.:* **. . ., а рòбкому пустỳх щей,** *или* **рѐдьки, не видàть**).

Смелият и грах лапа, плахият не вижда и ряпа.
Вж. също **Смелость городà берёт** (1395).

1395. **СМЕЛОСТЬ ГОРОДА̀ БЕРЁТ**

Смелост градове превзема.
Вж. също **Кто смел, тот два съел** (656).
Смелый там найдёт, где ро̀бкий потеря̀ет (1396).
Смелому горо̀х хлеба̀ть, а несмелому и щей не вида̀ть (1394).

1396. **СМЕЛЫЙ ТАМ НАЙДЁТ, ГДЕ РО̀БКИЙ ПОТЕРЯ̀ЕТ**

Смелият намира там, дето плахият загубва.
Вж. също **Смелость города̀ берёт** (1395).

1397. **СМЕРТЬ КОШКИ — ПРАЗДНИК ДЛЯ МЫШЕ́Й**

Смъртта на котката — празник за мишките.
Вж. **Без кота̀ мыша̀м ма̀сленица** (32).

1398. **СМЕРТЬ НЕ ЗА ГОРА̀МИ, А ЗА ПЛЕЧА̀МИ**

Смъртта не е през планина, а зад гърба.
Ср. Смъртта е по-близо и от кошулята [ризата] *(5000)*.
Вж. също **Думы за гора̀ми, а беда за плеча̀ми** (399).

СМЕХ БЕЗ ПРИЧИНЫ — ПРИЗНАК ДУРАЧИ́НЫ — *вж.* **655.**

1399. **СМО̀ЛОДУ ВОРОНА ПО ПОДНЕБЀСЬЮ НЕ ЛЕТАЛА, НЕ ПОЛЕТИТ И ПОД СТАРОСТЬ**

Гаргата и млада не е летяла в висини, няма да литне и на старини.
Ср. Не било в тикви(те), че в кратуни(те) (ли) *(ФРБЕ)*.

1400. **СМО̀ЛОДУ ПРОРЀХА, ПОД СТАРОСТЬ ДЫРА̀** (*Вар.*: **Смо̀лоду прорѐшка . . .**)

На младини — малко разпрано, на старини — цяло съдрано (, т. е. дребните на младини недостатъци се превръщат на старини в сериозни пороци).
Ср. Кърпи съдраното, дорде е малко *(5000)*.

1401. **СМОРЧКО̀М ГЛЯДИ́Т, А БОГАТЫРЁМ КАШУ УПЛЕТА̀ЕТ**

Наглед мухльо, пък за храна — ламя.
Ср. Ядем като здрави, работим като мрави *(Сл.)*.
Ламя си за ядене, а за работа — мравка *(5000)*.
Бърз на лъжица, тром на теслица *(Сл.)*.
Рабо̀ти като буболечка, яде като мечка *(Н)*.

1402. **СНАРУ́ЖИ БЛЕСТИТ, А В ГОЛОВЕ́ СВИСТИТ**

Отвън лъщи, а в главата кънти.

Ср. Хубава глава, ама мозък няма *(Сл.)*.
Отвънка гиздав, в главата гнидав *(Сл.)*.

Вж. също **С ви́ду ма́лина, раскусишь — мяки́на** (1282).

1403. **СНАРУ́ЖИ МИЛ, В СЕРЁДКЕ ГНИЛ**

Отвънка мил, отвътре гнил.

Ср. Отвън блести, отвътре вони *(НБФР)*.
Ангел на лице, дявол на сърце *(Сл.)*.

Вж. също **С ви́ду малина, а раскусишь — мяки́на** (1282).

СНАЧАЛА ГУСТО, А ПОТОМ ПУСТО — *вж.* 1255.

СНОВА МЕТЛА РЕЗКО МЕЛА́ — *вж.* 1018.

1404. **СНЯ́ВШИ ГО́ЛОВУ ПО ВОЛОСА́М НЕ ПЛАЧУТ**

Ср. Кога падне главата, косите се не жалят *(Гер.)*.
Юрганът изгорял, той жали конците *(БРФР)*.

1405. **СО ЛБА КРАСИВ, А ЗАТЫЛОК ВШИВ**

Лицето гиздаво, главата гнидава.

Ср. Отвънка гиздав, в главата гнидав *(Сл.)*.
Мома гиздава, глава гнидава *(Гер.)*.

Вж. също **С ви́ду малина, а раску́сишь — мякина** (1282).

1406. **СО СЧАСТЬЕМ НА КЛАД НАБРЕДЁШЬ, БЕЗ СЧАСТЬЯ И ГРИБА́ НЕ НАЙДЁШЬ**

Ако си късметлия — имане ще откриеш, ако не си — и гъба не мож откри.

Вж. също **При счастье и петушо́к яичко снесёт, при несчастье и жук забода́ет** (1214).

1407. **СОБАКА ЛАЕТ, ВЕТЕР НОСИТ**

Куче лае, вятър носи (, т. е. не си струва да обръщаме внимание на хорски одумки, клюки, слухове. *Казва се, когато се отнасяме пренебрежително към мнението на някого, към приказките по адрес на някого и т. н.*).

Ср. Кучетата си лаят, а керванът си върви *(РСБКЕ)*.

1408. **СОБАКА НА СЕ́НЕ: САМА НЕ ЕСТ И ДРУГИ́М НЕ ДАЁТ**

Ср. Кучето ляга в яслата, па нито плявата яде, нито на коня дава *(Сл.)*.

Зло куче нито кокалът гризе, нито го дава на друго (*Сл.*).

Вж. също **Сам не гам и другому не дам** (1311).

1409. **СОБАКЕ СОБА̀ЧЬЯ (И) СМЕРТЬ**

На кучето — кучешка смърт (*Израз на задоволство от смъртта на лош, според говорещия, човек*).

Ср. Както живял, тъй и умрял (*НП*).

1410. **СОБИРА̀Й ПО ЯГОДКЕ, НАБЕРЁШЬ КУЗОВО̀К** (*Вар.:* **Собира̀я . . .**).

Береш по ягодка, напълваш кошничка.

Вж. също **Пушѝнка к пушѝнке, и вы̀йдет перѝнка** (1243).

1411. **СОВА̀ О СОВЀ, А ВСЯК О СЕБЀ**

Бухал (мисли) за бухала, а всеки за себе си (за егоистично преобладаване на личните интереси над интересите на другите).

Ср. Всеки знае своята, а Иван неговата (*Сл.*).
(Всеки) дърпа (*или* тегли) чергата към себе си (*ФРБЕ*).

Вж. също **Своя̀ рубашка блѝже к телу** (1342).

1412. **СОВРЁШЬ — НЕ ПОМРЁШЬ, ДА ВПРЕДЬ НЕ ПОВЕРЯТ**

От една лъжа не мож умря, но занапред не ще ти хванат вяра.

Вж. **Один раз соврёшь — в друго̀й раз не поверят** (1041).

1413. **СОГЛАСНОГО СТАДА И ВОЛК НЕ БЕРЁТ**

От сговорно стадо и вълк не взема.

Вж. **В согласном стаде и волк не страшен** (132).

1414. **СО̀КОЛ С МЕСТА, А ВО̀РОН НА МЕСТО**

Махне се сокола, седне му гарван на стола, *или*
Станал от стола сокола, седнал му гарван на стола (*Казва се, когато на мястото на един достоен, личен човек се настанява посредствена недостойна личност*).

1415. **СОЛОВЀЙ ПЕСНЯМИ НЕ СЫТ**

Славей се с песни не храни, *или*
Песни славея не хранят.

Вж. **Соловья̀ баснями не кормят** (1416).

1416. **СОЛОВЬЯ̀ БАСНЯМИ НЕ КОРМЯТ**

Славей с приказки не мож нахрани.

Ср. Гърло с думи не се пълни (*Сл.*).
От думи попара не става (*Сл.*).
Глад от баене не взема (*Сл.*).
Гладен стомах от думи не се насища (*БНФР*).
Чувал с думи не се пълни (*НП*).
Празни приказки не се ядат (*Сл.*).
Слава славея не храни (*Гер.*).
Вж. също **Соловѐй песнями не сыт** (1415).
Красными словами сыт не будешь (626).
Голòдное брю̀хо к учению глухо (284).
У голòдного брю̀ха нет у̀ха (1516).

1417. **СОЛÒМА С ОГНЁМ НЕ ДРУЖИСЬ**

Слама с огън да не дружи.
Ср. Огън и слама не стоят миром (*Сл.*).
Огън със слама се не гаси (*Сл.*).
Огън до барут заедно не стоят (*Сл.*).

1418. **СОН, ЧТО БОГАТСТВО: БÒЛЬШЕ СПИШЬ, БÒЛЬШЕ ХÒЧЕТСЯ**

Спàнето е кат' имането — повече спиш, пò ти се иска.

1419. **СÒРНАЯ ТРАВА БЫСТРО РАСТЁТ**

Буренът бързо расте.

СÒРНУЮ ТРАВУ ИЗ ПÒЛЯ ВОН — *вж.* **1610.**

1420. **СÒРОК ЛЕТ — БАБИЙ ВЕК**

Четирийсет години е женската съдбина (, т. е. жената е привлекателна, желана, интересна само до тази възраст).

1421. **СПАСИБА В КАРМÀН НЕ ПОЛÒЖИШЬ** (*Вар.*: **Спасиба за пàзуху не полòжишь**).

«Благодаря» джоб не топли, *или* (*букв.*)
«Сполай ти» в джоба (*или* пазвата) не можеш сложи.
Вж. също **Из спасиба шубы не сошьёшь** (522).

1422. **СПАСИБОМ СЫТ НЕ БУДЕШЬ**

С «благодаря» не се наяждаш, *или*
«Благодаря» за ядене не става.
Вж. **Из спасиба шубы не сошьёшь** (522).

1423. **СПЕРЕДИ ДУРАК, ДА И СЗÀДИ ТАК**

Отпред будала, пък и отзад така.

1424. СПЕСЬ НЕ УМ

Надменност не е ум.
Фудуллук [надменност] не е акъллък, *или*
Фудуллия не е акъллия.
Вж. **Гордым быть — глупым слыть** (296).

1425. СПЕШИ, ДА НЕ ТОРОПИСЬ

Бързай бавно, *или*
Бързай, ама не избързвай.
Вж. също **Тише ѐдешь — да̀льше будешь** (1484).

1426. СПОРЬ ДО СЛЁЗ, ОБ ЗАКЛА̀Д НЕ БЕЙСЯ

Препирай се до сълзѝ, ама на бас не се лови.

1427. СПУСТЯ̀ ЛЕТО (ДА) В ЛЕС ПО МАЛИНУ (НЕ ХОДЯТ)

Минало лятото, а той в гората за малини.
Ср. По Коледа за дренки не ходят *(5000)*.
След дъжд качулка *(Сл.)*.
Вж. също **После драки кулака̀ми не машут** (1192).

1428. СРЕДИ ДВУХ НЯ̀НЕК ДИТЯ БЕЗ ГОЛОВЫ

Между две бавачки детето без глава.
Вж. **У семѝ ня̀нек дитя без гла̀за** (1529).

СРЕДИ СЛЕПЫХ И КРИВО̀Й — КОРОЛЬ — *вж.* **131.**

1429. СТАКАНЧИКИ ДА РЮ̀МОЧКИ ДОВЕДУТ ДО СУ̀МОЧКИ

Чашка след чашка водят до просешка тояжка.
Ср. Който винце попийва, на сокака поспива *(Сл.)*.
Вж. също **Пить до дна — не вида̀ть добра** (1117).

СТАНЬ ТЫ ОВЦО̀Й, А ВОЛКИ ГОТОВЫ — *вж.* **1349.**

СТАРАЯ КОБЫЛА БОРОЗДЫ НЕ ИСПОРТИТ — *вж.* **1438.**

1430. СТАРАЯ ЛЮБОВЬ НЕ РЖАВЀЕТ

Ср. Стара любов ръжда не хваща *(НП, БРФР)*.
Стара севда не се забравя *(Н. Г.)*.
Първо либе не се забравя *(Сл.)*.

СТАРАЯ ПОСЛОВИЦА ВОВЀК НЕ СЛО̀МИТСЯ — *вж.* **1199.**

1431. **СТАРАЯ ХЛЕБ-СОЛЬ ЗАБЫВАЕТСЯ**

Ср. Доброто се скоро забравя (*Сл.*), *или*
Стореното добро скоро се забравя (*АП*).

1432. **СТАРОГО ВОРОБЬЯ НА МЯКИНЕ НЕ ПРОВЕДЁШЬ**

Стар врабец с плява не мож подмами.
Ср. Стар вълк в капан не влиза (*Сл.*), *или*
Стара лисица в капан не влиза (*БРФР*).
От стара коза яре е (*Сл.*).
Лисицата дваж в капана не влиза (*Гер.*).

1433. **СТАРОГО ПСА К ЦЕПИ НЕ ПРИУЧИШЬ**

Старо куче (да стои) вързано не мож научи.
Стар пес на синджир не свиква.
Ср. Стар кон се на ход не учи (*Сл.*).
Старо дърво на обръч не става (*Сл.*).
Стара дъска боя не хваща (*Сл.*).
Дървото се превива, докато е младо (*РСБКЕ*), *или*
Само младото дърво се превива (*Сл.*).
Вж. също **Дерево гнётся, пока молодо** (355).

1434. **СТАРОЕ ДЕРЕВО СКРИПИТ, ДА НЕ ЛОМАЕТСЯ**

Старо дърво скърца, ала се не скършва.

1435. **СТАРОЕ СТАРИТСЯ, А МОЛОДОЕ РАСТЁТ**

Старото старее, младото виреe.

1436. **СТАРОСТЬ НЕ РАДОСТЬ (, ГДЕ МОИ СЕМНАДЦАТЬ ЛЕТ)** (*Вар.*: ..., **не красные дни**).

Старостта не е радост (, де ми са младините).
Ср. Старост — нерадост (*Арн.*).
Старост — пакост (*Сл.*).

СТАРУЮ СОБАКУ К ЦЕПИ НЕ ПРИУЧИШЬ — *вж.* 1433.

1437. **СТАРЫЙ ДРУГ ЛУЧШЕ НОВЫХ ДВУХ**

Сто нови другари не струват колкото двама стари, *или* (*букв.*)
Стар приятел е по-добър от двама нови.
Ср. Старо вино, стар приятел, дръж ги (*Сл.*).

1438. **СТАРЫЙ КОНЬ БОРОЗДЫ НЕ ИСПОРТИТ** (*Вар.*: ... **мимо не ступит**).

Стар кон бразда не сбърква.

Ср. Старият вол по-дълбоко оре (*Сл.*).
Старо куче овце варди (*Сл.*).
Старо гърне по-добре готви (*5000*), *или*
Старо гърненце по-сладко варивце изварява (*Сл.*).

1439. **СТАРЫЙ, ЧТО МАЛЫЙ (, А МАЛЫЙ, ЧТО ГЛУПЫЙ)**

Старият е като малкия (, а малкият е като глупавия).
Ср. Стар човек — бетер дете (*НП*).
Старите хора два пъти деца (*Сл.*).

СТЀНЫ ИМЀЮТ У̀ШИ — *вж.* **1533.**

1440. **СТЀРПИТСЯ — СЛЮ̀БИТСЯ**

Като свикне, ще обикне (*Така успокояват онези, които са принудени да постъпят против волята си, обикн. при неравен брак или при започване на нещо ново, за което липсва навик*).

СТО ГОЛО̀В — СТО УМО̀В — *вж.* **1372.**

СТО РАЗ ПРИМЕРЬ, ОДИН РАЗ ОТРЕЖЬ — *вж.* **1354.**

1441. **СТО̀ГОМ МЫШИ НЕ ЗАДА̀ВИШЬ**

С копа̀ мишка не мож смаза̀.
Вж. също **Не грози щуке мо̀рем** (909).

1442. **СТОИТ У ВОДЫ, А ПИТЬ ПРОСИТ**

Стои до вода, за вода пита.
Ср. Вода газя, жаден ходя (*ФРБЕ*).

1443. **СТОЯ̀ЧА ВОДА И ТА КИСНЕТ**

Застояла вода — вкисва и тя.

1444. **СТРАШЕН СОН, ДА МЍЛОСТИВ БОГ** (*остар.*) (*Вар.:* **Грозен сон . . .**).

1. Страшен е сънят, ама е само сън (, т. е. няма основания за тревога).
2. Съдбата е горчива, но господ — милостив (*Казва се, когато бедата не изглежда толкова неизбежна, когато има надежда всичко да завърши благополучно*).

1445. **СТРАШНО ДЕЛО ДО НАЧЍНУ**

Страшното е, доде почнеш.
Вж. **Лиха беда начало** (695).

1446. **СТРИГ ЧЁРТ СВИНЬЮ, ИН ВИЗГУ МНОГО, А ШЕРСТИ НЕТ**

Стригал дявол свиня — квичене бол, а вълна хич.
Ср. За две пари яйца, за сто пари гюрултия *(НП)*.
Вж. също **От свиньи визгу много, а шерсти нет** (1079).

СТРИГИ ШЕРСТЬ, ДА НЕ СДИРАЙ ШКУРЫ — *вж.* 1677.

1447. **СТРИЖЕНАЯ ДЕВКА КОСЫ НЕ ЗАПЛЕТЁТ**

Доде остригана мома си плитка оплете (, т. е. на часа, тутакси, моментално, веднага, завчас ще бъде изпълнено).

1448. **СТЫД НЕ ДЫМ, ГЛАЗА НЕ (ВЫ)ЕСТ**

Срамът не е пушек, няма да ти залюти на очите (, т. е. понася се, ще се пресрамиш).

1449. **СУЕТЛИВ ВОРОБЕЙ, ДА ПИВА НЕ СВАРИТ**

Суети се врабецът, ала работа не върши (*букв.* бира не сварява).
Вж. също **Что скоро, то не споро** (1652).

1450. **СУЖЕНОГО И КОНЁМ НЕ ОБЪЕДЕШЬ** (*Вар.:* **Суженого и на кривых оглоблях,** *или* **и на коне, не объедешь; Сужена-ряжена ни пешу обойти, ни конём объехать).**

Наречения и с кон не мож отмина (, т. е. с когото ти е съдено, непременно ще се събереш — за годеници).

1451. **СУК ЗУБАСТ, ДА ТОПОР ОСТЁР**

Чепат е клонът, ама и брадвата остра.
Вж. **На крепкий сук — острый топор** (815).

1452. **СУЛИЛ ПАН ШУБУ, ДА НЕ ДАЛ — ИН СЛОВО ЕГО ТЕПЛО**

Панът шуба обещал, ама не дал — че думата му топлила.

1453. **СУНДУК С БЕЛЬЁМ, ДА НЕВЕСТА С БЕЛЬМОМ** (*Вар.;* **. . . с горбом).**

Прикята — с колата, ама момата гърбата, *или*
Десет ракли прикята, ама кьорава (*букв.* с перде на окото) момата.

1454. **СУХАЯ ЛОЖКА РОТ ДЕРЁТ**

Сухата лъжица дере устата (, т. е. ако не предразполо-

жиш някого в своя полза — дарове, подкуп, — няма лесно да получиш исканото).

Вж. също **Не подмажешь — не поедешь** (942).

Кашу маслом не испортишь (*във 2 зн.*) (571).

1455. **СЧАСТЛИВЫМ БЫТЬ — ВСЕМ ДОСАДИТЬ**

Щастлив ли си — на всички ще си тръи в очи.
Чуждото добруване дразни.

1456. **СЧАСТЬЕ БЕЗ УМА — ДЫРЯВАЯ СУМА (, ЧТО НАЙДЁШЬ, И ТО ПОТЕРЯЕШЬ).**

Късмет без ум — съдран тулум (, каквото намериш, и него ще загубиш). (*Казва се в смисъл, че глупавият късметлия, понеже е глупав, не може да се възползва от късмета си*).

1457. **СЧАСТЬЕ ДУРАКОВ ЛЮБИТ**

На лудо господ помага.
Щастието обича глупците (т. е. на лудите им върви).
Вж. **Дуракам счастье** (408).

1458. **СЧАСТЬЕ И ТРУД РЯДОМ ИДУТ**

Щастието и трудът заедно вървят.

1459. **СЧАСТЬЕ, ЧТО ЗДОРОВЬЕ: ПОКА ОНО ЕСТЬ, ЕГО НЕ ЗАМЕЧАЕШЬ**

Щастието е като здравето — докато го имаш, не го виждаш.

1460. **СЧЁТ ДРУЖБЕ НЕ ПОМЕХА** (*Вар.:* **Счёт дружбы не портит**).

Сметки на дружба не пречат.
Ср. Чисти сметки, добри приятели (*БНФР*).
Добри сметки, добри приятели (*РСБКЕ*).
Добри приятели, ама и добри хесапи [сметки] трябва да имат (*БНТ*).
Вж. също **Счёт чаще, дружба слаще** (1461).
Дружба дружбой, а табачок врозь (395).

1461. **СЧЁТ ЧАЩЕ, ДРУЖБА СЛАЩЕ**

По-чести сметки — по-сладко приятелство.
Вж. **Счёт дружбе не помеха** (1460).

1462. **СЪЕШЬ МОРКОВКУ, КОЛИ ЯБЛОЧКА НЕТ**

И морков ще схрускаш, ябълка като няма.
Ср. Който няма черноока, целува и гурелива *(5000)*.
Вж. също **На безрыбье и рак рыба** (789).

1463. **СЫПЬ КОНЮ ОВЁС МЕШКОМ, ТАК НЕ БУДЕШЬ ХОДИТЬ ПЕШКОМ**

Не щеш ли да си биеш краката, — пълни със зоб на коня торбата, *или*
Пълни на коня торбата, да не си трепеш краката.

СЫТ ГОЛОДУ НЕ РАЗУМЕЕТ — *вж.* **1465.**

1464. **СЫТОЕ БРЮХО К УЧЕНИЮ ГЛУХО**

Ср. Сит търбух за наука глух *(Сл)*.

1465. **СЫТЫЙ ГОЛОДНОГО НЕ РАЗУМЕЕТ**

Ср. Сит(ият) на гладен (гладния) вяра не хваща *(БТР, РСБКЕ) или*
Сит не разбира гладния *(Сл.)*.

1466. **СЯДЕМ РЯДКОМ ДА ПОГОВОРИМ ЛАДКОМ**

Нека двама поседим, приказка да разменим *(Приятелска покана за задушевен разговор)*.

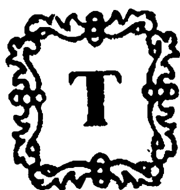

1467. **ТА ЖЕ ЩУКА, ДА ПОД ХРЕНОМ**

Същата риба, ама с хрян.
Вж. **Тех же щей, да пожиже влей** (1477).

1468. **ТАКИ-СЯКИ ВАРЕНИКИ*, А ВСЁ ЛУЧШЕ ГАЛУШЕК***

Табкваз-онакваз питата, ама все от просеник по-добра.

1469. **ТАМ, ГДЕ НЕ ПОМАГАЕТ ЛОМ, ПУСКАЮТ В ХОД ОТМЫЧКУ**

Като не върви с лост, ще отворим с шперц, *или*

Където с лом не може, шперц отваря.
Вж. също **Где силой взять нельзя̀, там на̀добна ухва̀тка** (264).

1470. **ТАМ ХОРОШО̀, ГДЕ НАС НЕТ** (*Вар.:* **Там лу̀чше . . .**).
Добре е там, където ни няма.

1471. **ТАСКА̀Л ВОЛК, ПОТАЩЍЛИ И ВО̀ЛКА**
Мъкнел вълкът, замъкнали и него, *или*
Крал вълк от кошарата, ама окошарили и вълка.
Ср. Желязото сече и дърво, и камък, но и него ръждата яде *(5000)*.
Кой каквото прави, това му дохожда до главата *(5000)*.
(Всеки) си намира майстора (*или* бача си, кръстника) *(ФРБЕ)*.
И гробарите ги закопават *(5000)*.
Кой бие, и него бият *(Н.)*.
Вж. също **Есть и на чёрта гром** (422).

1472. **ТАТЬ* НЕ ТАТЬ, ДА НА ТУ ЖЕ СТАТЬ**
Крадец и да не е, има си от крилце перце.

ТВОЍМИ БЫ УСТА̀МИ ДА МЁД ПИТЬ — *вж.* **151.**

1473. **ТВОЙ ВОЗ, ТЕБЀ И ВЕЗТЬ**
Твоя е колата, ти ще си я караш.

1474. **ТЕРПЕНИЕ ДАЁТ УМЕНИЕ**
Търпението дава умение.
Вж. също **Терпение и труд всё перетру̀т** (1475).

1475. **ТЕРПЕНИЕ И ТРУД ВСЁ ПЕРЕТРУ̀Т**
Ср. С труд и постоянство всичко се постига *(5000)*.
С търпение всичко се постига *(Сл.)*.
С търпение сполучват, без търпение изгубват *(Сл.)*.
Вж. също **Терпение даёт умение** (1474).

1476. **ТЕРПИ, КАЗАК, АТАМАНОМ БУДЕШЬ**
Трай, казаче, атаман ще станеш (, т. е. бъди търпелив, понасяй несгодите, и ще дочакаш нещо по-добро. *Казва се обикн. шеговито на някого, който се оплаква от трудности, неудобства, болка)*.
Ср. Трай, бабо, за хубост *(Н)*.
Трай, магарице, марта настига *(БНТ)*.

1477. **ТЕХ ЖЕ ЩЕЙ*, ДА ПОЖИЖЕ ВЛЕЙ**

Същата чорба, ама я разредил с вода (, т. е. кажи го речи същото, само че по-лошо).

Ср. Променил (*или* Облякъл) се Алия, посгледал се, нà в тия *(Сл.)*.
Не по врат, а по шия *(РСБКЕ)*.

Вж. също **Та же щука, да под хрѐном** (1467).
Тот же блин, да на другòм блюде (1493).

1478. **ТЕШЬ МОЙ ОБЫЧАЙ, САДЙСЬ В ГОЛОВÀХ**

Такъв ми е табиятът — сядай до главата (да ме гощеш).

Вж. също **Не хочỳ в ворòта, разбирàй забор** (997).

1479. **ТЁЩА В ДОМ, ВСЁ ВВЕРХ ДНОМ**

Тъща в къща — всичко обръща.

1480. **ТИХÀ ВОДА, ДА ÒМУТЫ ГЛУБÒКИ**

Водата тиха, ама въртопите дълбоки.

Вж. също **В тихом òмуте чѐрти водятся** (135).

1481. **ТИХАЯ ВОДА БЕРЕГÀ ПОДМЫВÀЕТ**

Ср. Тихата вода бряг рони, *или*
Тихата вода по-дълбоко копае *(Сл.)*.

Вж. също **В тихом òмуте чѐрти водятся** (135).

1482. **ТИХИЕ ВÒДЫ ГЛУБÒКИ**

Ср. Тихите води са дълбоки *(БНФР)*.
Бой се от тиха вода *(5000)*.
В тиха вода по-високо поли вдигай *(Сл.)*.

Вж. също **В тихом òмуте чѐрти водятся** (135).

1483. **ТИХИЙ ВОЗ БУДЕТ НА ГОРЀ**

Бавната кола изкачва планината.

Ср. Който ходи полека, излиза на планина висока *(Сл.)*.
Полека-лека планина се преваля *(Сл.)*.
Бавно, но славно *(НП)*.

Вж. също **Тише ѐдешь, дàльше будешь** (1484).

1484. **ТИШЕ ЁДЕШЬ, ДÀЛЬШЕ БУДЕШЬ**

Ако по-бавно вървиш, по-далеко стигаш.

Ср. Който върви полека, далеко отива *(РСБКЕ)*, *или*
Който иде полека, той отива далеко *(Сл.)*.
Полека, та далеко *(Н)*.
Бавно, но сигурно *(Н)*.

Вж. също **Спешѝ, да не торопѝсь** (1425).
Тихий воз будет на горѐ (1483).
Скоро пойдёшь, нòгу зашибёшь (1375).
Торопли̇вые ручьѝ к мòрю не дойдỳт (1491).

1485. **ТО ВИНА̀, ЧТО ПОПАЛСЯ**

Това му е вината, че го хванали будалата.
Вж. **Не пòйман, не вор** (944).

ТО ГУСТО, ТО ПУСТО — *вж.* **1255.**

1486. **ТО И СЧАСТЬЕ, ЧТО ОДНОМỲ ВЁДРО, ДРУГО̀МУ НЕНА̀СТЬЕ** (*Вар.* : **И то счастье, что иному вёдро, иному нена̀стье**).

Хубаво е, че буря за едного е добре дошла за другиго.

1487. **ТО НЕ СТРАХ, ЧТО ВМЕСТЯ̀Х : А СỲНЬСЯ-КА ОДИН**

Страхът не е страх като сме двама — ама я опитай сам.
Ср. Двама в гората върлуват, а един се страхува *(Сл.)*.

1488. **ТОЛСТО ЗВОНЯ̀Т, ДА ТОНКО ЕДЯ̀Т**

Дебело звънят, ама тънко ядат.
Вж. **На брю̀хе шёлк, а в брю̀хе щёлк** (793).

1489. **ТОЛЬКО ПЕРВЫЙ ШАГ ТРУДЕН**

Само първата крачка е трудна.
Вж. **Лиха̀ беда начало** (695).

1490. **ТОМỲ ЛГАТЬ ЛЕГКО̀, КТО БЫЛ ДАЛЕКО̀**

Ще лъже леко, който е далеко, *или*
На оня да лъготи е добре, дето е бил отвъд море.
Ср. Ожени ме, мамо, надалеко, да се хваля, *или*
Ожени ме, мамо, на чуждо село, лесно да се хваля *(Сл.)*
Вж. също **Славны бỳбны за гора̀ми** (1382).

ТОНỲЛ, ТОПОР СУЛИ̇Л, А КАК ВЫТАЩИЛИ, И ТОПОРИЩА ЖАЛЬ — *вж.* **780.**

1491. **ТОРОПЛИ̇ВЫЕ РУЧЬѝ К МО̀РЮ НЕ ДОЙДỲТ**

Поточета, дето бързат, до море не стигат.
Ср. Който много бърза, той назад остава *(Сл.)*.
Вж. също **Ти̇ше ѐдешь, да̀льше будешь** (1484).

1492. **ТО̀РОПОМ ТОЛЬКО БЛОХ ЛО̀ВЯТ**

Бързешком само бълхи се ловят.
Вж. също **Поспѐшность нужна̀ только при ловле блох** (1203).

1493. **ТОТ ЖЕ БЛИН, ДА НА ДРУГО̀М БЛЮДЕ** (*Вар.*: **. . ., да на блюде; . . ., да подма̀зан**).

Същата яхния, само че в друга чиния, *или*
Същата тиганица, ама в друга паница.
Вж. също **Тех же щей, да пожи̇̀же влей** (1477).

1494. **ТРУД (ЧЕЛОВЕКА) КОРМИТ, А ЛЕНЬ ПОРТИТ**

Трудът гощава, а мързелът развращава, *или (букв.)*.
Работата храни, а мързелът квари (човека).
Ср. Работата краси човека, мързелът го грози *(5000)*.

ТРУДНО ПРОТИВУ РОЖНА̀ ПРА̀ТИ — *вж.* **1230**.

1495. **ТУ̀ХЛОЕ ЯЙЦО ВСПЛЫВА̀ЕТ**

Запъртък във вода изплува на повърхността.
Вж. също **Пустой ко̀лос го̀лову кверху носит** (1242).

1496. **ТУШЍ ОГО̀НЬ ВНАЧАЛЕ, А РАЗГОРИТСЯ — НЕ ЗАХВА̀ТИШЬ**

Отрано огъня гаси, не можеш му надви, ако се разгори.
Вж. също Упу̀стишь ого̀нь — не поту̀шишь (1554).

1497. **ТЫ БЛИ̇̀ЖЕ К ДЕЛУ, А ОН ПРО КО̀ЗУ БЀЛУ**

Ти — за работа пак, той — за ланския сняг.
Вж. също **В огоро̀де бузина̀, а в Киеве дядька** (120).

1498. **ТЫ ЕГО̀ ДОБРОМ, А ОН ТЕБЯ̀ КОЛО̀М**

Ти него с добро, а той тебе с дърво.
Ср. Дай на кьоравия тояга, да ти строши главата (5000).
Дай ми нож, да те заколя (*или* да ти избода очите) (*Сл.*).
Храни куче, да те лае (*Сл.*).
Вж. също За **наше добро, да нам же рожо̀н в ребро** (448).

1499. **ТЫ НА̀ ГОРУ, А ЧЁРТ ЗА̀ НОГУ**

Ти към върха, пък дяволът те дърпа (за крака) (т. е. все не успявам да се измъкна от тежкото положение, да се освободя от нещо. *Казва се, когато някой не успява да изпълни замисленото, все не му върви*).

1500. **ТЫ С БОРОДОЙ, ДА И МЫ САМИ С УСАМИ**

Ти имаш брада, ама и ние сме с мустаци.

Ср. (И ние) не падаме по-долу (*или* не сме расли в саксия, трева не пасем, не сме вчерашни, не сме израсли за една нощ) (*ФРБЕ*).

Ти си с брада, ама и ние не сме кьосави (*Н*).

1501. **ТЫ ТОЛЬКО ЗА ДУГУ, А Я УЖ В ТЕЛЕГЕ СИЖУ**

Ти ще впрягаш едва, пък аз вече в колата седя.

1502. **ТЯЖЕЛО НАГРЕБЁШЬ, ДОМОЙ НЕ ДОНЕСЁШЬ**

Тежко ако нагребеш, до дома не ще го занесеш.

1503. **ТЯП — ЛЯП — ДА И КОРАБЛЬ** (*Вар.*: **Тяп да ляп . . .; Тяп, ляп, да и клетка; сел в угол, да и печка; Тяп да ляп не выйдет корабль**).

Как да е — кораб бир парче, *или*
През куп за грош — ни лъжичник, ни кош (, т. е. натъкмих го набързо, как да е — и готово. *Казва се за бързо и небрежно изпълнена работа*).

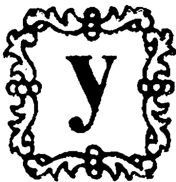

1504. **У БАБЫ ВОЛОС ДОЛОГ, ДА УМ КОРОТОК** (*остар.*)

Ср. Жената е дългокоса, плиткоумна (*Сл.*).

Вж. също **На голове густо, а в голове пусто** (807).

1505. **У БОГАТОГО ТЕЛЯТА, А У БЕДНОГО РЕБЯТА** (*остар.*)

У богатия — телета, у бедния — момчета.

Ср. У сиромаха деца се раждат, у богатия — телци (*Сл.*).

1506. **У ВОДЫ БЫТЬ, ДА НЕ ЗАМОЧИТЬСЯ**

Край вода да стоиш и да не се намокриш.

Ср. Който мие медено каче, не може да не си оближе пръстите (*Сл.*).

Вж. също **Своя рука владыка** (1343).

1507. У ВОЛКА ВСЕГДА ОВЦА ВИНОВАТА
Пред вълка овцата е винаги виновата.
Ср. Мътиш ми не мътиш, ще те изям *(5000)*.

1508. У ВОРА ВОРОВАТЬ, ТОЛЬКО ВРЕМЯ ТЕРЯТЬ
От крадец да крадеш е само време да губиш.
Ср. Двама джамбази на едно въже не играят *(Сл.)*.
Вж. също **Вор на воре не йщет** (192).

1509. У ВСЯКОГО БАРОНА СВОЯ ФАНТАЗИЯ
Всеки барон си има свои фантазии.
Ср. Всеки си е башка луд *(БРС, НБФР)*.
Вж. също **Всяк по-своему с ума сходит** (225).

1510. У ВСЯКОГО МИРОНА СВОИ ПРИЁМЫ
Всеки Мирон със свой закон.
Вж. също **Всякий поп по-своему обедню служит** (232).

1511. У ВСЯКОГО СВОЙ ВКУС: КТО ЛЮБИТ ДЫНЮ, КТО АРБУЗ
Всеки със своя вкус — един иска пъпеш, друг карпуз.
Вж. **На вкус и цвет товарищей нет** (797).

1512. У ВСЯКОГО СКОТА СВОЯ ПЕСТРОТА
Всяко теле по-своему шаренеи (*или* башка шарено).
Вж. също **Всякий молодец на свой образец** (231).

1513. У ВСЯКОГО ФЕДОРКИ СВОИ ОТГОВОРКИ
Всеки лентяй по-своему ще се оправдай.

1514. У ВСЯКОЙ ПТАШКИ СВОИ ЗАМАШКИ
Всяка птичка със свойта си привичка.
Вж. също **Всякий молодец на свой образец** (231).

1515. У ВСЯКОЙ СТАРУШКИ СВОЙ ПРОРУШКИ
Всяка бабичка със свои си слабости.

1516. У ГОЛОДНОГО БРЮХА НЕТ УХА
Гладният търбух е глух.
Ср. Гладният уши няма *(НП)*.
Вж. също **Соловья баснями не кормят** (1416).

1517. У ГОЛОДНОЙ КУМЕ ХЛЕБ НА УМЕ
Ср. На гладната кума хляб на ума *(Сл.)*.

Гладна сватя по-напред за хляб се свати *(Сл.)*
На бивола окото все в просото *(Сл.)*
Вж. също **Голодной курице прòсо снѝтся** (285).
У кого что болит, тот о том и говорѝт (1520).

1518. **У ЗЛОЙ НАТАЛЬИ ВСЕ ЛЮДИ КАНАЛЬИ**
За злата Наталия всички (хора) са каналии.
Ср. Всеки по себе си съди за другите *(Сл.)*.

У КАЖДОГО БАРОНА СВОЯ ФАНТАЗИЯ — *вж.* **1509.**

1519. **У КОГО НЕТ РУБАШКИ, ТОТ И ВЀТОШКЕ РАД**
Който риза няма, и на дрипа се радва.
Вж. **Кто нови не видàл, тот и ветху рад** (646).

У КОГО ПОВЕДЁТСЯ, У ТОГО И ПЕТУ̀Х НЕСЁТСЯ — *вж.* **598.**

1520. **У КОГО ЧТО БОЛИТ, ТОТ О ТОМ И ГОВОРИТ**
Ср. Кого какво боли, за него си приказва *(Сл.)*.
Де кого боли, там се и стиска *(Сл.)*.
Кого де сърби, там се чеше, *или*
Всеки се чеше, дето го сърби *(Сл.)*.
Дето зъбът боли, там езикът вали *(Сл.)*.
Вж. също **У голодной кумѐ хлеб на умѐ** (1517).

1521. **У КОРЫСТИ РО̀ЖА ВСЕГДА БЕСКОРЫСТНА**
На користта е винаги безкористен суратят.

1522. **У ЛЕНИВОЙ ПРЯ̀ХИ И ПРО СЕБЯ̀ НЕТ РУБАХИ**
Мързеливата жена без риза на гърба, *или*
Щом мързи я да преде, няма що да облече, *или (букв.)*
Мързелива предачка няма риза и за себе си.
Ср. Мързелът носи сиромашията със себе си *(НП)*.
Мързеж благо не руча и ново никога не носи *(Гер.)*.
Вж. също **Хочешь есть калачѝ, так не лежи на печѝ** (1602).

1523. **У ЛЕНТЯ̀Я ФЕДО̀РКИ ВСЕГДА ОТГОВО̀РКИ**
Винаги лентяя ще се оправдае.
Мързеливият уста назаем не взема.
Ср. Накарай ленивия на работа, та да те научи на ум. *(БТР)*.

Накарай мързеливия на работа, пророк да го направиш, *или*
Мързеливият пророк става *(Сл.)*.

1524. **У ЛЖИ КОРОТКИЕ НОГИ**

Ср. На лъжата краката са къси *(Сл.)*.
На лъжата е плитко дъното *(Гер.)*.
Лъжа вода не гази *(Гер.)*.

1525. **У ЛЮБВИ НЕТ ГЛАЗ**

Любовта няма очи.
Вж. **Любовь слепа̀** (722).

1526. **У ОВЕЦ КУДА ПЕРЁДНИЙ БАРАН, ТУДА И ВСЕ СЛОМЯ ГО̀ЛОВУ**

При овцете е така: където първият овен, там всички презглава.
Вж. **Куда один бара̀н, туда и всё стадо** (664).

1527. **У ПЛОХО̀ГО МАСТЕРА ВСЕГДА ИНСТРУМЕНТ ВИНОВАТ** (*Вар.:* **У плохо̀го мастера това̀ и пила̀, или и пила тупа̀я**).

На лош майстор все сечивата криви.
Ср. Вилата била крива, та очите му избила *(5000)*.
Вж. също **Мастер глуп — нож туп** (740).

1528. **У СЕБЯ̀ КАК ХО̀ЧЕШЬ, А В ГОСТЯ̀Х — КАК ВЕЛЯ̀Т**

У дома — както си щеш, на гости — както рекат.
Ср. Гостенин яде, каквото му предложат, а не каквото иска *(Сл.)*.
У дома си правиш, каквото си искаш *(5000)*.
Вж. също **В чужо̀й монастырь со своѝм уста̀вом не ходят** (141).

1529. **У СЕМЍ НЯ̀НЕК ДИТЯ БЕЗ ГЛА̀ЗА**

При седем бавачки детето безоко.
Ср. Девет баби — хилаво дете *(АП)*.
Кое дете много баби гледат, хилаво излиза *(Н)*.
Много баби килаво дете *(Гер.)*.
Кучето на десет порти гладно умира *(Н)*.
Където има много овчари, там овцете се губят *(БНТ)*.
Две жени води, без гащи ходи *(Сл.)*.
Орташкия вол лесно го изядат вълците *(Сл.)*.
Където пеят много петли, късно се съмнува *(Сл.)*.

Вж. също **Где нянек много, там дитя безного** (258). **Среди двух нянек дитя без головы** (1428).

1530. **У СКУПОГО В МОРОЗ ЛЬДУ НЕ ВЫПРОСИШЬ** (*Вар.:* **У скупого среди зимы,** *или* **в крещение . . .**).
От скъперник и сред зима лед не можеш има, *или*
Скъперник и по Коледа не дава от леда.
Ср. Очите му изваждаш, пара не можеш извади (*Сл.*).
Яйце да вземеш от него, и то жълтък няма (*5000*).
Свила се змия в кесията му (*5000*).
От попа да извадиш храна, като от мъртвеца сълза (*Сл.*).

1531. **У СОСЕДА ЗАНЯЛОСЬ — ГЛЯДИ В ОБА**
Пламне ли у съседа — отваряй си очите.
Ср. Гори ли (*или* Ако гори) на комшията къщата, търчи да гасиш твоята (*5000*).
Вж. също **По людям пойдёт, и до нас дойдёт** (1137).

1532. **У СТАРОГО КОЗЛА КРЕПЧЕ РОГА**
Старата коза има по-яки рога.
Ср. На старите волове рогата им са корави (*АП*).

1533. **У СТЕН ЕСТЬ УШИ**
И стените имат уши.
Ср. И стена уши има, и плет очи има, *или*
Зид уши има, а плет очи има, *или*
И плет (*или* дуварът) уши има (*Сл.*).
Гора очи има, поле уши носи *или*
Поле очи има, а гора уши има (*Сл.*).

1534. **У СТРАХА ГЛАЗА ВЕЛИКИ (, ДА НИЧЕГО НЕ ВИДЯТ)**
На страха очите са големи (, ама нищо не виждат).
Ср. На страха очите са големи (*5000*), *или*
Страхът има големи очи (*Сл.*).
Страхът гледа наедро (*Сл.*).
Страхът много вижда (*Сл.*).
Вж. също **Медведя бояться — от белки бежать** (742).

1535. **У ФИЛИ ПИЛИ, ДА ФИЛЮ Ж И БИЛИ** (*Вар.:* **У Фили были, у Фили пили, . . .**).
У Филя пили, па Филя и били (*Казва се, когато за гостоприемство, за добро, се плаща със зло*).

Ср. Сито куче сайбията [стопанина] си хапе *(5000)*.
Изяж ястието, па строши паницата *(5000)*.
Вж. също **За наше добро, да нам же рожòн в ребро** (448).

1536. **У ХЛЕБА НЕ БЕЗ КРОХ** (*Вар.:* **У хлеба и крòхи**).
От хляба падат и трохи.
1. Ср. Който бърка в меда, той си облизва пръстите *(Сл.)*.
Вж. също **Своя̀ рука̀ владыка** (1343).
У воды быть, да не замочѝться (1306).
2. (*При големи дела са неизбежни дребни жертви и пропуски*).
Вж. **Лес рубят, щепки летят** (684).

1537. **У ХОРОШЕГО НАЧАЛА ХОРОШИЙ И КОНЕЦ**
Доброто начало си има и добър край, *или*
Добре започнал — добре завършил.
Ср. Добрият ден се познава от сутринта, *или*
Добрият ден от зори заличава *(Сл.)*.
Денят си от сутринта заличава *(Сл.)*.
Вж. също **Каковò начало, таков и конец** (562).

УВЯЗЍЛА ПТАШКА НОГОТÒК — ВСЕЙ ПРОПАДА̀ТЬ — *вж.* **589.**

1538. **У̀ГЛЕМ ИГРАТЬ — РУ̀КИ МАРА̀ТЬ**
Играеш ли си с въглен — оцапваш си ръцете, *или*
От игра с въглен се пазете — ще си очерните ръцете.
Вж. също **Гря̀зью играть, лишь ру̀ки мара̀ть** (308).

1539. **У̀ГЛЯ СА̀ЖЕЙ НЕ ЗАМАРА̀ЕШЬ**
Със сажди се въглен не цапа.
Ср. Петно леке не хваща *(Н)*.

1540. **УГОВÒР ДОРÒЖЕ ДЀНЕГ** (*Вар.:* **Уговòр лу̀чше дѐнег**).
Дадена дума е от пари по-скъпа.
Ср. Казана (*или* Дадена, Речена) дума — хвърлен камък *(5000)*.
Вж. също **Не давши слòва, крепись, а давши, держѝсь** (910).

1541. **УЙДЁТ ПОРА̀ — НЕ ВОРÒТИШЬ**
Мине ли времето — връщане няма.
Ср. Времето каквото отнесе, назад не го връща *(5000)*.
Изгубеното време никога не се връща *(Сл.)*.

УКА̀ЗЧИКУ РУБЛЬ, А РАБО̀ТНИКУ ПОЛТЍНУ — *вж.* 1251.

1542. **УКАТА̀ЛИ СИВКУ КРУТЫЕ ГОРКИ**

Съсипаха Сивча стръмни баири (, т. е. тежките условия на живот, премеждията, годините сломиха силите на някого, направиха го слаб, безпомощен, равнодушен).

Ср. Душа не ми остана (*или* не остана в мен), *или* Останах без душа (*ФРБЕ*).

Вж. също **Был конь, да изъѐздился** (90).

1543. **УЛЍТА ЀДЕТ, (ДА) КОГДА̀-ТО БУДЕТ**

Охлювът потегля, все някога ще стигне (*Казва се за нещо, което няма скоро да стане, когато не се надяваме скоро да получим обещаното, да дочакаме осъществяването на нещо*).

Ср. Трай, коньо, за зелена трева (*Сл.*).
Гърми, не вали (*Н*).

1544. **УМ ХОРОШО̀, А ДВА ЛУ̀ЧШЕ** (*Вар.:* **Ум добро, а два лу̀чше того̀**).

Един ум е добре, а два — по-добре.

Ср. Два ума от един по-добри (*Сл.*).
Четири очи от две по-добре виждат (*Сл.*).

1545. **УМА̀ МНОГО, ДА ВОН НЕЙДЁТ**

Ум с колата, ама не излиза навън от главата *или*
Много акъл, ама не се види отвън, *или*
Много ум, ама зата̀пен.

1546. **УМА̀ ПАЛАТА, ДА ДѐНЕЖКА ЩЕРБА̀ТА** (*Вар.:* ..., **да не покрыта**).

Акъл море, ала тънко преде.
Ум — да гребеш с лопата, ама му парата щърбата.

Ср. Ум много, пари малко (*Сл.*).
Ако пари нямаш, и звездите да снемаш, нищо не струваш (*Сл.*).

1547. **УМА̀ ПАЛАТА, ДА РАЗУМА МАЛОВА̀ТО**

Ср. Ум има, разум няма (*Сл.*).
Ум с колата, разум за дукато (*или* памет с вила) (*Сл.*).

Вж. също **Умная голова, да дураку̀ доста̀лась** (1548).

1548. **УМНАЯ ГОЛОВА, ДА ДУРАКУ ДОСТАЛАСЬ**

Умна глава, ама на шут се падна (*За човек, който постъпва необмислено, прибързано, безразсъдно; казва се обикн. като подигравка, когато хвалят ума на някого*).
Вж. също **Ума палата, да разуму маловато** (1547).

1549. **УМНЫЕ РЕЧИ ПРИЯТНО И СЛУШАТЬ**

Умни приказки да ти е драго да слушаш (*Казва се, когато ни се говори нещо, което сме очаквали да чуем, с което сме съгласни, което съвпада с мненията и желанията ни*).

1550. **УМНЫЙ ЛЮБИТ УЧИТЬСЯ, А ДУРАК — УЧИТЬ**

Умният обича да се учи, а глупакът — да учи други.

1551. **УМНЫЙ НЕ ВСЕГДА РАЗВЯЖЕТ, ЧТО ГЛУПЫЙ ЗАВЯЖЕТ** (*Вар.:* **Дурак узел завяжет, умный не развяжет**).

Умният не винаги може да развърже онова, което глупавият е вързал.
Вж. също **Один дурак может задать столько вопросов, что десять умных не ответят** (1038).
Один дурак бросит в воду камень — десять умных не достанут (1037).

УМЫКАЛИ СИВКУ КРУТЫЕ ГОРКИ — *вж.* 1542.

1552. **УПРЯМАЯ ОВЦА — ВОЛКУ КОРЫСТЬ**

Овцата с инат е за вълка благ комат.
Инатлива овца за вълка е добре дошла.

1553. **УПУСТИЛ ЗАЙКУ, ТАК НЕ АЙКАЙ**

Изтърveш ли заека — не се вайкай, *или*
Изтърван заек не се връща с вайкане.
Вж. също **Что с возу упало, то пропало** (1650).

1554. **УПУСТИШЬ ОГОНЬ — НЕ ПОТУШИШЬ**

Изтърveш ли огъня — не мож го угаси.
Вж. **Туши огонь вначале, а разгорится — не захватишь** (1496).

1555. **УПУЩЕННЫЙ ЧАС НАВЕРСТЫВАЕТСЯ ГОДАМИ**

Изпуснат час с години се наваксва.
Вж. също **Дело, часом опозданное, годом не наверстаешь** (345).

1556. УСЛУ̀ЖЛИВЫЙ ДУРАК ОПАСНЕЕ ВРАГА̀

Услужлив глупак е по-опасен от враг.
Ср. Да пребие мухата, а той пребил баща си (*Сл.*)
По-хубаво да имаш хитър душманин, отколкото глупав дост (*Сл.*).
По-добре разумен душманин, а не глупав приятел (*5000*).

1557. УСО̀ПШЕМУ МИР, А ЛЕКАРЮ ПИР (*остар.*)

За починалия мир, а за лекаря пир.
Вж. **Что ло̀шади в пользу, то мыше смерть** (1644).

1558. УСТАМИ МЛАДЀНЦЕВ ГЛАГО̀ЛЕТ ИСТИНА

Чрез устата на децата говори истината.
Ср. На детето — каквото му е на сърцето (*Сл.*), *или*
Какво си дете на сърцето има, това и казва (*БНФР*).

1559. УТОПА̀ЮЩИЙ ЗА СОЛО̀МИНКУ ХВАТА̀ЕТСЯ

Ср. Който се дави, улавя се и за змия (*или* сламка) (*Сл.*).
Когато падне в морето, човек се хваща и за змия да го извлече (*5000*).

1560. УТРЕННЯЯ ЗАРЯ ЗО̀ЛОТОМ ОСЫПА̀ЕТ

Зората сипе злато.
Вж. **Кто рано встаёт, тому бог даёт** (651).

1561. УТРО ВЀЧЕРА МУДРЕНЀЕ (, ТРАВА СОЛО̀МЫ ЗЕЛЕНЀЕ)

Ср. Утрото е по-мъдро от вечерта (*5000*), *или*
Утринта от вечерта е по-добра (*Сл.*).

УХОДЍЛИ СИВКУ КРУТЫЕ ГО̀РКИ — *вж.* **1542.**

1562. УЧЁНОГО УЧЍТЬ — ТОЛЬКО ПОРТИТЬ

Учения не учи — само ще му навреди.
Ср. На краставичар краставици не продавай (*РСБКЕ*).
Не учи дядо си попа как се деца кръщават (*Сл.*).
Не учи баба как се дете баби (*Сл.*).
Не учи баща си как се деца хранят (*Сл.*).
На учен кон юзда не трябва (*Сл.*).
Учената маймуна не ще тояга (*Сл.*).
Вж. също **Не учѝ рыбу плавать** (989).
Не учѝ плавать щуку — щука знает свою̀ нау̀ку (988).

Не учи' бѐзногого хрома̀ть (987).
Не учи' учёного хлеба есть печёного (990).

1563. **УЧЕНИЕ СВЕТ, А НЕУЧЕНИЕ ТЬМА**
Учението е светлина, невежеството мрак.

УЧИ' ДИТЯ, ПОКА ПОПЕРЁК ЛА̀ВОЧКИ ЛЕЖИТ, А КАК ВДОЛЬ ЛА̀ВОЧКИ ЛЯЖЕТ, ТОГДА ПОЗДНО УЧИ'ТЬ (*Вар.:* **Учи, покòле поперёк лавки ложи'тся**) — *вж.* **991.**

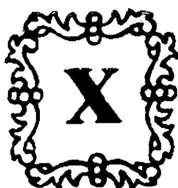

1564. **ХВАЛИ ГО̀РКУ, КОГДА ПЕРЕВА̀ЛИШЬСЯ**
Хвали баир, след като го превалиш.
Вж. **Не говори гоп, пока̀ не перескочишь** (904).

1565. **ХВАЛИ ДЕНЬ ПО ВЕЧЕРУ**
Хвали деня според вечерта, *или*
Едва вечерта можем да хвалим деня.
Ср. Денят не бива да се хвали от сутринта (*БНФР*).
Вж. също **Хвали жизнь при' смерти, а день вѐчером** (1566).
Вечер покажет, каков был день (165).
Хвали утро вѐчером (1568).
Цыпля̀т по осени счита̀ют (1615).
Рано пташечка запела, как бы ко̀шечка не съела (1258).
Не хвали пива в су̀сле, а ржи — в о̀зими (992).
Не вида̀в вечера и хвали'ться нѐчего (890).

1566. **ХВАЛИ ЖИЗНЬ ПРИ' СМЕРТИ, А ДЕНЬ ВЀЧЕРОМ**
Хвали живота на умиране, а деня — на здрачаване.
Вж. **Хвали день по вѐчеру** (1665).

1567. **ХВАЛИ РОЖЬ В СТОГУ', А БА̀РИНА В ГРОБУ'** (*остар.*)
Хвали ръжта в хамбаря, а в гроба — господаря.
Вж. също **Не хвали пива в су̀сле, а ржи в о̀зими** (992)

1568. ХВАЛИ УТРО ВЀЧЕРОМ

Заранта хвали по мръкнало.
Вж. **Хвали день по вѐчеру** (1565).

1569. ХВАЛЍЛАСЬ СИНИЦА МО̀РЕ ЗАЖЀЧЬ

Синигерът се хвалил, че море ще запали.
Вж. **Надѐлала синица славы, а мо̀ря не зажгла̀** (855).

1570. ХВАСТАТЬ — НЕ КОСИТЬ, СПИНА̀ НЕ БОЛИТ

Хвалбата не е като да въртиш косата — не заболява ръката, *или*
Да се хвалиш не е като да косиш — няма да се измориш.
Вж. също **Бреха̀ть — не цепо̀м мота̀ть** (83).

1571. ХВОСТ ВЫТАЩИШЬ — НОС ЗАВЯ̀ЗНЕТ

Опашката измъкнеш — клюнът се заклещил.
Вж. **Нос вы̀тащишь — хвост увязѝт, хвост вы̀тащишь — нос увязѝт** (1020).

1572. ХВОСТ ГОЛОВЀ НЕ УКА̀ЗКА

Опашка на глава не нарежда.
Глава се от опашка не учи.

1573. ХИТРОСТЬЮ ПОЙМА̀ЕШЬ ДАЖЕ ЛЬВА, СИЛОЙ НЕ ПОЙМА̀ЕШЬ И СВЕРЧКА̀

С хитрина и лъв се хваща, а със сила и щурец се не лови.
Ср. Човек с хитрост сдържа лъв, а със сила щурец дори не може да улови *(5000)*.
Вж. също **Где силой взять нельзя, там на̀добна ухва̀тка** (264).

1574. ХЛЕБ ВМЀСТЕ, А ТАБАЧО̀К ПОПОЛА̀М

Хлябът общо, а тютюнеца ще делим.
Вж. също **Дружба дружбой, а табачо̀к врозь** (395).

1575. ХЛЕБ ЗА БРЮХОМ НЕ ХОДИТ (, А БРЮХО ЗА ХЛЕБОМ).

Не търси хлябът корем (, а коремът търси хляб).
Вж. също **Ясли к ло̀шади не ходят** (1700).

1576. **ХЛЕБ НА НОГИ СТАВИТ, А ВИНО ВАЛИТ**
Хлябът на крака те изправя, а виното те поваля.

1577. **ХЛЕБА НЕТ — ДРУЗЕЙ КАК НЕ БЫВАЛО**
Хляб нямаш ли — и от приятели помен няма.
Ср. Доде имаш, дотогава те познават *(Сл.)*.
Чорба има ли, чорбалановци колкото щеш *(Сл.)*.
Ври ли ти гърнето, имаш и приятели *(НП)*, *или*
Пълно да ти е гърнето, достовете са готови *(Сл.)*.
Вж. също **Было бы корыто, а свиньи будут** (99).

1578. **ХЛЕБ-СОЛЬ ЕШЬ, А ПРАВДУ РЕЖЬ**
Каквото правиш, прави, ала истината не пести.
Ср. Право, куме, та в (черните) очи *(ФРБЕ)*.

1579. **ХЛЕБЦЕМ ВМЕСТЕ, А ТАБАЧКОМ ВРОЗЬ**
Хлебеца общ, а тютюнеца — башка.
Вж. също **Дружба дружбой, а табачок врозь** (395).

1580. **ХОЗЯИН В ДОМУ, ЧТО МЕДВЕДЬ В БОРУ (, ЧТО КАК ХОЧЕТ, ТАК И ВОРОЧИТ**
Стопанин в дома е като мечка в гора (, накъде реши, натам върти).
Ср. Всеки е на къщата си господар *(Сл.)*.
Вж. също **Всяк кулик в своём болоте велик** (222).

1581. **ХОЛОСТАЯ ВОЛЯ — ЗЛАЯ ДОЛЯ**
Бекярска воля — зла неволя, *или (букв.)*
Бекярска свобода — участ зла.

1582. **ХОРОШ КУС, ДА НЕ ДЛЯ НАШИХ УСТ**
Хапката добра, ала не за нашите уста.
Вж. също **Есть-то есть, да не про вашу честь** (424).
Хороша Маша, да не наша (1585).

ХОРОША ВЕРЁВКА ДЛИННАЯ, А РЕЧЬ КОРОТКАЯ — *вж.* **162.**

1583. **ХОРОША ДОЧЬ АННУШКА, КОЛИ ХВАЛИТ МАТЬ ДА БАБУШКА** *(ирон.)*
Бива я момата ни, щом я хвалят майка ѝ и баба ѝ.
Вж. **Своё дитя и горбато, да мило** (1326).

1584. **ХОРОША КАША*, ДА МАЛА ЧАША**
Сладка е кашата, ама малка чашата.

1585. **ХОРОША̀ МАША, ДА НЕ НАША**

Хубава е Маша ама не е наша.
Вж. също **Хоро̀ш кус, да не для наших уст** (1582). **Есть-то есть, да не про вашу честь** (424).

1586. **ХОРОША̀ ПОСПЀШКА НА БЛОХУ̀**

Припряността при лов на бълхи е добра.
Вж. също **Поспѐшность нужна̀ только при ловле блох** (1203).

1587. **ХОРОША̀ ПРАВДА, ДА В ЛЮДИ НЕ ГОДЍТСЯ**

Хубаво нещо е правдата, но не е за сред хора.
Ср. Който право казва, отвред го пъдят *(БНТ)*.
Вж. **Правда глаза̀ ко̀лет** (1211).

1588. **ХОРОША̀ РЫБА НА ЧУЖО̀М БЛЮДЕ**

Хубава е рибата в чуждата чиния.
Ср. Чуждата кокошка нам се види патка *(Сл.)*.
Чуждата кокошка е по-голяма (от нашата гъска) *(Сл.)*.
Чуждото яйце е с два жълтъка *(Сл.)*.
Вж. също **В чужих руках ломоть велик** (140).

ХОРОШЕЕ НАЧАЛО ПОЛДЕЛА ОТКАЧА̀ЛО — *вж.* 376

1589. **ХОРОШЍ РЕБЯ̀ТА, ДА СЛАВУШКА ХУДА̀** *(ирон.)*

Добри момчета, ама лошо име им излязло.

ХОРО̀ШИЕ РЕЧИ ПРИЯТНО И СЛУШАТЬ — *вж.* 1549.

1590. **ХОРО̀ШИЙ ТОВАР НЕ ЗАЛЁЖИВАЕТСЯ**

Добрата стока не залежава.
Ср. Добра стока лесно купец намира *(Сл.)*.
Хубав кон и на яслите се продава *(Сл.)*.
Добрият вол в селото си намира цената *(Сл.)*.
Вж. също **На хоро̀ший товар много купцо̀в** (840). **Хоро̀ший товар сам себя̀ хвалит** (1591).

1591. **ХОРО̀ШИЙ ТОВАР САМ СЕБЯ̀ ХВАЛИТ**

Ср. Добрата стока сама се хвали, *или*
Доброто само се хвали *(Сл.)*.
Вж. също **На хоро̀ший товар много купцо̀в** (840). **Хоро̀ший товар не залёживается** (1590).

1592. **ХОРОШО̀ ДЁШЕВО НЕ БЫВА̀ЕТ**

Хубавото евтино не бива.

Ср. От евтино месо чорбата зад плет *(Сл.)*.
Вж. също **Дёшево, да гнило, дòрого, да мило** (361).

1593. **ХОРОШÒ МЕДВЕДЯ В ОКНÒ ДРАЗНИ́ТЬ**

Закачай мечка, ама стой далечко, *или (букв.)*
Лесно се мечка през прозорец закача.

1594. **ХОРОШÒ ПОЁШЬ, ГДЕ-ТО СЯ̀ДЕШЬ**

Добре ми пееш, ама де ли ще кацнеш.
Вж. също **Высокò летàешь, где-то ся̀дешь** (246).

ХОРОШÒ ТОМУ ВРАТЬ, КТО ЗÀ МОРЕМ БЫВАЛ — *вж.* **1490.**

1595. **ХОРОШÒ ТОМУ ЖИТЬ, КОМУ БАБУШКА ВОРОЖИ́Т**

Това живот се вика, да имаш вуйчо владика.

ХОТЁЛОСЬ БЫ В РАЙ, ДА ГРЕХИ́ НЕ ПУСКÀЮТ — *вж.* **1252.**

ХОТЁЛОСЬ БЫ УКУ̀СИТЬ ЛОКОТЬ, ДА МÒРДА КОРОТКÀ — *вж.* **57.**

1596. **ХОТЬ ВИДИТ ÒКО, ДА ЗУБ НЕЙМЁТ**

Виждат очите, ала не стигат зъбите.
Ср. Кисело гроздето, че го не стига лисицата, *или* че не се досяга, *или*
Лисицата като не стига гроздето, казва, че е кисело *(Сл.)*.
Кога не стига котката месото, казва, че е воняцо *(Гер.)*.
Не яде мачка риба, че е високо закачена *(5000)*.
Очи пълни, ръце празни *(Сл)*.
Вж. също **Видит собàка молокò, да ры̀ло короткò** (170).
Близок локоть, да не уку̀сишь (57).
Есть в горшкè молокò, да ры̀ло короткò (421).
Кошка любит молокò, да ры̀ло короткò (617).

1597. **ХОТЬ ГОРШКÒМ НАЗОВИ, ТОЛЬКО В ПЕЧЬ НЕ САЖÀЙ**

Ако щеш, гърне ме наречи, само в пещ не ме пъхай.
Ср. Не се сърдя и гърне да ми каже човек, само да не ме бутне да се строша *(5000)*.
Магаре от прякор не умира *(5000)*.

1598. **ХОТЬ ЛОПНИ БРЮШКО̀, ДА НЕ ОСТАВА̀ЙСЯ ДОБРЕЦО̀**

Да не остане месцето, па нека се пръсне шкембето, *или* Нека се пръсне шкембето, само да не хартисва мезето.

1599. **ХОТЬ ПО ГОРЛО В ГРЯЗЍ, ДА НЕ БРЫЗЖЍ**

В кал до уши, ама «не пръскай» крещи.
Вж. **Сам в грязѝ лежит, а кричѝт: не бры̀згай** (1308).

1600. **ХОТЬ СЛОВО НЕ О̀БУХ, А ОТ НЕГО̀ ЛЮДИ ГИБНУТ**

Думата не е секира, но от нея хора умират.
Вж. **Язык без костей, а кости ломает** (1691).

1601. **ХОТЯ ДИТЯ КРИВО, ДА ОТЦУ̀ С МАТЕРЬЮ МИЛО**

И кривогледо дете на татко и майка е мило.
Вж. също **Своё дитя и горбато, да мило** (1326).

1602. **ХОЧЕШЬ ЕСТЬ КАЛАЧЍ*, ТАК НЕ ЛЕЖИ НА ПЕЧЍ***

Искаш ли благо да ядеш, не се излежавай.
Ср. Мързеж благо не руча и ново никога не носи *(Гер.)*.
Който много поспива, той гладен походва *(НП)*.
Вж. също **На пола̀тях лежать, так и ло̀мтя не вида̀ть** (826).
Лёжа пи̇̀щи не добу̀дешь (677).
Кто не работает, тот не ест (642).
Сложа̀ ру̀ки, сыт не будешь (1391).
Не поклоня̀сь до землѝ, гриба̀ не сорвёшь (945).
Не пото̀паешь — не поло̀паешь (947).
У ленивой пря̀хи и про себя̀ нет рубахи (1522).

1603. **ХОЧУ̀ С КАШЕЙ* (СЪ)ЕМ, ХОЧУ МА̀СЛО ПА̀ХТАЮ** (*Вар.:* **Хочу̀ па̀рю, хочу̀ жа̀рю, хочу̀ с кашей ем**).

Ако искам, с каша ще те ям, ако искам, на масло ще те бия, *или*
Кеф ми — пека те, кеф ми — варя те, кеф ми — с каша те ям (, т. е. правя с някого каквото си поискам. *Казва се от човек, който иска да подчертае пълната си власт над някого)*.

ХРАБР ПОСЛЕ РА̀ТИ, КАК ЗАЛЁЗ НА ПОЛА̀ТИ — *вж.* **760.**

1604. **ХРЕН РЕДЬКИ НЕ СЛАЩЕ**

Хрянът не е по-благ от ряпата.
Ср. Хвани единия, удари другия, *или*

Хвани едного за краката, та удари другия по главата (*ФРБЕ*).
Изгори единa, че посипи другия (*ФРБЕ*).
От един дол дренки (*ФРБЕ*).
Вж. също **Два сапогà — пàра** (328).

1605. **ХУД ОБЁД, КОГДА ХЛЕБА НЕТ**
Лош е обяда, кога липсва и хляба.

ХУДÀ ТА МЫШЬ, КОТОРАЯ ОДНУ ЛАЗЁЙКУ ЗНАЕТ — *вж.* **1121**.

1606. **ХУ̀ДО НАЖИТÒЕ ВПРОК НЕ ИДЁТ**
Нечестно добито не лови темел.
Вж. **Чужòе добро впрок нейдёт** (1667).

1607. **ХУДÒЕ КОЛЕСО БОЛЬШЕ СКРИПИТ**
Калпаво колело пò скърца.
Вж. **Пустàя бочка пуще гремит** (1237).

1608. **ХУДÒЕ СПОРО, ПОМРЁТ НЕ СКОРО**
Лошото държи, не може скоро се затри.
Ср. Черен гологан (*или* грош, мангър) не се губи, *или* Калпав (*или* Червен) мангър (*или* Червен бан) губи ли се (*ФРБЕ*).

1609. **ХУДÒЙ МИР ЛУ̀ЧШЕ ДОБРОЙ ССÒРЫ**
Лошият мир е от добрата свада по-добър.
Ср. Мършава погодба много е по-хубава от тлъста сръдня (*Сл.*).

1610. **ХУДУ̀Ю ТРАВУ ИЗ ПÒЛЯ ВОН**
Плевелите — вън от нивата (, т. е. за непотребния, вредния — вън от колектива).

1611. **ХУДЫЕ ВЕСТИ НЕ ЛЕЖАТ НА МЕСТЕ**
Лоши вести не стоят на едно място.
Ср. Лоша вест първа пристига (*или* никога не закъснява) (*НБФР*).
Лошата вест вода я не спира (макар и на патерици, макар и със закъснение, но идва) (*БНФР*).

1612. **ХУ̀ЖЕ ГЛУХОГО ТОТ, КТО НЕ ХОЧЕТ СЛУШАТЬ**
От глух по-лош е оня, що не ще да слуша.

Ср. Няма по-глухи от тия, дето си правят оглушки *(АП)*.
Който не иска да чуе, и с тъпан да му думкаш, все това *(НБФР)*.

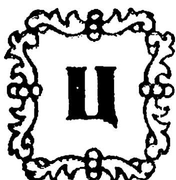

1613. **ЦАРЬ ПТИЦАМ ОРЁЛ, А СО̀КОЛА БОИТСЯ**

Цар на птиците е орелът, пък от сокола бяга.

1614. **ЦЕННО ДЀРЕВО ПО ПЛОДУ**

Дървото се цени по плода.
Вж. **Дѐрево узнаю̀т по плоду** (356).

1615. **ЦЫПЛЯ̀Т ПО ОСЕНИ СЧИТА̀ЮТ** (*Вар.:* **Цыпля̀там по осени счёт**).

Ср. Пилците наесен се броят *(БТР), или*
Есенни се пилци броят *(БНМ)*.
Още кокошката ненасадена, той пилета търси *(5000)*.
Вж. също **Не считай утя̀т, пока не вы̀велись** (978).
Не хвали̇̀ пива в су̀сле, а ржи в о̀зими (992).
Не говори гоп, пока не перескочишь (904).
Хвали̇̀ день по вѐчеру (1565).

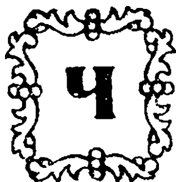

1616. **ЧАЙ ПИТЬ — НЕ ДРОВА̀ РУБИ̇̀ТЬ**

Да пиеш чая не е като да цепиш дърва, я. *(Казва се обикн. като отговор на поканата за чаша чай)*.

ЧАСОМ ГУСТО, ЧАСОМ ПУСТО — *вж.* 1255.

1617. **ЧАСОМ С КВАСОМ*, ПОРО̀Й С ВОДО̀Й**

Кога с вода, кога с постна чорба (, т. е. едва свързвам

двата края, само дето не гладувам. *Често като отговор на въпроси като «Как живееш?»*).

Ср. Вчера боб, днес бобец (*Сл.*).
Сол и хляб — готов обяд (*Сл.*).
Кога няма гозба — пост, а кога няма пари — велики пости (*5000*).

1618. **ЧЕГО НЕТ В ГОЛОВЕ, ТОГО К УШАМ НЕ ПРИШЬЁШЬ**

Дето го няма в главата, не мож го заши за ушите.
Ср. Ум се не пришива на кожа (*Сл.*).
Да е калпак, да ти купя, ама ум не мога (*Сл.*).

1619. **ЧЕГО ТРЕЗВЫЙ НЕ СКАЖЕТ, ТО ПЬЯНЫЙ РАЗВЯЖЕТ**

Което трезвият премълчи, пияният ще го разгласи.
Вж. **Что у трезвого на уме, то у пьяного на языке** (1655).

1620. **ЧЕЙ ВЕРХ, ТОГО И ВОЛЯ**

Който надделява, той заповядва, *или* (*букв.*)
Чиято е силата, негова и волята.
Ср. Кой кого надвива, него и побива (*5000*).

1621. **ЧЕЙ ХЛЕБ ЕШЬ, ТОГО И ПЕСЕНКУ ПОЁШЬ**

Чийто хляб ядеш, неговата песен пейш.
Вж. **Чьё кушаю, того и слушаю** (1674).

1622. **ЧЕЛОВЕК БЕЗ РОДИНЫ — СОЛОВЕЙ БЕЗ ПЕСНИ**

Човек без родина — славей без песен.

1623. **ЧЕЛОВЕК ПРЕДПОЛАГАЕТ, А БОГ РАСПОЛАГАЕТ** (*остар.*).

Ср. Човек предполага, господ разполага (*Сл.*)·
Човек мисли едно, господ дава друго (*Сл.*).
Каквото мисли мишката, котката го разваля (*Сл.*).
Плъхът едно мисли, а котката друго (*5000*).
Какво си мисли камилата, а какво камиларят (*5000*).

1624. **ЧЕМ БОГАТЫ, ТЕМ И РАДЫ**

Заповядайте, бъдете гостѐни с каквото бог дал, *или* каквото дал господ.
Туй имаме в пещта, с туй ще ви гостя, *или*
С това разполагаме, това ви предлагаме, *или* (*букв.*)
С каквото сме богати, на това се радваме (, т. е. не ни връзвайте кусур на гощавката. *Казва се обикновено, когато от сърце предлагаме на гостите и малкото, което имаме*).

1625. **ЧЕМ БЫ ДИТЯ НЕ ТЕШИЛОСЬ, ЛИШЬ БЫ НЕ ПЛАКАЛО**

Да прави каквото ще, стига да не реве (*Казва се, когато гледаме снизходително на несериозни, не заслужаващи внимание постъпки, занятия и т. н. на някого*).

1626. **ЧЕМ ДАЛЬШЕ В ЛЕС, ТЕМ БОЛЬШЕ ДРОВ** (*Вар.:* **Что дальше в лес, то больше дров**).

По-навътре в гората, по са много дървата.
Ср. По-далеч в гората, по-много дърва (*Гер.*), *или* По-далеч в гората, по за едри дърва (*Сл.*). (, т. е. както се развиват събитията, все повече трудности, неочаквани неприятности, усложнения се появяват, от които трудно може да се намери изход).

1627. **ЧЕМ НЕ ПАРА — ГУСЬ ДА ГАГАРА**

Хубав еш — гъска и таралеж.

1628. **ЧЕМ УШИБСЯ, ТЕМ И ЛЕЧИСЬ**

С каквото си се ударил, с това се и цери.
Вж. **Клин клином вышибают** (575).

1629. **ЧЕМУ БЫТЬ, ТОГО НЕ МИНОВАТЬ**

Каквото има да става, *или* каквото е писано, ще стане (*Изразява се убеденост в неизбежността на нещо, обикн. при вземане на решение да се постъпи по един или друг начин*).
Вж. също **Кому быть на виселице, тот не утонет** (593)

1630. **ЧЕРЕЗ ЗОЛОТО СЛЁЗЫ ЛЬЮТСЯ** (*Вар.:* . . . **текут**).

И през злато сълзи се леят (, т. е. и богат да си, пак може да бъдеш нещастен, да страдаш. *Често при брак по сметка*).

1631. **ЧЕРЕЗ МЕНЯ ХОТЬ ВАР ПОНЕСИ, ТОЛЬКО МЕНЯ НЕ ОБВАРИ**

През мен, ако щеш, и врелец [вряла течност] налей, само да ме щавиш недей.

1632. **ЧЕРЕЗ СИЛУ И КОНЬ НЕ СКАЧЕТ**

Пряко сила и кон не препуска.
Вж. **Выше меры и конь не скачет** (250).

1633. **ЧЁРНАЯ КОРОВКА ДАЁТ БЕЛОЕ МОЛОЧКО** (*Вар.*: **Черна коровка, да бело молоко**).

Ср. Биволицата е черна, а дава бяло мляко (*Гер.*), *или*
Биволицата е черна, ама ѝ е по-бяло и по-сладко млякото *или*
И черните крави дават бяло мляко (*Сл.*).
Черна кокошка бели яйца носи (*Сл.*).
Вж. също **Корова черна, да молоко у неё бело** (610).

1634. **ЧЁРНОГО КОБЕЛЯ НЕ ОТМОЕШЬ ДОБЕЛА** (*Вар.*: **Чёрного кота . . .**).

От черен пес, как и да го миеш, бяло куче няма да добиеш.
Чер котарак с миене бял не става.
Ср. Черният бял не става никога (*Сл.*)
Мий магаре, със сапун, да загубиш и сапуна, и труда, *или*
Мий магаре, хаби сапун и време (*Сл.*).
Вж. също **Как волка ни корми, он всё в лес глядит** (541).
Горбатого могила исправит (294).
Каков в колыбельку, таков и в могилку (549).

1635. **ЧОХ НА ВЕТЕР, БРЁХ НА СВОЮ ГОЛОВУ**

Кихавица — на вятъра, лъжата — по главата (, т. е. лъжите винаги са във вреда на лъжеца, падат върху неговата глава).
Ср. Който дроби лъжи, в паницата си ще ги намери (*Сл.*).

1636. **ЧТО БЫЛО, ТО ПРОШЛО (И БЫЛЬЁМ ПОРОСЛО)** (*Вар.*: **Что было, то сплыло, а былое быльём поросло**).

Била каквато била (и обрасла с трева).
Каквото било, било (и с биле обрасло).
Миналото минало; било каквото било.
Ср. Каквото било, било (*Сл.*).
Било и отишло (*Сл.*).
Онова, що е било, то се минало; да видим, що ще бъде (*Сл.*).
Дето се е минало, не гледай, а дето ще дойде (*Гер.*).

Вж. също **Кто старое помянёт, тому глаз вон** (658).

ЧТО В ЛЮДЯХ ЖИВЁТ, ТО И НАС НЕ МИНЁТ — *вж.* **1137.**

ЧТО ВО̀РАМ С РУК СХО̀ДИТ, ЗА ТО ВОРЍШЕК БЬЮТ — *вж.* 1654.

1637. **ЧТО ГО̀РОД, ТО НО̀РОВ, ЧТО ДЕРЀВНЯ, ТО ОБЫЧАЙ**

Ср. Във всяко село и адет, във всяка къща и табиет *(Сл.)*.
Всяко село и закон (*или* башка адет) *(Сл.)*.
Друга държава, друга нареда *(Сл.)*.
Вж. също **Во всяком подво̀рье своё поверье** (175).

ЧТО ДА̀ЛЬШЕ В ЛЕС, ТО БО̀ЛЬШЕ ДРОВ — *вж.* 1626.

1638. **ЧТО ЕСТЬ В ПЕЧЍ, ВСЁ НА СТОЛ МЕЧЍ**

Каквото има в пещта, слагай на трапезата *(Употребява се като подканване на гостоприемния стопанин към стопанката да гостѝ присъствуващите с всичко, което е сготвено)*.

1639. **ЧТО ЕСТЬ — ВМЀСТЕ, ЧЕГО НЕТ — ПОПОЛА̀М**

Което имаме — заедно, което нямаме — по равно.

1640. **ЧТО ЗА ШУМ, А ДРАКИ НЕТ**

Каква е тази гюрултия, а пък няма разправия?, *или (букв.)* Що за врява, пък пердах няма?
Ср. Кавга без бой пуста опустяла *(Сл.)*.

1641. **ЧТО ИМЀЕМ НЕ ХРАНЍМ, ПОТЕРЯ̀ВШИ ПЛАЧЕМ**

Това, що имам, не тача, загубя ли го, плача.

1642. **ЧТО ИСПЁК, ТО И КУ̀ШАЙ**

Изпекъл си го, яж си го.
Ср. Каквото си го солил, таквоз го яж *(Сл.)*.
Който каквото дроби, в паницата си го намира *(5000)*.
Вж. също **Что посеешь, то и пожнёшь** (1648).

1643. **ЧТО ЛЕГКО̀ НАЖИВА̀ЕТСЯ, ЛЕГКО̀ И ПРОЖИВА̀ЕТСЯ**

Лесно спечелено, лесно похарчено.
Ср. Щото е дошло харам [незаслужено], харам ще и да иде *(Каравелов)*.
От вятър дошло, по вятър отишло *(Сл.)*.
Вж. също **Как на̀жито, так и про̀жито** (542).

1644. **ЧТО ЛО̀ШАДИ В ПОЛЬЗУ, ТО МЫШЕ СМЕРТЬ**

Което е добро за кон, за мишката е смърт.

Ср. Додето не мръкне за едного, за другите не съмва (*Сл.*).
На магарето тръните са по-сладки от сеното (*Сл.*).
Вж. също **Что русскому здорово, то немцу смерть** (1649).
Усопшему мир, а лекарю пир (1557).

1645. ЧТО МОЖНО ПОПУ, ТО НЕЛЬЗЯ ДЬЯКОНУ

На поп позволено, на дякон забранено.
Вж. също **Что можно Юноне, того нельзя вороне** (1646).

1646. ЧТО МОЖНО ЮНОНЕ, ТОГО НЕЛЬЗЯ ВОРОНЕ

Което за Юнона може, за гарга — пази боже.
Вж. също **Что можно попу, то нельзя дьякону** (1645).

1647. ЧТО НАПИСАНО ПЕРОМ, ТОГО НЕ ВЫРУБИШЬ ТОПОРОМ

Написаното на хартия, не заличава се с балтия, *или* (*букв.*)
Което е написано с перо, не може да се изличи и с брадва.

ЧТО НИ ГОРОД, ТО НОРОВ (, ЧТО НИ ДЕРЕВНЯ, ТО ОБЫЧАЙ) — *вж.* **1637.**

ЧТО НИ ПОП, ТО И БАТЬКА — *вж.* **645.**

1648. ЧТО ПОСЕЕШЬ, ТО И ПОЖНЁШЬ

Ср. Каквото посееш, това ще пожънеш (*РСБКЕ*), *или* това ти се ражда (*БНТ*).
Каквото си сеял, таквоз ще жънеш (*Сл.*).
Каквото си го солил, таквоз го яж (*Сл.*).
Каквото си дробил, таквоз ще сърбаш (*Сл.*).
Вж. също **Сам кашу заварил, сам и расхлёбывай** (1310).
Что испёк, то и кушай (1642).
Как постелешь, так и ляжешь (544).

1649. ЧТО РУССКОМУ ЗДОРОВО, ТО НЕМЦУ СМЕРТЬ

Кое за русина е добро, за немеца е смърт.
Вж. също **Что лошади в пользу, то мыше смерть** (1644).

1650. ЧТО С ВОЗУ УПАЛО, ТО ПРОПАЛО

От колата паднало — пиши го бегало.
Ср. Изгубеното се не връща (*Сл.*).
Вж. също **Пролитую воду не соберёшь** (1226).
Мёртвых с погоста не носят (746).

Битого, пролитого и прожитого не воротишь (53).
Сделанного не воротишь (1350).
Упустил зайку, так не айкай (1553).

1651. **ЧТО САМОМУ ВОРОВАТЬ, ЧТО ВОРУ СТРЕМЯНКУ ДЕРЖАТЬ**

Сам ли ще се качиш, на крадеца стълба ли ще крепиш — все това.
И който краде, и който помага — все е крадец.
Вж. **Вору потакать, что самому воровать** (199).

1652. **ЧТО СКОРО, ТО (И) НЕ СПОРО**

Ср. Който много бърза, той назад остава *(Сл.)*.
Бързата работа, два пъти работа *(Сл.)*.
Когато бърза абаджията, тогава му се късат конците *(Сл.)*.
Вж. също **Поспешишь — людей насмешишь** (1202).
Тише едешь, дальше будешь (1484).
Который конь скоро бежит, тот доле стоит (614).
Суетлив воробей, да пива не сварит (1449).
Скоро пойдёшь, ногу зашибёшь (1375).
Поспешила кошка, да слепых принесла (1201).
Вскачь не напашешься (218).

1653. **ЧТО СОВОЙ О ПЕНЬ, ЧТО ПНЁМ О СОВУ, А ВСЁ СОВЕ БОЛЬНО**

Бухала ли ще се бухне в дървото, дървото ли ще бухне бухала — все бухала ще го боли.
Ср. Ако камък удари гърнето, тежко на гърнето; ако гърнето удари камъка, тежко пак на гърнето *(Сл.)*, *или*
Ако камък чукне яйцето, тежко на яйцето; ако яйцето чукне камъка, горко на яйцето *(Гер.)*.

1654. **ЧТО СХОДИТ С РУК ВОРАМ, ЗА ТО ВОРИШЕК БЬЮТ**

Което се размине на голям крадец, джебчията за него бият.
Вж. също **Алтынного вешают, полтинного чествуют** (4).
Закон, что паутина: шмель проскочит, а муха увязнет (465).

ЧТО У КОГО БОЛИТ, ТОТ О ТОМ И ГОВОРИТ — *вж.* **1520.**

1655. ЧТО У ТРЕЗВОГО НА УМЕ, ТО У ПЬЯНОГО НА ЯЗЫКЕ

Ср. Що мисли трезвен, пиян го казва (*5000*).
Каквото мисли на трезво, казва го на пияно (*Н*).
Трезвен го мисли, пиян го дума (*Сл.*).
Вж. също **Чегò трезвый не скажет, то пьяный развяжет** (1619).
Пьяного рèчи, трезвого мысли (1246).

1656. ЧТОБЫ РЫБКУ СЪЕСТЬ, НАДО В ВОДУ ЛЕЗТЬ

За да имаш рибка в тавата, трябва да нагазиш водата.
Вж. **Без трудà не вынешь и рыбку из прудà** (38).

ЧУЕТ КОШКА, ЧЬЁ МЯСО СЪЕЛА — *вж.* 480.

1657. ЧУЖАЯ БОЛЯЧКА В БОКУ НЕ СИДИТ

Чуждата болежка не те удря в ребрата, *или* (*букв.*) не е заседнала в твоя хълбок.
Ср. Чуждата болка не боли (*НБФР*).
Чужда болест подкожничка (*Сл.*).
Вж. също **За чужòй щекòй зуб не болит** (459).

1658. ЧУЖАЯ ДЕНЕЖКА ВПРОК НЕЙДЁТ

От чужда пара няма файда.
Вж. **Чужòе добро впрок нейдёт** (1667).

1659. ЧУЖАЯ ДУША — ПОТЁМКИ (*Вар.:* **Чужàя душа темнà** *или* **тёмный лес**, *или* **тёмный бор**).

Чуждата душа — тъмна гора.
Вж. също **Сèрдце не лукòшко, не прошибёшь окòшко** (1357).

1660. ЧУЖАЯ ИЗБА* ЗАСИДЧИВА

Чужда одая заседлива е (, т. е. като си на гости, не забеляваш, колко си се заседял).

ЧУЖИЕ ГРЕХИ ПЕРЕД СОБОЙ, А СВОИ ЗА СПИНОЙ — *вж.* 1328.

1661. ЧУЖИМ ВИНОМ ПОДНОСИ ВЕДРОМ (*Вар.:* **Чужим добром . . .**).

От чуждо винò черпим с ведро.
Ср. С чужда пита майчин помен не се прави (*РСБКЕ*), *или*
С чужд хляб бащин помен не прави (*Сл.*).

Чуждо жито лесно се за бог да прости раздава *(Сл.).*
Лесно се канят гости на чужда погача *(НП).*
С чуждо добро добър да си е лесно *(Сл.).*
Вж. също **Из чужòго кармàна платùть легкò** (523).

1662. **(ЧУЖИМ ХЛЕБОМ ДА) ЧУЖИМ УМÒМ ДОЛГО НЕ ПРОЖИВЁШЬ**
С (чужд хляб) и чужд ум дълго се не преживява.
Ср. С чужд ум по пазар не ходи *(Сл.).*
С чуждо въже в кладенец не се спущай *(Сл.).*

1663. **ЧУЖÒЕ ВИДИШЬ ПОД ЛÈСОМ, А СВОЕГÒ НЕ ВИДИШЬ ПОД НÒСОМ**
Чуждото виждаш низ леса̀, а своето не виждаш под носа.
Вж. също **В чужòм глазу̀ сучòк видим, а в своём бревнà не замечàем** (142).

1664. **ЧУЖÒЕ ВИНÒ И ПИЛ БЫ, И ЛИЛ БЫ, И СКУПÀТЬСЯ ПОПРОСИЛ БЫ**
С чуждо вино бих се напивал, бих го разплисквал и да се окъпя бих си поискал.
Ср. От чужда торба е лесно за даване *(Сл.).*
Вж. също **Лòшади чужùе, хомут не свой, погонùй, не стой** (702).

1665. **ЧУЖÒЕ ГÒРЕ ВПОЛОВИНУ ГОРЕВÀТЬ**
Чуждата скръб — половин кахър.
Ср. На чужд гроб без сълзи се плаче *(Сл.).*
Вж. също **За чужòй щекòй зуб не болит** (459).

1666. **ЧУЖÒЕ ГÒРЕ НЕ БОЛИТ**
Чужда скръб не боли.
Ср. От чужда беда не боли глава *(НП).*
На чужд гроб без сълзи се плаче *(Сл.).*
Вж. също **За чужòй щекòй зуб не болит** (459).

1667. **ЧУЖÒЕ ДОБРО ВПРОК НЕЙДЁТ**
От чуждо имане полза няма.
От чужд имот няма прокопсия.
Ср. От чужда кесия няма прокопсия *(НБФР).*
Чуждото си е чуждо, *или*
Чуждото свое не става, *или*
Чуждо имане своя стока не става *(Сл.).*
Чуждото пиле се излюпва из чуждото яйце *(Сл.).*

Чужди пари своя пазва не топлят (*или* пръсти горят) (*Сл.*).

Вж. също **Как нажито, так и прожито** (542).
Чужая денежка впрок нейдёт (1658).
Краденое впрок не идёт (622).
Худо нажитое впрок не идёт (1606).

ЧУЖОЙ БЕДЕ НЕ РАДУЙСЯ: СВОЯ БЛИЗКА — *вж.* **964.**

1668. **ЧУЖОЙ ВОРОХ ВОРОШИТЬ, ТОЛЬКО ГЛАЗА ПОРОШИТЬ**

Чужди партушини не рови — напрашваш своите очи.

1669. **ЧУЖОЙ РОТ НЕ ЗАТКНУТЬ НИ КУЛАКОМ, НИ ПИРОГОМ**

Чужда уста се не запушва ни с тояга, ни с пита блага.
Вж. също **На чужой роток не накинешь платок** (843).
Бабий кадык ничем не загородишь — ни пирогом, ни кулаком (10).

1670. **ЧУЖОЙ ХЛЕБ ГОРЕК**

Чуждият хляб горчи.
Ср. Чуждият хляб със сълзи се яде (*Сл.*).
Тежък е чуждият хляб (*Сл.*).
Тежко, който очаква на комшия си вечерята (*Сл.*).

1671. **ЧУЖУЮ БЕДУ РУКАМИ РАЗВЕДУ, А К СВОЕЙ УМА НЕ ПРИЛОЖУ**

Лесно ми е с чуждата беда, за моята не стига ми ума, *или*
За чужд кахър окото ми не мига, за моя си — акъла ми не стига.
Ср. Свържи пръст, тръгни през селото, ще чуеш хилядо церове; ама никой него си не може да изцери (*Сл.*).
Вж. също **Чужую печаль с хлебом съешь, а своя и скалачом в горле становится** (1673).

1672. **ЧУЖУЮ КРОВЛЮ КРОЕТ, А СВОЯ ТЕЧЁТ**

Чужд покрив поправя, а неговият тече.
Вж. също **Людей лечит, а сам из болятков нейдёт** (724).

1673. **ЧУЖУЮ ПЕЧАЛЬ С ХЛЕБОМ СЪЕШЬ, А СВОЯ И С КАЛАЧОМ* В ГОРЛЕ СТАНОВИТСЯ**

Чуждият кахър и с хляб изядам, а моя ми и с козунак присядя.

Вж. **Чужую беду руками разведу, а к своей ума не приложу** (1671).

1674. ЧЬЁ КУШАЮ, ТОГО И СЛУШАЮ

Ср. Чийто хляб ядеш, по неговата свирка играеш (*НП*).
Дето се храниш, там да хвалиш (*Сл.*).
На чия кола се возиш, нему песен ще пееш (*БНТ*).
Чийто кон яхаш, неговата песен пей (*Сл.*).
Който дава папу, нему викам тату (*Н*).
Вж. също **Чей хлеб ешь, того и песенку поёшь** (1621).
На чьём возу сижу, того и песенку пою (848).
От кого чают, того и величают (1074).
Кто платит деньги, тот заказывает музыку (649).
По которой реке плыть, ту и воду пить (1135).

1675. ЧЬЯ БЫ КОРОВА МЫЧАЛА, ТВОЯ БЫ МОЛЧАЛА

Чиято крава и да мучи, твойта да си мълчи (, т. е. нямаш думата по въпроса, не си ти този, който може да говори за нещо. *Казва се пренебрежително като укор на някого, който отправя обвинения, важащи в не по-малка степен за самия него*).
Ср. На вълка намират махна [недостатък], а себе си не видят (*Сл.*).
Вж. също **В чужом глазу сучок видим, а в своём бревна не замечаем** (142).

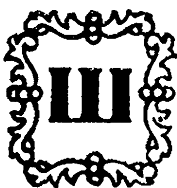

1676. ШЕЙ ДА ПОРИ, НЕ БУДЕТ ПУСТОЙ ПОРЫ

Ший па разпаряй, празен не оставай.
Ср. (Шие, пори наша Мара, празна да не стои. *5000*).
Залудо работи, залудо не стой (*РСБКЕ*).
Работи без плата, че не ходи без работа (*НП*).
Вж. също **Маленькое дело лучше большого безделья** (739).

1677. ШЕРСТЬ СТРИГИ, А ШКУРЫ НЕ ДЕРИ

Вълната ми стрижи, ама кожата остави.

Ср. На овцата, ако се стриже вълната, не се одира и кожата *(Сл.)*.
Вж. също **С одного̀ вола̀ две шку̀ры не деру̀т** (1301).

1678. **ШИЛА В МЕШКЀ НЕ УТАЙШЬ**
Шило в чувал не мож скри.
Ср. Шило в торба не седи *(БТР)*.
Която се крие, то ще да се открие *(БНТ)*.
Вж. също **Попа̀ и в рогоже узна̀ешь** (1179).

1679. **ШИЛОМ МО̀РЯ НЕ НАГРЀЕШЬ** (*Вар.:* **Шилом воды . . .**).
С шило море не мож нагря (, т. е. не можеш да постигнеш някакви резултати, като действуваш с негодни за целта средства).

1680. **ШИРОКО̀ ШАГА̀ЕШЬ — ШТАНЫ РАЗОРВЁШЬ**
Широко крачиш — гащите си ще разчекнеш,
Широки крачки ли сторваш — гащите ще си разпориш (за кариериста, за бързо напредващия в службата).

1681. **ШТО̀ПАЙ ДЫРУ̀, ПОКА̀ НЕВЕЛИКА̀**
Ср. Кърпи съдраното, дорде е малко *(Сл.)*.

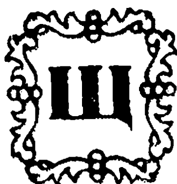

1682. **ЩЕЙ* ГОРШО̀К ДА САМ БОЛЬШО̀Й**
Гърнето с чорбата, па си криви калпака (, т. е. сам съм си господар. *Казва се за някого, който живее заможно и не зависи от никого)*.

1683. **ЩИ* ДА КАША* — ПИЩА НАША** (*Вар.:* . . ., **мать наша**).
Чорба и каша е храната наша *(Поговорка, предимно от военния бит, свързана с традиционната храна на русите)*.

1684. **ЩИ* ХЛЕБА̀Й, ДА ПОМЀНЬШЕ БАЙ**
Сърбай си чорбата, па си дръж устата.
Вж. също **Ешь пиро̀г с гриба̀ми, а язык держѝ за зуба̀ми** (426).

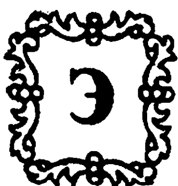

1685. ЭТО (ЕЩЁ) ВИЛАМИ ПО ВОДЕ ПИСАНО

Я го бъде, я не; я стане, я не, *или (букв.)*
Писано е с вила върху водата (, т. е. не се знае дали и как ще стане, не е много сигурно това, което се говори. *Казва се при съмнение за истинността или вероятността да се сбъдне казаното).*
Ср. Я камилата, я камиларя *(Гер.).*
Я мечката, я мечкаря *(Сл.).*
Вж. също **Бабушка (ещё) надвое сказала** *(в 1 зн.)* (11)

1686. ЭТО ЕЩЁ ЦВЕТОЧКИ, А ЯГОДКИ (БУДУТ) ВПЕРЕДИ

Това е цвете (пред онова, което ще последва), *или (букв.)*
Това са засега цветенцата, а ягодите предстоят (, т. е. това е началото, а продължението ще бъде по-лошо, по-трудно, по-неприятно. *Казваме, когато знаем или предполагаме, че ще последват по-големи мъчнотии и неприятности).*

ЭТОТ КВАС НЕ ПРО ВАС — *вж.* 423.

1687. ЭТОТ НОМЕР НЕ ПРОЙДЁТ

Този номер няма да мине, *или*
Тези номера не (ми) минават.
Ср. На нас ли тези номера *(Н).*

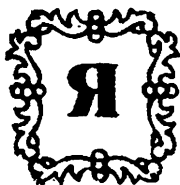

1688. Я НЕ Я, (И) ЛОШАДЬ НЕ МОЯ (, И Я НЕ ИЗВОЗЧИК)

Нищо не знам, оправяй се сам, *или (букв.)*
Аз не съм аз, (и) конят не е мой (, и аз не съм кочияш)

(Казваме, когато напълно отричаме участието си в нещо, заявяваме за своята непричастност).
Вж. също **Моя хàта с крàю, ничего не знаю** (776).

1689. **ЯБЛОКО ОТ ЯБЛОНИ НЕДАЛЕКÒ ПАДАЕТ** (*Вар.:* **Яблочко от яблоньки. . .**).
Ср. Ябълката не пада далеч от дънера си, *или*
Крушката не пада далеч от крушата (*или* от корена си), *или*
Круша под круша пада *(Сл.)*.
Каквато козата, таквоз и ярето *(Сл.)*.
Каквато кравата, таквоз и телето *(Сл.)*.
Каквато майката, такава и дъщерята *(Сл.)*.
Вж. също **Какòв батька, таковы̀ и дèтки** (548).
Каковы̀ дя̀дьки, таковы̀ и дитя̀тки (564).
За что бàтька, за то и дèтка (455).
Отец рыбак, и дèти в вòду смòтрят (1090).
Свинья хрю, и порося̀та хрю (1325).

1690. **ЯЗЫК БЕЗ КОСТÈЙ (, ЧТО ХÒЧЕТ, ТО ЛОПÒЧЕТ)**
Език няма кости (, ломоти, каквото дойде) (, т. е. говори, каквото си щеш. *Казва се на или за някого, на чието съобщение или дрънкане не придаваме значение)*.
Ср. Език е без кокали *(Сл.)*.
Вж. също **Пустàя мельница и без ветра мелет** (1238).

1691. **ЯЗЫК БЕЗ КОСТÈЙ, А КОСТИ ЛОМÀЕТ**
Ср. Езикът кости няма, но кости троши *(Сл.)*.
Езика понякога глава сече *(Сл.)*.
Езика по-зле сече от ножа *(Сл.)*.
Вж. също **Не ножà бойся, а языкà** (933).
Слово не стрела, а разя̀т (1389).
Хоть слово не òбух, а от негò люди гибнут (1600).

1692. **ЯЗЫК БОЛТÀЕТ, А ГОЛОВÀ НЕ ЗНАЕТ**
Върти език като лопата, без да пита главата *или (букв.)* Мели устата, без да знае главата.
Ср. Устата му хортуват, ушите му не чуват *(Сл)*.
Вж. също **Язык наперёд умà ры̀щет** (1696).

1693. **ЯЗЫК ДО ДОБРА НЕ ДОВЕДЁТ**
Езикът до добро не довежда.
Вж. **Язык мой — враг мой** (1695).

1694. **ЯЗЫК ДО КИЕВА* ДОВЕДЁТ**

букв. Езикът и до Киев ще те заведе.
Ср. С питане Цариград се стига *(РСБКЕ)*.
Който пита, (той) не скита *(БНМ)*.
Питом, питом, в Цариград отиваш *(Сл.)*.

1695. **ЯЗЫК МОЙ — ВРАГ МОЙ (— ПРЕЖДЕ УМА ГЛАГОЛЕТ)**

Езикът мой е враг мой (— преди ума говори).
Ср. Език мой, враг мой *(БНМ)*.
Славеят тегли от езика си *(Сл.)*.
Вж. също **Язык до добра не доведёт** (1693).
Язык напеpёд ума рыщет (1696).

1696. **ЯЗЫК НАПЕРЁД УМА РЫЩЕТ**

Езикът преди ума търчи.
Езикът изпреварва мисълта.
Вж. също **Язык мой — враг мой** (1695).

ЯЗЫК НАШ — ВРАГ НАШ — *вж.* **1695.**

1697. **ЯЗЫКОМ БОЛТАЙ, А РУКАМ ВОЛИ НЕ ДАВАЙ**

С езика мели, ама ръцете настрани (, т. е. можеш да приказваш, каквото искаш, ама не посягай).

1698. **ЯЗЫКОМ И ЛАПТЯ* НЕ СПЛЕТЁШЬ**

Само с език не се изплита терлик, *или*
С език, без да пипнат ръцете, и лико не мож оплете, *или*
Само с език и обувка от лико не се оплита.

ЯЗЫКОМ ИГРАЙ (*или* **МЕЛИ**), **А РУКАМ ВОЛИ НЕ ДАВАЙ** (*или* **А РУКАМИ НЕ ИГРАЙ**) — *вж.* **1697.**

ЯЗЫКОМ НЕ СПЕШИ, А ДЕЛОМ НЕ ЛЕНИСЬ — *вж.* **967.**

1699. **ЯЙЦА КУРИЦУ НЕ УЧАТ**

Яйце на кокошката акъл не дава, *или* (*букв.*)
Яйца кокошката не учат (, т. е. младият, неопитният, не може да научи по-стария и опитен. *Казва се като отказ да приемем съвет от човек, който не притежава нашия опит, знания, ерудиция*).
Ср. От зелена тиква семе не вземам *(ФРБЕ)*.
Не учи баща си, как се деца хранят *(Сл.)*.

Не учи баба, как се дете баби *(Сл.)*.
Не учи дяда си попа, как се деца кръщават *(Сл.)*.
Вчера се окучило и днес забауцало *(Сл.)*.
Не знае да си върже гащите (и то акъл ще дава) *(Сл.)*.
Още на хляба папо вика (, баща си на ум ще учи) *(5000)*.
Има още много хляб да ядеш *(5000)*.

1700. **ЯСЛИ К ЛО̀ШАДИ НЕ ХОДЯТ**

Ясли при кон не отиват.
Ср. Ела, хляб, да те изям *(Сл.)*.
Вж. също **Хлеб за брю̀хом не ходит** (1575).
Сѐно к ло̀шади не ходит (1355).

ПОКАЗАЛЕЦ
НА БЪЛГАРСКИТЕ ПОСЛОВИЦИ И ПОГОВОРКИ

А

Б

В

Г

Д

Е

З

И

К

Л

М

Н

П

Р

С

Т

У

Х

Ц

Ч

Ш

Щ

Ю

Я

ПОКАЗАЛЕЦ НА РУСКИ РЕАЛИИ, МАЛКО ПОЗНАТИ И БЕЗЕКВИВАЛЕНТНИ ДУМИ*

алты̀н (*прил.* **алтынный**) — стара руска монета от 3 копейки (в някои пословици е предадена с бълг. «алтън», т. е. жълтица, с оглед на вътрешното съдържание на оригинала).

блин — подобно на палачинка тестено изделие, което руситe ядат обикн. на заговезни с хайвер, различни риби, сметана и т. н.

булава̀ — жезъл с топка на края, като символ на власт.

варѐники — ядене от сварени във вода тестени топчета, подобни на пирожки (*вж.*) с плънка от вишни, други плодове или извара.

верея̀ — стълб, на който се окача крилото на порта; в богатски къщи се правят стругувани, боядисани, с различни видове украса.

верста̀ — руска мярка за дължина, малко по-голяма от 1 км.

вѐрша — винтер (уред за ловене риба в река или езеро, наподобяващ капан във вид на конусовиден кош, който се поставя във водата).

галу̀шки — варени (в супа, в мляко) късчета тесто; украинско ястие.

гѐрбовая бумага — специална скъпа хартия с отпечатан върху нея държавен герб, в цената на която е включен и гербовият налог.

грѐчневая каша — каша (*вж.*) от ѐлда — зърнена култура, твърде характерна за руската кухня; елдовата каша се смята едва ли не за национално ястие на русина.

грош — старинна монета от 2 копейки, по-късно 1/2 копейка; често в значението на дребна монета.

груздь — лютива млечница (гъба).

гуж = гъж — кожена бримка на хомота, чрез която стърките

---

*Включени са характерни за руския бит реалии, някои редки думи, термини, собствени имена и други думи, лишени от точни еквиваленти в българския език или чийто смисъл не се изяснява в дадения превод на пословицата. Тълкуванията и преводите, дадени тук, може да допринесат за по-дълбокото проникване в съдържанието и духа на съответните руски пословици и поговорки, както и да разширят езиковите и извънезиковите познания на читателите.

посредством дъгата се прикрепват към сбруята.

гусли — старинен руски струнен инструмент (13—14 струни).

деньгà — старинна монета от 1/2 копейка.

епанчà — старинно наметало, дълго и широко.

золотнѝк (умал. **золотничок**) — стара руска мярка за тегло =4,25 г.

избà — дървена селска къща в Русия.

кады̀к — просторечно за «гърло».

калàч — пшеничен хляб (във формата на катинар).

каравàй — голям кръгъл хляб (подобен на нашата погача).

каша — ядене от сварена èлда, булгур, грис, ориз и т. н. с масло или мляко, характерна за старата руска кухня, особено за военния бит, е «гречневая каша» (*вж.*).

квас — руско безалкохолно питие (= руски квас, пивоквас).

квашнѝ = нощви (корито за месене на тесто).

Киев, «мать городов русских» — един от най-старите руски градове, столица на Киевска Рус, най-важният по онова време (IX—XII в.) политически, стопански, културен център.

крàсить = «крася» и «боядисвам»; в пословицата тази дума се възприема в двете значения (каламбур).

крупà — булгур, грис и др. зърнени продукти, употребявани за варенето на каша (*вж.*).

кулѝк — дъждосвирец (блатна птица).

кургу̀зый = гудж, т. е. без опашка или с отрязана опашка.

лàпоть — плетена от лико селска обувка (в стара Русия).

лукòшко — кошничка от лико или пръчки, обикн. с капак.

Мѝнин Кузьмà (умрял в 1616 г.) — един от най-популярните национални герои на руския народ, един от организаторите и ръководителите на народното опълчение (1611—1612 г.), освободило Москва от полските интервенти; човек с безукорна честност и високо гражданско съзнание.

мир — селска община с нейните членове в стара Русия.

накопы̀льник — част на шейна

нèбо коптѝть = безделнича, живея безцелно, без полза за другите.

òбух — тъпото на брадва или дървен чук за забиване на клинове.

огрèх — пропуснато или зле обработено място при оран или сеитба.

окòлица — 1) ограда около селото или при входа на селото; 2) обикòлен път.

перегòн — разстояние, участък на пътя, между две станции, спирки, гари (обикн. се изминава без спиране).

печь (русская печь) — голяма четвъртита зидана печка с място за лежане, спане.

пирог — печено тестяно изделие с плънка от месо, зеле, гъби, ориз, твърдо сварени яйца, плодове и т. н.
пирожо̀к — малко тестено изделие, пържено в масло или печено, с плънка, подобна на **пирог** (*вж.*)
плёс — открита, спокойна част на река (обикн. между две извивки, два острова и др.).
плов — подобно на пилаф източно ядене.
пло̀тник = дърводелец, дограмаджия (чието основно сечиво е брадвата).
пого̀ст — селско гробище с църква и къщата на попа, разположени обикн. настрани от селото.
пола̀ти — нарове в селска къща (*вж.* **изба**) между стената и печката (*вж.* **печь**), високо до тавана.
полтѝна (*разг.* от **полтинник**; *прил.* **полтинный**) — монета или сума = 50 копейки.
полу̀шка — 1/4 копейка в стара Русия.
праздник (на нашей улице) — първоначално народни веселби, наподобяващи нашите селски сборове.
пруд — (изкуствено, декоративно) езеро
псарь (*ист.*) — лице (слуга), което се грижи за ловджийските кучета на господаря си и взема участие в лова.
пуд — руска мярка за тегло, — около 16 кг.
сковородник — уред (кука с лопатка) за изваждане на тиган от фурната (на руска печка); има дълга дръжка и може да се използва като тояга.
скоморох — (*ист.*) — народен актьор, певец-музикант, пътуващ комедиант в древна Русия.
тать (*остар.*) — крадец, разбойник, злодей
торока̀ — ремъчка на задната част на седлото за връзване на нещо, обикновено на дивеч.
Ту̀ла — днес областен център в РСФСР, открай време известен с развита индустрия и по-специално с производство на самовари.
уха̀ — вид рибена чорба.
уховё̀ртка — тук в значението на клечка за чистене на ушна кал.
цеп — ръчно земеделско сечиво за вършеене, млатило.
шесто̀к — площадка пред отвора на огнището на руска печка (*вж.* **печь**).
шлык — вид забрадка или шапчица, носена от омъжени жени в стара Русия.
щи — вид чорба от зеле или по-рядко от киселец (с или без месо).

СЕРГЕЙ ВЛАХОВ

РУСКИ ПОСЛОВИЦИ
С БЪЛГАРСКИ ПРЕВОДИ И СЪОТВЕТКИ

Рецензенти
Николай Дилевски
Стефан Илчев
Йорданка Коцева

Редактор
Елка Вичева

Художник
Светлозар Писаров

Художествен редактор
Таня Николова

Технически редактор
Теменужка Хаджииванова

Коректор
Росица Ганчовска

Дадена за набор на 3. IV. 1980 г. Подписана за печат на 25. VII. 1980 г. Излязла от печат на 25.VIII.1980 г. Печатни коли 19,50 Издателски коли 12,64 Изд. № 24657 Лит. гр. III-8 Условно изд. коли 17,90 Формат 32/70/100 Тираж 5619 Цена 1.33 лв.

КОД 02 $\frac{9535123411}{5014—15—80}$

Издателство «Наука и изкуство» — София

Полиграфически комбинат «Д. Благоев» — София

1,33 лв.